

საქართველოს ილია ქაჯიყვანიძის სახელობის
საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-
საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება
ცოდნის“ ჟურნალი

სიტყვა

„როცა საზოგადო მნიშვნელობის
აზრი ამოქმედებს სიტყვას, მაშინ
თვითონ თქმა ქმნად გადაიქცევა
ხოლმე“

25-11-06

**№2(53)
2006**

ჟურნალ „სიტყვის“ გამოცემა გრძელდება საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ წესდების საფუძველზე, რაც საჭირო ცვლილებებით დამტკიცებულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს გადაწყვეტილებით №366, 30.09.2005 წ. მოწმობა №00541/12/0293

**სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო ჟურნალი
„ს ი ტ ყ ვ ა“**

თუ რედაქციაში შემოსული მასალები არ ემთხვევა რედაქციის პოზიციას, გამოქვეყნებულ წერილებში მოყვანილი ფაქტების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი

ჟურნალში გამოქვეყნებულ მასალებზე საავტორო უფლება ეკუთვნის „სიტყვის“ რედაქციას. შეუთანხმებლად რაიმეს გადაბეჭდვა კანონის ძალით აკრძალულია. ჟურნალი აიწყო, დაკაბადონდა და დაიბეჭდა საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ სტამბაში

სარედაქციო კოლეგია:

ნუგზარ ფირაქიძე (მთავარი რედაქტორი),

ნოდარ ზედელაშვილი (პასუხისმგებელი მდივანი),

კონსტანტინე ბეთანელი, ნანა გაფრინდაშვილი, გურამ გეგეშიძე, გურამ გოცირიძე, ემზარ კვიციანი, ნიკო ლეონიძე, თეიმურაზ მიბჩუანი, ტარიელ სტურუა, რევაზ უზუნაძე, გარი ჩაფიძე, თამარ ყურაშვილი, ნინო წერეთელი.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, მერაბ კოსტავას ქუჩა №47.

საკონტაქტო ტელეფონები:

99-00-35, 99-94-46, 93-43-10

899-51-62-60, 877-50-29-84

ISBN 5-89512-248-5

Y საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი „საზოგადოება ცოდნა“

შინაარსი

წინასიტყვაობა -----	4
მიხეილ სააკაშვილი – სიტყვა 2006 წლის 26 მაისს -----	5
მიხეილ სააკაშვილი – ინტერვიუ -----	9
საქართველოს პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილის საგანგებო განცხადება 2006 წლის 18 ივლისს კოდორის ხეობაში მიმდინარე მოვლენებთან დაკავშირებით -----	27
საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ნინო ბურჯანაძის ქბრიუსელში, ბელგია და ქნიუ-იორკში, აშშ ვიზიტის შედეგები. 3-11 ივლისი 2006 წელი -----	31
კახა ბენდუქიძე – საქართველოს ხედი საზღვარგარეთიდან -----	40
არაფერი არ დავინახოთ? -----	50
ტრადიცია უნდა გაგრძელდეს -----	56
მეგობარი სლოვაკეთის მხატვრული მატთანე -----	61
„მხოლოდ სიყვარული გადაგვარჩენს“ -----	71
უდიდესი მხატვარი და პიროვნება -----	84
შავი ზღვის პირას -----	97
გურამ რჩეულიშვილი. წერილები მეგობრებს -----	102
დიდი რუსი პოეტი (თარგმანი) -----	115
დაუვიწყარი თანამშრომლები -----	121
ახალგაზრდული შემოქმედება. „ჭაშნიკი“ -----	124
ცხელი ზაფხული -----	128
წერილები ადგილებიდან -----	133

წინასიტყვაობა

გრძელდება ჟურნალ „სიტყვის“ გამოცემა. ძალიან სასიამოვნოა, რომ პირველივე ნომერმა მკითხველი საზოგადოებისა და ქვეყნის პრესის ყურადღება დაიმსახურა. ეს გარკვეულ სტიმულს აძლევს რედაქციას მომავალში კიდევ უფრო მეტი სასარგებლო საქმიანობისათვის.

ამ საპასუხისმგებლო ამოცანის გადასაჭრელად საჭიროა მაღალკვალიფიციური ახალგაზრდა კადრების შემოკრება, საინტერესო წერილების ბეჭდვა, ახლებური მიდგომების წინ წამოწევა.

რა თქმა უნდა, ყველა აქტუალური პრობლემის გაშუქების დროს რედაქცია თავად დაუკავშირდება საუკეთესო ავტორებს და თემასაც შესთავაზებს, თუმცა ერთ-ერთ რეალურ ნაყოფიერ საშუალებად გვეჩვენება ვთხოვით ავტორებს მოგვაწოდოთ თანამედროვეობის მოთხოვნებით გაჯერებული წერილები ლიტერატურის, მეცნიერების, ხელოვნების, პოლიტიკის, მართლმადიდებლობის, ტექნიკის სფეროდან.

ყველა საყურადღებო, ნიჭიერ, გამორჩეულ წერილს თუ ლიტერატურულ ნაწარმოებს რედაქცია ყოველთვის სიამოვნებით დაუთმობს ჟურნალის ფურცლებს.

სარედაქციო კოლეგია

„ვესალმებით საქართველოს, რომელიც მტერს თავს არასოდეს არ დაუნრის“

საქართველოს პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილის საჯარო გამოსვლა დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ალშუმაჟი 2006 წლის 26 მაისი

დღეს ჩვენ მხედრულ სალაშს ვაძლევეთ ძლიერ, დისციპლინირებულ და ბრძოლისუნარიან ქართულ არმიას.

რამდენიმე წლის წინ ჩვენ დაშლილი, გაუბედურებული ქართული ჯარი ჩავიბარეთ.

ამ წლების განმავლობაში ჩვენ თქვენთან ერთად ყველაფერი გავაკეთეთ იმისათვის, რომ შექმნილიყო ისეთი შეიარაღებული ძალები, რომლებიც თქვენ, თქვენი ოჯახის წევრები და მთელი საქართველო იამაყებდა.

ჩვენი შეიარაღებული ძალები არავის ემუქრება გარდა იმ ხალხისა, ვინც მზად არის საქართველოს თავისუფლებაზე ხელი აღმართოს, ვისაც საქართველოს არეულობა და საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის წერტილის დასმა უნდა.

ჩვენ მივესალებით იმ ჯარისკაცებს და ოფიცრებს, რომლებმაც დღეს სამთავრობო ჯილდოები მიიღეს, ასევე ამერიკის შეერთებული შტატების ერთ-ერთი უმაღლესი ჯილდო, რითაც უცხოელ ჯარისკაცებს უკიდურესად იშ-

ვიათად აჯილდოებენ. ასეთია ქართველების ბედი და ტრადიცია – თავი გამოიჩინონ არა მხოლოდ საკუთარი ქვეყნის სადარაჯოზე, არამედ მთელ მსოფლიოში, ასე იყო საუკუნეების განმავლობაში და დღესაც გრძელდება.

ჩვენ, ქართველები ვჭირდებით არა

მხოლოდ საკუთარ თავს, არამედ მთელ თავისუფლებისმოყვარე მსოფლიოს.

ჩვენ თავისუფლების პირობებში წარმატებული განვითარების მაგალითს ვქმნით, რომელიც ასე სჭირდება იმ ხალხს ვინც დამოუკიდებლობისათვის იბრძვის.

ჩვენი არმიის სახით ვესალმებით ახალ საქართველოს, რომლითაც ყოველმა ქართველმა უნდა იამაყოს.

ვესალმებით საქართველოს, რომელიც მტერს თავს არასოდეს დაუხრის, საქართველოს, რომელსაც შეუძლია საკუთარი თავის და ეროვნული ინტერესების დაცვა.

დღეს ჩვენ ვესალმებით ყველა მოქალაქეს, ვინაიდან საქართველო ყველას ეკუთვნის. საქართველოში საუკუნეების განმავლობაში ცხოვრობდნენ სხვადასხვა ეროვნების წარმომადგენლები. ისინი საქართველოს სამსახურში დგანან და პატრიოტები არიან.

ჩვენ ვესალმებით იმათ, ვისაც საქართველოს ბედზე შესტკივა გული, ვისაც თავისი ცხოვრების მიზნად საქართველოს წარმატებისათვის ბრძოლა დაუსახავს.

საქართველოს მოქალაქეებმა ყველას დაუმტკიცეს, რომ მათ ისეთი სახელმწიფოს შენება შეუძლიათ, როგორც ეს ცივილიზებულ ქვეყნებს შეეფერება.

თითოეული თქვენგანის დამსახურებაა ის, რომ საქართველოს დღეს მთელ მსოფლიოში იცნობენ, როგორც

ერთ-ერთ ყველაზე სწრაფად განვითარებად სახელმწიფოს, რომელიც თავისი ინტერესების დასაცავად მუდმივად იბრძვის.

ჩვენ მივესალმებით ქართველ ახალგაზრდებს, პატრიოტთა მოძრაობის წევრებს, სტუდენტებს, სკოლის მოწვევებს, პატრიოტულ-პოლიტიკურ სპექტრს.

ჩვენ უნდა გვახსოვდეს, რომ რამდენიც არ უნდა ვიკამათოთ და რა დიდი აზრთა სხვადასხვაობაც არ უნდა არსებობდეს ჩვენს შორის, ერთმანეთის მტრები კი არა, ერთმანეთის ოპონენტები ვართ, რომელთაც იმ დიდი გამოწვევების წინააღმდეგ გაერთიანება უნდა შეძლონ, დღეს საფრთხეს რომ უქმნის დამოუკიდებელი საქართველოს თავისუფლებას, დამოუკიდებლობას და მის მომავალს.

ჩვენ აღარ უნდა გავიმეოროთ ისეთი შეცდომა, რომელსაც საუკუნეების განმავლობაში ვუშვებდით – როცა შინა პოლიტიკური შურის, წვრილმანი ეჭვიანობისა და დაპირისპირების გამო ჩვენი ქვეყნის მოწინააღმდეგის წინაშე საკუთარ თავს, ქვეყანას და მომავალს ვანაცვალადებდით.

ეს აღარასოდეს არც ერთმა ქართველმა პოლიტიკოსმა არ უნდა დაუშვას.

საქართველო უბრუნდება ევროპულ ოჯახს.

ჩვენ მხედრული საღამით მივესალმებით თავისუფლებისმოყვარე ყვე-

ლა ადამიანს და ერს.

მალე მოვა ის დრო, როცა აფხაზები და ოსები ისევე იზეიმებენ ამ დღეს, როგორც დღეს საქართველოს ყველა მოქალაქე ზეიმობს.

მე მინდა მათ ვუთხრა – ჩვენ გვსურს მშვიდობა და ის, რომ პატარა, მაგრამ ლამაზი და ძლიერი ქვეყანა ერთად ავაშენოთ.

იმ წარმატებებში, რომლებსაც ჩვენ მივალწიეთ, კარგი იქნებოდა, რომ მონაწილეობა აფხაზებსა და ოსებსაც მიეღოთ.

საქართველოში ნგრევისა და დაპირისპირების დრო დამთავრდა. უმჯობესია ერთად გაავაგრძელოთ შენება, რათა რამდენიმე წლის შემდეგ ყველამ ერთად ერთიან სახელმწიფოში ბედნიერად და უსაფრთხოდ ვიცხოვროთ.

იმ ხალხის გასაგონად, ვისაც საქართველოს დანაწევრება უნდა, მინდა ვთქვა: საქართველოს გასაცემი და დასაკარგი ერთი გოჯი მიწაც კი არ გააჩნია. საკმარისად პატარა ქვეყანაა, რომლითაც ჩვენ ვამაყობთ. ჩვენ ტერიტორიულ მთლიანობასთან დაკავშირებულ კომპრომისებზე წასვლას არ ვაპირებთ.

მივესალმებით ყველა პედაგოგს, მეცნიერს, ქართულ ინტელექტუალურ პოტენციალს, რომელიც მსოფლიოში გამორჩეულია. განათლება ჩვენთვის მთავარი პრიორიტეტია.

დღეს ჩვენ ვაკეთებთ იმას, რაც სამი, ხუთი, ასი წლის შემდეგ მოგვცემს

შედგეს.

ჩვენ გასანიავებელი ტალანტები და დასაკარგი მეცნიერები, პედაგოგები არ გვყავს და ყველა ერთად ახალი საქართველოს მშენებლობისათვის უნდა გამოვიყენოთ.

ჩვენ მივესალმებით სოფლად მცხოვრებ საქართველოს მოქალაქეებს.

ის, რომ ჩვენ აქამდე მოვედით, ამის ხერხემალი სოფელშია. ამ ხალხმა შეინარჩუნა ჩვენი ქვეყანა, გადაარჩინა შიმშილს, მათი შრომა განსაკუთრებულად დასაფასებელია.

მინდა მივესალმო ჩვენს მევენახეებს, მათ არაფრის არ უნდა ეშინოდეთ, საქართველოში ამ დარგის განადგურებას ვერავინ შეძლებს.

ჩვენ ვიწყებთ მასშტაბურ პროგრამებს – სარწყავი არხების აღდგენას, ამბულატორიების და სკოლების მშენებლობას. ეს დაპირება არ არის, ეს რეალობაა.

ჩვენ მხედრული საღმრთო ვესალმებით ჯარისკაცებს, რომელთაც სამშობლოში სამსახური ეამაყებათ, ჯარისკაცებს, რომელთაც ჩვენი ისტორიის საფიცარი გმირების სისხლი უდღუღო.

ჩვენ მხედრულ საღამოს ვაძლევთ ქართველ გმირებს, რომლებიც მთელი ისტორიის მანძილზე თავს სწირავდნენ საქართველოს თავისუფლებას.

ჩვენ ვესალმებით ქართველთა ყველა თაობას, უცხოეთში მცხოვრებ ქართველებს, საქართველოში ამ დღეებში ჩამოსული ქართული დიასპორის

წარმომადგენლებს.

ჩვენ ვამაყობთ თქვენი წარმატებით.

საქართველოდან წასული ნებისმიერი ეროვნების ადამიანი განსაკუთრებით ნიჭიერი და წარმატებულია სხვა ქვეყანაში.

ჩვენი ამოცანაა ამ ხალხის საქართველოში დაბრუნება და მათი პოტენციალის გამოყენება ჩვენი ქვეყნის სასიკეთოდ, ჩვენი მომავლის ერთად ასაშენებლად.

მივესალმები ყველა თაობის ადამიანს, პენსიონერს, იმიტომ, რომ სიკეთის დაფასება, სამართლიანობა, პატიოსნება და წესიერება ჩვენ უფროსმა

ადამიანებმა გვასწავლეს, ჩვენ კი – მომავალ თაობას უნდა გადავცეთ.

ორი წლის წინ, რევოლუციის დროს, ჩვენ აქ, ამ ადგილას ჩვენმა იმედმა გაგვაერთიანა – ძლიერი საქართველოს აშენების იმედმა. სიტუაცია შეიცვალა, დღეს უკვე მოპოვებული სიძლიერე და ის მიზნები გვაერთიანებს, რომლითაც უახლოეს მომავალში ძლიერმა საქართველომ გასაერთიანებლად და გასაძლიერებლად უნდა მიაღწიოს.

ღმერთი იყოს ჩვენი სამშობლოს – საქართველოსა და თითოეული თქვენგანის მფარველი.

გილოცავთ საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს.

„ჩვენ უნდა ვიმოძრაოთ წინ თამამად,
კონსოლიდირებულად“

@__^ okbc !(bdybcc7 ghjuhfvf 3lhjt,bs4 uflfwtvekb
ntktbynthdbe cfmfhsdtkjc ghtpbltynsfy vb[tbk cffrfid-
bksfy7 hjvtkcfw e'qdt,jlf ;ehyfkbcnb ubjhub sfhufvf't8

2 ,fnjyj ghtpbltynj7 ghtntypbbc vmjyt mdt.ybc
3jh,tkbfyb keljdbry vt- ghtpbltynbc v[hblfy th-
sjs[tvtntcsfy fkjlbytc sudfhh lbgkjvfnbehb
lf vts[esvtnt rfwfl itd- vbybiyt,f7 hjv bub fhbc
blf47 fyfkjubt,bc ufdkt- gbhj,t,bc vjrfhyf[t lf of-
,bc sdbc yfvldbkl fh hvvfhsdtkb8 smdty [jv fh
ufvb[ctyt,bf ve[hfy vfzfd- ubabmhbfy fy [jv fh
fhhbfybctekb tc wbnfnf8 vbubqbfy fct genbybc tc
sewff cfmfhsdtkj vfiyfw ;tcnb0
gfnfhf mdt.fyf b.j7 efvhfdb
ghj,ktvbs7 lqtc cfmfhs- 2 vfiy7 hjltcfw cek[fy-
dtkj lfvjerblt,tkb mdt- cf,f jh,tkbfyb lf c[df mfhs-
.fyff7 bcohfadb ufthsb- dtkb tkxt,b lflbjlyty
fyt,bcrty7 sfdcb flubkbc tdhjgfib7 vsfdfhb ltlffphb
cf,jkjj lfvrdblht,bcrty cfmfhsdtkjc vlujvfhtj,bcf
vcjakbjib8 sewff evfqk- bc b.j7 hjv cfmfhsdtkj lbl
tcb ljybc tc it[dtlh7 hj- ufzbhdt,fc ufybwlblf lf bub
vtkbw lfutuvbkpt cfvb fhfdbc fh czbhlt,jlf8 lqtc
cffihs udbfy lfbo.j7 pj- cfmfhsdtkj cohfafl ufydb-
ubthssfsdbc vfbyw dfhb- sfht,flb mdt.fyff lf bub .dt-
fwbt,bc stvfl bmwf8 [jv fh kfc czbhlt,f7 itb'kt,f bvft
fhbc tc cegthcf[tkvobajc vtnflfw7 dblht yjhvfkehfl
itb'kt,f xdy tc udcehltc8

hfw itt[t,f gtnth,ehubc
 it[dtlhfc7 fm chekbf1 yfst-
 kb b.j7 hjv xdy fh dvjyfob-
 ktj,lbs trjyjbreh aj-
 hevib8 hflufy dabmhj,7 bvb-
 cfsdbc7 hjv trjyjbreh aj-
 hevib vbbqj vjyfobktj,f7
 lqtc trjyjbrehb ehsbth-
 sj,f yjhvfkeh eylf b.jc8
 dbyfblfy7 cfvoe[fhjl7 fv tnf-
 gbcdbc trjyjbrehb ehsb-
 thsj,f cfmfhsdtkjcf lf
 hectsc ijhbc qdbybcf lf c[df
 tv,fhujt,bc ufsdfkbcobyt-
 ,bs fh fhbc cfsfyflj ljytp7
 xdy efhb dsmdbs fv ajhevib
 gbhlfgh vjyfobktj,fpt8 fvb-
 njv tc b.j gbhlfgh cfveifj
 dbpnb8 fmlfy ufvjvlbyfht7
 vt fh vbfxybf7 hjv hfqfw ufy-
 cfresht,ekb hfv [lt,f8
 ufhovet,s7 hjv hectscfw
 cfmfhsdtkj 'fkbby7 'fkbby
 czbhl,f8 xdy7 hf smvf eylf7
 hectssfy rfhub ehsbthsj,f
 udbylf lf xdy hectssfy udfm-
 dc 'fkbby sfyfcojhb ehsb-
 thsj,f xdyb nthbnjhbt,bcf
 lf vjcf[ktj,bc fhfsfyf-
 pjufllj,bc vbe[tlfdfl8 vfuh-
 fv tc fctf7 ehsbthsj,f fhbc
 lf bmyt,f sfyfcojhb7 dblht vt
 dfh cfmfhsdtkj ghtpbltynb8

**2 ,fnjyj vb[tbk7 dbc
 tresdyjlf bybwbfndf fv
 it[dtlhbc jhufybpt,bcf0
 hf hjkb itfchekf fv
 it[dtlhbc jhufybpt,fib
 fvthbrbc itthst,ekvf
 infnt,vf0 lf dblht he-**

**ctsbc ghtpbltync it[-
 dlt,jlbs7 se umjylfs
 rjyceknfwb,b smdtyc fvt-
 hbtrk rjktut,sfy7 gfh-
 nybjht,sfy0**

2 fv it[dtlhbc jhuf-
 ybpt,fib fvthbrkt,c fhfyfb-
 hb hjkb fh itechekt,bfs8
 tc fhbc cfmfhsdtkjcf cfufhtj
 gjkbnbrf8 fm fvthbrkt,b
 hectssfy vbvfht,fib gbh-
 lfgh fh vjyfobktj,ty lf
 gbhlfgh fhw bycnhemwb,cf
 lf hxtdt,c b'ktjlyty8 xdy
 fvthbrfcsfy 'fkbby byntyche-
 hb ehsbthsj,f udfmdc8 ,eibc
 ufhlf dth db[ctyt, dthw ths
 c[df fvthbrtk ghtpbltync7
 hjvtkbw xfcekb.jc hjvtk-
 bvt mdt.fyfib lf fct vfqfkaf-
 hljdyfl tkfgfhfrjc bv
 mdt.ybc [fk[cf lf vbc hjkpt
 bcnjhbfb8 vt ituf[ctyt,s lf
 smdty bctlfw bwbs7 hjv 'fk-
 bby exdtekj cbnefwbff7 hjwf7
 dsmdfs7 fvthbrbc dbwt-ghtp-
 bltynb ufvjlb vcjakbj
 ajhevpt lf vj/.fdc cfmfhs-
 dtkjcb kbltht,bc dhwtkb
 wbnfnt,b8 tc bvfc ybiyfdc7 hjv
 cfmfhsdtkjcf lf fvthbrbc it-
 thst,ekb infnt,bc ehsb-
 thsj,f 'fkbby ufycfresht-
 ,ekfl rfhub lf ufycfresht-
 ,ekfl vybidytkjdfybf7 lf tc
 ufuh'tklt,f8 ef[kjtc gthb-
 jlib xdy udtmyt,f fv ehsb-
 thsj,bc f[fkb cthbjpek
 ufuh'tkt,f lf fvfc .dtkf
 dyf[fd8

hfw itt[t,f bybwbfndbfc7
 tc b.j jhv[hbdb rjyceknf-
 wbt,bc itltub8 xdy vstkb tc
 gthbjlb hectssfy rjycek-
 nfwbt,b fh itudbo.dtnbf7 ufy-
 cfresht,bs cfufhtj cfmvtsf
 vbybcnht,bc ljytp8 cfufhtj
 cfmvtsf vbybcnht,bc ljytp
 vbqotek bmyf itsfy[vt,f7 hjv
 itvlufhb.j cfntktajyj cf-
 e,fhb8 xdy lfdhtrts lf itvl-
 tu itluf it[dtlhf8 vbfxybf7
 hjv hfvlty]thfw cfzbhj7
 cfmfhsdtkjv bvltj]th eylf
 ufvjbxbyjc .dtkfyfbhb byb-
 wbfndb lf .dtkfyfbhb vwlt-
 kj,f7 hjv thsb lqbsfw he-
 ctssfy cfmfhsdtkjc lbfk-
 jub fh ito.ltc8 tc xdyb
 mdt.ybcsdbc ghbywbgekb lf
 vybiditytkjdfybf8

**2 smdty fhfths[tk uf-
 vjub[fnfds cf]fhjl ceh-
 dbkb bvbcf7 hjv smdty lf
 hectsb gbhdtkb gbhb it[-
 dtlhjls thsvfyts7
 sevwf fv v[hbd 'fkbfy lb-
 lb [ybc ufyvfdkj,fib cth-
 bjpek ghj,ktvt,b b.j8
 [jv fh abmhj,s7 hjv fv
 it[dtlhbc jhufybpt,f lf-
 fxmfhf cfyrn-gtnth,ehuib
 hfvltybvt lqtib lfutu-
 vbkvf lblb hdbfybc cfvbn-
 vf7 cflfw itcf'kjf cfmfhs-
 dtkjc cfrbs[t,bw ufy[b-
 kekb.j0**

2 lblb hdbfybc cfvbnvf
 fhf v[jkjl itcf'kjf ufyb-
 [bkjc cfmfhsdtkjc cfrbs[t-

,b7 fhfvtl tc it[dtlhf fewb-
 kt,kfl ufyb[bkfdc cfmfhsdt-
 kjc cfrbs[t,c8 tc obyfcfh fh-
 bc itnfybkb lqbc otchbuib8
 cfmfhsdtkjc cfrbs[b vybidity-
 kjdfybf7 hflufy tc fhbc cfrb-
 s[b sfdbceakt,bcfsdbc vt,-
 h'jkb thbc vbfvhs cfvfhs-
 bfyb vjg.hj,bcf8 tc fhbc cf-
 rbs[b 'dtkb cf,zjsf rfdibh-
 bc vtvrdblhtj,blfy vbqt,ekb
 rjyakbmt,bc cfvfhskbfyb
 vjudfht,bcf8 tc fhbc 'fkbfy
 cnhfntubekb vybiditykj,bc
 cfrbs[b tdhjgbcfsdbc lf vsk-
 bfyfl vcjakbjcfsdbc7 hjvt-
 kbw lfrfdibht,ekbf xdyb
 htubjybc vlt,fhtj,fcsfy7 xd-
 tyb htubjybc tythujhtceh-
 ct,sfy8 fvbunjv cfmfhsdtkjc
 cfrbs[b lblb hdbfybc it[dt-
 lhfpt ufy[bkekb bmyt,f8 xdy
 tc byajhvfwb udfmdc lf vt
 tzdb fh vtgfht,f7 hjv tc fctw
 bmyt,f8 eahj vtnbw5 lblb hdb-
 fybc cfvbnbc oby dfgbht,s7 hjv
 udfuh'tkjs rjyceknfwbt,b
 lblb hdbfybc c[df vjyfobkt-
 t,sfy8 hectssfy xdy erdt ud-
 mjylf 'fkbfy ibyffhcbfyb lf
 dhwtkb cfe,fhb8 ef[kjtc
 lqtt,ib xdy ufdvfhsfds fct-
 dt 'fkbfy cthbjpek rjycek-
 nfwbt,c lblb hdbfybc c[df vj-
 yfobktt,sfy8

**2 [jv fh ybiyfdc tc7
 hjv smdty utuvfds dbpb-
 nt,c c[dfllfc[df mdt.yt,ib0**

2 fvbc itcf[t, ef[kjtc
 lqtt,ib vbdbqt,s uflfo.dt-

nbkt,fc8 vt dutuvfd ufhrdtek
 dbpbnt,c lf ufhrdtek
 rjyceknfwbtc fhf v[jkjl
 xtvc llytpt7 fhfvtl .dtkf c[df
 llytpt 2 cfufhtj cfmvtsf vb-
 ybcnt,bc7 cftkxjt,bc7 gfhkf-
 vtynfht,bc llytpt8 xdtyb [vf
 rfhufl bmyt,f ofhvjlutybkb8
 tc bct fh fhbc7 hjv cflqfw
 itbrhb,f hdf .dtkfpt lblb7
 .dtkfpt ufdktybyb7 .dtkfpt
 v'kfdhb cf[tkvobaj lf pe-
 huc erfy hfqfwf uflfo.dbnf8
 tc erdt lfvsvdhlf8 dthfby xd-
 tyc pehuc erfy xdty cfrbs[t,c
 dtqfh uflfo.dtnf8

2 ,fnjyj vb[tbk7 smd-
 tyb dbpbntc itafct,bcfc
 smdtyb .dtkfpt ufvyxtybkb
 rhbnbrjct,bw rb hsekfl
 gjekj,lyty stvfc7 hfptw
 itb'kt,jlf7 hjv jlyfd vf-
 byw ytufnbdi .jabkb.j
 lfyf[ekb smdtyb ufvjcdkf
 ,hbabyupt genbysfy ths-
 fl8 smdty b.fdfs 'fkbfy gh-
 bywbgek7 ufrtslf cfrvf-
 jl hflbrfkehbf ufyw[f-
 lt,t,b8 ,tdhbcdbc vfhs-
 kfw 'fkbfy vjekjlytkb
 b.j7 hjltcfw cbn.df 3fytm-
 cbf4 gbhdtkfl bmyf [ctyt-
 ,ekb qbf17 cf]fhjl hect-
 sbc ghtpbltynbc sfylfc-
 oht,bs cfmfhsdtkjc gbh-
 dtkb gbhbc vbth8 ,tdhvf
 xfsdfkf7 hjv tc vfhskw
 'fkbfy uf,tlekb7 ghbywb-
 gekb yf,b]b lf ufyw[flt,f
 b.j smdtyb v[hblfy yfsmd-

fvb8 thsbf7 hjwf fvfc fm7
 xdtyc cf[kib dfv,j,s7 fy
 seyflw hvtkbvt cfths-
 fijhbcj ajhevpt7 lf vt-
 jhtf7 hjltcfw eiefkjl
 bv mdt.ybc kblthbc sfylfc-
 oht,bs bsmvt,f tc8 cbn.df
 3fytmcbf4 b.j se fhf [ct-
 yt,ekb ghtpbltyn genbys-
 fy smdtyb gbhflb cfe,hbc
 lhjc lf hjujhb htfrmwb
 ?mjylf vfc0

2]th thsb7 hf smvf eylf7
 utsfy[vt,bs7 hjv xdty flht
 c[dfyfbhfl db.fdfs vjo.j-
 ,bkb8 smdty uf[cjds7 thjdye-
 kb vj'hfj,bc ufhb;hf;pt xd-
 tyc ufptst,ib b,tzlt,jlf
 othbkt,b 2 3qbf othbkb fyl-
 htb cf[fhjdc4 +hvjtkcfw7 hf
 smvf eylf7 cf[fhjdb fhfc-
 lhjc sdfkbs fh yf[fdlf'7
 3qbf othbkb ufthsbfyt,ekb
 tht,bc jhufybpfwbf47 3vbn-
 byubc vbvfhsdf ghtpbltyn
 ,eibcflvb4 +f[kfyltk b ghtp-
 bltynbc vfvfpt b.j cfe,fhb'
 lf fct itvltu8 fctdt bsdkt-
 ,jlf7 hjv fb7 se ity vhfdfkvy-
 bidytkjdyfl fhfathc fh fv-
 ,j, +vt duekbc[vj, xtvc ob-
 yfvjh,tlc7 f[kf fqfh fhbc
 uf[ctyt,bc lhj7 fvfc bcnjhb
 itfafct,c'7 se vhfdfkvybidyt-
 kjdyfl xevlt,b bm7 cflfw c[df
 fh ufxevlt,f7 tc fhbc lblb
 ufvzhbf[j,bc7 lblb cb,h'ybcf
 lf lblb ufvjwlbkt,bc gbh-
 lfgbhb ufvjdkbyf,f8 hf xb-
 [ibw itdblfcfmfhsdtkj fv

3cb,h'ybcf lf ufvezhbf[j,bc4
o.fkj,bs7 .dtkfv rfhufl
bwbc8 vt thsb hfv dbwb7 hjv
gjkbnbrfib bc [fk[b7 hjvtk-
bw thsc fv,j,c7 vtjhtc
abmhj,c lf vtcfvtc frtst,c7
,jkjc .jdtksdbc vfhw[lt,f8
gjkbnbrfib eyl f bkfgfhfrj7
smdf lf frtsj thsb lf bubdt7
se ubylf7 hjv ofhvfnt,fc vb-
fqobj8 gjkbnbrfib fhct,j,c
ghbywbgt,b lf .dtkfpt ghfu-
vfnekb7 .dtkfpt cojhb lf
.dtkfpt itltubfyb gjkbnbrf
.jdtksdbc fhbc ghbywbgt,bc
lfdwbc gjkbnbrf8

fmtlfy ufvjvlbyfht7 xdy
pecnfl fctdt dcfe,hj,s he-
ctssfy8 eyl f udtecvjlte7 hjv7
hf smvf eyl f7 .jdtksdbc .dt-
kfathb itb'kt,f fh bsmdfc8
lf7 hfcfrdbhdtkbf7 itdxthlt
vjkgfghfrt,fpt7 hjvtkbw cf-
rvfjl hsekb b.j7 xdy 'fk-
bfy ghbywbgekb cfe,fhb ud-
mjylf8 .dtkfathb bc7 hfw ght-
crjyathtywbfp dsmdbs7 bvfpt
,tdhfl vtnb bsmdf sdfll
it[dtlhfpt lf[eh ek rfhc
vbqvf lf tc cojhb fhbc8 pehuc
erfy fhfathc fh eyl f
kfgfhfrj,lt7 tc fhbc xdyb
vblujvf8

eahj vtncfw utn.dbs5
xdy vdbfqobts bvfc7 hjv .dtkf
cfthsfijhbcj ajhevpt7 vfs
ijhbc betst,pt7 hjvkt,cfw
cfmfhsdtkj fh tcoht,f c[df-
lfc[df vbptpbc ufvj7 c[dfllfc-
[df htubjyfkeh ajhevt,pt

.dtkufy bubdt ahfpt,b ufb-
cvbc8 hfw t[t,f cfmfhsdtkjc
nthbnjhbt,bc fytmcbbfc7 cfmf-
hsdtkjc ecfvfhsckjl lfx-
fudhfc lf lberhbvbyfwbf
+duekbc[vj, .dtkf bv pjvfc7
hvjkt,bw xdyb mdt.ybc oby-
ffqvltu ufvj.b.tyt,f'7 .dtk-
fathb tc fhf v[jkjl mfhsdt-
kb lbgkjvfnt,bcufy +flht
fvfc mfhsdtkt,bw rb fh df[-
vjdfyt,lbs'7 fhfvlt tc ;qthc
fvthbrtkt,bcufy7 byukbctkt-
,bcufy7 ahfyut,bcufy7 ,fknbbc
mdt.yt,bcufy7 fqvjcfdkts
tdhjgbcufy7 bctsb vjekjlyt-
kb mdt.yt,bcufy7 hjvkt,bc-
ufyfw flht xdy fhfdfsfh lf-
[vfht,fc fh vjdtkjlbs7 tc
fhbc erdt vsfdfhb ufvfhd]dt,f8
hjwf erdt bc mdt.yt,b cfe,hj-
,ty7 hf smvf eyl f7 ityw eyl f
bcfe,hj7 hflufy tc fhbc ht-
fkj,f8

fct hjv7 tc thsvfytsc fh
ufvjhbw[fdc8 xdy thsvfytsc
cbvfhskt eyl f des[hfs8 vt fh
vbvfxybf7 hjv cfmfhsdtkjc
hfbvt fv v[hbd lfcfvfkb fmdc8
rfwvf hjv smdfc7 xdy lfcfvfkb
lf lfcfrfhub ,tdhb fhw fh-
fathb udfmdc8 vtjht v[hbd7 xdy
eyl f db.js lbgkjvfnbeht,b7
nfmnbfyt,b7 sfditrfdt,ekt,b7
bm7 cflfw tc itcf'kt,tkbf7 sf-
ditrfdt,ekt,b .jdtksdbc ey-
lf lfdhxts hfqfw otcbtht-
,bcf lf hfqfw lbgkjvfnbehb
tnbrtnbc afhukt,ib8 tc fhbc
yjvhvfkeh yt,bcvbthb sfy-

fvtlhjdt cfufhtj gjkbnbrbc
ghbywbgt,b8

2 ,fnjyj vb[tk7 smd-
tyb lf genbybc ,hbabyubc
lhjc fh [ctyt,ekf cfmf-
hsdtkjcsdbc bctsb cfr-
dfy'j lf vybiditykdfyb st-
vt,b7 hjujhbw fhbc hecb
cfvidblj,jt,bc uf.dfybc7
lcs-lyf cfmfhsdtkjc uf-
vjcdkbc stvf8 fvfpt7 afm-
nj,hbdf17 erdt cthbjpe-
kb vj'hfj,f vblbjlf vs-
fdhj,bc ibuybsfw 2 fvfc-
sfy lfrfdibht,bs ufwtve-
kb b.j smdtyb ,h'fyt,t,b8
[jv fh ybiyfdc tc bvfc7 hjv
ufhrdtekobkfl lfrjyct-
hdlf tc stvt,b hfqfw gth-
bjlbc ufyvfdkj,fib7 se
gfhfktkehfl tc veifj,f
uh'tklt,f lf gfhfktke-
hfl xdy dfrdbhlt,bs7 hj-
ujh ufydbsfhlt,f hect-
cf lf cfmfhsdtkjc ijhbc
ehsbthsj,f smdtyb lf ge-
nbybc it[dtlhbc itvltu888

2]th thsb7 .dtkf tc 'bh-
bsflb cfrbs[b it[dtlhfpt uf-
y[bkekb b.j8 vtjhtw7 tc fhbc7
hf smvf eylf7 cfmfhsdtkjc
uflfo.dtnbkt,t,b lf tc fh
fhbc seyflw jhv[hbdb uflf-
cfo.dtnb8 xdy fvjdlbdfhs bm-
blfy7 hjv thsbf 2 hfc dkfgf-
hfrj,s lf vtjhtf 2 itmvybkb
htfkehbt vlujvfhtj,f8 ht-
fkehbt itmvybkb vlujvfht-
j,f xdytc ehsbthsj,fib 'fk-
bfy lhfvfnekb8 cffrfidbkb

hfqfwfc hjv eahj vodfdtl
bn.dbc7 hfqfwfc fh bn.dbc7
fvbs tc htfkj,f fh itbw-
dkt,f7 vfhnj cbn.dt,bs tc fh
ufybcfpgdht,f8 cfmfhsdtkj
fhbc lblb bynthtct,bc hfqfw
cathj7 hfw xdytc cfcfhut,-
kjl xdy eylf ufvdjdb.tyjs8
xdy dfhs lblb bynthtct,bc
cathj8 xdy fhfdbsfh itvs[dt-
dfib fh eylf ufd[lts fhw
thsb wfkrt fqt,ekb mdt.ybc
fy mdt.fyfsf ,kjrbc byntht-
ct,bc ,hvf ufvjv[fndtkb8
sevfw xdy udfmdc xdyb afct-
ekj,t,b7 hjvkt,bw tvs[dtdf
ufydbsfht,ekb ltvjrhfn-
bekb cfv.fhjc afctekj,t,c
lf xdy vfssfy thsfl eylf
lfdbwdfs xdyb afctekj,t,b8

fvbnjv7 thsb v[hbd7 xdy
eylf db.js ghfuvfnekt,b7
vtjht v[hbd7 xdy udfmdc
ghbywbgt,b lf afctekj,t,b
lf7 vtcfv v[hbd7 fhbc htfkj-
,f8 hf fhbc htfkj,f0 htfkj,f
fhbc bc7 hjv cfmfhsdtkjc fu-
lt,ty fv cbdhwblfy7 fult,ty
bvbc ufvj7 hjv fh itbmyfc ofh-
vfnt,ekb ufydbsfht,bc vjlt-
kb7 sevfw xdy7 .dtkfahbc
vbe[tlfdfl7 eylf itdmvyfs tc
ofhvfnt,ekb ufydbsfht,bc
vjltkb lf dmvybs vfc8 vtjht
v[hbd7 bc vfymfyf7 hjvktbw ht-
fkehfl lfmjmbkbf7 tc fhbc
vfymfyf7 'bhufvjvs[htkb cfm-
vbfyj,bc vfymfyf cfmfhsdtkjc
ibubs7 tc fhbc vfymfyf .dtkfyf-
bhb ghjdjrfwbtc,bc7 ghjg-

fufylbc7 hjvtkcfw7 dbyw xfh-
 sfdc xdyb vtpj,kbc yt,bcvbth
 cf[tkvobaj fh[c7 vidtybdhfl
 uftwyj,f8 tc vfymfyf fhct,j,c7
 lfmjmbkbf lf vj'hfj,c8

fvbnjv xdyb mdt.ybc kb-
 ltht,bc fvjwfyff7 tc vfymfyf
 itdfxthjs7 bvbjv rb fhf7 hjv
 cfmfhsdtkjc vsfdhj,fc fv
 vfymfybc tibybf8 sevfw7 hf smvf
 eylf7 ecbfvjdyjfst vstkb hhub
 afmnt,b7 hjvkt,bw fhbc 'fk-
 bfy ecbfvjdyj lf chekbfl
 vbeqt,tkb8 fct cf[tkvobajt,b
 thsvfytssfy fh ehsbth-
 sj,ty8 vfuhfv vt dbwb7 hjv he-
 ctsbc ibuybs fhbc ,tdhb c[df-
 lfc[df bynthtcb lf vt fvfc yfv-
 ldbkfl fh dfv,j, bvbcfsdbc7
 hjv7 dsmdfs7 dbkfgfhrj jh7
 cfv lf [es hectsp7 e,hf-
 kjl7 fhbc c[dfllfc[df bynth-
 tcb7 e,hfkjl fhbc [fk[b7
 hjvtkbw fvfpt aekc frtst,c7
 fhbc [fk[b7 hjvtkbw fvfpt
 fgbht,c gjkbnbrehb rfhbth-
 bc ufrtst,fc7 fhbc [fk[b7 dbcfw
 [tkc f'ktdc tcrfkfwbf7 bvb-
 njv hjv sfdbcb mdt.ybc ibuybs
 bvfuht,c hfqfw gjpbwbt,c8

fvbnjv vsfdhbf7 xdy uf-
 vjd.js fv [fk[bc bynthtct,b
 lf ufvd.js xdy [fk[t,c
 ijhbc uh'tkdfllbyb bynt-
 htct,b8 mfhsdtk [fk[c7 cfmf-
 hsdtkjib vw[jdht, .dtkf
 thjdyt,bc ofhvjlutytkc
 cfcbwkw[kjl czbhl,f he-
 ctssfy qbhctekb7 sfyfcoj-
 hb7 f[fkvtuj,hekb ehsb-

thsj,f8 vtjht v[hbd7 hfvlt-
 bw eylf db'f[js vtuj,hj,f7
 vtuj,hj,f lf dbvtuj,hjsj7
 tc vfymfyf fhbc xfhsekb8 fvb-
 njv xdy eylf itd'kjs fv .dt-
 kfahbc erfy itvj,heyt,f8
 fvbnjv cfzbhjf velvbdb lb-
 fkjub7 velvbdb rjynfmb8
 hjujhw fh eylf ufhseklct
 cbnefwbf7 hjujhb uflfo.dt-
 nbkt,t,bcrtyfw fh eylf udb-
 ,b'ut,lyty7 thsb v[hbd7 xdy
 xdyb cfmvt eylf dfrtsjs7 tc
 vybidytkjdfybf8 lf7 vtjht
 v[hbd7 .dtkfathb dbqjyjs7
 hjv fv cfmvbc rtst,fcsfy ths-
 fl 2 tc cfmvt rb fhbc cfmfhsd-
 kjc lfvjerblt,kj,bc lfvf-
 nt,bsb ufhfynbt,bc itmvyf7 tc
 fhbc cfmfhsdtkjc nthbnjh-
 bekb vskbfyj,bc cfvfhs-
 bfyb7 cfvfhskt,hbdb lf vidb-
 lj,bfyb fqlutybc .dtkf ob-
 yfgbhj,bc itmvyf lf fvbc vj-
 [th[t,f tc fhbc cfmfhsdtkjc
 ufydbsfht,f8 fb7 fv .dtkfahbc
 gfhfktkehfl xdy eylf itd-
 'kjs hectssfy rfhub ehsb-
 thsj,bc fo.j,f lf vjotc-
 hbut,f7 bctdt hjujhw lcs-c
 c[df gfhnybjht,sfy8

c[dfs ijhbc7 lcs-c c[df
 mdt.yt,sfy xdy udfmdc jhv[-
 hbdb rjyceknfwbt,b7 hjv xdy
 ijhbc vjotchbultc cfvfhs-
 skt,hbdb ,fpf8 vbe[tlfdfl
 bvbcf7 se hf uflfo.dtnbkt,f
 bmyt,f vbqt,ekb lcs-csfy vb-
 vfhsst,fib7 hjv fh lfpfhk-
 ltc xdyb ehsbthsj,f7 dsm-

dfs7 erhfbfcsfy7 xdtyc vtpj-
 ,tk fpth,fb]fysfy7 cjv[ts-
 sfy7 ief fpbbc mdt.yt,sfy8 fvf-
 pt xdy dveifj,s8 xdy fhfat-
 hc bctsc fh udfprtst,s7 hjv
 fvfylf lfhn.vf vjudf.tyjc8 xdy
 dfhs 'fkbby ghfmnbrekt,b fv
 cfmvtib8 .dtkfathb7 hfw itb'-
 kt,f itdbyfhxeyjs rfhub fv
 cbdhwtib7 .dtkfathc itdbyfh-
 xeyt,s8 ajhvfkehfl .jayfc7
 se tc xdy fhfathc fh udf'-
 ktcd7 hf smvf eylf7 fh dfgb-
 ht,s7 fh dfgbht,s fhw xdyb
 [fk[bc lf fhw cfresfhh sf-
 bc vjn.et,fc8

**2 ,fnjyj ghtpbltynj7
 ef[kjtc b sdbc fy seylfw
 jhb sdbc ufyvfdkj,fib hf-
 bvt hflbrfkeh b yf,b]t,bc
 uflfluvf cfvidblj,jt,-
 sfy lcs -sfy vbvfhtst,fib
]th]thj,bs fh xfyc888**

2 tc fhbc jhv[hbdb ghj-
 wtc bc ufuh'tkt,f8 xdy ,tdh
 hfvtc rbltd ituyt,ekfl fh
 dfv,j,s8 ,tdhb hfvt dbwbs7
 ,tdh hfvtc dfrdbhlt,bs7 xdyb
 rjynhlfpdthdf veifj,c lf
 dbwbs7 hf [lt,f8 hfqfwtt,b
 eylf dsmdfs lf fewbkt,kfl
 dbn.dbs bvbunjv7 hjv f[kf
 hfqfwtt,pt eylf fdbwhfs7
 hjv7 e,hfkjl7 tc vjvdfkib
 fh vj[ltc8 vfuhfv xdy fh ud-
 bylf cbnefwbf ituyt,ekfl
 lfd'f,js8 xdy dbwbs7 hjv
 hfqfw vj'hfj,t,b ufxylyf cfm-
 fhsdtkjc ibuybs8 bvtlbf7 hjv
 tc .dtkfathb itvj,heylt,f

lf itxthlt,f xdyb it[dtlhbc
 itvltu8

ghtpbltyn genbysfy xdy
 udmjylf 'fkbby uekohatk7
 vfuhfv vt vbylyf dsmdf7 hjv
 xtvssdbc 'fkbby rjvajtnekb
 cfe,fhb bv ufut,bs7 hjv xtv-
 dbc vfcsfy kfgfhhfrb 'fkbby
 fldbkbf8 xdy fldbkfl dgje-
 kj,s cfthsj tyfc flfvbfyeh
 ehsbthsj,fib8 vfuhfv thsbf
 ehsbthsj,f jh flfvbfyc
 ijhbc lf vtjhtf 2 htfcj,f8
 htfcj,f rb fhbc v'bvt8 se
 htfcj,f fct ufuh'tklf7 cfmf-
 hsdtkj7 hf smvf eylf7 .dtk-
 fathc uffrtst,c bvbcsdbc7
 hjv sfdcb bynthtct,b lfbwd-
 fc8 fvbunjv xdy fhfyfbh [tkjd-
 yeh vjhfnjhbevt,c7 it-
 xtth,t,c7 tyfpt ,jmkjvbc lf-
 lt,fc fh ufydf[jhwbtkkt,s8
 .dtkfyb eylf db.js vfmcb-
 vfkehfl ahs[bkt,b7 vfmcb-
 vfkehfl sfditrfdt,ekt,b7
 bvbunjv hjv fm pjuflfl
 hfqfw hbnjhbrfpt rb fh fhbc
 cfe,fhb7 cfmvt t[t,f cfmfhsd-
 kjc ecfahs[jt,fc7 sbsjt-
 ekb vjmfkfmcb bynthtct,c lf
 hfqfw bctsb fh eylf dmyfs7
 hjv vtth fvbc ufvjcojht,f it-
 e'kt,tkb b.jc8 smdtyb rbs[df
 vt vtcvbc7 vfuhfv fh fhct,j,c
 ufvpflt,ekb gfce[b8 .dtkfat-
 hb lfvjrbt,ekbf htfcj-
 ,fpt8

**2 ,fnjyj vb[tkb7 he-
 ct,bc ufqbpbfyt,bc ths-
 thsb vsfdfhb cf,f,b7 it-**

**b'kt,f bsmdfc7 fhbc cfmf-
 hsdtkjc cohfadf yfnjc-
 rty8 fv,j,ty7 smdtyb gbhdt-
 kb it[dtlhbc lhjc itsfy-
 [vt,bc ths-ths 'bhbsfl
 cfufyc ofhvjlutylf bc7
 hjv cfmfhsdtkjlfy hect-
 sbc cfv[tlhj ,fpt,bc uf.-
 dfybc gfhfktkehfl genb-
 ybc sdbc ufhrdtekb ufhy-
 nbt,b bmyf vbwtvekb7 hjv
 cfmfhsdtkjib yfnjc fy
 eiefkjl fvthbrbc it-
 thst,ekb infnt,bc cfv[tl-
 hj yfobkt,b fh ufykfu-
 lt,jlf8 itvltu fv itsfy-
 [vt,bc lfhqdtdbc ufvj ufx-
 ylf ghj,ktvt,b smdtycf lf
 genbybc ehsbthsj,fib8
 se fmdc hfbvt cfthsj fcts
 dthcbfc cbyfvldbksfy0**

2 htfkj,f fhbc v[jkjl
 thsb5 fvthbrbc itthst,ekb
 infnt,b7 yfnjc c[df mdt.yt,b
 fh fgbht,ty cfmfhsdtkjc nt-
 hbnjhbfpst sfdbfysb cfv[tl-
 hj yfobkt,bc ufykfut,fc8 tc
 fhbc htfkj,f lf tc bwbfy he-
 ct,vf7 tc bwbfy fvthbrtkt,vf lf
 fv,j,ty fvbc itcf[t,7 tc dbwbs
 xdy lf vfbywlfvfybw fhw
 dythdbekj,s fvbc sfj,fpt8
 hfnjv fh dythdbekj,s0 bvb-
 njv hjv cfmfhsdtkj mvybc
 sfdbc itbfhfqt,ek 'fkt,c8 tc
 xdyb itbfhfqt,ekb 'fkt,b7
 hjvkt,bw fhbfy xdyb flub-
 kj,hbdb cfcbwjw[kj bynt-
 htct,bc vsfdfhb lfvwdtkt,b
 lf fctdt sfdlfdwbc cathjib

vsfdfhb ufvjv[fn dtkt,b8 bcb-
 yb bmyt,bfy xdyb ecfahs[j-
 t,bc ufhfynb lf fhf yt,bc-
 vbthb c[df mdt.fyf8 yt,bcvbthb
 c[df mdt.fyf7 yfnjc afhukt,ib7
 hjwf xdy yfnjib itdfks +tc7
 hf smvf eylf7 uh'tkb ghj-
 wtcbf`7 pecnfl bv ljytp
 vbbqt,c vjyfobktj,fc7 hfv1-
 tybw lfudzbhlt,f bvbc ptvjs7
 hfw xdy erdt udfmdc8 tc fhbc
 vsfdfhb fhcb8 xdy fhf v[j-
 kjl udbylf7 hjv dbqfw lfu-
 dt[vfhjc7 fhfvtl xdy sdbsj
 udbylf db.js ghjwctbc yfob-
 kt,b8 xdy7 mfhsdtkkt,b7 nhfl-
 bwbekfl .jdtksdbc db.fdfs
 vcjakkj ecfahs[jt,bc 'fk-
 bfy vybidytkjdfyb yfobkb8
 lqtcfw rb byljtsib fhbc vst-
 kb cjakt,b lf mfkfmt,bw rb7
 cflfw w[jdhj,ty bv mfhsdtkb
 vtjvht,bc isfvjvfdkt,b7
 hjvkt,bw b,h'jlyty bylj-
 tsbcf lf byljtkt,bc uflfcf-
 hxyfl8 lqtcfw fdqfytsib
 fhbc vstkb cjakt,b +lf7
 c[dfs ijhbc7 cf,zjsf jreg-
 fwbbc lhjc .dtkpt uffasht-
 ,ekb obyffqvltuj,f ufcobtc
 fdqfytsib vw[jdht,vf mfhsdt-
 kt,vf8 tc hfqfwyfbhfl vbdb-
 o.t,ekb bcnjhbff7 vfuhfv tc
 htfkj,ff`7 cflfw lfhyty mf-
 sdtkt,b lf b,h'dbfy bv mdt.-
 ybcfsdbc8 tudbgntc vfhsfdlyty
 vfvkemt,b8 thf.c vfhsfdlyty
 vfvkemt,b7 tc wyj,bkb bcn-
 jhbff lf thf.bc cf[tkvob-
 ajt,hbj,f itmvytc mfhsdt-

kt,vf 2 vfvkemt,vf lf lqtcfw
mfhsdtkt,b thf.ib fhbfy8 fct
hvj mfhsdtkt,b b.dyty fv lb-
lb sfvfibc yfobkb8

vt ifhifyoby db.fdb ath-
tblfyib7 yf[ts .dtkfv7 hjujh
itud[dlyty athtblytkb mfhs-
sdtkkt,b8 ths-thsb 'kbthb
isf,tzlbkt,f xtvpt vjf[lbyf
bcgf/fybc .dtkfpt kfvpvf fh-
mbntmnehekvf yfut,j,fv 2
fkfdthl-[fybc [blvf7 fkfdt-
hl eylbf'bc fityt,ekvf
ehsektcvf cfby;byhj yfut-
,j,fv8 tc fkfdthl eylbf't
lf 'vfyb vbcyb b.dyty cgfhct-
bc vsfdfhb v[tlfhsvsfdht,b8
fct hvj7 tc hjkb xdyty .jdtks-
dbc udmjylf lf cfmfhsdtkj
b,heyt,c sfdbc nhflwbek
hjk8

eahj vtncfw utn.dbs5
gjkjytsbc ghtpbltynb fv
hfvlybvt rdbhbc obyfs7 erh-
byfib it[dtlhbc lhjc7 vb.dt-
,jlf7 hvj gjkjytsbc utyth-
fkehbc inf,bc [tkv'qdfytkb
gbhdtkb vcjakbj jvbc itvl-
tu7 vtjht vcjakbj jvbc obyf
gthbjlib7 b.j mfhsdtkb7
cfv[tlhj rfywtkfhhbc utyth-
fkehbc vlbdybw b.j mfhsdt-
kb8 lqtvlt gjkjytsib f[-
cjds lf gfnbdc cwtvty mfhsdt-
kb jabwht,bc udfht,cf lf
cf[tkkt,c8 fqfh dkfgfhrj,
ljj-vfk[fp ifkbrfidbkpt8
fctdt mfhsdtkb jabwhbc is-
fvjvdfdkb b.j gjkjytsib
vt,h'jkb mfhsdtkb7 hvtk-

bw bwfdlf gjkjytsbc lfvj-
erblt,kj,fc vfc itvltu7 hfw
xdtyvf jabwht,vf dth lfbwdtc
cfresfhh mdt.ybc lfvjerb-
lt,kj,f8 ofdblyty lf bwfdly-
ty gjkjytsbc lfvjerblt,-
kj,fc8 cojhtl fvbc ufvjf7 hvj
gjkjytsb .dtkfpt [vfkf-
vjqt,ekb b,h'dbc cfmfhsdt-
kjcsdbc .dtkf cfthsfijhb-
cj jhufybpfwbfib7 tdhjrfd-
ibhib7 yfnjib8 lqtc gjkj-
ytsvf chekbfl yfskfl udb-
s[hf 2 gjkjytsbc ghtpblt-
ynvf ufyvbw[flf7 hvj ufcwf
ufyrfhuekt,f7 lf gjkjytsbc
ghtpbltynbc rfywtkfhhbfib
v[jkjl mfhsekb qdbyj bm-
yt,f8 gjkjytsbc sfdlfdwb
vbybcnhvf smdf7 hvj .dtkf
jabwhbc vbqt,fpt7 cfjabwhj
qjybc'bt,fpt7 .dtkf jabwth-
sf rke,ib +lf gjkjytsbc /.fdc
lbb fhvbf' bmyt,f v[jkjl
mfhsekb qdbyj8 yfnjib .dtk-
fpt fmnbehfl xdtysdbc
gjkjytsbc tkxb b,h'dbc8

fct hvj7 tc fhbc xdyb hj-
kb8 fvbunjv xdyb lf,heyt,f
yfnjib 2 tc fhbc xdekt,hbdb
lfycfqb ghjwcb mfhsdtkt-
,bcsdbc7 bvbunjv hvj mfhsdt-
kt,b dzbhlt,bs fhf v[jkjl
xdtyc sfdc7 hjujhw tc smdf xd-
tyvf lblvf obyfvjh,tlvf bkb
zfdzdf'tv7 mfhsdtkt,b dzbh-
lt,bs lfyfhxty vcjakbjc8
se thsb okbc obyfs fvfpt
kfgfhrbw rb fh b.j7 tmdcb
sdbc obyfs fvfpt ahs[bkfl

lfbo.tc kfgfhfrb7 f[kf erdt
 .dtkf fqbft,c7 .dtkf fv,j,c8
 ,jkj jhb sdtf7 .dtkf kbtl-
 hb7 dbcfw vt dtkfgfhfrt7 fw[f-
 lt,c7 hjv7 hf smvf eyl7 cfmf-
 hsdtkjc vdbqt,sj yfnjib8
 hjlbc0 fvfc czbhl,f ,h&j-
 kf lf veifj,f8 fhbc mdt.yt,b7
 hjvtksfw eylfs xdyb lf-
 e.jdyt,kbd vbqt,f lf tc fhbc
 evhfdktcj,f8 fhbc @-# mdt.fy7
 hjvtksfw sfdbfysb iblf vj-
 cfpht,t,bs7 bvbc ufvy rb fh7
 hjv cfmfhsdtkj fh vjcojys7
 vjcojys= vfuhfv pjuflfl td-
 hjgfib fhbc lfqkbkj,f 2
 hfl udbylf fvlyb f[fkb mdt-
 .fy7 ufafhsjt,f7 xdyb fvlyb
 ghj,ktvf udfmdc7 hfl udbylf
 f[fkb mdt.yt,bc frblt,fj 2 tc
 fpht,bw fhbc8

**2 ,fnjyj vb[tk7 hfb-
 vt obyfcofhb gbhj,f vfiyb
 st,thdfkib genbybcfdbc
 vbwtvekb fh .jabkf7
 hjvtkbw lfbhqdf888**

2 thsb hfv fhbc7 hfcfw
 lqtcfw dbvtjht,s hect,sfy8
 xdy udfmdc xdyb ghj,ktvf8 xdyb
 vsfdfhb ghj,ktvf fhbc
 cfmfhsdtkjc nthbnjhbekb
 vskbfyj,f8 vtuj,ht,j= se
 smdty fv ghj,ktvfc xdtysfy
 thsfl vjfudfht,s7 ufhove-
 yt,s7 .dtkfathb lfyfhxtyb
 fhbc vtfst lf vtfct[fhb-
 c[jdfyb8

**2 ,fnjyj vb[tk7 lf-
 deidfs7 genbyb lf hectsb
 b&ktdbfy hfbvt ufhfynbfc**

**cfmfhsdtkjc nthbnjh-
 bekb vskbfyj,bc fqluty-
 bcfc yfnjib cfmfhsdtkjc
 ufotdht,bc cfyfwdkj1888**

2 se hectsb lf[vf-
 ht,bs cfmfhsdtkjc nthbn-
 jhbekb vskbfyj,f fqluf7 hf
 smvf eyl7 vtth fv cfrbs[c lf-
 de,heylt,bs8 .dtkf itvs[dt-
 dfib xdy dbmyt,bs tdhjfkn-
 fynbrehb cbdhwbc yfobkb7
 hflufy xdyb afctekj,t,bs
 dfhs vbcv yfobkb8 rjyrhtne-
 kfl hf ajhvt,c vbbqt,c
 .dtkf xdyb itvlujvb yf,b]b
 lf sfyfvihjvkj,bc itv-
 lujvb tnfgb7 hf smvf eyl7
 .dtkfathb tc lfvrblt,ekb
 bmyt,f rjyrhtnek htfkj,fpt8
 vfuhfv cfmfhsdtkjc cnhfn-
 tubekb rehcb fh itbwkt,f7
 rbltd ths[tk dbvtjht,7 .dtk-
 fathb lfyfhxtyb fv rehcb7
 ufhlx xdyb nthbnjhbekb
 vskbfyj,bc lf xdyb [fk[bc
 rtsbklqtj,bcf7 fh fhbc lj-
 vbyfynehb8 .dtkfathb fhbc
 vtjht7 vtcft7 vtfct[fhbc[j-
 dfyb8 vfuhfv fvbcfsdbc hfqfw
 vj&hfj,f [jv eyl7 b.jc0
]th]thj,bs vj&hfj,f vbl-
 bc chekbl cfghbcgbhj vb-
 vfhsckt,bs8]th]thj,bs
 vj&hfj,f vfhskf vblbc bmb-
 srty7 hfw xdy dsmdbs7 fytmc-
 bcrty8

vfhskf fhct,j,c &fkbfy
 cthbjpek .jdtklqbehb
 cfahs[t7 seylfw w[bydfkbc
 htubjybc nthbnjhbft7 .jdt-

klqbehb cfaht[t ghjdjrf-
wbbc7 nthjhbc7 bmblyf tktvty-
nt, bc itvjupfdybc7 fsfcudfhh
cfpbpqhj, bc uftrst, bcf8 &fk-
bfy rkfcbrehb ybveibf ujhbc
nthfmb lf dibij, 7 tc ,jkj
fh fhbc7 hfw bmblyf [lt, f lf
vj[lt, f rbltd8 fvbnyv tc
htfkj, f fhct, j, c lf dbkfgf-
hfrjs /bgjstpehfl bvfpt7
se hf vj[lt, f lf vtth hfc
ufdftrst, s7 tc vbvfybf7 hjv
fhbc ovbylf o.kbc /bgjstpe-
hb cfe, fhb8 xdyb fvjwfyf
lqtc fhbc thsb lf fv fvjwfy-
fc xdy uflfdo.dtns fy hect-
sfy thsfl lf7 bvtlbf7 hect-
sfy thsfl7 fy uflfdo.dtns
.dtkf itvs[dtdfib lfyfhxy
vcjakbjcsfy thsfl8 bvtlbf7
fctdt7 hjv hectsb fvfib vb-
bqt, c vjyfobktj, fc8 vtcfvt
fknthfyfnbdf cfmfhsdtkjc
fhf fmdc8 cfmfhsdtkj dth lf]-
lt, f flubkpt lf rbltd fcb
otkb dth lftkjl, f bvfc7 hjv
xdtyb vsfdfhb cfrbs[t, b
uflfo.ltc8

2 ,fnjyj vb[tbk7 ,hb-
abyupt yf[ctyt, b b.j fckfy
f, fib&bc cf[tkb lf udfhb
lf .dtkfv bwbc7 genbyvf hf
ufyw[flt, fw uffrtsf8 ,hb-
abyupt fh [ctyt, ekf itcf&-
kjf lqtdfyltk bmfhsekb
gjkbnbrbcsdbc eahj vtn-
fl fmnefkehb bujh ubjh-
uf&bc cf[tkb lf udfhb8 [jv
fh .jabkf fv stvfpt kfgf-
hfrb gbhflb cfe, hbc lh-

jc7 hflufy ite&kt, tkbf7
cthbjepek rfw abmhj, -
ltc bvfpt7 hjv bc gjkbn-
brehb fmnbdj, f7 hfw cfmf-
hsdtkjib bujh ubjhu-
f&bc vjv[htsf v[hblyf
[lt, f7 hectsb cf[tkvobaj
cnhemneht, bc fmnbehb
v[fhlfzthbc ufhtit
[jhwbtkt, jltc888

2 cfthsjl bc [fk[b7 db-
cptw smdty cfe, hj, s7 fh ofh-
vjflutyc hfbvt gjkbnbreh
hbcrc8 xdyb [fk[b cfrvfhbcl
, h&tybf7 &fkbfy , h&tybf bvb-
cfsdbc7 hjv hfbvt vcufdcc of-
vjtuyc8 vfuhfv tc ufhrdtekb
hbcrcf iblf ecfahs[jt, bc
sdfkcfphbcbs8 hf smvf eyl7
xdty fh dkfgfhfrj, s rjyrht-
nekfl hfqfw flfvbfysf lu-
eapt7 xdy dkfgfhfrj, s rjy-
rhtnek gbhdyt, t, pt8 ufh-
oveyt, s7 hjv xdy dfrjynhj-
kt, s lf udfdrjynhkt, s
.dtkfyfbh mvtlt, fc7 hjvtkbw
itcf&kt, tkb bmyt, f b. jc vbvf-
hsekb iblfgjkbnbrehb lf
cfthsjl ecfahs[jt, bc cb-
nfwbbc ltcnf, bkbpfwbbcf
lf &bhufvjvs[htkb cfmvb-
fyj, bcrty8 thsbf gjkbnbrehb
ghjwcb lf vtjht 2 ghjdjrf-
wbf lf &bhufvjvs[htkb
cfmvbfyj, f8

.dtkf ltvjhfnbek mdt-
.fyfc fmdc vtmfybpvt, b7 hjv sf-
dbcb sfdb ltvjrhfnbbc afh-
ukt, ib lfbwdfc fctsb nbgb
ufvjdkbyt, t, bcufy8 fvbnyv vt

fh vbdifybzt,lb vfs fhw
 ptlvtn vybiditytkj,fc7 vfuhfv
 fh vjdfleyt,lb ,jkjvlt
 .ehflqt,fc bvbnjv7 hjv
 afmnt,b7 hjvkt,bw [lt,f7
 udfabmht,byt,c7 hjv rbltd
 hfqfwtt,b vpfltt,f8 vbvfxbyf7
 hjv .dtkf it[dtlhfpt he-
 ct,sfy cek eahj lf eahj
 eylf lfdfs,js rkbvfnb lf
 cek eahj yfrkt,b eylf ud-
 mjyltc cfkfgfhrj fcts st-
 vt,pt7 vfuhfv tc7 hf smvf eylf7
 bv itvs[dtdfib7 se tc stvt,b
 ufmht,f8

bvtlb vfmhc7 hjv xdy lf-
 dbo.ts itvj,heyt,f bvbcrt7
 hjv fctsb nbgb ehsbthsj-
 ,f7 fhf cf]fhj ehsbthsj,f7
 fhfvtl pehucerfyf ehsbth-
 sj,f7 o.fkmdtif hfqfw lb-
 yt,t,b xdytc ehsbthsj,fib
 fqfh b.jc8 bvbnjv hjv cfmf-
 hsdtkj fv v[hbd hectsc
 ghj,ktvt,c dth itemvybc7 fh
 itemvybc lf qvthsvf lfudbaf-
 hjc7 xdy fhf udfmhc fctsb
 fv,bwbf8 hjwf xdy dfv,j,s7
 hjv dfhs gfnfhf mdt.fyf7
 dbyvtc rb fh dfwjlt,s sfdc8
 xdy vfhskf dfhs gfnfhf
 mdt.fyf7 uflfcfhtdb mdt.fyf7
 ths-thsb .dtkfpt kfvpb lf
 vbvpbltdkb mdt.fyf vcjak-
 bjib lf xdy udbylf7 hjv tc
 cnfnecb itdbyfhxeyjs xdyb
 nthbnjhbbc afhukt,ib lf
 udbylf7 hjv vidblb res[bs
 .dtkfv sfdb lfudfyt,jc8 hfw
 itt[t,f .dtkfyfbh rfhu c[df

hfvtc 2 nehbcnt,bc xfvjcdk-
 fc7 sfyfvihjvkj,fc7 aekbc
 xflt,fc7 reknehek vbvjcck-
 fc7 tc eylf b.jc8 .dtkf7 dbcfw
 ofrbs[ekb fmdc geirbyb7 kth-
 vjynjdb lf gfcnthufrb lf7
 seylfw7 njkcnjb7 bwbc7 hjv
 hectsb lf cfmfhsdtkj bvlty-
 fl f[kjc fhbfy reknehek-
 fl7 flfvbfyehfl thsvfytss-
 fy7 hjv vfsb uf.jaf e,hfkjl
 &fkbfy ecfvfhsjkj,f bmyt,f8

vtjht v[hbd7 se fctsb
 ehsbthsj,f ufuh&tklf7 fh
 bdfhut,c8 f[kf cek eahj vtnb
 f[fkufphlf cofdkj,c c[df
 tyt,c lf hecekc fqfh cofd-
 kj,c8 xdy idbkc df&fkt,s cf-
 [kib7 ufycfresht,bs cfylhf7
 hjv hecekb bcofdkjc8 cnb-
 vekb bvbcf7 hjv hecekb bc-
 ofdkj7 ghfmnbrekfl mht,f8
 cnbvekb bvbcf7 hjv bmbs bv-
 jupfeh7 cgtwbfkehfl [t-
 kjdyehfl bcgj,f bvbnjv7
 hjv dbpf 2 fhf7 dfzhj,f 2 fhf7
 reknehekb ufwdkf-ufvjwd-
 kf vbybvevptf lf.dfybkb8 hf
 smvf eylf7 tc fh fhbc yjh-
 vfkeh vlujvfhtj,f7 hf smvf
 eylf7 tc fh egfce[t,c cfmfhs-
 dtkjc bynthtct,c8 vfuhfv ityc
 lfvjrbtl,ekt,fc wfkv[hb-
 dfl [jv dth vjf[dtc sfdc888

**2 smdty f[ctyts aekbc
 xflt,f lf trjyvjvbrf8 gen-
 bybc vbth fv it[dtlhfpt
 uftrst,ekb ufyw[flt,t,b
 trjyvjvbrfpt ,tdhc fabmht-
 yt,c7 hjv cfmfhsdtkjc tr-**

jyvbrbc gthcgtmndfc he-
 ctsb lf ghtpbltynb genbyb
 &bhbsflfl [tlfdty bvfib7
 hjv hecekb rfgbnfkb &f-
 kbfiy vjv&kfdhltc7 hj-
 ujhwc f[tkvobaj7 fctdt rt-
 h&j rfgbnfkb8 [jv fh vj-
 f[ltyc hecekb rfgbnfkb
 ljbvbybht,f mfhsek ,fpf-
 hpt7 mdt.ybc iblfgjkb-
 breh ghjwct,tpt ufdkty-
 fc7 [jv fh uff&kbtht,c fv
 rfgbnfkc0

2 thsbf 2 ibib lf vtjht
 2 htfkj,f8 htfkj,f fhbc bc7
 hjv xfnfhlf &bhbsflb ghbd-
 fnbpfwbcb ghjwctb cfmfhsdt-
 kjib lf xfnfhlf atyjvty-
 fkehfl rfhuf18 thsb okbc
 obyfs ofhvjelutytkb hfv
 b.j7 hjv #__ vbkbjy ljkhf-
 fl uf.blekb.j tythutnbre-
 kb cbcntvf8 serb itcf&kt,tkb
 bmyt,jlf fvbc ofhvjlutyf7
 fk,fs7 v[jkjl vfiby fvfc b.-
 blltyy lblb hecekb ubufy-
 nt,b8 f[kf fct fh vj[lf8 hfqfw
 gfnfhf yfobkb b.blf 3hfnjv4
 lf fvbcdbc [tkb yfvldbkl
 fh itudbikbf8 vfuhfv &bh-
 sflb yfobkb7 chekbfl cfvf-
 hskbfyfl7 chekbfl sfyf-
 cojh rjyrehtywbfib vjbuj
 tdhjgekvf rjvgfybfv8

pecnfl fctsbdt cbnef-
 wbff trjyvbrbc sbsmvbc .dt-
 kf c[df cathjib8 tktmnhj-
 rjveybrfwbfib 2 vskbfyfl fb-
 qtc .fpf[t,vf7 hfqfw yfobkib
 fhbfy fvthbrtk,b7 gjhnb 2 tc

fhbc lfcfdkehbc rfgbnfkb lf
 .dtkf c[df ghbdfnbpfwbfib7
 sbsmvbc .dtkufy7 itvjdblf
 lfcfdkehbc rfgbnfkb8 tc
 vj[lf vfhnbdb vbptpt,bc ufvj5
 cfmfhsdtkj tdhjgbc ,fyrvf
 itb.dfyf tdhjgbc cfv .dtkfpt
 fhfrjhevgbht,ek mdt.fyfsf
 cbfib8 ofhvjlubyts7 fv vjyf-
 wtvf,bs xdyt decoht,s uthv-
 fybc7 idtlts7 abytsc7 xt[ts
 lf fct itvltu8 fqfh dkfgfh-
 frj, hectsp7 erhfbfpt lf
 .dtkf xdyt c[df vtpj,tkpt8
 cfmfhsdtkj ,bpytcbc rtst,bc
 sfdbceakt,bc res[bs b.j
 !#_-t flubkpt7 hjwf vt fv
 rf,bytnib itvjdtlb8 lqtc vc-
 jakbj ,fyrc xdyt xfvjd.fdfhs
 lff[kjt,bs %_-t flubkpt lf
 otkc7 hjujh udte,yt,bfy7
 vcjakbj ,fyrb ufjudfw[f-
 lt,c vcjakbjib .dtkfpt co-
 hfafl htajhvbt,fl
 mdt.yfl8

tc fhbc &fkbfy bidbfsb
 ghbdbktubf7 tc sdbcsfdfl
 htrkfvff mdt.ybcfsdbc8 fv gb-
 hj,t,ib bc7 hjv fvlyb aekb
 blt,f cfmfhsdtkjc trjyj-
 vbrfib7 tc fhbc uh&tkdflbfyb
 ylj,bc vfylnb7 hjv smdty
 ufmds vjvdfkb7 smdty ufmds
 gthcgtmndf7 vbe[tlfdfl fv
 xmvnt,bcf7 gortyt,bcf7 ofr,t-
 yt,bcf7 gfnfh-gfnfhf lf pjub
 lblb ghjdjrfwbcbf8 xdyt tr-
 jyvbrbc phlf ifhify b.j)7%
 ghjwtnb8 otkc7 hjujh rb
 lfbo.j vstkb tc tv,fhujt,b

lf ,kjrflt,b7 xtvb obyfcfobh
vfyfwtvt,bs7 udfmdc !@ ghjw-
tynb 2 ths-thsb .dtkfpt vf-
qfkb phlbc vfxdtyt,tkb7 se
.dtkfpt vfqfkb fhf7 fhfyf-
dsj,vofhvjt,tk mdt.yt,c
ijhbc8 dbyw #__ vbkbjyfl .b-
lekj,c tythutnbrfc7 [es]th
lf tmdc]th vtnc xflt,c bvb-
cfsdbc7 hjv bveifjc7 fveifjc
fuhtufnt,b7 fveifjc [fk[b 2
mfhsdtk,b8 hecbsbc ,kjr-
flbcf lf tv,fhujc itltufl
xdty hfvlybvt fstekb f[fk
uflfvfveifdt,tkb ofhvjt,f
vbdbqts cjakbc vtehytj,fib
lf dbqt,s f[kf8

hf smvf eyl7 lqtc vsfd-
fhh ghj,ktvf cfmfhsdtkjib
fhbc eveitdhj,f7 vfuhfv okbc
lfvltublfy rth&j ctmnjhib
cfmfhsdtkjib itbmvyf *_ fs-
fcb cfveifj flubkb888 hjwf
fhbc rfhub lf cojhb trjyjb-
rf7 bm dthfdby vjyggjkbfc dth
fut,c8 tc fhbc w[jdht,bc ghby-
wbgb8 [jv udte,yt,jlyty7 hjv
nehbcnekb j,btmnt,b lfk-
gt,f7 se hecbsblfy nehbc-
nt,b fh xfvjdkty7 hf utidtk-
,fs7 smdt cfwjlfdt,jj8 lqtc
hf vbdbqts5 lqtc uelfehb
b.bltc .fpf[t,vf7 bo.t,ty bm
cohfafl cf,fubhj upt,bc vit-
yt,kj,fc lf cfcnevhjc vj-
lthybpfwbfc8 erdt otke pfvs-
fhib7 lfhovet,ekb dfh7 fv
cfcnevhjib xfvjdf cfv]th-
js[]th vtnb hecb7 dblht fv
pfvsfhc xfvjdbl8 fzfhfib7

afmnj,hbdf17 itylt,f f[fk
fynfkbf8 vfhskf7 ueiby ghj-
tmnt,b dyf[ts7 vstkb cfyfghj
pjkb [lt,f hjujhw ,jl-
hevb7 fynfkbf8 vt fynfkbfib
fhfcjltc d.jabkdfh7 vfuhfv
ntktdbpbbbs vbyf[fdc8 lff[-
kjt,bs bubdt rtslt,f fzf-
fib8 vt tc fh v]thjlf tmdcb
sdbc obyfs7 vb[fhjlf7 hjv hf-
qfw bo.t,f7 vfuhfv fcts vfc-
inf,pt se ufdbljlbs7 fh
vtujyf8 tc ghjwcb itemwtdfl-
bf8

fvfc .dtkfathc bvbunjv
dfv,j,7 hjv fh fhct,j,c efk-
nthynbdj rfgbnfk7 fh fh-
ct,j,c sfdbceafkb trjyjb-
rbc gbhj,t,ib vjyggjkbheh
rfgbnfk8 bvbunjv7 hjv sfdb-
ceafkb trjyjbvrf bc trjy-
vbrff7 hjltcfw lqtc thsb b.b-
lbc7 [dfk vtjht xflt,c aekc7
vtcfvt ptu xfvjdf lf lfbc-
dt-
yt,c8 tc .dtkfathb ehsbth-
suffl,vekb8 hf smvf eyl7
.dkfathb hjv b.jc xfv.f-
.t,ekb7 xfvgfkb7 itemwtdfl
ufaezt,ekb7 gbhlfgh dsm-
dfs7 vtpj,tkb mdt.yt,bc rfgb-
nfkbc ufhl fm dthfdby bgjd-
blf sfdbc flubkc8 hjvtkb
xt[b lf crfylbyfdbtkb itvjdf
&dkb nbgb rjhevghb,ek
cbcntvfib8 itvjdbljl f v[j-
kjl bct7 hjujhw sfdblfy
itvjdblyty stkfcib fvthb-
rtkt,b7 vtht [jv itvjdbl
3hfj48 bct b.j .dtkfathb
lfvgfk7 hjv fhw fhfdby fh

ufeobf obyffqvltuj,f8 sevwf7
 fhw bc vbvfxbyf rfnfcnhjafl7
 hjv itvjdbl7 3hfj47 xdyt vf-
 ssfyfw rfhuf1 dfhs7 fbqj
 stkfcb lf lfbo.j veifj,f8
 vfiby c[df fhfdbby fh itvjdbl-
 jlf8 lqtc 3hfj4 bctsbdt sfy-
 fcojhb rjyrehtynbf c[dt,bc7
 hjujhw yt,bcvbthb c[df8 lqtc
 ntktrjveybrfwbt,ib ntylth-
 ib hect,b ufdiblyty vtjht se
 vtcfv7 flubkpt7 gjhnib ufd-
 blyty7 se fh dwlt,b7 vtcfv7 se
 vtjs[t flubkpt7 pecnfl fh
 vflcjdc8 [dfk se hfbvte vj-
 but,ty7 qvthsvf [tkb vjevfh-
 sjs8 bvbunjv7 hjv vjyjj-
 kbent,b .dtkufy fh bmyt,bfy7
 bvlytyfl lbdthcbabwbht,e-
 kbf trjyjbvbrf8

.dtkfpt vtnfl hf ufvt-
 [fhlf rf[tsbc tythutnbrfib5
 bc7 hjv rf[tsbc tythujmct-
 kt,c bqt,ty mfhsdtkb,b8 tct
 bub7 mfhsekb rfgbnfkb bv-
 ltyfl vj&kbthlf7 hjv .dt-
 kfpt lbl ubufynt,c iblf
 ,fpfhpt rjyrehtywbfc eotdc8
 sevwf7 sfdbscfdf1 rfgbnfkb
 ofhvji,j,fc lblb fhfathb
 vybidytj,f fhf fmdc7 hflufy
 by;bythb 2 mfhsdtkb bmyt,f7
 vtyt]thb 2 mfhsdtkb bmyt,f7
 veif 2 mfhsdtkb bmyt,f7 uflf-
 cf[f1b cfmfhsdtkjc ,be]tnib
 itvjdf lf fv uflfcf[f1t,bs
 fitylt,f crjkt,b7 cffdf1v.j-
 ajt,b7 upt,b lf cfmfhsdtkjc
 rtsbklqtj,f bmyt,f8 tc rfgb-
 nfk [jv bvfc fh ybiyfdc7 hjv
 dbqfw vjbrblt,c mdt.fyfc lf

ofbqt,c8 tc ybiyfdc7 hjv fm db-
 qfw xfvjlb bc vbvcsdbc7 hjv
 vfc itvltu7 hfw aekc uffrt-
 st,c mfhsdtkb veif7 by;bythb7
 mfhsekb cf[tkvobaj lf cf-
 thsjl cfmfhsdtkj ufkvfvp-
 lt,f7 sdbsjyfw hfqfw gfnfhf
 aekc uffrtst,c8 qvthsvf [tkb
 vjevfhsc= fctsb [fk[b udzb-
 hlt,f ,tdhb7 lblb hfjlytj-
 ,bs lf lfhovet,ekb dfh7 xf-
 vjdyt rbltw7 se .dtkfathb
 fct ufuh&tklf8

**2 xdyb cfe,hbc lfcfc-
 hekc7 hflufy vstkb xdyb
 cfe,fhb &bhbsflf1 itt[j
 genbysfy smdtyb it[dtlhbc
 fyfkbpc7 lfdbo.t, cek[fy-
 cf,fsb5 3hfw itbnfyf7 bctd
 bc ufvjbnfyfj47 smdty [jv
 fh ufvjcek[fhs fctsb it-
 uh&yt,bs8 fh utn.j,jlfs7
 vfuhfv vfbyw ubcdfvs fv it-
 rbs[dfc8 hf fhbc bc vsfdf-
 hb itltub7 hjvtkbw smdty
 cfyrn-gtnth,ehublfy of-
 vjbqts0**

2 vt dabmhj,7 vsfdfhbf bc7
 hjv lbkjub ufyf[klf otk-
 boflpt vtnb [ybc itcdtyt,bc
 itvltu lf tc &fkbfy vybidyt-
 kjdfyb itltubf8 gjkbnbrfib
 lbkjubc afcb erdt cfrvfjl
 vfqfkb lf tc erdt rfhubf8
 vtjht vsfdfhb itltub fhbc bc7
 hjv vstkvf vcjakbjv lf-
 byf[f7 lf xdyvfy hecvf gfhnyb-
 jht,vfw7 hjv cfmfhsdtkj fh
 fhbc [tkofvjcfhrfdb mdt.fyf8
 cfmfhsdtkj fhbc mdt.fyf7 hj-

vtkcfw ite&kbf vtuj,hj,f7
udthlpt lujvf7 lf .dtkfc
bynthtct,bc ufsdfkbcobyt,f8
cfmfhsdtkj fhbc mdt.fyf7 hj-
vtkbw .jdtksdbc qbhctekfl
lfbwfdc cfresfh qbhct,fc lf
cfresfh bynthtct,c8 tc vy-
bidytkjdfybf lf7 dabmhj,7 xd-
tyvf hecvf rjktut,vf ,jkj
okt,ib tc bctlfw vidtybdhfl
ufbutc7 vb[dlyty lf fafct,ty8
gbhflfl vt7 rfhub ehsb-
thsj,f vfmdc fv htfkj,bc uf-
sdfkbcobyt,bs8 tc .dtkfathb7
hf smvf eylf7 ,tdhfl eahj
hsekb7 vfuhfv gbhjdyek
llytpt rfhub ehsbthsj,f
xfvjdf.fkb,ts ghtpbltyn ge-
nbyfy8 sevfw7 bcbw ufcfrdbh-
bf7 hjv &fkbfy wjnf kblthc
vcjakbjib fmdc fvlyty kblth-
sfy fvlytyfl vzblhj ehsbth-
sj,f7 hfvltybw lqtc xdyty ud-
fmdc fhf bvbc ufvj7 hjv vt dfh
rjyrhtnekb udfh-cf[tkbs8
fhfvtl bvbc ufvj7 hjv cfmfhs-
dtkj fhbc sdbsjy &fkbfy cf-
bynthtcj mdt.fyf7 vfhskf
&fkbfy cfbynthtcj mdt.fyf8
xdty lqtc fm dc[tldfhs lf
gbhlfgbhb itlfht,t,bcf lf
gfhfktkt,bc ufdkt,bc ea-
kt,f fhf udfmdc8 vfiby [fk[b
tmcrehcbt,pt eylf dfnfhjs
.dtkufy8 vfuhfv dbyw c[df mdt-
.yt,blfy xfvjlb7 fvfc tuhtdt
.dtkfathc [tlfdc8 .jdtk cfv
sdtib ths[tk se xfvjlb7 fm
flfvbfb7 dth wyj,c7 bct bwd-
kt,f .dtkfathb8 yfvldbkl

htfkj,ff7 hjv ghjuhtcb vbl-
b8

fvbnjv .dtkfv lfbyf[f7
hjv xdyty fhf dfhs bc mdt.fyf7
hvjtkcfw itb&kt,f hjv
c[dfs f ijhbc tkfgfhrj8

dabmhj,7 ef[kjtc rdbht-
t,ib xdyty udfduh&tkt,s rjyc-
eknfwb,c xdyty vtuj,ht,sfy8
hdbfybc bdkbc bc cfvbnfvlt ,t-
dhd hfqfw vj[lt,f8 fv cfvbnb-
cfsdbc cfmfhsdtkj fctdt ufy-
cfresht,bs tvpflt,f lf xdyty
ef[kjtc lqtc,cf lf rdbht,ib
ufdotds cthbjpek cfveifjc
fv vbvfhsjekt,bs8 vsfdfhb7
hfw xdyty eylf dbcofdkjs7 bc
fhbc7 hjv xdyty mdt.ybc ,tlb7
xdyty mdt.ybc ofhvnt,f7 xdyty
mdt.ybc vjvfdkbc cfrbs[b o.-
lt,f fhf dfibyunjyib7 fhf vj-
crjdib7 fhf gtnt,ehuib7 fhf
cblytbcf lf rfy,thfib7 fy cfl-
vt c[dfufy7 bmfw o.lt,f yfobk-
j,hbd7 vfuhfv vsfdfhb hfqfw
o.lt,f s,bkbcib7 ,fsevib7
mesfbcib7 x[jhjo.eib7 f[fk-
mfkfmib7 w[bydfkcf lf cj[ev-
ib7 hf smvf eylf8

xdyty vsfdfhb cfrbs[t,b
lqtc cfmfhsdtkjibf8 vsfdfh-
bf cfmfhsdtkjc ufydbsfht,f7
itd&kt,s se fhf7 lf fewbkt,-
kfl itd&kt,s7 vtdtyf[tj,bc
lf vtqdytj,bc lfhubc uflf-
hxytyfc rf[tscf lf c[df htub-
jyt,ib7 itd&kt,s se fhf xdyty
ofhvjt,bc ,jkjvlt lfmjmd-
fc7 itd&kt,s se fhf hecsfd-
bc vtnfkehukb mfh[ybc

lhjpt fveifdt,fc lf7 bvtlbf7
itd&kt,s7 itd&kt,s se fhf7
hvj uflfdfveifdjs xdyb cja-
kbc vtehytj,bc ghjlemwbf
lf ufdbnfyjs tdhjgbc ,fpf-
hpt7 itd&kt,s7 lf xdy fvfpt
tdhjgfcfsfy dveifj,s7 bm fhbc
lblb itvj,heyf,f8 itd&kt,s
se fhf vsfdh hfqfwc5 xdy
sdbsjy vjdbkfgfhfrjs lf
bvltyfl ufd&kbthlts7 hj-
ujhw mdt.fyf7 hvj nthbnjh-
bekb vskbfyj,bc cfrbs[b7 gb-
hdtk hbuib7 xdy sdbsjy eylf
uflfdo.dbnjs7 xdy lf fhf
dfibyunjyvf7 fhf vjcrjdvf lf
fhf dbyvt c[dfv8

xdy eylf uflfdlufs vs-
fdfhb yf,b]t,b7 xdy eylf db-
.js fvbcscdbc acbmjkjubeh-
fl vpfl7 xdy eylf db.js vfu-
hfl7 xdy eylf db.js rjy-
cjkb]bht,ekb8 xdy eylf
lfdyf[]js .dtkfc7 hvj cbh-
sekt,bc7 cb&ytktt,bc fh udt-
ibybf7 seylfw ghjdjrfwb,bc7
seylfw hfqfwf c[df lf,-
hrjkt,t,bc8 xdy eylf dbvj&-
hfjs oby sfvfvfl7 rjycjkb-
]bht,ekfl8 lf hjwf tc bmyt,f7
.dtkf lfyfhxyb lfudfafct,c7

fyufhbic ufudbotdc7 vjdtojyt-
,bs lf se fh vjdtojyt,bs7
.jdtk itvs[dtdfib7 [tkc vfbyw
dtqfh itudbikbc8 fb7 tc fhbc
vsfdfhb7 hfcfw xdy eylf vb-
dfqobj8 tc fhbc7 hfw xdy ey-
lf ufdbpbfbhjs8 hjwf vfuht,b
dbmyt,bs7 vtht .dtkfathb rf-
huf] bmyt,f8

**2 lblb vflkj,f7 ,fn-
jyj vb[tkb8 smdty xtvpt
ertstcfl utcvbs7 hvj
.dtkf fv vbybc vbqotdf uf-
thsbfyf,ekb7 rjycjkb-
]bht,ekb cfpjufljt,bc
ufhtit fh itb&kt,f8 fv
v[hbd fhct,j,c ufhrdtekb
rbs[dt,b7 hvjkt,bw xdyb
cfpjufljt,bc w[jdht,bc
wfkrtk cathjt,c t[t,f7
bmyt,f tc cfvfhsfkb7 flfvb-
fybc eakt,t,b lf fct itv-
ltu7 hvjtksf itcf[t, cf-
e,fhb lf rbs[dt,pt gfce-
[t,bc vjwvbc cfiefkt,f
3lhjt,bcf4 lf 3bvt]bc4
vf.eht,tkc7 bvt]b vfmdc7
rbltd fhfths[tk tmyt,f8**

2 bvtlbf7 hf smvf eylf8

2 lblb vflkj,f8

**საქართველოს პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილის საგანგებო
განცხადება 2006 წლის 18 ივლისს კოდორის ხეობაში
მიმდინარე მოვლენებთან დაკავშირებით**

ჩემო თანამემამულენო!

დღეს ქართულმა სახელმწიფომ მნიშვნელოვანი გამოცდა ჩააბარა. **მრავალი წლის შემდეგ ჩვენ აფხაზეთში - კოდორის ხეობაში საქართველოს ხელისუფლების სრული კონტროლი აღვადგინეთ.**

ჩემი წინამორბედის და მისი მთავრობის ყველანაირი მცდელობა – კოდორში შესულიყვნენ და კონტროლი ან რაიმე სახის იურისდიქცია დაეყარებინათ, ადგილობრივი კრიმინალიზებული, გასამხედროებული ბანდის გააფთრებულ წინააღმდეგობას აწყდებოდა.

მინდა შეგახსენოთ, ეს ის ბანდაა, რომელმაც რამდენიმე წლის წინ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ლეგიტიმური მთავრობა, კოდორში ადგილობრივ მოსახლეობასთან შესახვედრად რომ ჩავიდა, მძევლად აიყვანა, სასტიკად სცემა და კოდორის ხეობიდან გამოაგდო.

ეს ის ბანდაა, რომელიც ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებით, ელექტროგადამცემ ხაზებს რეგულარულად აზიანებდა, ადგილობრივ ხელისუფლებას ფულს იმისთვის ძალავდა, რომ საქართველოს მოსახლეობას ელექტროენერგია ჰქონოდა.

ეს ის ხალხია, ვინც წლევეანდელ წელს ყველაზე ცივ ზამთარში, საქართველოს მოსახლეობას ერთადერთი ელექტრომომარაგების საზი მამინ გაუთიშა, როცა რუსეთმა ელექტრო ბლოკადაში მოგვაქცია.

ბოლო დღეების განმავლობაში ეს ჯგუფი საქართველოს ხელისუფლების წინააღმდეგ ღიად აჯანყდა და საჯაროდ

გამოთქვამდა პრეტენზიას იმის თაობაზე, რომ საქართველოს იურისდიქცია ჩვენი ტერიტორიის ამ უმნიშვნელოვანეს სტრატეგიულ ნაწილზე არ ვრცელდება.

ჩვენი ყველა მცდელობა კოდორში დგვეწყო სკოლების, ამბულატორიების რემონტი, ალგვედგინა აეროპორტი, მოსახლეობისათვის ჩაგვეტანა პროლუქტები, იმით მთავრდებოდა, რომ ჩვენ მიერ გაწეული დახმარების დიდი ნაწილი ამ ბანდიტების ხელში ვარდებოდა და პრაქტიკულად მათი ნადავლი ხდებოდა.

დღეიდან კი ეს ყველაფერი შეიცვალა.

დღეს წარმატებით და სათანადო დონეზე ყველა დასახელებული პუნქტი ერთხელ და სამუდამოდ საქართველოს იურისდიქციას დაუბრუნდა.

საქართველოს ძალებმა, მას შემდეგ, რაც რამდენიმე თანამშრომელი დაიჭრა, საპასუხო ცეცხლი გახსნეს და კრიმინალების პირველი შემოტევა მოიგერიეს.

მინდა განსაკუთრებული გულისტკივილით აღვნიშნო - ამ ცეცხლის გახსნის დროს დაიღუპა ადგილობრივი მცხოვრები.

ამ ადამიანის დაღუპვის გამო ჩემი ოჯახის სახელით მინდა განსაკუთრებული მწუხარება გამოვთქვა.

ამ ადამიანის დაღუპვა იმ ყაჩაღების და ნაძირალების სინდისზეა, რომლებმაც ქალები და ბავშვები ფარად აიფარეს და მჭიდროდ დასახლებულ ადგილებში გამაგრდნენ.

ეს სიკვდილი იმ ხალხის სინდისზეა, რომლებიც ნაცვლად იმისა, რომ ტელევიზიით გამოსულიყვნენ და მათთვის დანებებისკენ და იარაღის ჩაბარებისკენ მოეწოდებინათ, დღე და ღამე წინააღმდეგობის ბოლომდე გაწვევისკენ მოუწოდებდნენ.

იყო ხალხი, აბსოლიტურად თავზე ხელაღებული, რომლებიც ტელევიზიით აცხადებდნენ, რომ ბოლომდე გაიბრძოლეთ - ეს მსხვერპლი სწორედ ამ ხალხის სინდისზეა.

მათ ამ ყველაფერზე სერიოზული პასუხი მოეთხოვებათ!

ჩვენ უნდა გვესმოდეს, რა რეგიონში აღდგა საქართველოს ხელისუფლების კონტროლი, კონსტიტუციური წესრიგი და იურისდიქცია.

კოდორის ხეობიდან და იმ ტერიტორიიდან, სადაც ჩვენ არ გვიშვებდნენ, უმთავრესი სიწმინდეები ბელის მონასტერი, ბიჭვინთის წმინდა ღვთისმშობლის ისტორიული ტაძარი, წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია, რიწის ტბა და ბოლოს და ბოლოს, ჩვენი აფხაზეთის დედაქალაქი — სოხუმი ძალიან ახლოსაა.

ეს იყო ბრძოლა, არა ტერიტორიისთვის, არამედ იმ ადამიანების დასაცავად, რომლებიც მთელი ამ წლების განმავლობაში დაუცველნი იყვნენ.

აფხაზეთის ომის შემდეგ ამ რეგიონში ყაჩაღების ხელით გაცილებით მეტი ადამიანი დაიღუპა, ბევრად მეტი ტერიტორია და ძარცვა მოხდა, ვიდრე აფხაზეთის ომის განმავლობაში.

ჩვენ უკვე ვართ შემდგარი სახელმწიფო, ეს ერთხელ და სამუდამოდ უნდა ჩავიბეჭდოთ.

ჩვენი რყევის და რაღაც სახის დესტაბილიზაციის, გატეხვისა და

წაქცევის სურვილი არავის არ უნდა გაუჩნდეს, მით უფრო იმ საშინელ ძალას, რომელიც ამისთვის ყველაფერს აკეთებს.

ჩვენ არავის მიმართ არ გვამოძრავებს არანაირი შურისძიება, მაგრამ ეს ბანდა, რომელიც კოდორში ახლაც გაბნეულია, მოქმედება პირდაპირ კოორდინაციასა და შეთანხმებაში სეპარატისტული რეჟიმის ყველაზე წამყვან წარმომადგენლებთან.

გუშინ მოვისმინე ბაღაბშის განცხადება იმის თაობაზე, რომ ისინი კრიმინალებთან შეთანხმდნენ რომ პრობლემებს არ შეუქმნიდნენ, სანაცვლოდ კი საქართველოს ხელისუფლება იმ ტერიტორიაზე არ უნდა შესულიყო.

ეს სეპარატისტების მხრიდან ამ ბანდის ხელშეუხებლობის გარანტია იყო.

ის ადამიანი, ვინც პირადად ამაგრებდა ხალხით, იარაღით და პოლიტიკური მხარდაჭერას აღუთქვამდა, იყო ვინმე კუპალბა.

მინდა გავიმეორო - საქართველოს ბოროტი მახსოვრობა არ აქვს, ქართველი ხალხი მიმტვევებელია და მას შურისძიება არ ამოძრავებს. თუმცა მინდა, ყველამ გაიხსენოს — ეს ის კუპალბაა, რომელიც 1992 წლის შემოდგომაზე გაგრის სტადიონზე ქართველთა მოჭრილი თავებით ფეხბურთს თამაშობდა.

პარლამენტის თავმჯდომარესთან, პრემიერ-მინისტრთან და საქართველოს მთავრობის სხვა წევრებთან შეთანხმებით, მივიღეთ გადაწყვეტილება, რომ კოდორის ხეობაში აფხაზეთის მთავრობა განვაღვატოთ, რომელიც ამ ტერიტორიაზე საქართველოს ხელისუფლების სრულ იურისდიქციას გაავრცელებს, სრულ კონტროლს დააწესებს, ცხოვრებას

ნორმალურ კალაპოტში მოაქცევს და აღმშენებლობით სამუშაოებს დაიწყებს.

პირადად მე აქამდეც მიმაჩნდა, რომ აფხაზეთის მთავრობის ადგილი თბილისში, რუსთაველის გამზირზე არ იყო, უბრალოდ, ყაჩაღები იქ მათ არ უშვებდნენ და კონტაქტის ყველა მცდელობა აღკვეთეს.

ახლა აფხაზეთის ლეგიტიმური მთავრობა (იმ ხალხის მთავრობა, რომელიც ამ ტერიტორიიდან გამოაგდეს, შეურაცხვევს და განდევნეს) **კოდორში დაიდებს ბინას და კოდორი აფხაზეთის დროებით ადმინისტრაციულ ლეგიტიმურ ცენტრად გამოცხადდება.**

ველარავინ, მით უფრო ერთი ცალკე აღებული ჯგუფი, ვეღარ ილაპარაკებს აფხაზეთის ტერიტორიისა და იქ დარჩენილი ჩვენი მოქალაქეების სახელით.

მინდა, ყველამ იცოდეს, რომ ქართული სახელმწიფოს განზრახვა არის მშვიდობიანი და კონსტრუქციული.

ყველას უნდა ესმოდეს, რომ ჩვენ დიდი მოთმინება გვაქვს, მაგრამ ამ მოთმინების უკან 300 ათასი დევნილი დგას და მათ შორის არა მარტო ქართველები, არამედ სხვა ეროვნების ადამიანებიც არიან, რომლებსაც წაართვეს სახლები, საკუთრება, ადამიანური ღირსება და მთავარი უფლება – იცხოვრონ იმ მიწა-წყალზე, სადაც დაიბადნენ და გაიზარდნენ, სადაც ეს დოვლათი მათ საკუთარი ხელით შექმნეს.

მათ ეს უფლება და ღირსება წაართვეს და წაართვეს წინაპართა საფლავები.

თითოეული მათგანი საკუთარ მიწა-წყალზე უნდა დაბრუნდეს და ყველამ ერთად სამოქალაქო მშვიდობა და ეთნიკური და მოქალაქეობრივი თანამშრომ-

ლობის ახალი საერთო ქართული სახელმწიფოებრივი მოდელი ხელახლა უნდა შევქმნათ.

ჩვენ ამ პოლიტიკას არ გადაუხვევთ.

ამ თემასთან დაკავშირებით არავინ კომპრომისზე – არც ჩვენს საგარეო კრიტიკოს სახელმწიფოსთან და არც ჩვენს ზოგიერთ ძალზე უპასუხისმგებლო შიდა კრიტიკოსებთან – არ წავალთ.

გავეცი განკარგულება და აფხაზეთის მთავრობის კოდორის ხეობაში გადასვლის პარალელურად, კოდორის ხეობაში დაუყოვნებლივ გაიგზავნება საკვები პროდუქტი, ასევე პირველადი მოხმარების საგნები.

გავეცი განკარგულება, რომ კოდორში მცხოვრებმა თითოეულმა ოჯახმა, ამ პროდუქტების გარდა, საქართველოს მთავრობისაგან ფულადი დახმარება მიიღოს, რათა ყოველმა მათგანმა სასწრაფოდ გადაწყვიტოს მათ წინაშე ამჟამად მდგარი უპირველეს ყოვლისა მოსაგვარებელი საკითხები.

გავეცი განკარგულება, რომ დაუყოვნებლივ დაიწყოს კოდორის დიდი გზის აღდგენა და ამ მიზნის მისაღწევად საქართველოს მთავრობამ რამდენიმე მილიონი ლარი უკვე მოიძია, რათა კოდორის ხეობას წლის ძირითადი დროის განმავლობაში გახსნილი, საიმედო გზა ჰქონდეს.

ამ გზაზე სატრანსპორტო საშუალებები – ავტობუსები უნდა გავეშვათ, რომელთა მეშვეობითაც მოსახლეობას თავისუფლად გადაადგილება და დანარჩენ საქართველოსთან მიმოსვლა შეეძლება.

ამას გარდა, გავეცი განკარგულება, რომ ამ დღეებში დაუყოვნებლივ დაიწყ-

ოს კოდორის აეროდრომის მოდერნიზაცია და ამ პროცესს, მაქსიმუმ, რამდენიმე თვე უნდა დასჭირდეს.

ასევე გავეცი განკარგულება მეზობელი ქვეყნიდან დამატებით რამდენიმე თვითმფრინავის შეძენის თაობაზე, რათა კოდორში ფრენა რეგულარულად, ყოველგვარი ტექნიკური ხარვეზების გარეშე, გამართული საფრენი საშუალებებით შეგვეძლოს.

ასევე გავეცით განკარგულება და ამას აქამდე ვერ ვახერხებდით, რომ დაუყოვნებლივ დაიწყო ყველა სკოლის რემონტი, ყველა სოფელში შეიქმნას კულტურული ობიექტები და იქ არსებული ამბულატორიის აღდგენა და მოდერნიზება მოვახერხოთ.

კოდორში უნდა ჩავიყვანოთ ექიმები, რომლებიც იქ დაიდებენ ბინას და კოდორის მთელ მოსახლეობას მუდმივად მოემსახურებიან.

ეს არის ის ძალზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები, რომლებიც დღეს საქართველოს ხელისუფლებამ მიიღო და რომლებსაც უახლოეს პერიოდში განახორციელებს.

ამავე დროს, ვაფრთხილებ ყველას, განსაკუთრებით კი, ჯერ კიდევ აფხაზეთში განლაგებულ რუსეთის სამშვიდობო კონტინგენტს, თავი შეიკავონ იმ ტიპის განცხადებებისაგან, რომლებიც ამ კონტინგენტის წარმომადგენლების მხრიდან ბოლო დღეების განმავლობაში მოვისმინეთ და ვურჩევ, განსაკუთრებით შეიკავონ თავი რაიმე სახის პროვოკაციული ქმედებებისაგან.

მსოფლიოს არ სძინავს, ის ყველაფერს კარგად ხედავს და, ვფიქრობ, ყველა მხარემ უნდა იკისროს პასუხისმგებლობა და ითანამშრომლოს იმისათვის, რომ ნებისმიერი პრობლემა თავიდან ავიცილოთ.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ქალბატონ
ნინო ბურჯანაძის
ქბრიუსელში (ბელგია) და ქ.ნიუ-იორკში აშშ ვიზიტის
შედეგები

3-11 ივლისი 2006 წელი

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარემ ქ-ნმა ნინო ბურჯანაძემ და საქართველოს საპარლამენტო დელეგაციამ მონაწილეობა მიიღო ევროპის უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის (OSCE) საპარლამენტო ასამბლეის სესიაში, რომელიც გაიმართა 3-7 ივლისს ქბრიუსელში, ბელგია.

ქართულმა მხარემ ეუთოს საპარლამენტო ასამბლეას წარუდგინა რეზოლუციის პროექტი ორგანიზაციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების რეალიზაციის მონიტორინგის, ეუთოსა და მის საპარლამენტო ასამბლეას შორის ფუნქციონალური თანამშრომლობის გაუმჯობესებასთან დაკავშირებით.

ეუთოს საპარლამენტო ასამბლეის პოლიტიკური კომიტეტის წინაშე გამოსვლაში, ქალბატონმა ნინო ბურჯანაძემ აღნიშნა, რომ ეხმაურება გასული წლების განმავლობაში უკვე არაერთხელ წამოჭრილ პრობლემას ორგანიზაციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებე-

ბის შესრულების აუცილებლობასთან დაკავშირებით. რეზოლუციის მიხედვით, მნიშვნელოვანია რომ ეუთო თავად იყოს რეაგირების მთავარი ინიციატორი ორგანიზაციის ფარგლებში არსებულ დარღვევებთან დაკავშირებით. საჭიროა გაუმჯობესდეს გადაწყვეტილებების მიღების არსებული მექანიზმების ეფექტურობა. რეზოლუციის პროექტმა დღის წესრიგში დააყენა აგრეთვე საპარლამენტო შორისო თანამშრომლობის და ეუთოს საპარლამენტო ასამბლეის გადაწყვეტილებების ეროვნულ დონეზე რეალიზაციის დონის ამაღლების საკითხი. რუსეთის ფედერაციის ორგანოს პროტესტის მიუხედავად, ეუთოს საპარლამენტ-

ტო ასამბლეამ მხარი დაუჭირა აღნიშნული რეზოლუციის პროექტს.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარემ მონაწილეობა მიიღო არჩევნებში ეუთოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტის პოსტზე, მაგრამ მიღებული ხმების რაოდენობა არ აღმოჩნდა საკმარისი აღნიშნული თანამდებობის დასაკავებლად.

2006 წლის 11 ივლისს ქალბატონმა ნინო ბურჯანაძემ სიტყვით მიმართა გაეროს უშიშროების საბჭოს, სადაც საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარემ უშიშროების საბჭოს წევრებს მიაწოდა ინფორმაცია აფხაზეთში არსებულ სიტუაციასთან დაკავშირებით. ხაზი გაუსვა რუსი სამშვიდობოების არაეფექტურობას და მათი რეგიონში ყოფნის მკვეთრად გამონათხვლულ ნეგატიურ გავლენას სამშვიდობო

პროცესზე. აღინიშნა, რომ საქართველოს პარლამენტი აპირებს მიიღოს რეზოლუცია ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის ზონაში დისლოცირებული რუსი სამშვიდობოების შესახებ, მაგრამ აქვე აღინიშნა ის გარემოებაც, რომ საქართველოს პარლამენტი მზადაა ობიექტური შეფასება მისცეს და იყოს ადექვატური კონფლიქტის დარეგულირებისაკენ მიმართული ყველა პოზიტიური ნაბიჯის მიმართ.

ქართულმა მხარემ წამოაყენა ინიციატივა არსებულ სამშვიდობო მანდატში საერთაშორისო კომპონენტის ჩართვასთან დაკავშირებით და მხარი დაუჭირა გაეროს გენერალური მდივნის „მეგობარი ქვეყნების“ ჯგუფის ინიციატივას კონფლიქტის ზონაში საერთაშორისო სამოქალაქო პოლიციის სეგმენტის ამოქმედების თაობაზე.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის, ქალბატონ ნინო ბურჯანაძის გამოსვლა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის უშიშროების საბჭოში.

ბატონო პრეზიდენტო, პატივცემულო კოლეგებო,

თავდაპირველად ნება მომეცით გულწრფელი მადლობა გამოვხატო უშიშროების საბჭოს მიმართ, რომ სხდომაზე გამოსვლის და საქართველოში არსებული მდგომარეობის შესახებ საუბრის საშუალება მომეცა. მინდა მადლობა გადავუხადო გენერალურ მდივანს მისი მოხსენებისთვის ამ საკ-

ითხზე და განსაკუთრებული პატივისცემა გამოვხატო გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენლის, ქალბატონ ჰეიდი ტალიაგინის მიმართ, საოცრად რთული კონფლიქტის მოგვარების პროცესში, მისი მუდმივი და დაუღალავი ძალისხმევისათვის.

აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ მიუხედავად მისი უდიდესი როლისა, მისია, რომელსაც ამჟამად ქალბატონი ტა-

ლიავინი ხელმძღვანელობს, არ ფლობს იმ ძირითად მანდატს, რომელიც მას საშუალებას მისცემდა, კონფლიქტის საბოლოო, სრული და მდგრადი პოლიტიკური გადაწყვეტისათვის მიეღწია.

ბატონო პრეზიდენტო,

თქვენთვის ალბათ ცნობილია, რომ „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ საქართველომ მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია. ჩვენ განვახორციელეთ სახელმწიფო ინსტიტუტების განმტკიცებისაკენ მიმართული რეფორმები, რათა დემოკრატიული პროცესები შეუქცევადი გაგვეხადა. თუმცა, დემოკრატიის მშენებლობას გარკვეული პრობლემები აფერხებს, რომელთა გადაჭრაც მხოლოდ საქართველოს ძალისხმევით ან პოლიტიკური ნებით შეუძლებელია; ეს ის პრობლემებია, რომელთა მოგვარება საერთაშორისო საზოგადოების, საერთაშორისო ორგანიზაციების და, უპირველეს ყოვლისა, გაეროს ჩარევას მოითხოვს.

ძირითადი პრობლემა, რომელშიც ჩვენ წარმატებას ვერ მივაღწევთ, ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენაა, რასაც ხელს უშლის გაჭიანურებული კონფლიქტები, უპირველეს ყოვლისა კი, კონფლიქტი აფხაზეთში (საქართველო).

როგორია დღევანდელი სიტუაცია და ბოლოდროინდელი მოვლენები კონფლიქტის მოგვარების პროცესში? აქ უნდა აღვნიშნო, რომ გენერალური მდივნის მოხსენება ძირითადად მოიცავს მთავარ პრობლემებს. როგორც მოხსენებაში იყო აღნიშნული, კვლავ ტარდება სამხედრო წვრთნები აფხაზეთის

დე ფაქტო ხელისუფლების მიერ, რომლებიც წელს უფრო გააქტიურდა კიდევ;

- მუდმივად უარესდება ადგილობრივი მოსახლეობის უსაფრთხოება - დღემდე ეფემერული;

- ჩვენს საერთო განუხორციელებელ სურვილად რჩება გალის რაიონში ადამიანის უფლებათა დაცვის ოფისის გახსნა;

- მხოლოდ კონფლიქტის ზონის ფარგლებს გარეთ მოქმედებს გაეროს სამოქალაქო პოლიციის მცირერიცხოვანი ჯგუფი;

- აკრძალულია გალის რაიონის სკოლებში ქართულ ენაზე სწავლება;

- სრულიად უგულვებელყოფილია სპონტანურად დაბრუნებული ადამიანთა საკუთრების უფლებები.

ბატონო პრეზიდენტო,

აფხაზეთში (საქართველოში), კონფლიქტის შედეგად, 300 ათასი ადამიანი, ძირითადად ქართველები, აგრეთვე სხვა ეროვნების წარმომადგენლები, იძულებით განდევნეს საკუთარი სახლებიდან და დღეს ამ ტერიტორიას ეთნიკური წმენდის მფარველები მართავენ, იმ ეთნიკური წმენდისა, რომელიც აღიარებულია ეუთოს ბუდაპეშტის (1994წ), ლისაბონის (1996წ) და სტამბოლის (1999წ) სამიტების დეკლარაციებით. უკვე ცამეტ წელზე მეტია, ვსაუბრობთ იძულებით გადადგილებულ პირთა დაბრუნებაზე. უშიშროების საბჭოს ათობით რეზოლუცია გმობს ძალადობრივ დემოგრაფიულ ცვლილებებს და ლტოლვილთა და იძულებით გადადგილებულ პირთა უპირობო, უს-

აფრთხო და ღირსეულ დაბრუნებას მოითხოვს. მაგრამ ეს რეზოლუციები თაროზეა შემოდებული და ერთ ადამიანსაც კი, არ მიეცა შესძლებლობა განეხორციელებინა თავისი ერთადერთი უფლება – იცხოვროს საკუთარ მიწაზე. რამდენ ხანს შეიძლება ჩვენ შევევუთ ასეთ მდგომარეობას?

უდაოა, რომ სწორედ ახლა უნდა მიმართოს საერთაშორისო საზოგადოებამ უფრო მეტი ძალისხმევა ამ რეგიონში სტაბილურობის დამყარებისაკენ. საქართველო ვეღარ შეეგუება უკონტროლო სეპარატისტული ანკლავების არსებობას, დემოკრატიის ე.წ. „თეთრ ლაქებს“, რომლებიც ნაყოფიერ ნიადაგს უქმნის იარაღითა და ნარკოტიკებით უკანონო ვაჭრობას და უსაფრთხო თავშესაფარია საერთაშორისო ტერორისტებისა და კრიმინალებისთვის. სამშვიდობო ოპერაციების დაწყების დღიდან 2005 წლის ბოლომდე დაახლოებით 1900 ადამიანი მოკლეს რუსი სამშვიდობოების მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე. ეს ხდება გალის რაიონში, სადაც მოსახლეობის საერთო რაოდენობა 60 ათასზე ნაკლებია. ჩვენ ვეღარ მოვითმენთ ადამიანის ძირითადი უფლებების დარღვევას საქართველოს კონფლიქტურ ზონაში. ნება მომეცით შევახსენო პატივცემულ საბჭოს, რომ საფრთხეები, რომელთაც უკანონო ტერიტორიები იწვევს, როგორც წესი, სცდება მათ საზღვრებს.

დღეს კონფლიქტის მოგვარების პროცესის ერთ-ერთი ძირითადი პრობლემა კონფლიქტის ზონაში დსთ-ის

სამშვიდობო ძალების ყოფნაა, რომლებიც მთლიანად რუსეთის სამხედრო მოსამსახურეებითაა დაკომპლექტებული. ნება მომეცით, უფრო დეტალურად შევჩერდე ამ ძალების როლზე.

თავიდან, სამშვიდობო ძალების არსებობის მიზანი ცეცხლის შეწყვეტა იყო, რასაც 14 წლის წინ მივაღწიეთ, ამის შემდეგ, ჩვენ მხოლოდ მკვლელობების, გატაცებებისა და ადამიანის უფლებათა დარღვევის მოწმენი ვართ.

ადვილი შესამჩნევია ის უნდობლობა, რომელიც ქართველ საზოგადოებას აქვს რუსი სამშვიდობოების მიმართ. უპირველეს ყოვლისა, ეს უნდობლობა გამოწვეულია მათი მცდელობით – მოხდეს აფხაზეთის გაუცხოება დანარჩენი საქართველოსგან. ფაქტობრივად, მესაზღვრეთა როლს ასრულებენ, როდესაც იცავენ სეპარატისტების მიერ შექმნილ უკანონო დე ფაქტო საზღვარს. რუსი სამხედროები, სატელევიზიო არხებით და მასმედიის სხვა საშუალებით, ღიად აცხადებენ, რომ ისინი აფხაზეთში მცხოვრებ ე.წ. რუსეთის მოქალაქეებს იცავენ. ნება მომეცით შევახსენოთ, რომ ესენი არიან ადამიანები, რომლებსაც მიზანმიმართულად აძლევენ რუსეთის პასპორტებსა და მოქალაქეობას, რათა გაამართლონ რუსეთის სამხედრო ძალების მუდმივი ყოფნა რეგიონში. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ აფხაზეთის (საქართველოს) მოსახლეობის უმრავლესობას დღეისათვის რუსეთის მოქალაქეობა აქვს მიღებული, ნათელი ხდება, რომ არსებული სამშვიდობო ძალები არის არა მიუკერძოებელი

საერთაშორისო დანაყოფის მანდატის განმახორციელებელი, არამედ გამყოფი ძალა. ეს, თავის მხრივ საეჭვოს ხდის მთლიანად სამშვიდობო ოპერაციის ეფექტიანობას, რომელიც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეგიდით ტარდება.

როგორც საქართველოს, ისე აფხაზეთის მხარე გამწვავების წინააღმდეგია, ხოლო მათ, ვინც ადგილობრივ მოსახლეობას მუდმივად აშინებს კონფლიქტის შესაძლო განახლებით, განსაკუთრებული მიზანი ამოძრავებთ - შეინარჩუნონ „სტატუს კვო“ რეგიონში.

მშვიდობისმყოფელთა დღევანდელი ფორმატის საფუძველზე, სეპარატისტული მთავრობა მუდმივად იარაღდება თანამედროვე სამხედრო შეიარაღებით. ბოლო ორი წლის განმავლობაში, რუსეთის თვდაცვისა და უშიშროების სამსახურების პირდაპირი ფინანსური და მატერიალური დახმარებით აფხაზეთის (საქართველო) ტერიტორიაზე სულ ცოტა რვა ფართომასშტაბიანი სამხედრო მანევრი ჩატარდა, განსაკუთრებით, შეზღუდული შეიარაღების ზონაში. რეგიონის მილიტარიზაცია, რასაც ხელს უწყობს რუსეთის ფედერაცია, სულ უფრო სწრაფად ავითარებს აფხაზეთის დე ფაქტო რეჟიმის საბრძოლო გამანადგურებელ პოტენციალს. მინდა ხაზი გავუსვა, რომ ამით ირღვევა არსებული სამშვიდობო მანდატი და კონფლიქტის მოგვარების სფეროში რუსეთსა და საქართველოს შორის დადებული ორმხრივი ხელშეკრულებების უმეტესი ნაწილი.

არსებობს კრიმინალური დანა-

შაულების ზრდის შემამფოთებელი ტენდენცია. ბევრ შემთხვევაში დასტურდება, რომ სამართალდარღვევებს თვით მშვიდობისმყოფელები სჩადიან. ჩვენი მონაცემებით, ბოლო წლის განმავლობაში აფხაზეთში მომხდარ კრიმინალურ დანაშაულთა 9 პროცენტი მშვიდობისმყოფელებმა ჩაიდინეს. ლოკუმენტურად არის დადასტურებული მშვიდობისმყოფელთა მონაწილეობა ორგანიზებულ დანაშაულში, კონტრაბანდაში და ადგილობრივი ქართველი მოსახლეობის შეურაცხყოფაში.

აფხაზეთში მუდმივად იზრდება რუსეთის გავლენა. რუსეთის ღირექტივების გარეშე არ ხდება არც ერთი პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება თუ მაღალი თანამდებობის პირის დანიშვნა. მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ, თუნდაც სულთან სოსლანიევი - აფხაზეთის თავდაცვის მინისტრი და პრემიერ-მინისტრის მოადგილე, პიროვნება, რომელიც შამილ ბასაევის, საერთაშორისოდ აღიარებული ტერორისტის, სამხედრო მეთაური იყო, აფხაზეთის უშიშროების სისტემას მთლიანად რუსეთის დაზვერვის სამსახურები აკონტროლებენ. აფხაზეთის ოფიციალური პირები რეგულარულად ჩადიან მოსკოვში, სადაც მათ მაღალი დონის შეხვედრებს უწყობენ და ისინი მტკიცე მხარდაჭერას იღებენ ცნობილი რუსი პოლიტიკოსებისაგან. რუსეთის ოფიციალური პირებიც ახორციელებენ მხარდამჭერ ვიზიტებს აფხაზეთში.

რუსეთის მიერ სეპარატისტთა მხარდაჭერისა და აფხაზეთის შიდა

საქმეებში აქტიური ჩარევის დამადასტურებელი კიდევ ერთი ფაქტი განლავთ ის, რომ აფხაზეთის ხელისუფლების წამყვან თანამდებობებს და ყველა დანიშნულ პირს რუსეთის სამსახურები აკონტროლებენ. სულ უფრო არსებითი ხდება რუსეთის უკანონო ინვესტიციები, რომლებმაც შთანთქა აფხაზეთის სტრატეგიული ობიექტები, ტურიზმის ინფრასტრუქტურა და საბანკო სისტემა. საქართველოს სახელმწიფოსა და მისი მოქალაქეების კანონიერი საკუთრება რუსეთის ბიზნესის წრეებმა და სამხედროებმა მიიტაცეს. ეს არის აშკარა დემონსტრირება რუსეთის პოლიტიკის ორმაგი სტანდარტისა - ერთი მხრივ სიტყვიერად მხარი დაუჭიროს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას, ხოლო მეორე მხრივ, ფაქტობრივად ხელი შეუწყოს სეპარატისტულ რეჟიმს, რომელმაც ქართველი მოსახლეობის ეთნიკური წმენდა განახორციელა, ჩვენ მივმართავთ საერთაშორისო თანამეობრობას, რათა დაგმონ აფხაზეთის ქართული მოსახლეობის კუთვნილი სახელმწიფო და კერძო ქონების უკანონო მითვისება.

აფხაზეთის დე ფაქტო ხელისუფლება ძალზე შეზღუდულია საკუთარი პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღებისას. შესაბამისად, ჩვენ მოლაპარაკების პროცესში მხოლოდ იმის გამო ვერ ვალწევთ პროგრესს, რომ აფხაზეთის მხარე ზედმიწევნით ასრულებს რუსეთის ინსტრუქციებს. მაგალითისთვის შეგვიძლია შეგახსენოთ აფხაზეთის ლიდერის ე.წ. არჩევნები, როდესაც

უზარმაზარი ზეწოლა განხორციელდა აფხაზეთის მოსახლეობაზე.

ჩვენ არ გვაქვს ილუზიები არსებული კონფლიქტის მყისიერი მოგვარებისა, რუსეთის მხრიდან ძლიერი პოლიტიკური ნების არსებობის შემთხვევაშიც კი, მაგრამ სამწუხაროდ, რჩება შთაბეჭდილება, რომ არ არსებობს პოლიტიკური ნება და რომ რუსეთის მოტივაცია შეინარჩუნოს სტატუს კვო, უფრო გადამწყვეტია, ვიდრე თვით აფხაზეთის ხელმძღვანელობისა.

ბატონო პრეზიდენტო,

საერთაშორისო სამართლის შესაბამისად ანექსია არის სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე ეფექტიანი კონტროლის განხორციელება პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო ზომების მეშვეობით. სწორედ ეს ხორციელდება აფხაზეთში (საქართველო). მაგრამ პრობლემა მხოლოდ ეს არ არის. დღეისათვის პროცესი საკმაოდ შემაშფოთებლად ვითარდება. უშიშროების საბჭოს ერთ-ერთმა წევრმა, მეგობართა ჯგუფის წევრმა და სამშვიდობო პროცესის ხელშემწყობმა, სახელდობრ რუსეთის ფედერაციამ მოულოდნელად გადაწყვიტა გადაეხვია ძირითადი პრინციპების – საერთაშორისო დონეზე აღიარებული საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის პრინციპის მხარდაჭერიდან. სულ უფრო ხშირად ვისმენთ, რომ საქართველოში მცხოვრებ ეროვნულ უმცირესობებზე აქვთ თვითგამორკვევის უფლება.

პრეზიდენტ პუტინის და რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელთა ბოლო განცხადე-

ბები კოსოვოს მოდელის უნივერსალურობისა და მისი აფხაზეთისადმი მისადაგების შესახებ არის მცდელობა, გამოიძებნოს საქართველოს სუვერენიტეტის შემლახველი, მიმდინარე დე ფაქტო ანექსიის სამართლებრივი დასაბუთება. რეფერენდუმის მრავალჯერ ხსენება, როგორც ამა თუ იმ ერის სტატუსის გამსაზღვრელი მექანიზმისა. სხვა არაფერია, თუ არა ორმაგი სტანდარტის გამოხატულება. ვერც ერთი რეფერენდუმი ვერ ჩაითვლება ლეგიტიმურად, თუ იგი მოსახლეობის მხოლოდ მცირე ნაწილის ნება-სურვილს გამოხატავს, თუ ქვეყნის იმ ნაწილში უმრავლესობის ეთნიკური წმენდა განხორციელდა. და ბოლო, მაგრამ არა ნაკლებ მნიშვნელოვანი ტერიტორიული მთლიანობის პრინციპიდან ნებისმიერი გადახვევა საფრთხეს უქმნის არა მარტო ჩემს ქვეყანას, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, თვით რუსეთს, სამწუხაროდ, რუსეთში ძალიან ცოტა ვინმე თუ აცნობიერებს ამას.

ბატონო პრეზიდენტო,

მიუხედავად მოვლენების ასეთი დესტრუქციული განვითარებისა, კიდევ ერთხელ ვიმეორებ, რომ ჩვენ ცალსახად ვემხრობით კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების პრინციპს. საქართველოს ხელმძღვანელობა ამას ყველა შესაფერის შემთხვევაში აცხადებს. ჩვენ მზად ვართ აფხაზ პარტნიორებთან ღია დიალოგისა და კონსტრუქციული მოლაპარაკებისათვის და თანახმა ვართ, მივანიჭოთ ამ რეგიონს ავტონომიის ყველაზე მაღალი დონე.

ნება მომეცით გაცნობოთ იმ

ნაბიჯების შესახებ, რომლებიც საქართველოს მთავრობამ კონფლიქტის მოსაგვარებლად გადადგა: პრეზიდენტმა სააკაშვილმა გამოთქვა მზადყოფნა შეხვედეს აფხაზეთის დე ფაქტო ლიდერს, ნებისმიერი წინა პირობის გარეშე. ჩვენ მოველით რომ ასეთი შეხვედრის შედეგად დაიწყება ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა უპირობო, ღირსეული და უსაფრთხო დაბრუნება, როგორც ეს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციებით არის გათვალისწინებული.

სამწუხაროდ, ამ ეტაპზე არ არსებობს მექანიზმი ასეთი პროცესისათვის. კონფლიქტის ზონაში განთავსებული ერთადერთი სამშვიდობო ძალა, რუსი სამხედროები, აცხადებს რომ მას არ აქვს მანდატი ამგვარი დაბრუნების ხელშესაწყობად.

ჩვენ არ ვეწინააღმდეგებით რეგიონში სამშვიდობოების არსებობას, რადგან ნებისმიერი ახალი პროვოკაციის თავიდან აცილება ჩვენს ინტერესებში შედის. ჩვენ მხოლოდ კონფლიქტის მშვიდობიანი გადაწყვეტა და აფხაზეთის მხარის რუსეთის პოლიტიკური ზეწოლისაგან გათავისუფლება გვსურს. ჭეშმარიტად დამოუკიდებელი საერთშორისო სამშვიდობო ძალების არსებობა კონფლიქტის ზონაში ამ მიზნის მიღწევის ერთ-ერთი ძირითადი პირობაა.

ჩვენ მზად ვართ ხელი მოვაწეროთ შეთანხმებას საომარი მოქმედებების განუახლებლობის შესახებ. ამის ერთადერთი პირობა რეგიონში დევნილთა და ლტოლვილთა უსაფრთხოდ დაბ-

რუნების გარანტია. ჩვენ გვწამს, რომ ეს უსაფრთხოების გარანტიები უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მხოლოდ საერთაშორისო სამშვიდობო ძალების და არა რუსეთის მიერ, რომლებმაც სამშვიდობო პროცესთან დაკავშირებული ყველა შეთანხმება დაარღვია.

ჩვენ ახალ მოტივაციას ვანიჭებთ საქართველო-აფხაზეთის მოლაპარაკების ფორმატს. საქართველოს მთავრობა დათანხმდა აფხაზეთის ტერიტორიაზე სარკინიგზო მიმოსვლის აღდგენას და ეკონომიკური რეაბილიტაციის სხვა პროექტებს. სამწუხაროდ, ამ ინიციატივების საპასუხოდ, აფხაზეთის დე ფაქტო ხელმძღვანელმა გააკეთა განცხადება საკუთარი განზრახვის შესახებ აფხაზეთის საზღვრის დანაღმვის თაობაზე.

ბატონო პრეზიდენტო,

საქართველოს პარლამენტმა კონფლიქტების მშვიდობიანი გადაწყვეტის ხელშეწყობის მიზნით, მიიღო სპეციალური დადგენილება კონფლიქტის რეგიონში სამშვიდობო ძალების შესახებ. ეს გახლდათ მცდელობა, დაერწმუნებინათ საერთაშორისო თანამეგობრობა სამშვიდობო პროცესის ხელშეწყობისა და რუსეთის მხარეზე დადებითი ზეწოლის აუცილებლობაში. საპასუხოდ, ჩვენ მივიღეთ განცხადებები, რომ რუსეთი არ გაიყვანს შეიარაღებულ ძალებს ამ რეგიონიდან საქართველოს მთავრობის ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიუხედავად.

სამშვიდობო ძალების არსებული ფორმატი ჩვენთვის მიუღებელია. საქართველოს საკანონმდებლო ორგანო

აპირებს უახლოეს მომავალში მიიღოს სპეციალური დადგენილება აფხაზეთის შესახებ, რომლის მიზანი იქნება სამშვიდობო ძალების არსებული მანდატის გადახედვა. მაგრამ მსურს დაგარწმუნოთ, რომ საქართველოს მთავრობა ადეკვატურ და პოლიტიკურ რეაგირებას მოახდენს სამშვიდობო ოპერაციაში მიღწეულ ნებისმიერ პროგრესზე. ჩვენ მზად ვართ თანამშრომლობისათვის და გვსურს, ვიხილოთ რუსეთის პოზიტიური როლი. ამავე დროს, მზად ვართ განვიხილოთ ნებისმიერი ვარიანტი, რომელიც კონფლიქტის მოგვარების პროცესში წინსვლას უზრუნველყოფს. უშიშროების საბჭო არის ის ორგანო, რომელსაც შესწევს ძალა და რომელმაც უნდა გადადგას გამამწვევტი ნაბიჯები ამგვარი წინსვლისათვის.

უმთავრეს საკითხს კვლავ წარმოადგენს ყველა ლტოლვილისა და იძულებით გადაადგილებული პირის ორგანიზებული და უსაფრთხო დაბრუნება შესაფერის პირობებში. სამწუხაროდ, ასეთი პირობები ჯერჯერობით არ არსებობს. როგორც მოგახსენეთ, კრიმინალური სიტუაცია კონფლიქტის ზონაში, სახელდობრ, გალის რაიონში, ძალზე შორსაა ნორმალურისაგან. ძალიან ხშირია ქართველი მოსახლეობის მიმართ მკვლევლობები, შეიარაღებული თავდასხმები, გატაცებები და ფიზიკური შეურაცყოფა.

საქართველოს მთავრობა მიესალმება გენერალური მდივნის მეგობართა ჯგუფის ბოლო ინიციატივას რეგიონში საერთაშორისო სამხედრო პოლ-

იცირი ძალების ფორმირების შესახებ, რაც ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის ძირითადი ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლების დაცვას.

ბატონო პრეზიდენტო,

დრო გადის, სამშვიდობო ოპერაციის ძირითადი არსებული ფორმატი სასწრაფო გადასინჯვას და საერთაშორისო სეგმენტით დაბალანსებას მოითხოვს, რაც აუცილებელია კონფლიქტის მოგვარების პროცესში წარმატების უზრუნველსაყოფად, უშიშროების საბჭოს რეზოლუციებში ხაზგასმული პრინციპების შესაბამისად. ჩვენ გთხოვთ, შეიქმნას გაეროს საერთაშორისო სამშვიდობო ძალები.

საქართველოს საზოგადოება, ისევე, როგორც საერთაშორისო საზოგადოებრიობა, დიდხანია მოელის იძულებით გადადგილებულ პირთა და ლტოლვილთა უსაფრთხო, უპირობო და ორგანიზებულ დაბრუნებას. სწორედ ახლა

დროა, რომ გაერომ ახალი საშუალებები გამოიყენოს ამ პროცესის განსახორციელებლად.

ჩვენ აქ სამშვიდობო პროცესის ხელშეწყობის ახალი გადაწყვეტილებებისა და ახალი მიდგომების მოსაძიებლად ვიმყოფებით. ჩვენ გვჭირდება არსებული მონოპოლიზებული სამშვიდობო ძალების ინტერნაციონალიზაცია. ჩვენ გვსურს გთხოვთ ახალი რეზოლუციის მიღება, რომელიც გამოეხმაურება დღევანდელ რეალობას, რეზოლუციისა, რომელიც ხელს შეუწყობს „სტატუს კვოს“ უკეთესისკენ შეცვლას და საფუძვლად დაედება კონფლიქტის საბოლოო გადაწყვეტას. გვჯერა, რომ აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარებისათვის ძალისხმევის გაძლიერება მშვიდობას, უსაფრთხოებას და აყვავებას მოუტანს კავკასიასა და ზოგადად ევროპას.

მადლობას მოგახსენებთ.

კანადის რუსულენოვანი გაზეთი „კანადსკი კურიერი“, 2006 წლის 3 მარტი

Georgia from Overseas, ანუ საქართველოს ხელი საზღვარგარეთიდან

ინტერვიუ სახელმწიფო მინისტრთან ბატონ
კახა ბენდუქიძესთან

ნონიძეები, რომელსაც ემსახურებიან. დღეს ცოცხალ ქართველთა შორის, რომლებიც თვითონ რეპუტაციით სამშობლოს გარეთ მაღლა სწევენ ქართულ „ბრენდს“, თამამად დავასახელებდი მელორ სტურუას, იაკობ ფიჩხაძეს, ოთარ იოსელიანს, ზურაბ წერეთელს, პაატა ბურჭულაძეს, ბიძინა ივანაშვილს, ნინო ანანიაშვილს, თამრიკო გვერდწითელს, ლიანა ისაკაძეს, კახა ბენდუქიძეს... ეს სახელები მაღლა სწევენ საქართველოსა და ქართველების რეპუტაციასა და ღირსებას, რითიც ანეიტრალებენ უწიგნურ და

არიან ადამიანები – ნიძუშები...
მათი სახელები ხდება იმ საქმის სი-

შეურაცხყოფელ ცნებას – „კაკასი-

ური ეროვნების პირები“ და ქართველის კარიკატურულ სახეს, რომელიც მოსკოვის ბაზრებში ხილით ვაჭრობს.

ჩემი შეხვედრა მინისტრთან და შეთავსებით ცნობილ ოლიგარქთან კახა ბენდუქიძესთან მოხდა. ჩემი ჩასვლის დროს ჩემი ფილმის „Georgia from Overseas“ პრემიერაზე „იმედის“ ტელეარხზე. ეს ხდებოდა რუსეთსა და საქართველოს შორის ურთიერთობათა მკვეთრი გამწვავების დროს. ბენდუქიძეზე ბევრს აქვს თავისი აზრი, მაგრამ ეს სტატია მხოლოდ მასზე როდია – ჩემს მთავარ გმირზე, არამედ საქართველოზეც, რომელიც მე დავინახე კანადიდან მრავალი წლის განშორების შემდეგ. მე კარგად მახსოვს კახა ბენდუქიძე მისი ნათელი რეპლიკებით ჯერ კიდევ 1990 წელს, როდესაც ყველა ისევ ცხოვრობდა „რკინის ფარდის“ იქით, ჩვენ კი – ახალგაზრდა მოსკოველი ქართველი სტუდენტები, ასპირანტები, ბიზნესმენები, მათ შორის, დღევანდელი განათლების მინისტრი კახა ლომაია, ვიკრიბებოდით საქართველოს კულტურის ცენტრში არბატზე და მხურვალედ განვიხილავდით 1989 წლის 9 აპრილის მოვლენებსა და სსრ კავშირიდან საქართველოს გამოსვლის პერსექტივებს.

მას შემდეგ ბევრმა წყალმა ჩაიარა: სსრ კავშირმა მოგვჭამა ჭირი და ჩემი საქართველოც, თუმცა რუსეთის „მშვიდობისმყოფელებისაგან“ ნაწილობრივ ოკუპირებული, მართლაც გახდა

დამოუკიდებელი, რომელმაც გადაიტანა მრავალი სისხლისღვრა და მეც, სამი ქვეყანა რომ გამოვიცვალე, გავხდი მეწარმე და ჟურნალისტი, დღეს კი ვცხოვრობ კანადაში, ხოლო კახა, ვისაც მოსკოვის სათვისტომოში ვიცნობდით, როგორც აკადემიკოს ბენდუქიძის შვილს, დროთა განმავლობაში კი თავად გახდა „ყოჩაღი და არა შვილი“. ესე იგი კახა ბენდუქიძე, დიდი და ძლიერი რუსეთის იმპერიის უახლესი დროის ისტორიის ნაწილი და რუსეთის ბიზნეს-ელიტის ერთ-ერთი ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენელი, შემდგომში კი – საქართველოს მინისტრი.

რუსეთის შესახებ

– *ბატონო კახა, ბევრის წარმოდგენაში თქვენ ითვლებით რუს ბიზნესმენად, რუს ოლიგარქად. თქვენ ისეთი ადამიანების გვერდით ხართ, როგორებიცაა პოტანინი, დერიპასკა, ბერეზოვსკი, გუზინსკი, ხოდორკოვსკი, აბრამოვიჩი, ავენი, მორდაშევი. 2000 წელს, როცა ხელისუფლებაში პუტინი მოდიოდა, თქვენ პროგრამა „ვრემიაში“ გამოდიოდით და ამბობდით, რომ ქვეყანა გზის გასაყარზეა და მას ეძლევა შანსი არ გამოეპაროს ის პერსპექტივა, ის შანსი, რომელიც გვაქვს. ახლა 2006 წელია. თქვენი აზრით, გაამართლა თუ არა რუსეთმა იმედები?*

– არა. სამწუხაროდ, მე მგონია, რეფორმა ვერ იქნება წარმატებული, ვინაიდან ისეთი შეგრძნებაა, თითქოს ყველაფერი კარგადაა, რაღა საჭიროა რეფორმები? ახლა, ხუთი წლის შემდეგ, ცხადია, რომ სამწუხაროდ, რუსეთმა ვერ შეძლო გამოეყენებინა შესაძლებლობანი, რომლებიც მას ჰქონდა. ნავთობმა ხელისუფლება გააზარმაცა. ვფიქრობ, რუსეთს შეეძლო ყოფილიყო სულ სხვა ადგილზე, ყოფილიყო 20%-ით უფრო მდიდარი. 2010, 2012 წლის რუსეთი შეიძლება იყოს მინიმუმ 1,5-ჯერ უფრო მდიდარი. მას შეეძლო შესულიყო იმ ქვეყნების რიცხვში, რომლებიც ყველაზე მდიდრები შეიძლება არა, მაგრამ სულ ცოტა, განვითარებული ქვეყნები კი არიან. ეს მომენტი, მე მგონია, რუსეთმა ვერ გამოიყენა და ამჟამად ვერ ვხედავ შესაძლებლობას, რომ უახლოეს პერიოდში ასეთი შანსი ისევ გაუჩნდეს. ყველა ქვეყანას აქვს შესაძლებლობა გახდეს თავისუფალი და მდიდარი. ეს უბრალოდ, დამოკიდებულია ადამიანებზე, რომლებიც იქ ცხოვრობენ და ხელისუფლებაზე, რომლებსაც ისინი ირჩევენ.

– თქვენ საკმაოდ ინფორმირებული ბრძანდებით: რა არის რუსეთისათვის ძირითადი პრობლემა, რომელიც ხელს უშლის მას იყოს ნამდვილად მოწინავე ქვეყანა?

– ვფიქრობ, რომ აქ სხვადასხვაგვარად შეიძლება გაგარკვიოთ მიზეზ-შედეგობრივი ჯაჭვი. უეჭველია, ესაა

ის, რომ რუსეთში ვერ ჩამოყალიბდა ნამდვილი დემოკრატია.

– როგორია თქვენი პროგნოზი 2008 წლისათვის, რუსეთში საპრეზიდენტო არჩევნების შემდეგ?

– ვფიქრობ, რუსეთში სიტუაციის რეალური ცვლილება შეიძლება დაკავშირებული იყოს მხოლოდ ნავთობზე ფასის არსებით დაწვეასთან.

– თქვენ ფიქრობთ, რომ ეს იქნება დადებითი მომენტი?

– ეს, ასე ვთქვათ, მოკლევადიან პერიოდში იქნება უარყოფითი, მთლიანად კი – დადებითი. საქმე ისაა, რომ თუ შევხედავთ სიტუაციას ნავთობმომპოვებელ ქვეყნებში, რომელთა ეკონომიკებიც აქედან ბევრს იღებენ, მაშინ შეიძლება ითქვას, რომ ორმა ქვეყანამ შეძლო დაეცვა თავი ნავთობზე მაღალი ფასებისაგან. ვენესუელა, ალჟირი, ლიბია, საუდის არაბეთი, ნიგერია – ესენი ყველა ის ქვეყანაა, სადაც არაა ეკონომიკური და სამოქალაქო თავისუფლება. ამიტომ, თუ შევხედავთ უკანასკნელი 10 წლის რუსეთს, მაშინ 60-იანი წლების კოსიგინისეულმა რადიკალურმა რეფორმამ, ნავთობის აღმოჩენამ დასავლეთ ციმბირში საშუალება მისცა მას განევითარებინა ეკონომიკა სრულიად სხვა საშუალებით. 70-იანი წლების დასაწყისში სსრ კავშირში ნამდვილი სანავთობო ბუმი იყო, ამან კი უძრაობამდე მიგვიყვანა, გორბაჩოვის დროს ფასებმა ნავთობზე კლება დაიწყო. გორბაჩოვი, უეჭველია, დიდი

ადამიანია და მან დიდი წვლილი შეიტანა ისტორიაში, მაგრამ ერთ-ერთი ფაქტორი, რომელიც მას რეფორმებისაკენ უბიძგებდა, იყო დაბალი ფასები ნავთობზე. ფულს კი სიკეთისაკენ ვერ მივყავართ. ეს მაგალითი შეგვიძლია განვიხილოთ მდიდარი მშობლების ბავშვების მაგალითზე, როდესაც მათ აქვთ დიდძალი მუქტი ფული. როგორც წესი, ისინი გაიზრდებიან უფრო მოღუნებულები, ნაკლებად ცნობისმოყვარენი, ერთგვარად უფრო აგრესიულები. დღესაც ასეთივე პრობლემა აქვს რუსეთს: „მუქტი“ ანგრევს, ესაა ახალი უძრაობა, ერთგვარი ბრეჟნევეული მოდელი ახალი ფორმატით.

ამ ქვეყნის ფორმატი — ესაა ფაქტობრივად საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნის ფორმატი, სადაც არაა მაშინდელი ტოტალიტარული კონტროლი მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებზე, აზრებზე, მაგრამ ესაა ერთგვარი იდეოლოგიური თვითრეალიზაცია ეკონომიკური ინტეგრაციის დროს.

თავისი თავისა და ოლიგარქების შესახებ

— *თქვენ ითვლებით ე.წ. ოლიგარქად, ერთ-ერთ ყველაზე წარმატებულ ადამიანად ბიზნესში რუსეთის პოსტსაბჭოთა სივრცეში. თავად თქვენ მიგაჩნიათ თავი წარმატებულ ადამიანად?*

— გააჩნია, რას მივიჩნევდი წარ-

მატებულობის კრიტერიუმად.

— *ფულის ქონას, სოციალურ სტატუსს, პოპულარობას...*

— ამ თვალსაზრისით, ალბათ, კი.

— *რაში მდგომარეობს თქვენი წარმატების საიდუმლო? რა გაიგეს ჩვენმა წარმატებულმა ოლიგარქებმა იქიდან, რაც არ გვესმის ჩვენ, „უბრალო მოკვდავებს“ ასპექტში — „როგორ გავხდეთ წარმატებული და მდიდარი“?*

— არა მგონია, რომ შემიძლია მოგცეთ რაიმე უნივერსალური პასუხი... უბრალოდ, ეს ადამიანები წავიდნენ რისკზე, რასაც სხვები ვერ ბედავენ. მე ბევრ ადამიანს ვიცნობ. ოლიგარქები, როგორც ასეთები, ამჟამად რუსეთში არ არიან. საერთოდ, ტერმინი „ოლიგარქი“, არისტოტელეს მიხედვით, ნიშნავს მდიდარ ადამიანს, რომელიც მართავს სახელმწიფოს. შეიძლება, ამჟამად არიან ოლიგარქები, მაგრამ არა ისინი, ვისზეც თქვენ ლაპარაკობთ.

ასეთი პერიოდი რუსეთის ისტორიაში იყო, მაგრამ ეს მოკლევადიანი პერიოდი იყო. რუსეთის უახლოეს პერიოდში იყო ე.წ. „შვიდბანკირობა“.

ეს ადამიანები აკეთებდნენ იმას, რასაც უმრავლესობა არ მიიჩნევდა აუცილებელ და შესაძლო საქმედ.

90-იანი წლების დასაწყისში ყველას მიაჩნდა, რომ ეს იყო დროებითი მოვლენა და „სულ ერთია ყველაფერს ჩამოგვართმევენ“. ოლიგარქების რისკი დაკავშირებული იყო იმასთან, რომ ოლიგარქები გაკოტრდებოდნენ

და სიცოცხლესაც კი დაკარგავდნენ. უმცირეს არასწორ მოძრაობას შეიძლება მიეყვანე იმასთან, რომ გაგეჩინა საშიში მტრები, რომლებიც იმოქმედებდნენ ბრუტუსისებურად. „ოლიგარქის“ წარმატების საფუძველია ანგარიშიანობაც, შრომისმოყვარეობაც, მოთმინებაც და შეუპოვრობაც, იმის უნარიც, რომ შენს გადაწყვეტილებას დაუმორჩილო ადამიანთა დიდი რაოდენობა... ყველა ისინი სხვადასხვა ადამიანები არიან და ამ საკითხში ბევრი ასპექტია, მაგრამ მათ შორის, უეჭველია, არაა ადამიანი, რომელსაც ბოლომდე არ მიჰყავდეს საქმე. ეს მათი მთავარი თვისებაა. მათ შორის, ეს უტყუარია, არ არიან ყვეჩერები და ყველა მათგანს შეუძლია გასწიოს საკმარისი რისკი.

– თქვენ წარმატებული და არც ყველაზე ღარიბი კაცი ბრძანდებით. მიუხედავად ამისა, თქვენ მიიღეთ პირველი ვიცე-პრეზიდენტისა და სახელმწიფო მინისტრის მეტად პასუხსაკები პოსტი. ეს ძალიან სერიოზული სამუშაოა და ეს დიდი სტრესიცაა. არ ჯობდა, გეყიდათ სადმე საფრანგეთის ან იმავე საქართველოს ლაჟვარდოვან სანაპიროზე სასახლე და უბრალოდ დაგესვენათ, მიგელოთ შეება მთელი დარჩენილი სიცოცხლის მანძილზე?

– მე არანაირ სტრესს არ განვიცდი და მისგან დასვენება არ მჭირდება.

– თქვენ მართლა არა გაქვთ

ხოლმე სტრესები?

– რა თქმა უნდა, რაიმე სტრესი ალბათ მაინც არის, მაგრამ არც ისე, რომ ჩემი ორგანიზმი დაიშრიტოს. ასეთი რამ არ არის. ჯერ ერთი, მე ადვილად არ ვიღლები და იშვიათად ვიღლები. არავითარი სტრესი ჩემს თავზე არ მიგრძენია. მე მიჩვეული ვარ, ყოველთვის რაღაც ვაკეთო. არ მინდა, რომ იმედი გაგიცრუოთ.

რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობების შესახებ

– იმ ფონზე, რაც ამჟამად ხდება რუსეთსა და საქართველოს შორის, ხომ არ გეჩვენებათ, რომ რუსეთის ზოგიერთი პოლიტიკოსის პირადი ზიზღი უკვე აშკარაა?

– ვფიქრობ, რომ ეს ძალიან კარგი შეკითხვაა, ვინაიდან ასეთი შეკითხვა შეიძლება დასვა იმ ქვეყნის მიმართ, რომელშიც არაა დემოკრატია. ხომ შეუძლებელია, რომ, ვთქვათ, თქვენთან კანადაში კანადელი პოლიტიკოსები ასე ექცეოდნენ ვინმეს. იმიტომ, რომ მეორე დღესვე ასეთი პოლიტიკოსი აღარ იქნებოდა.

– დიახ, რასაკვირველია.

– ისინი ფლანგავენ საზოგადოებრივ რესურსს თავისი საკუთარი სურვილებისა და ამბიციებისათვის.

დიახ, რასაკვირველია, დემოკრატიულ ქვეყანაში ასეთი რამ შეუძლებელია. პოლიტიკოსს შეუძლია პი-

რაღად ვილაცას რაღაცა უთხრას. და თქვენი კანადა ახლა დაიწყებს იმას, რომ ვილაცას რაღაცა ეწყინა და ამიტომ თავისთან აღარავინ მიუშვას?!

– *ეს ძალიან წვრილმანი რამე იქნებოდა.*

– სამე ის კი არაა, რომ ეს წვრილმანია. ეს საზოგადოებრივი კონტროლის საქმეა: „რაზე ვხარჯავთ ჩვენ, კანადელები ფულს და რისთვის გვინდა ეს ყველაფერი?“ რუსეთში რომ დემოკრატია ყოფილიყო, იქაც ზუსტად ასე იქნებოდა, რუსეთს აქვს საკმარისი რესურსები, მაგრამ არა აქვს სრულფასოვანი დემოკრატია. სწორედ ამიტომ რუსეთი თავს აძლევს იმის უფლებას, რასაც არც ერთი ნორმალური და თავმოყვარე ქვეყანა მსოფლიოში არ იკადრებდა.

სახელმწიფო, რომელიც ჩვენ გვესაზღვრება, რასაკვირველია, დიდია და ძლიერი. დიდია არა მხოლოდ ტერიტორიით, არამედ თავისი ისტორიითა და კულტურით. იმიტომ, რომ ერთია, როცა ვლასპარაკობთ ტერორიზმთან ომზე, როგორც, მაგალიად, ერაყის ოპერაციაზე. ამ ომის უკან დგას ცხადი დიალოგი. მის შესახებ შეიძლება იდავო, ის შეიძლება მოგწონდეს ან არ მოგწონდეს. ახლა იმაზე კი არ ვლასპარაკობ, კარგია ის თუ ცუდი, მაგრამ არის განცხადება: „ჩვენ ვებრძვით ტერორიზმს. აი, იქ ტერორისტები არიან და ამიტომ ვიბრძობლებთ მათ წინააღმდეგ იქ“. და შეგიძლიათ ილასპარაკოთ, რომ ეს ცუდია ან კარგი. ეს გასაგებია, თუ

რაზეა საუბარი. საქართველოსთან დამოკიდებულებაში კი როგორ იქცევა რუსეთი? ვის ებრძვის იგი?

– *მე მგონი საქმე ისაა, რომ რუსეთი შეეჩვია „უფროსი ძმის“ სტატუსს, რუსეთის იმპერიის მდგომარეობას.*

– არა მხოლოდ საქართველო არაა რუსეთი იმპერია, არამედ არც ყაზახეთია რუსეთის იმპერია, არც აზერბაიჯანი, არც ესტონეთი. იმას ხომ არ განუსაზღვრავს, აი, ჩვენ ამას ვაკეთებთ იმიტომ, რომ...

შეხედეთ, ამერიკელები ისევ გვეუბნებიან: ბიჭებო, მოდით დავამყაროთ წესრიგი ერაყში და მოდით თქვენც ჩვენთან ერთად იყავით. თქვენ წესრიგი გინდათ? მოდით ჩვენთან ერთად.

იქ არიან პოლონელებიც, ქართველებიც, სხვათა შორის, ბევრია იქ ინგლისელებიც.

რუსეთი კი მიდის იქ და აცხადებს: ჩვენ იქ წესრიგს ვამყარებთ და ჩვენ არავის მივცემთ უფლებას იქაც დაამყაროს წესრიგი. ამას მხოლოდ ჩვენ გავაკეთებთ. და მხოლოდ ჩვენი მშვიდობისმყოფელი ძალები მოახდენენ საქართველოს ნაწილების ოკუპირებას. რატომ? აქ არაა ლოგიკა.

როგორც ერთ ანექლოტშია ნათქვამი ბრეჟნევის შესახებ, „ნუ ეძებთ ლოგიკას“. აქაც ასეა.

„ნუ ეძებთ ლოგიკას“.

საქართველოს შესახებ

ავტორის შენიშვნა. კანადაში პრაქტიკულად არ იცინან, ვინ არიან ქართველები: რაღაც გაუგონიათ სტალინზე, რაღაც – შევარდნაძეზე და მხოლოდ მას შეძლევ, რაც CNN-მა აჩვენა „ვარდების რევოლუციის“ კერანიზაცია, მსოფლიომ გაიცნო მიხეილ სააკაშვილი. პრაქტიკულად ნებისმიერმა ტაქსისტმა მისისაგში, ტორონტოს დასავლეთით, იცის ვინაა იგი და ისიც, რომ იგი სწავლობდა კოლუმბიის უნივერსიტეტში... შემოდგომაზე კანადის ტელევიზიით აჩვენეს ფილმი ერთი შოტლანდიელი ჟურნალისტისა, რომელიც გადარკვევს თბილისის მეტროში ერთ დღეში სამჯერ.

ამ სამარცხვინო ამბავს ატრიბუდებდნენ კანადაში რამდენიმე კვირის განმავლობაში და როგორც ჩემთან საუბარში მითხრა ერთმა ცნობილმა კანადელმა მხატვარმა, საქართველოდან იმიგრირებულმა იაკობ ფიჩხაძემ, იგი თვითონ გადაუხდიდა ფულს ტელეარხს, ოღონდ არ ეჩვენებინათ ეს სირცხვილი მთელი მსოფლიოსათვის.

– ბატონო კახა, რით ამაყობთ ყველაზე მეტად საქართველოში თქვენი მუშაობის პერიოდში?

– მე ყველაზე მეტად ვამაყობ იმით, რომ ვიყავი აქტიური მონაწილე იმ მოვლენებისა, რომელთა შედეგადაც შესაძლებელი გახდა ქვეყნის წაყვანა განვითარების სხვა გზით: რომ ჩამოვყალიბეთ მოქმედების ეფექტიანი

ლიბერალური პოლიტიკა, რომელიც ემყარება იმას, რომ მივცეთ ხალხს შესაძლებლობა თავად გამოიმუშაონ სახსრები და ნაკლებად მისჩერებოდნენ პირში სახელმწიფოს. მიმაჩნია, რომ ჩვენ შევძელით მთლიანად ქვეყნის შემობრუნება ე.წ. რადიკალურ-სამართლებრივი მთავრობის მხარეზე. ვფიქრობ, ეს იმის შედეგაცაა, რასაც მე ვაკეთებ. კონკრეტულად ეს მრავალი განყოფილებისაგან შედგება. ესაა ყველაზე მრავალფეროვანი რეფორმები და ეს, ერთგვარად, იმის შედეგია, რომ ჩვენი ეკონომიკა მყარად იზრდებოდა დაახლოებით 8%-ით შარშან და წელსაც ასევე გაიზრდება, ან უფრო უკეთესად, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი ტერიტორიის ნაწილი ოკუპირებულია და იქ არაა საზღვრები, ამ სიტყვის ნორმალური გაგებით; მიუხედავად იმისა, რომ იყო მრავალი საზოგადოებრივი კორუფცია, როცა მოხდა რევოლუცია, დაინგრა მრავალი საზოგადოებრივი ინსტიტუტი და ეს არაა ქვეყანა, სადაც არის ნავთობი, მიუხედავად ყოველივე ამისა, აი, ჩემი აზრით, ძირითადი შედეგი.

– თქვენ ძალიან ძლიერი წინააღმდეგობა გზვდებათ საქართველოში?

– ეს გააჩნია საკითხს. სადაც ყველაზე პასუხსაგები და ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხია, იქ ძლიერია წინააღმდეგობაც.

– ვისგან მოდის ეს?

– რასაკვირველია, ეს ინტერესე-

ბის წრეა. ინტერესების წრეში, ჩემი აზრით, აქ არის ისეთი რამე, როგორცაა პირადი, ეგოისტური ინტერესი, რისთვისაც ეს იდეოლოგიურად მიუღებელია,

ესაა, უწინარეს ყოვლისა, მიწის პრივატიზაცია, ამ წლის ბოლოს, ალბათ, სახელმწიფოს აღარ ექნება სასოფლო-სამეურნეო მიწები, მხოლოდ რამდენიმე პროცენტი დარჩება, ამან გამოიწვია მოფაშისტე ჯგუფების დიდი წინააღმდეგობა და დიდხანს არავის უნდოდა ამ კანონის მიღება პარლამენტში. კანონი სხვადასხვა ფორმაში მზად იყო მრავალი წლის წინათ, მაგრამ არავის არ უნდოდა იგი. იმიტომ, რომ შეგვჭამენ, დაგვაბრალებენ საქართველოს გაყიდვასო. ეს როგორ, რატომ უნდა იყოს დედამიწა ვიღაც ადამიანების საკუთრებაში, აგერ კიდევ უცხოელებიც გამოჩნდნენო. და არავის უნდოდა ამის შარში გახვეულიყო. აქ იყო საკითხები, რომლებიც უფრო იდეოლოგიურ ხასიათს ატარებდა, ვიდრე პირად, ეგოისტურს. არადა, პიროვნული საკითხია. ზოგჯერ მცირე რეგულირების ლიკვიდაცია დაკავშირებულია რომელიმე სააგენტოს ლიკვიდაციასთან, რომელიც უზრუნველყოფდა ამ რეგულირებას. და რაც უფრო უაზროა რეგულირება, მით უაზროა სააგენტო, მით უფრო ძნელია მისი ლიკვიდაცია, იმიტომ, რომ ხშირად იქ ძალიან ბევრი ინტერესი იყრის თავს.

– *თქვენ კი გემუქრებიან?*

ავტორის შენიშვნა: საქართველოში

კახასადმი ინტერესი ერთგვაროვანი როლია. ზოგიერთები მას დიდ პატივს სცემენ, ზოგიერთებს – არ უყვართ და მას ბრალს ღებენ რუსეთის პოლიტიკური კაპიტალის ლობირებაში. პირადად მე თავს პირველი კატეგორიის ადამიანებს მივაკუთვნებ. მე, დამოუკიდებელ კანადელს, არ მაქვს საბაბი „წავიმლიქვნელო“ ბენდუქიძის წინაშე და გულწრფელად მიმაჩნია, რომ მისი დანიშნა საქართველოს მინისტრად პრეზიდენტ სააკაშვილის ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული საკადრო გადაწყვეტილებაა... მიმაჩნია, რომ ე.წ. ოპოზიციის კრიტიკის უკან დგას ბანალური შური პოპულარული, ნათელი და თავის თავში დარწმუნებული ადამიანისადმი, რომელმაც შეძლო რუსეთში კავკასოფობიის ატმოსფეროში გამხდარიყო ერთ-ერთი ყველაზე მდიდარი და გავლენიანი ბიზნესმენი. საქართველო დღემდე იმკის ზვიადისეული მართვის „შეცდომებს, რომლებმაც ქვეყანა მიიყვანეს ლოკალურ და სამოქალაქო ომებამდე, მრავალი წლით დასწიეს იგი უკან. მე მახსოვს საქართველო სხვანაირი: უგაზო, უშუქო, მათხოვრებით, რომლებიც იქექებოდნენ სანაგვე ყუთებში (ძალიან უნდა გარჯილიყავი, რომ პურმარილიანი საქართველო მიგეყვანა ასეთ მდგომარეობამდე), ლამის სროლებით, ბანდიტი-მხედრიონელებით, რომლებიც საშინელებებს ქმნიდნენ ჩემი მშობლიური თბილისის ქუჩებში.

– *კიდევ ერთი შეკითხვა. ალბათ, ბოლო: როგორს ხედავთ*

საქართველოს 10 წლის შემდეგ?

– საქართველოს აქვს შანსი იყოს თუმცა ჯერ ძალიან მდიდარი არა, მაგრამ მაინც მდიდარი ქვეყანა. ასე ჩქარა ეს არ მოხდება. ეს იქნება დინამიურად განვითარებადი ქვეყანა, იგი იქნება ცხოვრების ასეთი ცენტრი რეგიონში. ვფიქრობ, რომ ეს იქნება ყველაზე სწრაფადმზარდი ეკონომიკა დედამიწის ამ ნაწილში და იგი გაიზრდება უფრო სწრაფად, ვიდრე ნებისმიერი მეზობელი ქვეყნის ეკონომიკა.

ავტორის შენიშვნა: მართლაც, ვინ, თუ არა მან – ადამიანმა, რომელსაც აქვს მილიონების გამოთქმების გამოცდილება და აკონტროლებს მილიარდიან პროექტებს, უნდა მართოს ქართული ეკონომიკა. სამწუხაროდ, შორეულის დანახვას მანძილი სჭირდება და არ არის წინასწარმეტყველი თავის სამშობლოში. მიმაჩნია, რომ ბენდუქიძის დაბრუნება მშობლიურ მხარეში, ეს ქართული ეკონომიკის დიდი წარმატებაა. მე და ჩემი ცოლი ერთხელ ვსეირნობდით ბარსელონის ქუჩებში, მისი ზოგიერთი რაიონი სულითაც და არქიტექტურითაც მშობლიურ თბილისს გვაგონებდა. და ჩვენ ვუთხარით ერთმანეთს: ალბათ, საქართველო ასეთი იქნებოდა, რომ არ ყოფილიყვნენ კომუნისტები, ზვიადისტები, ბანდიტი მხადრიონელები. და მსურს წარმოვთქვა: „ქართველებო, ნუ ვჭამთ ერთმანეთს! გვეყოფა. გაიხსენეთ ჩვენი დიდი წინაპრები: შოთა რუსთაველი, ილია ჭავჭავაძე, ამბროსი ხელაია. არ არის ნავის

რყევა საჭირო, რომელსაც ისედაც უპირებენ გარედან გადაყირავებას. დროა, გავერთიანდეთ ყველა – ჩვენ, ვინც დასავლეთში ვცხოვრობთ და თქვენც – საქართველოში. მოდით, ერთობლივი ძლისხმევით დავიბრუნოთ ჩვენი საქართველო – „მზის და ვარდების მხარე“.

– რა გაძლევეთ ასეთი ფიქრის საფუძველს? აქ ხომ არც ნავთობია, არ ვაზი?

– აი, სწორედ ამიტომ იქნება ყველაფერი კარგად. ქართველები ისეთივე ნიჭიერები არიან, როგორც კანადელები, ესტონელები, რუსები, ჩუქჩები. გესმით? ადამიანებს უნდა მისცე იმის საშუალება, რომ გამოამჟღავნოს თავისი ნიჭი. ნიჭი კი შეიძლება გამოამჟღავნო მაშინ, როცა ამას სახელმწიფო არ უშლის ხელს, როცა მას არ გააჩნია სხვა საშუალება, გარდა იმისა, რომ მისცეს ადამიანებს თავის გამოჩენის საშუალება, იმიტომ, რომ ესაა სახელმწიფოს არსებობის ერთადერთი საშუალება და პლუს ჩვენ, რომლებსაც შეგვიძლია ავირჩიოთ სწორი მიმართულება, ე.ი. ჩვენ მივდიოდეთ სახელმწიფოს როლის შემცირების გზით, რეგულირების შენელების გზით, პრივატიზაციის გზით, ცხოვრების გაუმჯობესების გზით გადასახადების შემცირების კვალობაზე. აი, ეს არის მოძრაობის მიმართულების პროექტი და პლუს პროექტის დაცვა, რომ არავის ეშინოდეს ქუჩაში სიარული, არავის ეშინოდეს პროდუქციის წარმოება. ეს ყველაფერი მეტად მნიშვნელოვანია.

რასაკვირველია, ეკონომიკა ამის გამო გაიზრდება. ამიტომ მეც მიმაჩნია, რომ ჩვენ გვაქვს ყველა შანსი იმისათვის, რომ ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე ვიზრდებოდეთ საკმაოდ სწრაფად. შემდეგ კი ეს ხდება ისეთი ფენომენი, რომ უკვე ყველას ენდომება ჩამოვიდეს ასეთ ქვეყანაში, დააბანდოს ფული.

ავტორის შენიშვნა:

აქ ინტერვიუ კახა ბენდუქიძესთან, სამწუხაროდ, თავდება. ფირი გამითავდა. მიუხედავად ამისა, მე ძალიან კმაყოფილი დავრჩი და ძალიან მიხარია, რომ ჩემი საქართველოს ხელმძღვანელობაში დგანან ისეთი ჭკვიანი და კომპეტენტური ადამიანები, როგორებიც არიან კახა ბენდუქიძე, კახა ლომია... ძალიან მიხარია, რომ საქართველოში დაბრუნდნენ ნინო ანანიაშვილი, ბადრი პატარკაციშვილი, ბიძინა ივანაშვილი. ეს ნიშნავს, რომ ქვეყანა აყვავდება. ასეთი ადამიანები უნდა გააღმერთო, ხელისგულზე ატარო თუნდაც იმიტომ, რომ ისინი ქმნიან საშუალო ადგილებს, თუ იმასაც ვიტყვით, რომ ისინი ამაღლებენ ქართველების რეპუტაციის ხარისხს. მე მაძლობა გადავუხადე კახას ჩემთვის გამოყოფილი დროისათვის და გულდია საუბრისათვის და კანადელი ემიგრანტების სახელით, ძირითადად ქართველი ებრაელების – საქართველოს ეკონომიკაში პოტენციური ინვესტორების –

სახელით მოვიწვიე კანადაში ვიზიტით.

ერთი-ორი კეთილი სიტყვა მინდა ვთქვა დღევანდელ პრეზიდენტზეც. მჯერა სააკაშვილისა, ამაზე ორი აზრი არ არსებობს - ეს ძალიან ჭკვიანი და გაბედული ადამიანია. მას ძალიან ბევრი მტერი ჰყავს და ძალიან ბევრს, დაწყებული ქართველი „კანონიერი ქურდებიდან“ პოლიტიკურ ოპონენტებამდე, რომლებიც უკვე მრავალი წელია მოსკოვში ეწვეიან ანტიქართულ პროპაგანდას და ამით იხვეჭენ პოლიტიკურ და ფინანსურ კაპიტალს, ძალიან გაეხარებოდათ გადაეხადათ ქილერი-სათვის დიდი თანხა მისი მოკვლისათვის. იგი რეალურად ებრძვის კორუფციას საქართველოში, ქსენოფობიას, აშენებს გზებს, ტაძრებს და ცდილობს აამაღლოს ერის სულისკვეთება. როგორც ჩემი ფილმის მთავარი გმირი ამბობს, „ნეტა მიხეილ სააკაშვილს გამოუვიდოდეს ის, რაც ვერ გამოუვიდათ მის წინამორბედებს. ნეტა მან აიყვანოს საქართველო იმ მაღალ საფეხურზე, რომელზეც გვინდა ვიხილოთ იგი ჩვენ, ყველა ქართველს, ვინც ვცხოვრობთ ამერიკასა და სხვა ქვეყნებში, თვით საქართველოშიც.“

ვიორჯი მარიაშული

არაფერი არ დავინახოთ?

სადღეისო ციტატები წარსულიდან

„ყურებში ბამბა გვაქვს დაცული და თვალზე ხელი აგვიფარებია. არც არაფერს ვხედავთ, არც არაფერი გვესმის“, – წერდა ილია ჭავჭავაძე 1897 წელს ცნობილ წერილში „რა ვითხრათ? რით გაგახართ?“.

ამ დაუვიწყარმა ციტატამ გვიბიძგა მცირე წერილის დაწერისაკენ, რადგან ასზე მეტი წლის წინ შექმნილი სტრიქონები ჩვენ დღევანდლობასაც კარგად ეხმიანება.

დღეს ბევრი ცდილობს გააკრიტიკოს საქართველოს ხელმძღვანელი, მთავრობა თუ პარლამენტი, ეს მაღალი ინსტანციები. ახლა კრიტიკა ადვილია, დემოკრატიის პრინციპები და სიტყვის თავისუფლება უმტკივნეულოდ იძლევა ასეთ შესაძლებლობას და ბევრიც გადასულია კრიტიკაზე – ზოგიერთი საკუთარი ხასიათიდან გამომდინარე, ზოგიერთი განაწყენებული ადამიანის პოზიციიდან, ზოგიერთი იაფფასიანი ავტორიტეტის სწრაფად მოპოვების სურვილით, ზოგიერთი დღეს თუ ვერა, ხვალ მაინც სანატრელი ადგილის მოპოვების იმედით.

ძალზე სამწუხაროა, რომ დღევანდელი უკმაყოფილო სპექტრის ზოგიერთ წარმომადგენელს ისიც კი უხარია, რომ თითქოს ხელისუფლების მოღვაწეობას ამერიკაში უარყოფითად

ავასებენ, საქართველოში კი დემოკრატიული მშენებლობის დონე საერთაშორისო სტანდარტებს ვერ აკმაყოფილებს.

აქვე ისიც შეიძლება შეინიშნოს, რომ ადრეულ წლებში მსგავსი უკმაყოფილო ადამიანები რუსეთში, მოსკოვში გარბოდნენ საჩივრელად, დღეს კი ძალიან მოსწონთ ამერიკის შეერთებულ შტატებსა ან სტრასბურგში თუ მოსკვიან თავს საკუთარ სამშობლოს, ვის სიყვარულშიც თითქოს დღეს და ღამეს ასწორებენ.

კი ბატონო, კრიტიკა და ზემდგომი ინსტანციებისათვის მრავალი ცხოვრებისეული საკითხის შესწენება ცუდი არ არის, თუმცა გააჩნია ვინ როგორ ვახსენებთ – კეთილგანწყობილად თუ მტრულად, ქვეყნის მოყვარულისა თუ მგლური ბუნების ადამიანის პოზიციებიდან, საზოგადო მოთხოვნებიდან თუ მხოლოდ პირადული მოსაზრებებიდან.

ხალხის ნაწილის აზრით უკვე ჩამოყალიბდნენ და ჩვენც გვყავს საკუთარი ქართველი ჟირინოვსკი, მიტროფანოვი, ზატულინი, რიჟკოვი, როგოზინი, მიგრანიანი, ალქსნისი, საკუთარი სლისკაც და გორიაჩევაც კი გვყავს.

ზოგი რამ, დადებითი, ძალზე მოკლედ შეიძლება ჩვენი თვალთახედვი-

თაც განვიხილოთ, განვიხილოთ ისე, როგორც ამას აკეთებს უამრავი კეთილად და ნორმალურად განწყობილი ადამიანი.

ზედაპირულად, მიმოხილვის წესით მაინც უნდა ვახსენოთ, რისი გაკეთებაც მოხერხდა საყოველთაო ნგრევისა და ტოტალური ქურდობა— დატაცების თორმეტწლიანი ბაკქანალიის შემდეგ: ქვეყნის მართლა სამარცხვინო, ხელმოკლე ბიუჯეტმა რომ მილიარდებს გადააჭარბა ეს ყველასათვის საამაყო ფაქტი უნდა იყოს, თუმცა ამ უდიდესი პრობლემის კრიტიკაშიც კი ადამიანების ჯგუფი ერთმანეთს ტოლს არ უდებს, ხან რას მოიგონებენ, ხან რას, ერთ გაზეთში იმასაც კი წერდა გააფთრებული ოპოზიციონერი, ბიუჯეტი ისეა შედგენილი მხოლოდ პირად გამორჩენაზეა გათვლილი. ნუთუ ისე დაბრმავდა ადამიანი, რომ მაინცდამაინც პირად სიკეთედ შეიძლება მოეჩვენოს ქვეყანასა და მის დედაქალაქში 20-30 წლის მანძილზე ანგრეულ-დანგრეულ გზებზე ასფალტის დაგება, უმძიმესი ზეწოლის პირობებში ნამდვილი სასწაულის მოხდენა— ჩაწყვდილებული ქვეყნის ოცდაოთხსაათიანი განათება, საავადმყოფო— პოლიკლინიკებისა და სკოლების აშენება, ყავლგადასული სახლების შეკეთება და მომხიბლავი ფერებით შეღებვა, სამარცხვინო „ხრუშჩოვკების“ ნგრევა და ახალი საცხოვრებელი სახლების შენების დაწყება, თანამედროვე ევროპული ღონის სამხედრო ბაზების დაფუძნება,

პროკურატურის, პოლიციისა და სასამართლო ორგანოებისათვის უკვე შესანიშნავი და არა დამორგუნველი სამსახურებრივი შენობა-ნაგებობების შექმნა, ბავშვთა მოედნებისა და სპორტული დაწესებულებების ქსელის ახლებური ჩამოყალიბება, ხავსმოდებული საბჭოთა მილიციის ნაცვლად თანამედროვეობის დონეზე აღჭურვილი საპატრულო პოლიციის დაბადება, სანაგვეებად ქცეულ ადგილებზე მომღერალი ფერადი შადრევნებისა და მომავალი თაობის გამაჯანსაღებელი აუზების გამართვა, ალებ-მიცემობის სფეროდ ქცეული თავისმომჭრელი მისაღები გამოცდების ერთ ეროვნულ ყალიბში მოქცევა, ქვეყნის დამაქცევარი მსხვილი კორუფციის წინააღმდეგ ხმალშემართული ბრძოლა, უსისტემო, ჩაუცმელი ჯგუფების ადგილას ძლიერი, ორგანიზებული, კარგად გაწვრთნილი ჯარის მოვლინება, ეროვნული ღირსების აღდგენა, ორასწლოვანი უმძიმესი ბორკილის-რუსეთის სამხედრო ბაზების გაყვანის დაწყება, ასობით სამხედრო ტექნიკისა და ტრაქტორების ყიდვა-შემოტანა... ყველაფრის ჩამოთვლაც კი ძალიან ძნელია.

კიდევ ხაზს ვუსვამთ — 200-წლიანი უმძიმესი მონობის შემდეგ რუსეთის სამხედრო-დამპყრობლური ბაზების გაყვანის დაწყებაც თითქოს არ მოეწონათ. ლაპარაკობენ, ეძებენ ნაკლოვანებებს, დარღვევებს, დათმობებს, თითქოს ტოტალიტარული-შოვინისტური სულით აღზევებული რუსეთი

ულაპარაკოდ გავიდოდა, არაფერს მოგვთხოვდა, პირიქით, კოცნითა და ხელის ქნევით დაგვემშვიდობებოდა.

ზოგიერთს უკვე კარგი, დადებითიც არ მოსწონს. შესანიშნავად, ჭკვიაწურად, გაბედულად, თანასწორობის პრინციპით ელაპარაკა საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი რუსეთის პრეზიდენტს ვლადიმერ პუტინს სანკტ-პეტერბურგში გამართულ შეხვედრაზე მიმდინარე წლის 13 ივნისს. მაინც ცდილობენ რაღაც ნაკლის აღმოჩენას, პრობლემის საკუთარი სურვილებით გაშუქებას, რაც უსიამოვნო შთაბეჭდილებას ახდენს. აქვე კიდევ ერთი დამადასტურებელი მაგალითისთვის შეიძლება გავიხსენოთ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ნინო ბურჯანაძის გამოსვლა სანკტ-პეტერბურგში რუსეთის დუმის 100 წლისთვისადმი მიძღვნილ სხდომაზე. ხალხის უმრავლესობა დარწმუნებულია, რომ მას ქართველი ქალების მრავალსაუკუნოვანმა ვაჟკაცურმა სულმა და გენმა არ უღალატა, ხელის შეშლის მცდელობის მიუხედავად ზემოქმედების ძალით, მაღალ ტონში წარმართა მოხსენება. ქცევით, თავდაჭერით, შესახედაობით, ლაპარაკის მანერით, აზროვნებით, თუნდ ჩაცმის კულტურითაც კი პარლამენტის თავმჯდომარე საამაყოდ გამოიყურებოდა და კიდევ მოახდინა ძლიერი შთაბეჭდილება. მხოლოდ მტრობით, შურით დაბრმავებულებს, რუსეთის ქვეშევრდომობისკენ მიდრეკილებს თუ შეეძლოთ

ასეთი დონის გამოსვლის გაკრიტიკება. საინტერესოა ზოგიერთი რუსი დეპუტატის უზრდელური დემარშები უფრო მოეწონათ თუ ინტელიგენტური რუსულითა და ქალური სინაზით გამოთქმული პატრიოტული კრიტიკა. მაღლობა ღმერთს, სიმართლეს მთლიანად საზოგადოებრიობა ადგენს, შეფასებასაც ის ახდენს და არა რამდენიმე გონარეული.

რა თქმა უნდა, პოზიტიურის თუნდაც ფრაგმენტული აღნიშვნის შემდეგ შეიძლება სამართლიანი ოპოზიციური კრიტიკაც გამოითქვას, რაც უნდა იყოს სამშობლოსთვის სასარგებლო და არა საწინააღმდეგო, კონსტრუქციული და არა მტრული, ევროპული სულისკვეთების და არა მხოლოდ რუსული. ბუნებრივია, შეიძლება ითქვას, რომ სასამართლო სფერო ჯერ კიდევ დაბალ დონეზეა, დიდ მიღწევებთან ერთად კრიმინალურმა პოლიციამ უხეში შეცდომებიც დაუშვა, ეროვნული ცნობიერება და თვითმყოფადობა ითრგუნება, გლობალიზაცია და სოროსიზაცია ბევრი ჩვენი მისასაღმებელი ტრადიციის გადაგვარებითა და დაკარგვით გვემუქრება, მეცნიერებისა და მწერლობის როლი არნახულად დაკნინდა, ვეება რუსეთის ეკონომიკური დაწოლის გამო ყველაფერი გაძვირდა, საკმაოდ დიდია უმუშევრობა, ხალხის დიდ ნაწილს ხელფასი და პენსია არ ჰყოფნის. თუმცა ასეთ ღროს ავიწყდებათ, რომ სულ სამიოდე წლის წინათ მთელი საქართველოს მოსახლეობა 14-ლარიან პენსიას

საერთოდ ვერ იღებდა, ახლა კი ყოველ-
თვიურად მიღებულ 33-38- ლარიან
პენსიასაც უდიერად აკრიტიკებენ, თუმცა
ბაზრის გაძვირებაც რეალური მოვ-
ლენაა.

აქ ერთი ფაქტიც შეიძლება გა-
ვიხსენოთ: ამ ცოტა ხნის წინ შემთხ-
ვევით შეგვხვდა ერთი მაღალჩინოსანი
აჭარიდან. ჩვენთან საუბრის დროს მან
გულახდილად განაცხადა, ახალი ხე-
ლისუფლების სიყვარულს ვერავინ
დამწამებს, პირიქით, შეიძლება ითქვას,
ვერ ვიტან, მძულს, მაგრამ შეუძლებე-
ლია არ ვაღიარო: რაც ამ ორი წლის
მანძილზე აჭარაში, ბათუმში გაკეთდა,
დანამდვილებით შეიძლება ითქვას გან-
ვლილი ოცი წლის მანძილზეც არ
გაკეთებულა, ჩაბრძანდით და ნახეთ,
ბათუმს ვეღარც კი იცნობთო.

ასეთი სახის კრიტიკა და თუნ-
დაც ნაკლები დაფასება-სიყვარულის
გამოვლენა, ასატანიცაა და გასათვალ-
ისწინებელიც, რაც ძნელია ითქვას
ოპოზიციური ფრთის ზოგიერთი წარ-
მომადგენლის დაუნდობელი, მტრულზე-
მტრული კრიტიკის გათვალისწინებით,
იქნებ ამიტომაც, მეტი შეგონებისა თუ
ერთგვარი შეხსენება-გამოფხიზლების
მიზნით, რადგან ჩვენი აზრების წაკითხ-
ვას თუ გამოყენებას მაინცდამაინც არ
შეეცდებიან, გადავწყვიტეთ ჩვენი დიდი
წინაპრების აზრები მოვიშველიოთ, მათ
მაინც ვერავინ დასწამებს მიკერძობას,
ვინმეს „ისტობას“, უცოდინარობასა და
ჩამორჩენილობას, თუმც ამგვარი ბო-
ლომდე გაუბედავი ცდებიც იყო ზოგი-

ერთი ოპოზიციონერის თუ მომწერ-
ლო-მოპოეტო არსებების მხრიდან, რო-
მელთაც შოთა რუსთაველის, ილია
ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლისა თუ გა-
ლაკტიონ ტაბიძის უკვდავი შემოქმედე-
ბის უბადრუკი ხელყოფაც კი სცადეს.

მოვესმინოთ დიდ ქართველ მწ-
ერალსა და მოაზროვნეს ილია ჭავ-
ჭავაძეს: „ბაღალური, ანუ უკეთ ვთქვათ
ქუჩური კრიტიკა ხომ იმაში მდგო-
მარეობს, რომ წუნი დასდო იმასაც კი,
რაც დასაწუნი არ არის და საცა „პოა“
სათქმელი, იქაც „არა“ სთქვა, და ამის-
ათვის თუნდ ლოდიკა გაიწიროს, თუნდ
ჭეშმარიტება გაითელოს, თუნდ მარ-
თლმსაჯულება გაიღახოს, ბევრს
არაფერს დაგიდევს. ეს არის ქუჩური
კრიტიკა, რომელსაც დღეს ჩვენში დიდ-
ძალი ტაშის მკვრელი ჰყავს ჩვენს
ბულვარზე“.

„ქურდბაცაცაზედ უარესენი არიან
ისინი, ვინც იმოდენად ხელს იღებენ
თავზედ, რომ ცილისწამებით, ხმების
დაყრით, ჩუმად და იღუმალად უბლა-
ლავენ თავის მოპირისპირეს პატიოს-
ნებას და ნამუსსა. რაკი ჯავრი ვის-
მეზედმე ჩაიდეს გულში, მაშინ იმათ-
თვის მოსარიდებელი აღარ არის რა:
კაცია თუ ქალი, არ მოერიდებიან, რომ
ყოველგვარი ლაფი თავს გადაასხან და
ერთსაც და მეორესაც სახელი გაუტეხ-
ონ, სახელი დაუმხონ“.

„უზარმაზარი თხრილია ჩვენ, ქარ-
თველების, წინ და აინუნშიც არ მოგვ-
დის. ამ თხრილის პირას ვდგევართ
და ხელი გკვრან შიგ გადავიჩეხებით
დედაბუდიანად“.

„საჭიროა ზნე გაწმენდილი და გაფაქიზებული ჰქონდეს პატიოსნებითა, ნამუსიანობითა, კაცთმოყვარეობითა და სამართლიანობის გრძნობითა. უამისოდ მისი მსჯელობა და ყოფა-ქცევა ერთმანეთს გადაუდგება, ერთმანეთს არ შეეთანხმება, მისი აზრი სხვა იქნება და ყოფა-ქცევა სხვა, გონება ერთს ეტყვის და გული სხვას ათქმევინებს“.

„ვაი, იმ ხალხს, რომელსაც საერთო ძარღვი გაუწყდა, ვაი, იმ ქვეყანას, საცა საერთო ძარღვში სისხლი გაშრა, საცა ყველაში თითო არ არის და თითოში – ყველა, საცა თვითეული ყველასათვის არ ჰფიქრობს და ყველა თვითეულისათვის, საცა „მე“ ხშირია და „ჩვენ“ – იშვიათი!“.

„არ არის ქვეყანაზე საგანი, რომ უჭკუო უმეცარმა არ დაიხმოს მისი ზედმიწევნით ცოდნა და თავისს უგემურ და უთავბოლო საღეჭავად არ გახადოს მსმენელთა სააბეზაროდ. რაც ენაზე მოადგება, ჰროშავს გამარჯვებულსავით ღონიჯ შემოყრილი და თავმოწონებული, მაღალფარდებიან სიტყვებს ჰხმარობს უანგარიშოდ, განუკითხველად, მოგაყრით ტყუილუბრალოდ გაბერილ ფრაზებს, რომელიც არც თითონ ესმის და არც მსმენელს გაეგება და ჰყოყონობს, აი რაები მცოდნია და რა ბრძენი კაცი ვარო!“.

„ყველაზე საშიშარი და საზიზღარი ბეზლობა ის ბეზლობაა, რომელსაც საგნად მთელი ერი ჰყავს, ნამეტნავად იმისთანა ერი, რომელიც „შემთხვევისა გამო სხვისა და სხვისა“ ყოველ ღონეს მოკლებულია, რომ თავი იმართლოს,

თავის გულისნადები, სულისწყურვილი საქვეყნოდ გამოჰფინოს. ამისთანა ერის წინაშე ერთი გაცვეთილი მბებზლარი უფრო შემძლებელია და ღონიერი, ვიდრე მთელი ერი. იმიტომ რომ მბებზლარს ყოველივე იარაღი ხელში აქვს და დაბეზლებული – კი იარაღაყრილია. დაბეზლებულს აღარა დარჩება – რა ხოლმე იმის მეტი, რომ გულში უნდა ჩაიხვიოს უსამართლოდ გაუპატიურებული, მაგრამ სამართლიანად გაბოროტებული გრძნობა. ეგრეთ ჩახვეული გრძნობა საღესავია იმისი, რის დაჩლუნგებაც სასურველია ხოლმე“.

საქართველოს უგვირგვინო მეფეს სულმნათ აკაკი წერეთელსაც მოვუსმინოთ: „ბევრი რამ თქმულა ჩემზე, ბევრსაც ამბობენ, მაგრამ მე ყურადღებასაც არ ვაქცევ ამ ნათქვამებს და მიტომ კი არა, რომ სიმართლე იყოს და ვეთანხმებოდე! მე მხოლოდ მეუკადრისება, რომ მათთვის მოვიცალო საპასუხოდ“.....

„ადამიანს რომ შუბლის კანი გაუმავრდება და სირცხვილ-ნამუსს დაჰკარგავს, მაშინ ენასაც იგრძელებს, რომ თავისი ჩირქი სხვას გადასცნოს როგორმე“.

თანამედროვე საქართველოს დიდ მწერალს კონსტანტინე გამსახურდიას მაინც დავუგლოთ ყური:

„ჩვენი უბედურება ამჟამადც ეგაა: ჩვენში მოღალატენი სჭარბობდნენ ერთგულებს განა თუ სხვისი, საკუთარი თავის, თავისი ხალხის მოღალატენი... როცა ხალხს ამდენი მოღალატე შინა

ჰყავს, მაკედონელიც ვერ გაამარჯვე-
ბინებს მას“.

„ოღითგანვე ასე მოგვდგამს ქარ-
თველებს, მუდამ ჩვენს სიმცირეს
მივსტიროდით, რადგან მტერი აურაცხ-
ელი გვყავდა მუდამ, მაგრამ დიდკაცი
თუ გამოგვერია, მას ისე დავკორტნით,
როგორც დაკოდილ ძერას ყვავები“.

ჩვენი თანამედროვე გამოჩენილი
ქართველი პოეტისა და მოაზროვნის
ირაკლი აბაშიძის ბრძნული სიტყვებ-
ის გათავისება მაინც უნდა შევძლოთ:
„ჩვენში პოლიტიკური ასპარეზისკენ
ქალაქადაც და სოფლადაც მიისწრაფ-
ვოდნენ უმეტესად ის ადამიანები, რომ-
ლებსაც სხვა რაიმე თვალსაჩინო დარგ-
ში განსაკუთრებული ნიჭით არ აჯილ-
დობდა გამჩენი (მათ შორის, ხშირად
სხვა საქმეებში ხელმოცარული ადამი-
ანები), რათა ჩვენში, – ეტყობა, ყველგან
ასეა“.

„როგორც ირკვევა, ყოველ ღროს
არიან მეამბოხეები, რომელთაც მხოლოდ

ოპოზიციაში დგომა შეუძლიათ, „მარა-
დიული ოპოზიციონერები“ და, როგორც
ირკვევა, გამარჯვების შემთხვევაში მათ
პოზიტიური საქმეების კეთება არ ხე-
ლწიფებათ. მეამბოხე ჯერ კიდევ არ
არის ნამდვილი და პროფესიული
პოლიტიკური მოღვაწე. ჩანს, ნამდვილ
პოლიტიკურ მოღვაწეს ძველისადმი
ზიზღისა და აღშფოთების გარდა, ძვე-
ლის ნგრევის წყურვილის გარდა, ხელთ
აუცილებლად უნდა ეპყრას ახლის,
მომავლის შენების ნათელი პროგრა-
მა. როგორც ჩანს, პოლიტიკური მოღ-
ვაწე იწყება იქ, სადაც თავდება მეამ-
ბოხე“.

ასეთი სახის ღრმა და შთამბეჭ-
დავი წერილებისა თუ მოტანილი ცი-
ტატების გახსენება არასოდეს არ გვაწ-
ყენს, პირიქით, გამოფხიზლებასა და
სწორ აზროვნებაში დაგვეხმარება.

რამაქცია

ტრადიცია უნდა გაგრძელდეს

„...ათეული წლების გრძელ მანძილზე საზოგადოება „ცოდნა“ ღირსეულად ემსახურებოდა და ემსახურება თავის დიდ, საშვილიშვილო საქმეს“, – აღნიშნავდა საზოგადოების 40 წლის საიუბილეო თარიღისადმი მიძღვნილ წერილში დიდი ქართველი პოეტი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი აკადემიკოსი ირაკლი აბაშიძე.

ეს იყო თითქმის ოცი წლის წინათ, 1987 წლის დასაწყისში, გაისად, 2007 წელს კი „ცოდნას“ დაარსებიდან 60 წლისთავი უსრულდება. ამგვარი შემაჯამებელი თარიღის დადგომის დროს სრულიად ბუნებრივად ისმება ხოლმე კითხვები: აქამდე რა გაკეთდა და აწი რა უნდა გაკეთდეს, ან უფრო ზუსტად – მართალია, ბევრი რამ გაკეთდა, თუმცა მთავარია ტრადიციები გაგრძელდეს და ახალი განვითარებაც ჰპოვოს.

სულ ცოტა რამე მაინც გავიხსენოთ წარსულიდან, რადგან კარგის თუ კეთილის განხილვა ადამიანს ფიქრის, განსჯისა და დღევანდლობის უკეთ შეცნობის საშუალებას აძლევს.

დრო იყო, როცა გამოჩენილი ადამიანების მიერ ლექციების კითხვას დიდი ზემოქმედების ძალა, ასევე დიდი რეზონანსი ჰქონდა, ხალხი ინტერესით ელოდა შეხვედრას ლექტორებთან, მითუმეტეს აკადემიკოსთან, პროფესორთან, გამოჩენილ მწერალთან,

მრავალი პროფესიის ცნობილ ადამიანებთან, ეს ინტერესის ღონეს ერთიანად ზრდიდა.

მრავალი გაჭირვებისა და ექსტრემალური პირობების მიუხედავად ხალხთან ცოცხალი სიტყვით შეხვედრა, უშუალო კონტაქტის დამყარება მაინც ყოველთვის ხდებოდა, დრო ვერ აჩერებდა სულიერი ღირებულებების პროპაგანდის აუცილებლობას. შეიძლება წინა ათწლეულების ეტაპებიც გავიხსენოთ ჩვენი თვალსაზრისით თუ სხვების ციტატების მოშველიებით, თანაც ეს განხილვა უდავოდ ზღვაში წვეთი იქნება იმ ვრცელ, სახალხო საქმეებთან დაკავშირებით, რაც მაშინ კეთდებოდა.

იყო პერიოდი, როცა თითქმის ყველა გამოჩენილი ადამიანი, ვისაც კი შეეძლო და ხელეწიფებოდა ლექციების, ან უფრო ვრცელი საჯარო ლექციების კითხვა, თავს არ ზოგავდა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი საქმის ფართო პოპულარიზაციისათვის. ყველაფერი ეს ძირითადად უკვე გარდასულ და ისტორიის საკუთრებად ქცეულ მეოცე საუკუნეში ხდებოდა. ლექცია – მოხსენებებს სისტემატურად კითხულობდნენ ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, გრიგოლ რობაქიძე, ივანე ჯავახიშვილი, გიორგი ახვლედიანი, შოთა მესხია და ჩვენი ერის უამრავი სახელოვანი შვილი.

რა თქმა უნდა, მაშინ სხვა დრო იყო, სხვა მიზნები, სხვა ამოცანები, თუმცა ის ძველი პატრიოტული მუსტი მაინც

ყველა დროში უნდა გამოვატაროთ, სიახლეებთან ერთად ძველი სასიკეთო მიმართულებებიც არ დაგვარგოთ, ძველისგანაც ავიღოთ ყველაფერი რაციონალური.

დიდმა ქართველმა მწერალმა გრიგოლ რობაქიძემ ნაყოფიერი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის დასაწყისში სწორედ საჯარო ლექციებით მოიხვეჭა პოპულარობა. ის იყო ევროპაში ფართოდ განსწავლული ლიტერატურათმცოდნე, ფილოსოფოსი, ესთეტიკოსი. საფუძვლიან განათლებასთან ერთად დახვეწილი დიქცია, თემატიკის უჩვეულო მრავალფეროვნება, შთამბავნილი შესახედაობა და ზემოქმედების გამორჩეული ნიჭიც გააჩნდა. მის ყველა გამოსვლას, მრავალფეროვნებით აღბეჭდილ ნაირგვაროვან ლექცია-მოხსენებებს, მოუთმენლად ელოდა ფართო საზოგადოება, გაზეთები კი წინასწარ იტყობინებოდნენ ყველა მოსალოდნელი ლექციის შესახებ.

1908 წელს, 18 მაისს, მაშინდელ ტფილისში გამომავალი გაზეთი „ისარი“ თვალსაჩინო ადგილას აქვეყნებდა განცხადებას:

„სამშაბათს, 21 მაისს, ტფილისის არტისტული საზოგადოების შენობაში ბატონი გრიგოლ რობაქიძე წაიკითხავს ლექციას თემაზე „სექსი და სიყვარული“. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

24 მაისს ამავე შენობის დარბაზში ბატონი რობაქიძე წაიკითხავს ლექციას „მარქსიზმი და პიროვნება“.

გვპირდებიან, რომ ლექციები საინტერესო იქნება.“

ამის გარდა ათობით და ასობით განცხადება ქვეყნდებოდა მაშინდელ ჟურნალ-გაზეთებში.

ცნობილი ადამიანები არაფერს იშურებდნენ საერთო-სახალხო საქმეში საკუთარი წვლილის შესატანად, ლექცია-მოხსენებებით გამოსვლა კი ხალხთან უშუალო ურთიერთობის ერთ-ერთ ყველაზე საუკეთესო ფორმად მიაჩნდათ. საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტია, რომ დიდმა პატრიოტმა, მწერალმა, ჟურნალისტმა, თეატრმცოდნე იოსებ იმედაშვილმა გარდაცვალებამდე სულ ორიოდე წლით ადრე მთელი საქართველო მოიარა მკვეთრად გამოკვეთილი პატრიოტული სულისკვეთების ლექციით „რანი ვიყავით, რანი ვართ და რა უნდა ვიყვნეთ“. ლექციებსა და ხალხთან შეხვედრას მეტად სასარგებლო რეზონანსი ჰქონდა.

გამოჩენილი მწერალი და ჟურნალისტი ვახტანგ ჭელიძე ქართული პრესის ფურცლებზე აღწერდა გასული საუკუნის 50-იანი წლების ვითარებას:

„თბილისში ამ დროს სისტემატურად იმართებოდა ლიტერატურული საღამოები, ტარდებოდა საგანმანათლებლო ლექციები, დისკუსიები.

ფილარმონიის საზამთრო შენობაში ძველ ბერძნულ ფილოსოფიაზე ლექციების ციკლს კითხულობდა პროფესორი სერგი დანელია... სერგი დანელიას ლექციები ფილარმონიის ზემო

სართულზე ტარდებოდა, ერთ დიდ ოთახში, რომელიც ლექციების დროს ხალხით გაიჭედებოდა ხოლმე... ხშირად ტარდებოდა საგანმანათლებლო ლექციები და დისკუსიები მასწავლებელთა სახლში, რომელიც ფურცელადის ქუჩის დასაწყისში მდებარეობდა... ლექციებზე ყველას უფასოდ უშვებდნენ. სალექციო და კინო-დარბაზი მეორე სართულზე, ვრცელი იყო, ხუთსამდე კაცს იტევდა, იქნებ უფრო მეტსაც, და ლექციას კითხულობდნენ თუ კინოს უჩვენებდნენ, მუდამ ხალხით იყო გაჭედილი“.

გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის, ისტორიკოს შოთა მესხიასადმი მიძღვნილ ვრცელ წერილში „ცხოვრება და ღვაწლი სახელოვანი მეცნიერისა“, აკადემიკოსი როინ მეტრეველი იხსენებდა:

„შოთა მესხია სასარგებლო საქმიანობას ეწეოდა საზოგადოება „ცოდნაში“. იგი საქართველოს ისტორიის სექციის თავმჯდომარე იყო და ინტენსიურად მუშაობდა, როგორც ლექტორი. მას ხშირად ნახავდით საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებსა და სოფლებში, სადაც მეცნიერი დარბაისლური ქართულით მოუთხრობდა მსმენელებს საქართველოს ისტორიის სხვადასხვა ეპიზოდებს“.

მოტანილი ციტატები მართლა წვეთია ზღვაში იმ დროის აღსაწერად, როცა ხალხს და ხალხის საუკეთესო წარმომადგენლებს, მეცნიერებსა თუ მწერლებს საუკუნოვანი პატრიოტუ-

ლი შემართება მოსდგამდათ, როცა ლექციები ფართო მასების, ახალგაზრდობის დასარაზმად, რუსეთის მიერ ბორკილებდადებული ხალხის გამო-საფხიზლებლად, ეროვნული სულისკვეთების გაღვივებისაკენ იყო მიმართული.

ეს ძლიერი ინტელექტუალურ-სულიერი ვითარება არ ნელდებოდა, თითქმის სამოცი წლის მანძილზე მოჰყვებოდა „საზოგადოება ცოდნას“, რომელიც 1990 წლიდან ოფიციალურად იწოდება საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირად, რაც დროისა და ახალი კანონების მოთხოვნით იყო განპირობებული. „საზოგადოება ცოდნამ“ ხალხის გათვითცნობიერებისათვის უამრავი სასარგებლო საქმე გააკეთა და დღესაც ცდილობს არ დათმოს პოზიციები, არ დაკარგოს წინაპართა მიერ შექმნილი, ჩამოყალიბებული ტრადიციები, პირიქით, განავითაროს და ახალ ცხოვრებისეულ დოგმებს მიუსადაგოს.

თუმცა ისიც გარკვევით უნდა ითქვას, რომ საქმიანობა გაცილებით გართულდა და გაჭირდა. ათეულობით პარტია და მოძრაობა ცდილობს საკუთარი ვიწრო იდეოლოგია დაამკვიდროს, ზოგი ოპოზიციური პარტია საერთოდ თავდაყირა აყენებს ყველა მონაპოვარს, თვითდამკვიდრების ყველაზე საუკეთესო გზად ხელისუფლების ლანძღვა-გინება და ხალხისათვის ჭკუაგონების არევა მიაჩნია. იგივეს აკეთებს

ზოგიერთი ტელე-რადიო მაუწყებლობა თუ მკვეთრი ყვირთელი ფერით გადაღებილი გაზეთი. ამ ბაკქანალიისა და სიტყვიერ-აზრობრივი კაკოფონიის ლექტორთა სიტყვებით გადაფარვა ან შერბილება-გაკეთილშობილება ძალიან ძნელი ხდება, თუმცა ეს ბუნებრივი ამოცანა ნაწილობრივ მაინც სრულდება, სხვანაირად ყოფნაც კი შეუძლებელია.

დღეს ცივილიზაციის ყველა სიკეთე ფართოდ მკვიდრდება ახალ, დემოკრატიულ საქართველოში, უკვე ათობით რადიომაუწყებლობა და სატელევიზიო არხი, როგორც თუნდ მობილური ტელეფონების ქსელი, ჩვეულებრივზე-ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა. ახლა ფართოდ და შეუქცევადად იკიდებს ფეხს კომპიუტერი, ფაქსი, ელექტრონული ფოსტა, რითიც მთელი გადატრიალება და წინსვლა ხდება ადამიანების აზროვნებაში. აქვე ისიც შეიძლება აღინიშნოს, რომ აღმავალი დროის, ტექნიკის ეს მიღწევები ასჯერ და ათასჯერ მეტია ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ინგლისში, გერმანიაში, საფრანგეთში, იტალიაში და სხვა მაღალგანვითარებული ტექნოლოგიების მქონე ქვეყნებში. თუმცა ხაზგასმას საჭიროებს ის გარემოება, რომ ყველა აქ მოყვანილ და მრავალ სხვა ქვეყანაში არსებობს „საზოგადოება ცოდნის“ ზედმიწევნით მსგავსი, მონათესავე ორგანიზაციები, რომელთაც ხშირ შემთხვევაში მოზრდილთა უწყვეტი განათლების კავშირები, ცენტრები თუ

კლუბები ეწოდებათ. თუკი ასეთი მაღალი დონის ქვეყნებში ხალხს, მასას, ახალგაზრდობას სჭირდება დამატებითი უწყვეტი განათლება, ჩვენ მით უმეტეს გვჭირდება, გვჭირდება კი არა, ჰაერივით გვჭირდება.

ამ ერთ-ერთ სასაცოცხლო მიმართულებას აუცილებელი ყურადღება უნდა დაუთმოს საქართველოს ხელისუფლებამ, რაც ეროვნული იდეოლოგიისა და საკონსტიტუციო მოთხოვნების უდავოდ წინ წამოწევა იქნება, რადგან სალექციო-საინფორმაციო საქმიანობა სწორედ იდეოლოგიის ერთ-ერთი სემენტი თუ შემადგენელი ნაწილია.

ასეთ საღ აზრს გამოხატავდა და ასეთი მოთხოვნების აუცილებლობას ამკვიდრებდა საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, რომლის ერთ-ერთი მაღალი ფუნქციაც არის ყველა ორგანიზაციის წესდებისა და სამოქმედო პროგრამის მკაცრი, მიუდგომელი განხილვის შემდეგ დამტკიცება და ოფიციალური სამოქმედო ვიზის მიცემა. 2006 წლის დამდეგს უმაღლეს ზემდგომ ინსტანციად დაკანონებულმა იუსტიციის სამინისტრომ ხანგრძლივი შესწავლის შემდეგ „საზოგადოება ცოდნის“ ახალ შესწორებულ-შევისებულ წესდებაში მკაფიოდ, ყველასათვის გასაგებად ჩასწერა: (პარაგრაფი 3.2. და 3.2.1.): „ცოდნას“ კანონით დადგენილი წესით უფლება აქვს ქვეყნის ნებისმიერი ქალაქისა და რაიონის წარმოებებში, ორგანიზაციებში, კერძო სტრუქტურებსა თუ სასწავლო-სამეც-

ნიერო დაწესებულებებში ჩაატაროს ლექცია-მოსხენებები ან სამეცნიერო-შემეცნებითი ღონისძიებები, კონფერენციები, ტრენინგები, კითხვა-პასუხის საღამოები, შეხვედრები აკადემიკოსებთან, მწერლებთან და ა.შ.“

ეს დადგენილება უნარიანად, მართლაც ახლებურად უნდა იქნეს გამოყენებული და კვლავაც მთელი ძალით გაგრძელდეს სალექციო-საინფორმაციო და ახსნა-განმარტებითი საქმიანობა, რაც დღეისათვის, ისე როგორც არასოდეს, სჭირდება ხალხს და რასაც შეუწელებელი ინტერესით ელოდებიან ჩვენი ქვეყნის ქალაქებსა, დაბებსა თუ სოფლებში.

აქ აღარ გვინდა ძველი წესების მიხედვით დავიწყოთ წერა: აქ კარგად მუშაობენ, იქ არა, ამ რაიონში ამდენი ლექცია ჩატარდა, იქ კი გაცილებით ნაკლები, ან საერთოდ არაფერი გაკეთებულა. საქართველოს საერთაშორისო „საზოგადოება ცოდნა“ მონომებით ცდილობს რეგიონების, ქალაქებისა თუ სოფლების ხელმძღვანელების დახმარებით და კოლეგიალური თანადგომით ცოდნის გავრცელების აქტიური სფერო კვლავაც ყველასათვის საჭირო, სასარგებლო მიმართულებად აქციოს.

შურნალ
„სიტყვის“ რედაქცია

მეგობარი სლოვაკეთის მატთან

საქართველოსა და სლოვაკეთის ურთიერთობა მრავალ ცხოვრებისეულ ტრადიციაზე იყო და არის დაფუძნებული, ამ სიახლოვეს გარკვეულწილად განაპირობებს სულიერი, კულტურული, ისტორიული თუ გეოგრაფიული ფაქტორები.

მეგობრული ტრადიციები წლების მანძილზე ღრმავდებოდა, იხვეწებოდა და ფართოვდებოდა. ახლობლობის სხვა ასპექტებზე რომ არ ვილაპარაკოთ, საკმარისია დავასახელოთ ორივე ქვეყანაში განმარტებული ერთობლივი კინოფილმები: „შეწყვეტილი სიმღერა“ და „რაჭა, ჩემი სიყვარული“, რომლებმაც მაყურებელთა ფართო წრეების მოწონება დაიმსახურეს.

გასული საუკუნის ბოლო 20 წლის მანძილზე ახალ საფეხურს მიღწია საქართველოსა და სლოვაკეთის ლიტერატურულმა ურთიერთობამ. ბრატისლავის გამომცემლობებში გამოვიდა ქართველი ავტორების წიგნები, მხატვრული თუ მეცნიერული ნაშრომები, დაიდგა პიესები, შესრულდა მუსიკა, მოეწყო ცალკეული საყურადღებო ნაწარმოებების გადაცემა სლოვაკიის რადიოსა და ტელევიზიაში, დიდი ადგილი დაეთმო ლიტერატურულ ჟურნალთა ფურცლებზე ქართული მხატვრული სიტყვის ოსტატებს.

ამ პერიოდში ცალკეულ წიგნ-

ბად გამოვიდა ან ანთოლოგიებსა და ჟურნალებში დაიბეჭდა ირაკლი აბაშიძის, გრიგოლ აბაშიძის, ნოდარ დუმბაძის, იოსებ ნონეშვილის, ანა კალანდაძის, ჭაბუა ამირეჯიბის, არჩილ სულაკაურის, გურამ რჩეულიშვილის, გურამ ფანჯიკიძის, მორის ფოცხიშვილის, თამაზ ჭილაძის, ოთარ ჭილაძის, გურამ გეგეშიძის, რეზო ჭეიშვილის და სხვების წიგნები თუ ცალკეული ნაწარმოებები.

რამდენჯერმე განმეორებით გამოიცა ნოდარ დუმბაძის, ჭაბუა ამირეჯიბისა და გურამ ფანჯიკიძის წიგნები, რაც თანამედროვე ქართული ლიტერატურისადმი სლოვაკი მკითხველის დიდ ინტერესზე მეტყველებს.

ჩვენი მწერლებისა და პოეტების გვარების თუნდაც ასეთი უბრალო ჩამოთვლაც კი მიგვანიშნებს, როგორი ფართო ყურადღება ექცეოდა სლოვაკეთში ქართულ ლიტერატურას.

ჩვენც შევეცადეთ სლოვაკი მეგობრების სიყვარულისათვის სიყვარულითვე გვეპასუხა.

სამოცდაათიანი წლების ბოლოს საქართველოში, კერძოდ საავტორო უფლებების რესპუბლიკურ სააგენტოში, საქმიანი ვიზიტით ჩამოვიდა სლოვაკეთის ლიტერატურული სააგენტოს „ლიტას“ დელეგაცია მისი გენერალური დირექტორის მატეი ანდრამის მეთაუ-

რობით.

სლოვაკმა მეგობრებმა და პარტნიორებმა უამრავი თარგმნილი მასალა და პწკარედები ჩამოგვიტანეს. მათ შორის იყო სლოვაკური პოეზიისა და პროზის ანთოლოგიები, გამოჩენილი სლოვაკი პოეტების მიროსლავ ვალეკის, ვოიტეხ მიჰალიკის, მილან რუფუსის და სხვათა პოეტური კრებულები. მეგობარი ქვეყნის წარმომადგენლებს ჩვენც ასევე გავატანეთ ქართველი ავტორების თარგმნილი წიგნები და შესაბამისი პწკარედები, რითაც კარგი საფუძველი ჩაეყარა ურთიერთგაცნობის პროცესს.

ლოქტორი მატეი ანდრაში უკვე მეგობრობდა პოეტ მორის ფოცხიშვილთან. ჩვენც დავმეგობრდით და სისტემატური მიმოწერა გვქონდა, ლიტერატურული მოღვაწეობის სფეროშიც უახლოესი პარტნიორები გავხდით.

შემდეგ მატეი ანდრაშის ხელმძღვანელობით კიდევ რამდენიმეჯერ გვეწვია სლოვაკეთის ლიტერატურული სააგენტოს დელეგაცია, გვეწვივნენ ცნობილი გამომცემლობა „სლოვენსკი სპისოვატელისა“ და სხვა გამომცემლობების წარმომადგენლები.

კონტაქტების დასამყარებლად და გასაფართოებლად საქართველოში ჩამოვიდნენ გამოჩენილი სლოვაკი პოეტი, აქ ნახსენები გამომცემლობა „სლოვენსკი სპისოვატელის“ ყოფილი დირექტორი ვოიტეხ მიჰალიკი, შემდგომში მისი შემცველი, სლოვაკეთის ცნობილი საზოგადო მოღვაწე ვლადიმირ

დუდაში და სხვა მეგობრები.

სლოვაკეთში დასასვენებლად და მეგობარი ხალხის ცხოვრების გასაცნობად რამდენჯერმე იყვნენ მიწვეულნი გრიგოლ აბაშიძე, მორის ფოცხიშვილი, გურამ ფანჯიკიძე და სხვა ცნობილი ქართველი მწერლები.

1982 წელს ბრატისლავის გაცნობის შემდეგ სლოვაკეთის კულტურის სამინისტრომ და პირადად კულტურის მინისტრმა, დიდმა სლოვაკმა პოეტმა მიროსლავ ვალეკმა მეუღლესთან ერთად მაღალ ტატრებში, კერძოდ ახალ სმოკოვეცში მდებარე სანატორიუმში დასასვენებლად მიგვიპატიჟა.

ახალ სმოკოვეცში გატარებული ივლისის თვე მთლიანად სლოვაკური პოეზიის გაცნობასა და თარგმნას დაეთმო, რადგან ხელსაყრელი პირობებიც მქონდა და თარგმნისათვის საუკეთესო კონსულტანტებიც მყავდა, თან გულდასმით ვეცნობოდი ჩემთვის უკვე მასობრივად ქვეყნად ქცეულ სლოვაკეთს.

მატეი ანდრაშისა და დელეგაციის წევრების მიერ ჩამოტანილ ვრცელსა და საინტერესო მასალას თავიდანვე დიდი ყურადღებით გავეცანი. საოცრად მიმიზიდა ევროპის შუაგულში მცხოვრები ამ პატარა, უძველესი, მამაცი და ნიჭიერი ხალხის ლიტერატურამ, განსაკუთრებით კი თვითმყოფადმა და უაღრესად საინტერესო პოეზიამ.

ჩამოტანილი მასალების გარდა ბიბლიოთეკებშიც მოვიძიე სლოვაკური პოეზიის არაერთი ნაწარმოების თარგმანი რუსულ ენაზე და გარკვეულად

განვიმტკიცე სლოვაკური პოეზიის ცოდნა.

თარგმნას აღრიდანვე ვცდილობდი, ჯერ კიდევ მე-9–მე-10 კლასის მოსწავლემ დავიწყე რუსული პოეზიის ზოგიერთი ნიმუშის თარგმნა. შემდეგ ინგლისური და ოსური პოეზიიდანაც ვთარგმნე რამდენიმე ნაწარმოები. უკვე სტუდენტობის წლებში გამოქვეყნდა ჩემი ცალკეული თარგმანები.

მტკიცედ გადავწყვიტე ქართველი მკითხველისათვის გამეცნო სლოვაკური პოეზიის საუკეთესო ნიმუშები. გულდაგულ შევუდექი საქმეს და შედეგმაც არ დააყოვნა.

უკვე 1980 წელს ცალკე წიგნად გამოვიდა ჩემს მიერ თარგმნილი სახელოვანი სლოვაკი პოეტის მიროსლავ ვალეკის ლირიკულ-ფილოსოფიური და პოლიტიკურ-პუბლიცისტური პოემა „სიტყვა“.

1983 წელს „ნაკადულმა“ გამოსცა მისი საბავშვო ლექსების კრებული საერთო სათაურით „ცირკის კარი იღება“. სწორედ ეს მეტად ორიგინალური და საინტერესო ლექსები ვთარგმნე მაღალ ტატრებში.

1983 წელსვე „ნაკადულში“ გამოვიდა სლოვაკეთის გამოჩენილი თანამედროვე პოეტის მილან რუფუსის „რჩეული ლექსები“. ეს პატარა წიგნიც სლოვაკური პწკარელებით შევასრულე.

მორის ფოცხიშვილმა და მე ვთარგმნეთ 60 სლოვაკი პოეტის 200-ზე მეტი ნაწარმოები, შევადგინეთ ანთოლოგია და 1985 წელს გამომცემ-

ლობა „მერანში“ დავსტამბეთ მშვენიერი კრებული. იმავე წელსვე მორის ფოცხიშვილმა ბრწყინვალედ თარგმნა და თავისივე მხატვრობით ძალზე მაღალ დონეზე გამოსცა სლოვაკური პოეზიის კორიფეს პაველ ორსაგ ჰვიეზდოსლავის ცნობილი „სისხლიანი სონეტები“.

1985 წელს გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველომ“ ცალკე კრებულად გამოსცა ჩემს მიერ თარგმნილი მიროსლავ ვალეკის ლექსები და პოემები საერთო სათაურით „აკრძალული სიყვარული“, აგრეთვე ვოიტეხ მიჰალიკის ლექსები და პოემები „აპასიონატა“.

1987 წელს ცალკე წიგნად გამოვიდა ჩემს მიერ თარგმნილი გამოჩენილი თანამედროვე სლოვაკი პოეტის პაველ კოიშის რჩეული ლექსები „დიდება მოძრაობას“.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სლოვაკიის ლიტერატურული სააგენტოს ღირებულო მატეი ანდრაშს, პოეზიის განყოფილების გამგეს, ცნობილ პოეტსა და კრიტიკოსს იაროსლავ რეზნიკსა და სხვა სლოვაკ მეგობრებს სისტემურად ვხვდებოდით მოსკოვის წიგნის საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობის მუშაობის პერიოდში. ეს უაღრესად ფართო მნიშვნელობის კულტურულ-ეკონომიკური ღონისძიება ათჯერ ჩატარდა და ათივეში ფართოდ ვმონაწილეობდით.

როგორც ცნობილია, წიგნის აღნიშნული მოსკოვის საერთაშორისო

გამოფენები ორ წელიწადში ერთხელ ტარდებოდა. ყოველ გამოფენაზე ჩვენ აუცილებლად ვაფორმებდით კონტრაქტებს ქართველი თუ სლოვაკი ავტორების წიგნების გამოცემაზე, აგრეთვე ვღებდით ე.წ. ოფციონებს ახალი, საუკეთესო ნაწარმოებების შესახებ, რომელთა გაცნობის შემდეგაც მუშავდებოდა მომავალი გამოცემების გეგმა.

მოსკოვის წიგნის საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობაზეც ოფიციალურად გაავაფორმეთ კონტრაქტები სლოვაკი ავტორების წიგნებზე, რომელთა ძალითაც საქართველოში გამოიცა ცნობილი სლოვაკი პოეტის, კრიტიკოსისა და პუბლიცისტის ლიუბომირ ფელდეკის რჩეული ლექსები და პოემები, სლოვაკური ლიტერატურის ცნობილი წარმომადგენლის, ქართული ლიტერატურის პოპულარიზატორისა და უანგარო მეგობრის იაროსლავ რეზნიკის პოეტური კრებული და სხვა წიგნები.

ამავე გამოფენა-ბაზრობაზე ვაფორმდა წინასწარი ხელშეკრულებები, რომელთა საფუძველზეც ცალკე წიგნებად გამოიცა სახელმწიფოებრივი სლოვაკი პოეტების მიკულაშ კოვაჩის, იოზეფ მიგალკოვიჩის, რუდოლფ ჩიჟმარიკის რჩეული ლექსები.

განზრახული იყო აგრეთვე სქელტანიანი პოეტური კრებულის საერთო სათაურით „თანამედროვე სლოვაკური პოეზიის თანავარსკვლავედის“ გამოცემა, სადაც შევიდოდა ქართულ ენაზე თარგმნილი სლოვაკი

პოეტების ყველაზე საუკეთესო ნაწარმოებები.

მკითხველს რომ არ დარჩეს შთაბეჭდილება, თითქოს მხოლოდ და მხოლოდ პოეზიას ვთარგმნიდით, გავიხსენებთ, რომ გამოიცა გამოჩენილი თანამედროვე სლოვაკი მწერლის მილოშ კრნოს მოთხრობები, მწერლისა და გამომცემლის რუდო მორიცის საბავშვო მოთხრობები, აგრეთვე სქელტანიანი „სლოვაკური პროზის ანთოლოგია“, რომელიც სლოვაკურიდან ქართულ ენაზე თარგმნა ცნობილმა მთარგმნელმა ალექო კაკულიამ. მანვე თარგმნა და 1986 ცალკე წიგნად გამოვიდა ჰრუშოვსკის ფართოდ ცნობილი სათავგადასავლო რომანი „იანოშიკი“.

ჩვენი შეხვედრების დროს თბილისში, მოსკოვსა თუ ბრატისლავაში სლოვაკი მეგობრები ყოველთვის გვირჩევდნენ გვეთარგმნა სლოვაკური მწერლობის კლასიკოსის, დიდი პროზაიკოსის ფრანტიშეკ გეჩკოს გახმაურებული რომანი „წითელი ღვინო“.

ეს რომანი კრიტიკის ერთობლივი აზრით მიჩნეულია სლოვაკეთის მატთანად, ერთგვარ ნაციონალურ სიამაყედ და სახალხო ძეგლად.

რომანი „წითელი ღვინო“ სამი წიგნისაგან შედგება და დაახლოებით ორმოცდახუთ საავტორო თაბახს შეიცავს, ის ბევრჯერ არის გამოცემული, რამდენჯერმე შესანიშნავი გამოცემა სლოვაკმა მეგობრებმა ჩვენც გამოგვიზავნეს.

პირადად მე თითქმის 20 წლის

მანძილზე ძირითადად სლოვაკურ პოეზიას ვითარდები, პროზას გულს ვერ ვუღებდი, ამიტომაც ვთხოვე ცნობილ მთარგმნელს, აწ გაუქმებული „საქინფორმის“ მთარგმნელთა ბიუროს თავმჯდომარეს, რესპუბლიკის დამსახურებულ ჟურნალისტს ნოდარ ზედელაშვილს ეტვირთა ამ განხორციელებული რომანის თარგმნა. მაშინ იგი თარგმნიდა გამორჩენილი ბულგარელი მწერლის ორდინ ვასილევის მოთხრობებს, შესანიშნავად თარგმნა კიდევ და 1987 წელს ერთ-ტომეული დაისტამბა გამომცემლობა „ნაკადულში“ „დიდი ნულის“ საერთო სახელწოდებით.

მთარგმნელმა ორ წელზე მეტი ხნის გულმოდგინე შრომა მოანდომა სქელტანიანი რომანის თარგმნას. დადებული ხელშეკრულების თანახმად, „წითელი ღვინო“ ქართულ ენაზე 35 საავტორო თაბახის მოცულობით უნდა გამოცემულიყო. ამდენად, ქართველი მკითხველისათვის ზოგიერთი ნაკლებ საინტერესო ადგილი შემცირდა და რომანი უფრო კომპაქტური, ერთგვარად დახვეწილი და საინტერესო წასაკითხიც კი გახდა. მით უმეტეს, რომ ამ რომანში შესანიშნავი ფერმწერის ოსტატობით არის ასახული სლოვაკი მევენახეების ცხოვრება, ვაზისადმი სიყვარული, ძალზე მძიმე და დამქანცველი შრომა, რასაც ეს უძველესი კულტურა საჭიროებს და რაც ასე სისხლხორცეულად მახლობელია ქართველი კაცისათვის.

რომან „წითელი ღვინოს“ მო-

ქმედება ვითარდება სამხრეთ სლოვაკეთის ერთ-ერთ პატარა სოფელში. სოფლის სახელწოდებად მწერალს შერჩეული აქვს ვოლჩინდოლი. ჩვენი აზრით, ეს სპეციალურად მოფიქრებული და მისადაგებული სახელწოდებაა, რათა დასაწყისიდანვე კარგად წარმოჩენილიყო ის მგლური და ადამიანის დამთრგუნველი კანონები სლოვაკიის ძველ ცხოვრებას რომ ახასიათებდა.

თავად ფრანტიშეკ გერკო, მომავალი დიდი მწერალი, სლოვაკეთის ტრნავის რაიონის პატარა და მევენახეობით განთქმულ სოფელ სუხაში 1905 წელს ღარიბ-ღატაკი მევენახეების ოჯახში დაიბადა. მისი მშობლები მთელი სიცოცხლის განმავლობაში წელებზე ფეხს იდგამდნენ, ქანცის გაწყვეტამდე შრომობდნენ, მაგრამ მაინც შიმშილსა და უკიდურეს გაჭირვებას თავს ვერ არიდებდნენ. მცირე მეურნეობის მოსავლეადაც კი იძულებულნი იყვნენ სესხი აეღოთ ხოლმე მდიდარი მევენახეებისაგან. მოუსავლიან წელიწადს ვალის გადახდას ვერაფრით ახერხებდნენ, პროცენტებით ნასესხები თანხა კი იზრდებოდა და მათ წალეკვით ემუქრებოდა.

მრავალი ცდის მიუხედავად, ბოლოს მაინც იძულებული გახდნენ ვალის დასაფარავად ყველაფერი გაეყიდათ და უსახლკაროდ დარჩენილებს უკვე ქალაქების ფაბრიკა-ქარხნებში შავი სამუშაოს შესრულებით ეცადათ არსებობა.

ულარიბესი მევენახის შვილისათვის ძნელზე-ძნელი იყო სათანადო განათლების მიღება. მიუხედავად ამისა, გეგო მაინც შევიდა ბრატისლავის მევენახეობის სკოლაში, შემდეგ ქალაქ კოშიცეს სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებელში, რათა გულმოდგინე სწავლით თავი დაეღწია სიღარიბისათვის და ცხოვრებაში თავისი ადგილი ეპოვა.

ამ პერიოდისათვის სოფლის მეურნეობის დამწყები მუშაკი არმიაში გაიწვიეს და ორი წლის მანძილზე ეწეოდა მძიმე ჯარისკაცულ ჭაპანს. მოვალეობის მოხდის შემდეგ კი მან პრადის კოოპერაციული სკოლა დაამთავრა.

ოცდახუთი წლის ფრანტიშეკ გეგომ მუშაობა დაიწყო ბრატისლავის კოოპერატივების სამმართველოს მოხელედ. სამსახურებრივი მოვალეობის გამო იგი გამუდმებით იმყოფებოდა მშობლიური სლოვაკეთის სოფლებში და მოსაწყენი მოვალეობის გვერდით გულდაგულ ეცნობოდა სლოვაკი გლეხობის დუხჭირ ცხოვრებას, საკუთარი თვალთ ხედავდა სოფლად გამეფებულ ტრაგიკულ ვითარებას და თითქოს მომავალი დიდი სათქმელისათვის იმუხტებოდა.

ბურჟუაზიულ სლოვაკეთში გლეხობა დრტვინავდა და მძიმე გაჭირვებით ქედმოხრილი ძლივძლივობით ირჩენდა თავს. მთელი სიმდიდრე ერთი მუჭა მყვლეფავების ხელში იყო მოქცეული. ისინი მონებივით ეპყრობოდნენ ხალხს, სტაცებდნენ სარჩო-სა-

ბადებელს, უყიდდნენ უკანასკნელ მიწის ნაჭერს და გეგოს მშობლებივით აიძულებდნენ სოფლის მიტოვების შემდეგ ქალაქების ფაბრიკა-ქარხნებში კატორღული შრომით ერჩინათ თავი.

ამ ვითარებას მტკივნეულად აღიქვამდა ახალგაზრდა მწერალი, უმძიმეს განცდებს საკუთარი სულის ქურაში აღნობდა და დიდი სათქმელის ხორც-შესასხმელად მასალებს აგროვებდა. ჯერ კიდევ კოოპერაციულ სკოლაში სწავლის დროს ფრანტიშეკ გეგო ლექსების წერამ გაიტაცა. 1931 წელს უკვე ცალკე კრებული გამოცა საერთო სათაურით „ახალმოსახლენი“. იგი ლექსებში თავისებურად ამათრახებდა სინამდვილეს და უსამართლობის მიმართ პროტესტს გამოხატავდა. პესიმიზმითა და ღრმა გულისტკივილით ავსილი მისი ლექსები გამოხატავდნენ გლეხობის მძიმე ხვედრს, რომელთაც აუტანელ სიღარიბესთან ერთად ძლიერთა ამა ქვეყნისათა მიერ საკუთარი მიწიდან განდევნაც კი ემუქრებოდათ. ლექსების შემდგომ კრებულებში იგივე თემა დომინირებდა, ოღონდ აქ უკვე ისმოდა ომის მოწინააღმდეგე პოეტის მძლავრი ხმა მიმართული ნგრევისა და უკანონობის წინააღმდეგ.

დიდი სამაშულო ომის დამთავრების შემდეგ გამოვიდა ფრანტიშეკ გეგოს „სლავიანური ლექსები“, რომელიც ეძღვნებოდა ფაშისტური უღლისა და მოსალოდნელი სამარცხვინო მონობისაგან განთავისუფლებულ სლავ ხალხებს. ეს იყო ფ.გეგოს ბოლო პოეტ-

ური კრებული. შემოქმედებითი სულისკვეთებით ავსილი მწერალი გამოსახვის ახალ ფორმებსა და საშუალებებს ეძებდა, სურდა თავისი სათქმელი კიდევ უფრო ფართოდ და მასშტაბურად გამოეხატა, რისთვისაც პროზა უფრო მრავლისმომცველად ეჩვენებოდა.

წლების მანძილზე გერკო აქტიურად თანამშრომლობდა ჟურნალგაზეთების რედაქციებთან, წერდა სოფლის მეურნეობის საჭირობოროტო საკითხებისადმი მიძღვნილ სტატიებსა და წიგნებს. ეს ყველაფერი გამიზნული იყო გლეხობისათვის, ხალხის ფართო მასებისათვის. ამიტომაც ავტორი ცდილობდა ნათელი, ლამაზი, ყველასათვის გასაგები და მისაწვდომი ენით ეწერა, რაც მისთვის საუკეთესო საშუალება იყო მომავალი დიდი პროზისაკენ მიმავალ გზაზე.

1943 წლის ზაფხულიდან ფრანტიშეკ გერკომ დაიწყო მუშაობა თავის უმთავრეს რომანზე „წითელი ღვინო“. თავდაპირველად მწერალი თურმე დედისადმი მიძღვნილი მოთხრობის დაწერას აპირებდა, მაგრამ მცირე ზომის ნაწარმოებმა არ დააკმაყოფილა – უამრავი სათქმელი ჰქონდა დაგროვილი, უამრავი ფაქტი ასამეტყველებელი და მოთხრობის ვიწრო ჩარჩოები სრულიადაც არ მოერგო მის ფართო ჩანაფიქრს.

ფგერკომ გააგრძელა გულმოდგინე შემოქმედებითი მუშაობა ნაწარმოებზე და დაწყებული მოთხრობა შემდგომ

სამტომიან რომანად იქცა, სადაც ასახული იყო სლოვაკი ხალხის, სლოვაკი გლეხობის რთული და უაღრესად დაძაბული ცხოვრება ათეულობით წლის მანძილზე.

რომანი „წითელი ღვინო“ 1948 წელს გამოვიდა ცალკეულ წიგნებად. ეს იყო ერთ-ერთი ყველაზე უფრო მეტად საყურადღებო და მნიშვნელოვანი ნაწარმოები, რომელშიც ნათლად გამოჩნდა არსებული სინამდვილე, სლოვაკი გლეხობის ცხოვრებისა და ფსიქოლოგიის ღრმა ცოდნა, ლირიკული საწყისებისა და დრამატიზმის ორგანული შერწყმა, მწერლობის რეალისტური მიმართულების წინა პლანზე გაბედული დაყენება.

რომანის მთავარ მოქმედი გმირების უაღრესად საინტერესო გალერეა მწერლის დუხჭირი ცხოვრებიდან, რეალურად არსებული მძიმე ვითარებიდან იყო აღებული. ყველა მათგანს პროტოტიპი გააჩნდა, რაც მწერალს უადვილებდა რომანზე მუშაობას და სათქმელს მეტი ზემოქმედების ეფექტს მატებდა. რეალურისა და ლიტერატურული ნააზრევის შერწყმამ კი ნამდვილად დიდი ზემოქმედების მომხდენი შედეგი გამოიღო.

რომან „წითელი ღვინის“ ერთ-ერთი მთავარი მოქმედი გმირის მარეკ გაბჯას სახით მწერალმა თითქოს საკუთარი გაუხარელი ცხოვრება დაგვიხატა, შიშხილთ, შიშით, სიცივითა და უფროსი თაობის ტრაგედიით ავსილი ბავშვობა. რომანის ასევე მთავარი მო-

ქმედი გმირის კრისტიანას სახით გეჩქომ საკუთარი დედის მრავალტანჯული, მოწამებრივი, მძიმე ცხოვრებით დათრგუნვილი სახე გამოძერწა. მარეკის მამის ურბან გაბჯას სახე კი თითქოს უფრო განაზოგადა და უღარიბეს მევენახეთა სავალალო მდგომარეობის შეძრწუნებადღე რეალური სურათი დაგვიტოვა.

„წითელი ღვინოს“ დასაწყისიდანვე მწერალს მკითხველი გაბედულად შეჰყავს უმკაცრეს, მაგრამ სწორედ თავისი მკაცრი მომხიბვლელობით მრავალფეროვან სამყაროში. აქ ვოლჩინდოლის ერთგვარად ფანტასტიკურ წარმოშობას უხვად ერწყმის რეალურად არსებული სინამდვილე. თითქოსდა ისტორიულად შემორჩენილ თუ გადმოცემულ წარსულთან ერთად ფრანტიშეკ გეჩქო დიდი, ორიგინალური მწერლისათვის დამახასიათებელი ძლიერი საღებავებით ხატავს სლოვაკი მევენახეების თანამედროვე ცხოვრებას, არსებობისათვის გააფთრებულ ბრძოლას, აგრეთვე შეუპოვარ შეტაკებას გათავხედებული, უგულო ბურჟუაზიული სამყაროსა და ლატაკი გლეხობის წინააღმდეგ მიმართული ბუნების მრისხანე ძალებისადმი.

თავისებურ რეფრენად ჟღერს რომანის სათაური „წითელი ღვინო“. ის თითქოს წითელ სისხლს განასახიერებს, რომელიც მევენახეთა დაუღალავი გარჯისაგან დაბერილ ძარღვებში ჩქეფს. წითელი ღვინო სიმბოლოა მოქანცავი, გამანადგურებელი შრომისა,

რომელსაც თავის რჩენისა და უკეთეს მომავლზე ფიქრით ეწეოდნენ ლარიბლატაკი სლოვაკი მევენახეები. ვაზი და ღვინო მათთვის აუტანელი სიღარიბიდან ცხოვრების თუნდ მინიმალური ადამიანური პირობებისაკენ მიმავალი ერთადერთი გზა იყო.

ფრანტიშეკ გეჩქოს ფართო სოციალური და, არ გადავაჭარბებთ თუ ვიტყვით, ეპოქალური ტილო იწყება ახალგაზრდა, ჯან-ღონით აღსავსე ურბან გაბჯას და მისი მომხიბლავი ცოლის კრისტიანას ცხოვრების აღწერით. დიდი გზის დასაწყისთან მდგარმა ურბანმა, ბუნებრივი პატიოსნებითა და წინაპართა სიკეთით მომადლებულმა ვაჟკაცმა, პროტესტი განაცხადა უზრუნველ ცხოვრებაზე, მამამისი – მიხაილის მიერ შეძენილ ქონებაზე და პატიოსანი შრომით ცხოვრების შექმნა არჩია. მან წრფელი სიყვარულის ძახილით ცოლად შეირთო უღარიბესი ობოლი და მეტიმეტად ლამაზი კრისტიანა. ამგვარი მოქცევის გამო ურბანს განრისხებულ და გაკერპებულ მამასთან (დედის სახე უფრო თბილი, ადამიანური ტონებით არის შექმნილი) გაჩერება აღარც შეეძლო. ამიტომ იგი ოჯახიდან წავიდა, ყოველგვარ მზა სიკეთეზე უარი განაცხადა და უსაყვარლეს კრისტიანასთან ერთად დასახლდა ჯერ კიდევ აუთვისებელ და წყვეულ ადგილად მიჩნეულ ვოლჩინდოლში.

დაიწყო თავგამოდებული ბრძოლა ბუნებასთან. გაჭირვებით, მეზობლების დახმარებით და საკუთარი მხრე-

ბით აშენდა სახლი, დაირგო ვაზი, გაიჩნება ეკალ-ბარდები, გატყდა ყამირი, ღობით შემოირაგვა ეზო და სახლიდან ცოტ მოშორებით მდებარე ვენახი. ფრთებშესხმული ურბანი დღე და ღამე შრომობდა, საყვარელი მუულე ერთგულად ედგა მხარში. ზოგჯერ მოსავალი კარგი იყო, ზოგჯერ ბუნების ჭირვეულობა სარჩოს უკარგავდა მათ და მთელ გლეხობას, მაგრამ ცხოვრება მაინც მიდიოდა, მიმდინარეობდა და თითქოს მომავალიც უკეთესი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ბუნების მძვინვარებასთან ერთად ურბან გაბჯას ყველანაირად უშლიდა ხელს დაუძინებელი მტერი, სოფლის ბობოლა და გლეხობის სისხლის მწოველი სილვესტერ ბოლერუსი.

ბოლერუსს სძულდა ურბან გაბჯა, მასაც მოსწონდა ლამაზი კრისტინა, რომელმაც პატიოსანი და მამაცი ურბანი არჩია ცხოვრების თანამგზავრად. ამ ნიადაგზე წარმოშობილ სიძულვილს ემატებოდა ის გარემოება, რომ ძლიერი, გამბედავი, ჭკვიანი ურბანი არ ეპუებოდა მდიდრებს, ცდილობდა გამოეშკარავებინა მათი უნდო ხასიათი, მათი უღმობელოება და სამართლიანობის დამკვიდრებისათვის გაჩაღებულ ბრძოლაში ღარიბი გლეხობაც შემოეკრიბა.

ეს უთანასწორო შეტაკება არაერთხელ მთავრდებოდა ურბან გაბჯას განადგურების პირამდე მიყვანით, გლეხობის დარბევით. შრომისა და შენებისათვის დაბადებულ პატიოსან ურბანს

გზებს უღობავდნენ, აპატიმრებდნენ, ბოლოს კი ხუთი პატარა შვილის მარჩენალ მამას ჯარში უკრეს თავი, რათა იქ როგორმე დაღუპულიყო და მისი ლამაზი ცოლი ხელთ ჩავარდნოდა კაცთმოძულე სილვესტერ ბოლერუსს.

საოცარი ძალის შთაბეჭდილების მომხდენია რომანის ეს მოზრდილი მონაკვეთი. ქვეყნად ომი და შიმშილი მძვინვარებდა, მარტოდმარტო დარჩენილი კრისტინა შვილებს დედობასაც უწევდა და მამობასაც, შრომობდა, წვალობდა, კაპიკს კაპიკზე აწებებდა. ამგვარი გაჭირვების დროს ქონებაში ყელამდე ჩაფლულმა ბოლერუსმა დახმარებისა და ადამიანური ხელის გაწვდენის სანაცვლოდ მისი ძალით დამორჩილება და ხასად გახდომა მოინდომა, მაგრამ კრისტინამ დაიცვა ქალის ღირსება, ჯარისკაცი ქმრის სახელი. იგი ბოლომდე სიყვარულის ერთგული დარჩა. კრისტინას გაჭირვებას დიდი უბედურებაც დაერთო — მისი ორი ტყუპი შვილი სახადით მძიმედ დაავადმყოფდა. ღამით ბავშვები ძალზე ცუდად გახდნენ, ყველაზე უფროსი, მაგრამ ჯერ კიდევ პატარა, ათიოდე წლის მარეკი ბნელი ღამით წავიდა ვოლჩინდოლის საკმაოდ შორი უბნიდან ექიმის მოსაყვანად. გაყინულმა, აკანკალებულმა ბიჭმა მოიყვანა ექიმი, მაგრამ ტყუპებს ველარაფერი უშველეს და ორი პატარა ბავშვი დაელუპათ გაბჯების ოჯახს.

ამასობაში ომი დამთავრდა და მრავალტანჯული, გაბოროტებული

ურბან გაბჯა ოჯახს დაუბრუნდა, თუმცა ცხოვრება ოდნავადაც არ შეცვლილა უკეთესობისაკენ. სლოვაკეთის ბურჟუაზია ისევ დაუნდობლად ყვლეფდა ხალხს. მშრომელთათვის გათენება ჯერ კიდევ შორს იყო. გლეხობის ბრძოლაც არ ნელდებოდა.

ჯარგამოვლილი და დაბრძენებული ურბან გაბჯა სოფელ ვოლჩინდოლის მამასახლისი ხდება. იგი მთელი მონღომებით ცდილობდა როგორმე დახმარებოდა თანამოძმეებს, შეემსუბუქებინა მათთვის მძიმე ცხოვრება. მას სურდა გლეხობა გაეერთიანებინა კოოპერატივში, ერთიან ძალად შეეკრა, მაგრამ კულაკები და ბობოლები მათ სიკეთის ყოველგვარ გზას უხშობდნენ.

ცხოვრება უმოწყალოდ ანგრევდა ურბანისა და კრისტინას ყველა იმედს. პატიოსანი, ნათელი ყოფისათვის მოწოდებული ადამიანები ისე წავიდნენ ამ ცხოვრებიდან, რომ ვერაფერი სასიკეთო ვერ იპოვეს. დასრულდა მათი პატიოსანი და მრავალტანჯული სიცოცხლე.

ცხოვრების რთული გზა გაბჯების მეორე თაობამ გააგრძელა. მარეკ გაბჯაც იბრძოდა თავისი ადგილის დამკვიდრებისათვის. იგი გრძნობდა, რომ მხოლოდ გლეხური შრომა აღარ იყო საკმარისი ცხოვრების უკეთ მოწყობისათვის და სწავლას ეწაფებოდა. ბოლოს კი სილვესტრ ბოლერუხის მშვენიერი ლუციკაც შეერთო ცოლად და მასთან ერთად შეუდგა ახალ ცხოვრებას,

რასაც ფრანტიშეკ გეჩკო აღარ აღწერს. მკითხველს კი ღრმად სჯერა, რომ ეს ახალი ცხოვრება მარეკის წინა თაობის ღუხჯირ ყოფაზე გაცილებით უკეთესი და ადამიანური იქნება.

ფრანტიშეკ გეჩკომ რომანით „წითელი ღვინო“ შექმნა დიდი სოციალური ჟღერადობის ნაწარმოები. ის აღიარებული იქნა XX საუკუნის პირველი ათწლეულების სლოვაკეთის მევენახეობისა და ღვინის მწარმოებლების მძიმე ცხოვრების ჭეშმარიტ მხატვრულმატიანედ.

სლოვაკეთის კრიტიკული აზრის ერთსულოვანი მტკიცებით, „წითელი ღვინო“ არის უმდიდრესი და თვითმყოფადი „სლოვაკური ლიტერატურის ერთ-ერთი საუკეთესო რომანი“. ამ ფართო განზოგადებით შექმნილ ნაწარმოებს განვლილი დროის მანძილზე ოდნავადაც არ დაუკარგავს ღირებულება და წლების შემდეგაც ითვლება თანამედროვე სლოვაკეთში რომანის განვითარების მნიშვნელოვან წინაპირობად.

კრიტიკოს კაროლ ტომიშის აზრით, „წითელი ღვინო“ არის „დიდი მხატვრული ძალისა და ღრმა ესთეტიკური შთაბეჭდილების ნაწარმოები“, იგი დღემდის რჩება მიუწვდომელ დონედ შეცნობის ფართო და მრავალპლანოვანი ეპიკური სტრუქტურით. სლოვაკეთის მევენახე და ღვინის მწარმოებელმა სოფელმა ამ რომანით ხოტბა და დიდება ჰპოვა.

აქ მოცემულია ხასიათებისა და

სახეების ფართო, დამაჯერებელი, შთამაგონებელი გაღერება, რაც ნაწარმოებს ენციკლოპედიურ მნიშვნელობას სძენს.

რომან „წითელი ღვინოს“ ამშვენებს დაძაბული, მომხიბლავი და ტრაგიკული სიუჟეტი სავსე დრამატული სიტუაციებით, რითაც ტიპიური სლოვაკი გლეხი ამზეურებს თავისი ხასიათის ყველა თვისებას. კრიტიკოსი ა.მატუშკა, გამოხატავდა რა საერთო აზრს, წერდა, რომ „რომანი „წითელი ღვინო“ იყო ფრანტიშეკ გეჩკოს უდიდესი იდეა, უმთავრესი ნაწარმოები, ურომლისოდაც სლოვაკური ლიტერატურა ძალზე ბევრს დაკარგავდა თავისი ნაციონალური არსის გამოხატვის თვალსაზრისით“.

გამოჩენილი სლოვაკი მწერლის ვ.მინაჩის აზრით, „წითელი ღვინო“ არის ახალი ლიტერატურისა და კლასიკური სლოვაკური რეალიზმის შემაკავშირებელი ხიდი. თანაც გეჩკომ ეს რეალიზმი კიდევ უფრო აამაღლა და განავითარა“.

დიდი სლოვაკი მწერლის ფრან-

ტიშეკ გეჩკოს შესანიშნავი რომანის „წითელი ღვინოს“ ქართულ ენაზე თარგმნით, რაც მთავარია, სათანადო ღონეზე გამოცემით, ქართველი და სლოვაკი ხალხების მეგობრობისა და ლიტერატურული ურთერთობების კიდევ ერთი თვალსაჩინო ფურცელი გადაიშლება.

როგორც აღვნიშნეთ, რომანის გამოცემის თაობაზე საქართველოსა და სლოვაკეთს შორის კანონის ძალის მქონე ოფიციალური ხელშეკრულება იყო გაფორმებული, თუმცა ნგრევისა და არეულობის წლებში მისი გამოცემა ვეღარ მოხერხდა. თუკი გამოჩნდება ვინმე კეთილშობილი პიროვნება, ვინც დააფინანსებს მეტად მნიშვნელოვან წიგნს, ღრმად ვართ დარწმუნებული, რომ მეგობარი სლოვაკეთის დიდი მწერლის ფრანტიშეკ გეჩკოს სლოვაკი ხალხისათვის ნაციონალურ სიამაყედ ქცეული რომანი ქართველი მკითხველის დაინტერესებასა და მოწონებას დაიმსახურებს.

„მხოლოდ სიყვარული გადაგვარჩენს“

ვინმეს თუ ჰკონია ჟურნალისტების ცხოვრებაში ნაკლებ საიტერესო კუროზები ხდება, ვინემ გამოჩენილი ან რიგითი მოქალაქის ცხოვრებაში, ძალიან ცდება, თანაც თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ჩვენ, ჟურნალისტები, სწორედ ის ხალხი ვართ, რომლებიც ბევრს წერენ და უდროობის გამო ცოტას კითხულობენ. ეს ნათლად ეტყობა პრესას და საერთოდ, ჩვენს საინფორმაციო საშუალებებს.

ყველაფერი კი ასე დაიწყო: დიდი ხნით ადრე, როცა ქვეყანა სხვაზე დამოკიდებული ცხოვრებით ცხოვრობდა, დაახლოებით ოცდაორი წლის წინ მივლინებული ვიყავი ბიჭვინთაში ჟურნალისტთა და კინემატოგრაფისტთა საერთაშორისო სემინარში მონაწილეობის მისაღებად. დეკემბრის მოღუშული დღე იდგა, ცივად ცრიდა კიდეც. არ ვიცი რატომ, მაგრამ სამგზავროდ უამრავი ბარგი-ბარხანა დამიგროვდა. გამგზავრება კი გურიის ერთ-ერთი სოფლიდან მომიხდა. ის იყო, რის ვაივავლახით გაჩერებამდე უნდა მიმეღწია, რომ ნანატრი ოქროს თევზივით, ჩემს წინ ცისფერი ჟიგული გაჩერდა. ასეთი ფერის მანქანა სოფელში მხოლოდ ერთადერთ იქაურს, ყოვლად უხეირო კაცს ჰყავდა. როგორ მოხდა ბარგით დატვირთულ ქალს მაგ უვარ-

გისმა მანქანა რომ გამიჩერა, საკვირველია და დაუჯერებელი პირდაპირ. მხოლოდ ეს კი გავიფიქრე და ჩემს ბარგთან ერთად, ისე რომ მძღოლისათვის არც კი შემიხედავს, დიდი ზარ-ზეიმით „ჩავიპრესე“ მანქანაში. ბარგი კი, რა თქმა უნდა, ამჯერად გურულისათვის არადამანხასიათებელი სიღინჯით ჩავაწყე. როცა დაღლილი სავარძელს მივეყრდენი, „აბა, დავიძარი“ – განკარგულება გავეცი და უეცრად სახტად დავრჩი. რალა დაგიძლოთ და გულმა ბაგაბუგიც კი დამიწყო. სარკიდან უხეირო თანასოფელელის ნაცვლად უცნობი სიმპათიური მამაკაცი მიღიმოდა.

– საით გავწიოთ? – მკითხა თბილისური კილოთი. მისმა იუმორით სავსე კეთილმა მზერამ უცებ დამამშვიდა.

მანქანა დაიძრა და უცნობი მამაკაცი ყველა წვილმანს დაწვრილებით მეძიებოდა.

– კეთილი, რახან შორ მანძილზე მიემგზავრებით, გნებავთ სამტრედიის ვაგზალზე მიგიყვანთ, ან იქნებ ქუთაისის აეროპორტი გირჩევნიათ. აირჩიეთ.

– ვინ ბრძანდებით ასეთი თავაზიანი? – დავეკითხე ქალური ცნობისმოყვარეობით, – დღეს, ხშირ შემთხვევაში, საკუთარი ბიძაშვილებიც არ

აჩერებენ მანქანებს.

– ცუდი ბიძაშვილები გყოლიათ. მე გახლავართ მწერალი ნუგზარ წერეთელი.

– ვინ? – უკვე გაოცება შემეპარა, ალბათ დამცინის-მეთქი.

– როგორ, ჟურნალისტს მწერალი ნუგზარ წერეთელი არ გაგიგიათ? – ფარული ირონია ახლა შესამჩნევი გახდა, – ეს მამაკაცი კი ჩემს გვერდით რომ ზის, „ცისფერი ტრიოს“ ერთი მომღერლის მამაა.

მთელი გზა სამტრედიამდე ისე განვლეთ, რომ იმ მამაკაცს ხმა საერთოდ არ გაუღია, განსხვავებით პიროვნებისაგან, რომელიც მწერალ ნუგზარ წერეთელის სახელით გამეცნო. იგი საკმაოდ ენაწყლიანი, მხიარული მოსაუბრე გამოდგა და გზა საუბარში გავლით, როგორ მიველით სამტრედიის ვაგზლამდე, არც გამიგია. ბარგი სადგურში შემატანინა და გამოშვებობებისას მხოლოდ ერთი ფრაზა დამიგდო, ისევ ისეთი აშკარა იუმორით აღსავსე: „ლექსებს ნაკლებად მიბეჭდავენ და კარგი იქნება ჩონატაურის გაზეთში თუ მომიხერხებთ რამესო“. ეს იყო და ეს, მეტი აღარც შემხვედრია, თუმცა მე მაშინ არ ვიყავი დარწმუნებული, რომ ის კაცი ნამდვილად ნუგზარ წერეთელი იყო თუ არა. ამას მივხვდი მხოლოდ დიდი ხნის შემდეგ, როცა ნამდვილ ნუგზარ წერეთელს შევხვდი და დღესაც არ ვიცი, „რას მერჩოდა“ ის კაცი, ან რაში დასჭირდა ასეთი „ოხუნჯობა“, მაგრამ მე მისი

დიდად მაღლობელი გახლავართ, რადგან ამის შემდეგ კიდევ ერთხელ დიდი ინტერესით გავეცანი ბატონი ნუგზარის შემოქმედებას და დიდად ნასიამოვნებიც დავრჩი. არაფერი რომ არ დაეწერა, მარტო ის რად ღირს, მწერალ გურამ რჩეულიშვილის ხსოვნას მონოგრაფია რომ მიუძღვნა: „მე ახლაც ოცდაექვსი წლისა ვარ“, ესოდენ ძალზე საინტერესო მხატვრულ-პუბლიცისტური ნაწარმოები.

ხოლო რაც შეეხება იმ ფსევლო „წერეთელს“, თუ იგი დღესაც ცოცხალია, ქვეყანაში ყოფილ არეულობას გადაურჩა და შემთხვევით ეს ინტერვიუც ხელში ჩაუვარდება, ყველაფერი, რა თქმა უნდა, გაახსენდება. მე კი ჟურნალის საშუალებით მაღლიერებით მივესალმები „უცნობ ნაცნობს“.

ასე საინტერესოდ შემოვიდა ნუგზარ წერეთელი ჩემში და ასე საინტერესოდ გაიხშიანა მისმა სახელმა ჩემს პიროვნებაში, თუმცა, რა თქმა უნდა, მის შემოქმედებას, ასობით ქართველი მკითხველის მსგავსად, მეც დიდი ხნით აღრე ვიცნობდი.

ყოველივე ამის შემდეგ, სიმართლე გითხრათ, გამიჩნდა სურვილი მომეძებნა და ინტერვიუ ამელო მისგან, მაგრამ ვერა და ვერ იქნა, ამ სურვილის შესრულებას თავი ძლივს მოვაბი.

ძალიან გავწვალდი და ტელეფონის ნომრისათვის 09-ს მივმართე, მათ კი რაღაც ნომერი მომცეს. ამჯერად ბედმა გამიღიმა. ნომერი „საზოგადოე-

ბა ცოდნის“ საორგანიზაციო-საინფორმაციო განყოფილების გამგეს ბატონ ავთანდილ ნოდის ეკუთვნოდა, რომელმაც კარგად „დამაკვალიანა“ და სურვილიც ამისრულდა.

მეორე დღესვე ბატონ ნუგზარ წერეთლის კაბინეტში გახლდით.

თავადურმა დალოცვილმა სისხლმა თავისი ჰქმნა და ბატონმა ნუგზარმა წერეთლებისათვის დამახასიათებელი დიდებული სტუმართმოყვარეობითა და სიყვარულით მიმიღო,

ახლა დროა ჩემს შთაბეჭდილებებს დავუბრუნდე და ორიოდ სიტყვით მაინც გადმოვცე ჩემი მყისიერად აღბეჭდილი შეხედულება მისი პიროვნების შესახებ.

ბატონი ნუგზარ წერეთელი არაჩვეულებრივი კაცია, ანუ მართლაც არაჩვეულებრივი ადამიანია. გაიცანით და ამაში ჩემზე უკეთ დარწმუნდებით. იუმორით, სიკეთით, სიცოცხლით სავსეა და, რაც ყველაზე მთავარია, რაც ყველაზე მეტად გვინდა ან რაც ყველაზე ძნელად იშოვება და მართალ ადამიანთა შორის ფასობს : იგი სიყვარულით დაჯილდოებული კაცია, კაცი, რომლის სულზეც თავისი ლამაზი და ერთობ საინტერესო შემოქმედების გარდა ამოტვიფრულია ყოველივე პროგრესული და მშვენიერი, რომელთა შორისაც შეუძლებელია არ აღინიშნოს ვან-გოგისეული ნათქვამი: „რაც უფრო დიდი დრო გადის, მით უფრო მეტად ვრწმუნდები, ყველაზე დიდი სილამაზე, ყველაზე დიდი ხელოვნება ადამიანთა

სიყვარულია“.

კითხვას ტრადიციული წესით ვიწყებთ:

– როგორ აფასებთ ქვეყანაში არსებულ სოციალურ-პოლიტიკურ ვითარებას?

– საქართველოში დღევანდელი სოციალურ-პოლიტიკური ვითარება, სამწუხაროდ, რთულია და საკმაოდ აწეწილ-დაწეწილი, მიზეზები, რამაც ქვეყანა ჯერ ვერ დააღაგა, ვერ გაამთლიანა, ბევრია, ყველაფერზე ერთბაშად ვერ ისაუბრებ, თუმცა შევეცდები ორიოდ სიტყვით ზოგიერთ საკვანძო მომენტს შევეხო, ჩვენ ისე უცებ გავიარეთ საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ფორმაციები, რომ ძნელი იყო 80-წლიანი მონობაგანვლილი ხალხისათვის ახლებურ ყაიდაზე ცხოვრება, დემოკრატიის სიკეთების გათავისება. ადვილი როდი აღმოჩნდა ცვლილებებთან შეგუება, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ.

მე ბუნებით ოპტიმისტი კაცი ვარ. მჯერა, როგორც მაჭარი დაღვინდება, ეს არებული პერიოდიც გაივლის, დაიწრითება და ყველაფერი თავის ადგილზე დალაგდება. ბევრ უსამართლობას ვისმენთ დღეს, შური და ჭორი ჩვენი ცხოვრების თანამგზავრად იქცა, ბევრი ილანძლება, იკბინება. აცხადებენ, რომ არ არის სიტყვის თავისუფლება, დემოკრატია ჩვენს ქვეყანაში, ეს კი ნამდვილად ტყუილია. კარგად ვხედავთ თუნდაც წინა პლანზე როგორ წამოვიდა მასმედია. რა აკლიათ გულს, რას

მიესწრაფვიან ცოტა არ იყოს, გაუგებარია. რასაც გინდა იმას წერენ, როგორც უნდათ, ისე აშუქებენ მოვლენებს, ხანდახან უადგილო ლანძღვასაც არ იკლებენ. ეს ყოველივე სამწუხაროდ, თან ახლავს ქვეყნის სამოქალაქო მშენებლობას, მაგრამ უთუოდ გამოინათებს, ხალხი არ დაუშვებს, ვერაფრით შეეგუება იმას, რომ ყველაფერი ასე დაუსრულებლად გაგრძელდეს. დავიღალეთ, ყველაზე მეტად გვჭირდება სიმართლე, სიმშვიდე, სიყვარული.

გავიხსენოთ ძველი თბილისი, ვიკრიბებოდით, ვვოცნებობდით, გვიყვარდა, მოყვასს ვეფერებოდით, ერთგულები ვიყავით. როგორ გამოიცვალა, გაცივდა ეს ვითარება. ყველამ უნდა ჩავჭიდოთ ხელი ერთმანეთს, ჩვენი განცდები და გულები შევაერთოთ. დამნაშავეა, ვინც კიდევ აცხადებს: ეს „შევარდნადისტი“, ის ზვიადისტი, ის სააკაშვილისტი. ცხოვრება ითხოვს ერთად ვიყოთ, ვიფიქროთ ერთად, მოვუაროთ მამა-პაპათა დანატოვარს ერთად და ერთად გადავარჩინოთ საქართველო. თანაც დღეს, როცა დიდი თუ პატარა მუზობლების მხრიდან გააფთრებული ბრძოლა მიდის საქართველოს სახელმწიფოებრიობის, დემოკრატიისა და აყვავების წინააღმდეგ.

ყველა ვერ გაიქცევა საზღვარგარეთ, არც ევროპა და არც ამერიკა არ არის ჩვენი სმშობლო და ბუნებრივია, ვერც იქნება. მართალია, ეკონომიკურმა ვითარებამ, დროებით წაიყვანა ბევრი ქართველი საზღვარგარეთ, მაგრამ

ჩვენ ხომ კარგად ვიცით, ჩასულთა უფლებები რთულია სხვა ქვეყნის კარზე, იქ არასოდეს ექნებათ ის პრივილეგიები, რაც მათ თბილისში ეკუთვნით. ჩემს თბილისში, ჩემს საქართველოში მე სიყვარულის უფლება მაქვს, მეგობრობით ძლიერი ვარ, რადგან საკუთარ მამულში ვცხოვრობ.

მთვარია ერთმანეთი და ერთად დგომა გვიყვარდეს, როგორც უწინ გვიყვარდა ერთმანეთი და ერთად ვაკეთებდეთ ეროვნულ საქმეს, არ ვიყოთ დაყოფილნი, თუნდაც ამდენ პარტიებად. ეს არანორმალური ვითარებაა. მაგალითისათვის შეიძლება ინგლისი დავასახელოთ. ამხელა ქვეყანაში მხოლოდ სამი-ოთხი წამყვანი პარტიაა. იქნებ ესეც ჩვენი ამბიციურობის ბრალია. უნდა გადავლახოთ ეს რთული პერიოდი და მხარში ამოვუდგეთ მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებს, საბოლოოდ გავხდეთ ევროპელები. მინდა აქვე ორიოდ სიტყვით კვლავაც პრესას შევეხო, როგორც თავად ჟურნალისტი. ქვეყანაში ამდენი ოპოზიციური პოზიციური გაზეთი დიდად სასიკეთო როლს ნამდვილად ვერ თამაშობს. მოვა ის დროც, როცა ე.წ. ბულვარული ყვითელი პრესა ფესვებს ღრმად ველარ გაიდგამს, ფასი დაედება სოლიდურ, გაწონასწორებულ პრესას.

– *მინდა ვკითხოთ, ამჟამინდელი კავშირი „ცოდნა“, რომელიც აღრულ პერიოდში შეიქმნა, მიზნად ისახავდა განათლების შეტანას ადამიანებში, რაც სჭირდე-*

ბოდა სახელმწიფოს. დღეს, როცა ასე საჭიროა ხალხისათვის თქვენი ორგანიზაციის კეთილშობილური მოღვაწეობა, რა ფუნქციები ეკისრება თქვენს კავშირს, აქვე მინდა დავსძინო, რომ თქვენი პიროვნული ავტორიტეტი ორგანიზაციას მუშაობაში ხელისშემშლელ პირობებს უთუოდ მოუხსნის.

– „საზოგადოება ცოდნას“ უკვე თხუთმეტი წელიწადია, რაც ეწოდა საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი. ეს მოხდა კანონმდებლობის მოთხოვნებისა და ამოცანების შესაბამისად.

ხშირად გვეკითხებიან რამ გადაგვარჩინა? – იმან, რომ ჩვენს სულიერ ფასეულობებს, ეროვნულ ღირებულებებს დაარსებიდანვე დიდი ყურადღება ექცეოდა, არ მივდიოდით მხოლოდ ძველი ღრის სულიკვეთებით, ვეხმაურებოდით და ძალიან საინტერესოდაც ქართულ ლიტერატურას, ქართულ ეკონომიკას, ისტორიას, სულიერებას, მარადიულ ღირებულებებს. მართლაც, იყო ისეთი მარადიული თემები, რომელთაც ვერასოდეს ვერავითარი საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ფორმაცია ვერ შეცვლის, ამიტომ ჩვენს პროფესორ-მასწავლებლებს ახალ ნიადაგზე გადასვლა არ გასჭირვებიათ. სახელმწიფო ადრე გვეხმარებოდა, ახლა ეს ვეღარ ხერხდება, თუმცა რეალური თავისუფლებისა და ხელის შეწყობის პირობებში შეძლებისდაგვარად ვმუშაობთ,

ეროვნული სულისკვეთებით ვეწვეით ლექციურ, საინფორმაციო, საგანმანათლებლო, ახსნა-განმარტებით მუშაობას მოსახლეობაში, რაოდენობას აღარ ვართ გამოდევნებულები, უფრო მეტად ხარისხზე ვფიქრობთ. ამასთან ერთად ბევრი საინტერესო წიგნიც დავბეჭდეთ, რომელთა შორის აღსანიშნავია: „საერთაშორისო ბიზნესი“, „საქართველოს კონსტიტუცია და კანონი პოლიციის შესახებ“, „დემოკრატიის ცნება და მოდელები“, „მაკროეკონომიკის შესავალი“, პოლიტოლოგიის რამდენიმე სახელმძღვანელო, „საბაჟო საქმე“, „თუშეთი“, არა ერთი და ორი მხატვრული ლიტერატურის ნაწარმოებები და სხვა, რაც მოითხოვა ჩვენმა დღევანდელმა ცხოვრებამ. პირადად მე დავბეჭდე გურამ რჩეულიშვილზე წიგნი, ლექსების ერთტომეული, ნარკვევების კრებული, ორი რომანი.

ჩვენთან თანამშრომლობენ განათლებული ადამიანები, ვისაც შეუძლია ასწავლოს ეროვნული სულისკვეთებით, ვისაც გულწრფელად უყვარს თავისი სამშობლო. წელიწადში 4-5 ათასი ლექცია იკითხება როგორც ფასიანი, ასევე უფასო – მოსახლეობის დახმარების, ინფორმირებისა და ხელის შეწყობის მიზნით. „საზოგადოება ცოდნის“ ერთ-ერთი დანიშნულება არის სასწავლო-საგანმანათლებლო საქმიანობა და ამ მხრივ მოღვაწეობაც გრძელდება. რაც შეეხება „ჩემს“ ავტორიტეტს, ვიტყვოდი, რომ „ჩემს“ მართლ არა, ჩვენ ერთად ვმშრომობთ, ვსაქმიანობთ, ვიღ-

წვით, ჩვენს გვერდით არიან არა მხოლოდ მეცნიერები, ლექტორები, მწერლები, არამედ სხვა საინტერესო პროფესიის ადამიანებიც.

– თქვენ ძალზე საინტერესო შემოქმედებითი გზა განვლეთ, განათლებული საზოგადოება კარგად გიცნობთ, გაფასებთ. ამ ურთულეს გზაზე კვლავ რა შემოქმედებითი სიახლეები გველოდება?

– წელან მოგახსენეთ, ბუნებით ოპტიმისტი ვარ-მეთქი. მიუხედავად იმისა, რომ ყოველგვარი გაჭირვება გამოვიარე: მე არასოდეს დამავიწყდება ის ტანჯვა, რაც 200 გრამი ტალახით შავი პურისათვის მიმიღია, არც ნავთის გაუთავებელი რიგები მავიწყდება, მაგრამ ყოველგვრად ამას შემოქმედებითი საქმიანობისათვის ხელი არ შეუშლია. 35 წიგნზე მეტი გამოვეცი, ბევრია მათ შორის უცხოური ლიტერატურიდან ნათარგმნი. ცოტა ხნის წინ ლექსების კრებული გამოვეცი, რომელსაც „შესანდობარი“ ჰქვია. ამით კიდევ ერთი ხარკი გადავუხადე არა მხოლოდ ნაცნობ-მეგობრებს, არამედ მათაც, ვისაც პირადად თუმცა არ ვიცნობდი, მაგრამ თავიანთი ღრმა სულიერებით წარუშლელი კვალი ატოვებდნენ ჩემში.

გამოვეცი იაპონური ტანკას მსგავსი 5 პწკარიანი ლექსების კრებული, რაც, ალბათ, ჩინურ-იაპონური პოეზიის გავლენით შევქმენი. ჩემი აზრით, საინტერესო კრებულია. როგორც ვთქვი, გამოვეცი ორი რომანი „სიკვდილი ოცდაათ ლარად“, „დაუსრულებელი ზამ-

თარი“, აგრეთვე ლექსების კრებული „უიმედობის და იმედის გზაჯვარედინზე“. ამ ბოლო პერიოდში გურამ რჩეულიშვილის ნაწარმოებების სრული კრებულის გამოცემით ვარ დაკავებული, გურამის დის, მარინე რჩეულიშვილი-ფალავანდიშვილის დაულაღავი შრომით მომზადდა ხუთ ან ექვსტომეულის აკადემიური გამოცემა. ფართო საზოგადოება გურამს მხოლოდ რამდენიმე წიგნით იცნობდა, ახლა კი მათ საშუალება ექნებათ წაიკითხონ ტომეულები, უფრო ახლოს გაეცნონ მის თვითმყოფად შემოქმედებას. ჯერ მართო გურამის დღიურები რად ღირს, მხატვრული პროზის უმაღლეს დონეზე რომ არის დაწერილი, ამასთან ერთად, ლექსები, პიესები, ეს ყველაფერი ერთად დიდი ეროვნული საჩუქარი იქნება ჩვენი მკითხველებისათვის.

ეს საშური საქმე ითავა და დააფინანსა მსოფლიოში საყოველთაოდ ცნობილმა შემოქმედმა, დიდმა ქართველმა მხატვარმა, რუსეთის სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტმა ზურაბ წერეთელმა. იგი გურამის ახალგაზრდობის მეგობარიც გახლდათ. ზურაბი ისეთივე დიდი მეცენატია, როგორი ბუმბერაზი მხატვარ-მონუმენტალისტიცაა. ის არაჩვეულებები ადამიანია, სიკეთითა და კეთილშობილები სავსე, მისი მსგავსი არც შემხვედრია ჩემი ცხოვრების გზაზე.

კარგად მახსოვს, რამდენიმე წლის წინათ გურამ რჩეულიშვილის ტომეულების გამოსაცემად საქართველოში არავინ გამოჩნდა არცთუ ისე მნიშ-

ვნელოვანი თანხის გამღები, თვით გურამის ახლობლებს შორისაც კი. როცა ზურაბს დაუურეკე მოსკოვში და ვუთხარი ჩანაფიქრის შესახებ, მან მოკლე და ყველაფერის დამტევი ფრაზით მიპასუხა „ჩვენი რჩეულასთვის ყველაფერი უნდა გააკეთოთ“ და გააკეთა კიდეც.

ეს ფაქტი ერთი წვეთია ზურაბის ოკეანის ტოლ საქმიანობაში, თუმცა აქაც და ყველა საქმეშიც ნათლად გამოსჭვივის მისი მაღალი ბუნება და განუმეორებელი კაცურკაცობა.

– შემოქმედებითი ინტელიგენციის თვალში მასწავლებელია, რა თქმა უნდა, ვინც განზრახ არ დაიბრმავებს თვალებს. დღეს, როცა ქვეყანა ჩიხიდან გამოდის, როგორ ფიქრობთ, როგორი „შემოქმედებითი“ ინიციატივა უნდა გამოვიჩინოთ?

– მთავარი ინიციატივა ერთმანეთის გაგება და დაახლოებაა. ეს ყველაფერზე მეტად გვჭირდება. სანამ არ მოხდება სიყვარულის ჭეშმარიტი ზეიმი, რომელშიც თითოეული ადამიანი მიიღებს მონაწილეობას, სანამ არ მოხდება ხალხისა და ქვეყნის გამთლიანება, უნდა ვიცოდეთ, რომ არაფერი გამოვა. ერთიანობა და სიმტკიცეა ჩვენთვის აუცილებელი, მით უმეტეს დღეს, როდესაც ვეებერთელა რუსეთმა ეკონომიკური ბლოკადისა და ცივი ომის ტოტალიტარული მიმართულებები აირჩია, ეს მათთვისვე ბევრად უარესია.

უნდა შევიგრძნოთ თითოეულმა

ქართველმა, რომ დაქსაქსულობა და შუღლი დაღუპავს ჩვენს ქვეყანას. ნუ ვუყურებთ სხვა ქვეყნებს: რუსეთი დიდია, თუ დაიშლება, ბევრი ქვეყანა დარჩება. ასევე შეიძლება ვთქვათ თუნდ შეერთებულ შტატებზეც, ჩვენ კი ისედაც ტერიტორიულად პატარა და მცირერიცხოვან ერს რა გადაგვარჩენს?! მხოლოდ ერთიანობა, ერთ მუშტად შეკვრა, სიყვარულის უზენაესობა. ამით თუ მოხდება ჩვენი აღორძინება და წინსვლა.

– საინტერესოა თქვენი აზრი მინისტრთა კაბინეტის შექმნასთან დაკავშირებით.

– მე მწერალი და ჟურნალისტი გახლავართ, მაინცდამაინც არ მიყვარს მთვრობასა და პოლიტიკაზე საუბარი, მაგრამ მჯერა, რომ ამ ეტაპზე ქვეყნის შველა მოითხოვდა ერთიანი გუნდის ჩამოყალიბებას, რადგან მაშინ პასუხისმგებლობას ვერავინ აიცილებდა, საერთო საქმე კი მეტი მონდომებით გაკეთდებოდა, რასაც რეალურად ვხედავთ დ ვგრძნობთ.

ჟურნალისტებზე მკითხეთ და ბევრიც ვილაპარაკეთ, მით უმეტეს, რომ მე თავად მწერალი და ჟურნალისტი ვარ. ამ საპასუხისმგებლო საქმეში, ისევე როგორც მწერლობაში, საჭიროა პატიოსნება, გულისხმიერება, კვლავ სიყვარული და სიფრთხილე. ერთ პატარა მაგალითს გავიხსენებ. ჯერ კიდევ შორეულ 1972 წელს მივიღე ბინა, რომელშიც ამჟამადაც ვცხოვრობ. ერთხელ მოდის ჟურნალისტი გოგონა

ინტერვიუს ასაღებად და მეკითხება: საცხოვრებელი ბინა როგორ იყიდეთ, ამდენი ფული სად გქონდათო. ამ დროს ბინის მისაღებად ერთი თეთრიც არ გადამიხდია, იმ დროში ასე იყო, რაც უკვე აღარ ხდება. ჟურნალისტს კი ამგვარი რამის არ სჯერა და ურჩევნია დაწეროს წერეთელს ორასიათასლარიანი ბინა აქვსო. ბევრის აზრით სიცრუე უფრო მომგებიანია, მაგრამ ხომ გახსოვთ ანდაზა: „ტყუილს მოკლე ფეხები აქვსო“.

მინდა ვთქვა, რომ სანამ არ მოისპობა ჩასაფრება, შუღლი, გაუტანლობა, მანამ ვერ გავიმარჯვებთ. კვლავ და კვლავ გავიმეორებ – ჩვენ უნდა გვიყვარდეს ერთმანეთი, მხოლოდ სიყვარული გადაგვარჩენს. ადამიანს მუდმივად უნდა უყვარდეს, უსიყვარულოდ ერთი დღეც კი არ უნდა იცხოვროს.

– *უკვე ითქვა, ოღონდ ტომეულების შესახებ და მაინც მინდა გკითხოთ, თქვენ იყავით დიდი ქართველი მწერლის გურამ რჩეულიშვილის უახლოესი მეგობარი. თქვენი მხატვრულ-პუბლიცისტური ნაწარმოები „მე ახლაც ოცდაექვსი წლისა ვარ“ ძალზე ძვირფასია მათთვის, ვისაც უყვარს მწერლის შემოქმედება, ის დღესაც დიდი ინტერესითა და სიყვარულით იკითხება. როგორ ფიქრობთ, გურამ რჩეულიშვილი ცოცხალი რომ ყოფილიყო, სად იქნებოდა, სად დადგებოდა და რამდენად მისაღები იქნებოდა მისთვის ის არსე-*

ბული ვითარება, რომელიც სუფევს ქვეყანაში.

– რთული კითხვაა, ცოტა ტრაფარეტულიც. გურამ რჩეულიშვილი დიდი პატრიოტი გახლდათ თავისი ქვეყნისა. დარწმუნებული ვარ არ იქნებოდა ზოგიერთებივით აქეთ-იქეთ მარბენალი. ის იქნებოდა ქვეყნის ცენტრში, როგორც ერის გამაერთიანებელი, ორივე მხარეს ხომ მხოლოდ ქართველები, ჩვენი ძმები და ახლობლები დგანან.

გურამი იყო სამაგალითო ქართველი ვაჟკაცი, გასაოცარი შემკრები საზოგადოებრიობისა. ვის არ ნახავდით მის საზოგადოებაში: მწერალს, ექიმს, მხატვარს, კომპოზიტორს, ქურდს თუ მოჩხუბარს. ის მოჩხუბარიც და ის ქურდიც საოცრად კარგი ხდებოდა მასთან ძმაკაცური ურთიერთობის შემდეგ. მან რამდენიმე კრიმინალიც კი გამოასწორა. დიდი ბიჭი იყო და იმიტომ. ის იქნებოდა ნამდვილი გამაერთიანებელი ქართველი ერისა. გახსოვთ, ალბათ, მისი ნაწარმოებიდან – ალავერდზე რომ ავიდა და ხალხს გადმოსძახა, ასევე გადმოსძახებდა და გააერთიანებდა შუღლისა და კონფრონტაციისათვის დაგეშილ ქართველებს. წორედ ამგვარი დიდებული თვისებების გამო დიდად აფასებდნენ და მასთან მეგობრობდნენ ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა. მათ უბრწყინვალესი წერილებიც დაუტოვეს ქართველ ხალხს დიდი მწერლის შესახებ.

– *თქვენი ვაჟი, ბატონი გივი წერეთელი მმართველ წრეში გა-*

მორჩეული პოლიტიკოსი გახლავთ. როგორც მამა, რამდენად კმაყოფილი ბრძანდებით მისი მოღვაწეობით ამ ურთულეს სფეროში?

– ჩემი ვაჟიშვილი პროფესიით ექიმი და იურისტია. მისი პოლიტიკაში მოსვლა თავისთავად, ბუნებრივად მოხდა. 1992-1993 წლებში ძალიან დიდი გაჭირვება სუფევდა ქვეყანაში. გაუთავებელმა პურის რიგებმა, დაპირისპირებამ, არეულობამ გამოიწვია მისი ბიზნესში ჩართვა, შემდეგ კი სრულიად ბუნებრივად პოლიტიკური კურსის აღება. გიგი ძალზე მობილიზებული პოლიტიკოსია, განათლებული, უცხო ენებიც იცის, რაც მთავარია, ძალზე უყვარს კითხვა. როგორც მამა, მკაცრად ვზრდიდი, ცელქი იყო და იმიტომ. ყველა ცელქი კი მეტწილად ნიჭიერია. მისმა დიდმა განათლებამ და სურვილმა იმისა, რომ ქვეყნისათვის ხელშესახები საქმე გაეკეთებინა, პოლიტიკაში მოიყვანა. ახლა სწორედ პოლიტიკოსების დროა. ჩემს დროს კი მწერლებისა და პოეტების დრო იყო. გიგი თვალსაჩინო პოლიტიკოსია, არის ჩამოყალიბებული პიროვნება, ერთგული, უღალატო, გაწონასწორებული, კაცური, მიმტკეპელი.

სახლში შუალამით რომ მოვიდეს, მაინც კითხულობს და კითხულობს. სხვანაირად ვერ გაიზრდები კაცი. მამაც და შვილიც შუალამემდე ვმუშაობთ – „ქვეყნად ყველას აქვს დღე დასვენების, პოეტის გარდა“, როგორც ამბობდა

დიდი გალაკტიონი. ოღონდ ახლა თუ მოვახდენთ პერიფრაზირებას, პოლიტიკოსი უნდა ჩავწეროთ.

– თქვენი ოპტიმიზმის შესახებ ბრძანებდით, იმედი გაქვთ რომ ხვალ საქართველო უთუოდ უკეთესი იქნება. რა გარანტიებით პასუხობთ ამ რთულ და დაშტამპულ კითხვას?

– ჩემს ოპტიმიზმს რწმენას მატებს ის, რომ საქართველო ბევრჯერ უარესი მდგომარეობიდან გამოსულა. როც ბოლშევიკური ჩექმით გასათელად მე-11 არმია შემოვიდა, საქართველომ არ დაკარგა საკუთარი იერსახე. შემდეგშიც ყველა უმძიმეს წინეს გაუძლო. განა ეს ცოტაა? გავიხსენოთ რა ბედი ეწია იმპერიაში შემავალ სხვა ხალხებს. თუნდაც ყაზახების მაგალითი ავიღოთ: ყაზახების 75% გარუსდა, არც უზბეკებს ან მოლდაველებს დადგომიათ კარგი დღე. ჩვენ ძლიერი ერი ვართ, გავუძელით მონღოლებს, სპარსელებს, არაბებს, ოსმალებს, რუსებს, ლეკებს, გადავრჩით. ასე რომ, ძალზე ბევრი ძნელი პერიოდი შექმნილა ჩვენი ქვეყნის არსებობის ისტორიაში, მაგრამ ერთიანობით, თავდადებითა და ბრძოლით გადაგვილახავს. დღეს ქართველი ხალხის უდიდეს ნაწილს იმედი აქვს ახალგაზრდა, მომზადებული, გაბედული ხელისუფლების, სჯერა ყოველგვარ გაჭირვებიდან ისინი გამოგვიყვანენ, საქართველო მოწინავე დემოკრატიულ ქვეყნად იქცევა.

– *კითხვა, რომელიც მსურდა დამესვა და ვერ დავისვით. ეს ალბათ სახუმარო კითხვა უნდა ყოფილიყო. ამჟამად ვიყვართ თუ არა ვინმე?*

– ჩემი სოლიდური ასაკის გამო „გადახვევებს“ აღარ ვაკეთებ. ის დრო უკვე წავიდა, გაქრა. ძალიან მიყვარს ჩემი მეუღლე, არაჩვეულებრივი ქართველი ქალი, ძალიან მიყვარს ჩემი ოჯახი, მართლა ვგიჟდები შვილიშვილებზე, მიყვარს თავალებული მუშაობა, ამავე დროს მიყვარს კარგი სუფრა, ქეიფი, ქართველი კაცების უმრავლესობის მსგავსად, თუმცა როგორც ერთ-ერთ ლექსში ვწერდი: ბოლო სადგური თურმე სახლია“.

– *ბარემ კურიოზებზეც გეთქვით ორიოდ სიტყვა.*

– გავიხსენებ თუნდაც ძალიან დიდი ხნი წინანდელ შემთხვევას – რუსთაველის პროსპექტზე მივდიოდი. ერთი ნაცნობი, რომელსაც შესახედად ვიცნობდი, სახელი და გვარი კი არ მახსოვდა, შემხვდა და გადამეხვია, როგორ მიხარია ცოცხალი რომ ხარო.

– კი მაგრამ, რატომ უნდა მომეკვდარიყავი-მეთქი, – გამიკვირდა, თან შინაგანად გაგებრაზდი, ასეთი უტაქტო მომართვის გამო.

– რას ამბობ, თქვენზე მითხრეს ზღვაში დაიხრჩო.

– ზღვაში რა დამახრჩობდა, შე კაი კაცო, ცურვა არც კი ვიცო-მეთქი, – ისევე გავიკვირე.

– შენ გურამ რჩეულიშვილი არა

ხარო? სულ ერთად გხედავდით და შეიძლება ამერიას.

– გურამი ჩემი მეგობარი იყო და საუბელუროდ, დაილუპა-მეთქი – ავუხსენი.

– მაშინ შენი ჭირიმე, ისე მიხარია ცოცხალს რომ გიყურებ, უნდა დაგპატიჟო, შენი სიცოცხლისა უნდა დავლიო, – მთხოვა.

უარი ვერ ვუთხარი, წესისამებრ, დავლიეთ, კურიოზი კი ისიც იყო, რომ ფული მე გადავიხადე.

– *თქვენი სურვილები?*

– ერთად აღვუდგეთ თავისუფლების ხელყოფის მსურველებს, მოვითმინოთ, გავიჭიროთ, იმედი არ დავკარგოთ, სანამ ჭეშმარიტად ევროპულ ქვეყნად არ გადავიქცევით, როგორცაა საფრანგეთი, გერმანია, იტალია, თუნდაც ბალტიისპირეთის ქვეყნები. რომ დავიცვათ ის მონაპოვარი, რაც დემოკრატიამ მოგვიტანა. ისიც საჭიროა ბოროტად არ გამოვიყენოთ სიტყვის თავისუფლება, არ ვაქციოთ ბეჭდვითი სიტყვა დაპირისპირებისა და ლანძღვის საბაბად, ისიც უპირველესად საქართველოს წინსვლის საშუალება უნდა იყოს.

რა დამავიწყებს საბჭოეთის დროინდელ მძვინვარე ცენზურას. მახსოვს უნივერსიტეტიდან სამხედრო ბანაკში ვიყავით, ლეიტენანტობა უნდა მიგველო. როცა გატარებული დღეების შესახებ დავწერე, როგორ შეიძლება სამხედრო ბანაკზე წერა, უცხოური დაზვერვა გაიგებსო და ამიკრძაღეს. იძულებული გავხდი სამხედრო ბანაკი

„სპორტულ“ ბანაკად გადამეკეთებინა., ასევე არ შემიძლია არ გავიხსენო – ტიცციანზე და პაოლოზე ვწერდი, მათდამი მიძღვნილ ლექსში: „არ ჩააბარეთ სული კაცუნებს“. „კაცუნებს“ – როგორ შეიძლება ამის დაწერაო და ესეც ამომადებინეს.

ასეთი ცენზურა შორეულადაც აღარ აწუხებთ მწერლობას, დღევანდელ საინფორმაციო საშუალებებს, ათასჯერ უფრო მეტად თავისუფლები

და ლაღები არიან. საერთოდ, თუ ვიტყვით, შიშით არაფრის არ უნდა გვეშინოდეს, იმედი არ უნდა დაგვკარგოთ, წერა ყველაზე მეტად იძლევა იმის საშუალებას, დაკავებული იყო და დრო არ გრჩებოდეს არეული, ცუდი ფიქრებისათვის, ოღონდ საჭიროა მართლად წერა, სამშობლოზე ფიქრით წერა, სიკეთის კეთებისათვის წერა. მაღლობა ღმერთს, აზროვნება გვაქვს, შეგვიძლია სიმართლეს ვემსახუროთ და ეს ყველაფერი მხოლოდ საქართველოს გამთლიანებას, წინსვლას, წარმატებას მოვანხმართ.

ინტერვიუ ნუგზარ წერეთელთან
მიჰყავდა ჟურნალისტ რუსუდან გურიელს
თბილისი, 2006 წ.

უდიდესი მხატვარი და პიროვნება

გამომცემლობა სარედაქციო წინასიტყვაობაში აღნიშნავს:

„წიგნი „გული პალიტრაზე“, რომელიც ეძღვნება რუსეთის სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტს, საბჭოთა კავშირის და რუსეთის სახალხო მხატვარს, სახელმწიფო პრემიების მრავალგზის ლაურეატს ზურაბ წერეთელს, დაწერილია ცნობილი მოსკოველი ჟურნალისტისა და მწერლის ლევ კოლოდნის მიერ. იგი ავტორია მოსკოვის შესახებ მრავალი გამოცემისა, აგრეთვე წიგნებისა: „ როგორ ვიპოვე „წყნარი დონი“, „პოეტები და ბელადები“, „ბელადი უგრიმოდ“ და მრავალი სხვა.

სახელგანთქმულ მხატვარზე გამუდმებით წერენ გაზეთები და ჟურნალები, თუმცა წიგნები მისი ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ მაინც ნაკლებად იყო.

„გული პალიტრაზე“ ერთ-ერთი საფუძვლიანი მცდელობაა მონოგრაფიული თვალსაზრისით მოუთხროს მკითხველებს გამარჯვების ობელისკის, პეტრე დიდის მონუმენტური ქანდაკების და სხვა ფართოდ განმარტებული ძეგლების ავტორზე, რომელთა გარეშეც დღეს მოსკოვი და მსოფლიოს მთელი რიგი ქვეყნები წარმოუდგენ-

2005 წლის ბოლოს მოსკოვის გამომცემლობა „გოლოს-პრესმა“ მესამედ დაბეჭდა ცნობილი მწერლისა და ჟურნალისტის პროფესორ ლევ კოლოდნის უხვად ილუსტრირებული სქელტანიანი წიგნი „მხატვარი ზურაბ წერეთელი – გული პალიტრაზე“.

ლევ კოლოდნის წიგნის ძალიან დიდი ტირაჟით გამოსული წინა გამოცემები კარგა ხანია გაიყიდა. მესამე გამოცემა კიდევ უფრო შევსებულია და გადაამუშავებული.

ლია“.

როგორც ვთქვით, უხვად ილუსტრირებული და გარეგნულად ბრწყინვალედ გაფორმებული წიგნი უმაღლეს პოლიგრაფიულ დონეზეა გამოცემული, მისი უპირველესი ღირსება ზურაბ წერეთლის ცხოვრებისა და ნაყოფიერი შემოქმედების მხატვრული აღწერის გულმოდგინე ცდაა. აქ ხდება საზოგადოებრიობისათვის საყურადღებო ისეთი ცხოვრებისეული მოვლენების გამომხეურება, რაც აქამდის შედარებით ნაკლებად იყო ცნობილი. დიდი ადამიანების ცხოვრების ფურცლების გადაშლა ყოველთვის აინტერესებს ხალხს, ცალკეული მოვლენებისაგან კი ერთი უზარმაზარი სიცოცხლე იკვრება, თვითმყოფადობითა და განუმეორებლობით გამორჩეული სამაგალითო სიცოცხლე.

ლევ კოლოდნის საინტერესო მწერლურ-ჟურნალისტური ხერხი აქვს გამოყენებული. იგი აღწერს მხატვრის ცხოვრების ამა თუ იმ მომენტს დასაწყისიდან, პაწაწინა ბიჭობიდან თითქმის 2005 წლამდე, უკვე ისტორიის საკუთრებად ქცეულ გუშინდელ დღემდე, თან საკუთარი თხრობის დროს შიგადაშიგ, ოღონდ თანმიმდევრულად, სისტემატურად, ურთავს თავად წიგნის მთავარი მოქმედი გმირის ზურაბ წერეთლის მეტად საყურადღებო მოგონებებს, მსჯელობას, მოსაზრებებს.

ეს ორიგინალური მეთოდი სათქმელს მეტ დამაჯერებლობას მატებს, ხაზს უსვამს დოკუმენტურობას, უტყუ-

არობას და წიგნისადმი ინტერესს უდავოდ აძლიერებს. კიდევ მინდა გავიმეორო – ეს მართლაც შთამბეჭდავი ხერხია, ოღონდ ჩემი და იმ ადამიანების, ვინც ძალზე ახლოს იცნობს ზურაბს, გაკვირვება გამოიწვია შემდეგმა ფაქტმა: მსოფლიო მასშტაბის მხატვარ-მონუმენტალისტის უკიდურესი მოუცლელობის დროს, როცა ყოველი საათი კი არა წუთიც მოქმედებისა და მოღვაწეობისათვის არის გათვლილი, როგორ მოახერხა ლევ კოლოდნიმ ამდენი საინტერესო მოსაზრების დაფიქსირება, ასეთი რამ ხელეწიფებათ მხოლოდ ნამდვილ მწერლებსა და ჟურნალისტებს.

მივყვეთ მეტად საინტერესო წიგნის დინამიკურ ღინებას.

თბილი, კეთილი ბუნებით ცნობილი, მილიონთაგან გამორჩეული ზურაბ წერეთელი ცხადად იხსენებს ძალიან დიდი ხნის წინანდელ ამბებს, თანაც არავინ არ ავიწყდება: დედა, მამა, ბებია, ბაბუა, უმცროსი და, ბიძები, ახლობლები, მეგობრები, მასწავლებლები თუ მეზობლები. ეს მისი ბუნებრივი დამახასიათებელი ნიშანთვისება, მისი ხასიათის კეთილშობილების ხილული გამოვლენაა, ამიტომაც ცდილობს ყველას ღირსეული პატივი მიაგოს, ან ვისაც კი თუნდ მცირე სიკეთე გაუკეთებია, ერთიანად და ერთიანად გადაუხადოს.

სიყვარულით იგონებს ზურაბი მამას, დაუვიწყარ კონსტანტინე წერეთელს:

– „მამაჩემი 98 წლისაა. უს-

ათვალოდ კითხულობს, წერს, ყოველ-
დღე ათ კილომეტრს დადის აქეთ
იქეთ დედას სასაფლაომდე. მაგიდასთან
გამართული ზის. მაგიდიდან სტუმრე-
ბი ხუთჯერ გარბიან ტუალეტში, ის
კი ქანდაკებასავით არ ირხევა. ვეხ-
ვეწები, ვეზუდარები ჩემთან გადმოვიდეს
საცხოვრებლად. არაო, მეუბნება, შენს
მუზეუმს უყურადღებოდ ხომ ვერ მი-
ვატოვებო. იცით რას ეძახის მუზეუმს?
იმ ორ ოთახს, სადაც ცხოვრობს.
ოთახები იატაკიდან ჭერამდე ჩემზე
დაწერილი სტატიებითაა მოფენილი.
ხშირად ამბობს, აი, როგორი შვილი
მყავსო. მსგავსი ადამიანები საქართვე-
ლოში ჯერ არ გადაშენებულან. წერს
მოგონებებს, ისეთ ღონეზე მაქებს, რომ
ზოგჯერ მრცხვენია კიდეც“....

ღრმა პატივისცემით იხსენებს
მხატვარი დიდ წინაპრებს დედისა და
მამის მხრიდან – წერეთლებს, ნი-
ჟარაძეებს, მიქელაძეებს, ლოლობერიძეებს,
ლორთქიფანიძეებს, ერისთავებს.... თბი-
ლად იხსენებს ბაბუას, სიმონ ნიჟარაძე-
ეს, ვისთანაც სამ წლამდე იზრდებოდა
ხონში. მწიგნობარი და განათლებული
ბატონი სიმონი 1937 წლის ბოლოს
დახვრიტეს, მას შემდეგ დედას თამარ
ნიჟარაძეს და სანკტ-პეტერბურგში
კლასიკურად განსწავლულ ბებიას მარ-
იამ ლოლობერიძეს მთელი ცხოვრება
შავები აღარ გაუხდიათ.

ბებიას ხაზგასმული სიყვარულით
იხსენებს დიდი მხატვარი. პატარაო-
ბის წლებშივე ზურაბს კომუნისტების
მოძულე ბებომ მკერდზე ოქროს ძე-

წკვი და წმინდა გიორგის ოქროსავე
მედალიონი დაჰკიდა. ეს საჩუქარი
ზურაბს მთელი ცხოვრება თილისმასავე-
ით ეკიდა და დღესაც ყელზე ჰკიდა,
თითქოს წმინდა გიორგის მედალიონმა
შორეული წლებიდანვე სტიმული მისცა,
რომ საქართველოს მფარველი წმინდ-
ანის საქვეყნოდ აღიარებული ქანდაკე-
ბებით მოეფინა მსოფლიოს მრავალი
ქვეყანა, მათ შორის ზესახელმწიფოები
– ამერიკის შეერთებული შტატები და
რუსეთი.

საოცარი შინაგანი სითბოთი იგ-
ონებს ზურაბი დედის უძცროს ძმას,
ცნობილ ქართველ მხატვარსა და ღირ-
სეულ მამულიშვილს გივლა ნიჟარაძე-
ეს.

– „ჩემი ბიძა, გიორგი ნიჟარაძე,
იყო ძალიან საინტერესო, წარმოსადე-
გი, ლამაზი და ძალიან ნიჭიერი კაცი.
ის უაღრესად დიდ დროს უთმობდა
ჩემთან მეცადინეობას.... მე მასში ყვე-
ლაფერი მომწონდა: სიარულის მანერა,
ძალღონე, გავარჯიშებულობა, ხატვის
პროცესი. მე ბიძაჩემზე ვიყავი შეყვარე-
ბული და მჯეროდა ისეთივე მაღალი
ვიქნებოდი, როდესაც გავიზრდებოდი.
არ გამოვიდა.... დედის მხრივ ყველა
მაღლები და ძალიან კარგი შესახე-
დავები იყვნენ, შესანიშნავად მღეროდ-
ნენ. მამის ხაზით კი ყველა ბიძა თითქოს
ერთი სიმაღლისა იყო. ხასიათით ძა-
ლიან დავემსგავსე დედას, სიმაღლეში
კი არაფერი გამომივიდა“.

სიყვარულით იხსენებს ზურაბი
მშობლიურ თბილისს, პლენხანოვის

პროსპექტს, კრილოვის ქუჩას, სადაც დღევანდელი მასშტაბებით არცთუ დიდ ბინაში სამი ოჯახი შენმატკბილებულად ცხოვრობდა, შეშის ღუმელი კი ძლივს ათბობდა ოთახებს.

კონსტანტინე წერეთლისა და უკვე ცნობილი მხატვრის გიგლა ნიჟარაძის საერთო ბინას ხშირად სტუმრობდნენ კოტეს მეგობრები და გიგლას კოლეგები, სახელმძღვანელო დიდი მხატვრები: დავით კაკაბაძე, ლადო გუდიაშვილი, უჩა ჯაფარიძე, აპოლონ ქუთათელაძე...

ზურაბი ჩვეული პატივისცემისა და სიყვარულის გამომხატველი მანერით იხსენებს:

„მხატვრებს მე ბავშვობიდანვე დავუახლოვდი. ძალიან ხშირად იმყოფებოდნენ ჩვენთან, აგრეთვე დედის ღვიძლ ძმასთან. ისინი საათობით ლაპარაკობდნენ ხელოვნების შესახებ, კამათობდნენ მხატვრობაში სხვადასხვა მიმდინარეობებზე. ეს ადამიანები მე ღმერთებად მიმაჩნდა. ყველანი მამაჩემის ახლო მეგობრები იყვნენ. ჩვენს ფართოდ კარგადებულ სახლში მათ ძალზე ხშირად ვხვდავდი. მე სულგანაბული, სუნთქვაშეკრული ვუსმენდი მოსაუბრეებს. მაშინ დამებადა ბავშვური ფიქრი მათსავით ყოვლისშემძლე ვყოფილვიყავი და მეც მრგებოდა მხატვრად გაზრდის ბედნიერება“.

ამგვარად, მხატვრობისადმი დიდ სიყვარულს მომავალში მსოფლიოს მასშტაბით სახელგანთქმული მხატვარი პატარა ბიჭობის წლებიდანვე ამჟღავნებდა. საბავშვო ბაღში ყველაზე მეტად

ფერადი ფანქრები და აკვარელის საღებავები უყვარდა. ერთხელ საბავშვო ბაღის აღსაზრდელი სახლში მარტო დარჩა. ყურადღების მისაქცევად გამოყოფილი ნათესავი სამზარეულოში საქმიანობდა. ხუთიოდე წლის ზურაბმა გამოიტანა უკვე საკუთრად მოპოვებული აკვარელის საღებავები, შედგა სკამზე და სასტუმრო ოთახის კედელი ბავშვის გაუწაფავი ხელით მოხატა. შეიძლება მშობლები ბავშვური ალალი ნამუშევრითა და გასარემონტებელი კედლით მთლად კმაყოფილები ვერ დარჩნენ, მაგრამ ღვთის განგებით თითქოს აქედან დაიწყო მონუმენტური ხელოვნებისაკენ გადადგმული პატარა ნაბიჯები, რაც მომავალში გიგანტურ ნაბიჯებად იქცა.

ლევ კოლოდნი საინტერესო მანერით აღწერს ზურაბის ბავშვობას, გონიერი პატარა ბიჭისთვის დამახასიათებელ ქმედებებს, მისი პირველი სასიყვარულო გატაცებებიც კი არ ავიწყდება. ავტორი დიდ ყურადღებას უთმობს სკოლის, სტუდენტობის წლებს, საინტერესო კუთხით გადადგმულ საწყის ნაბიჯებს ცხოვრებასა და დიდ ხელოვნებაში.

ასეთი მიდგომა მე სრულიად გამართლებულად და სწორად მიმაჩნია. დღეს ზურაბ წერეთელზე უამრავი იწერება მსოფლიოს ნებისმიერი ქვეყნის პრესის ფურცლებზე, გამოდის ალბომები, წიგნები, ბუკლეტები, იდგება სატელევიზიო და დოკუმენტური ფილმები. დაინტერესებულ ადამიანს

საშუალება აქვს, როგორც ხაზგასმით წერს ლევ კოლოდნი, გაეცნოს ამ ლეგენდარული და უკვდავი პიროვნების შემოქმედებით ცხოვრებას.

ასეთ დროს გაცილებით მეტ მნიშვნელობას იძენს დიდი მხატვრის სწორედ ყრმობისა და ახალგაზრდობის წლები, რის შესახებაც დაინტერესებული ქართველი თუ რუსი მკითხველი ბევრის წაკითხვას ვერ მოახერხებს. ალბათ, ამ მიზნითაც ხდება, რომ ღრმა შინაარსიანი წიგნის ავტორი ცდილობს ის შორეულად ქცეული მონაკვეთი შთამბეჭდავად და მიმზიდველად გააშუქოს.

ცხოვრების პრაგმატულ-პროგრესული მოთხოვნებიდან გამომდინარე, მამას – კონსტანტინე წერეთელს მიზნად ჰქონდა დასახული შვილისათვის აუცილებლად საინჟინრო განათლება მიეცა. თუმცა თვითმყოფადი ბუნებისა და პრინციპების მქონე ახალგაზრდა ზურაბ წერეთელი მხოლოდ ბავშვობის ტკბილი ოცნებების განხორციელებისაკენ მიისწრაფოდა. ასეც მოხდა. ზურაბმა საბუთები თბილისის სამხატვრო აკადემიის ფერწერის ფაკულტეტზე შეიტანა.

იმ წელიწადს, მომდევნო წლების მსგავსად, სამხატვრო აკადემია ძალიან დიდი კონკურსით გამოირჩეოდა. ფერწერის ფაკულტეტის 7 ადგილზე, სადაც მომავალი დიდი მხატვარი გამოცდების ჩაბარებას აპირებდა, თითო ადგილზე თხუთმეტზე მეტი ახალგაზრდა მოდიოდა.

სწრაფად გაირბინა ცხელმა ზაფხულმა, დამთავრდა ურთულესი გამოცდები. აგვისტოს ბოლოს საჯაროდ გამოიკრა ჩარიცხულთა სია, სადაც ანბანის მიხედვით მე–ნ ადგილზე ზურაბ წერეთლის სახელი და გვარი იყო განთავსებული.

აქ კი ირწმუნა ტექნიკური დარგების მოყვარულმა მამამ, რომ შვილის გზები სულ სხვა მხარეს მიემართებოდა, მისი სულიერი მოწოდება ხელოვნების თავდადებულ სამსახურში პოვებდა ფართო ასპარეზს, ამიტომაც გააგრძელა გადადებული მივლინება სანკტ–პეტერბურგში, საიდანაც მხატვრობისა და ხელოვნების შესახებ ძნელად საშოვნო ძვირფასი წიგნებით დატვირთული დაბრუნდა.

გულმოდგინე შრომასა და ძიებაში გაფრინდნენ სტუდენტობის წლები. ზურაბი უკვე სადიპლომო ნაშრომის დასაცავად ემზადებოდა. ამ დროს მოსკოვიდან თანმხლებ პირებთან ერთად ჩამობრძანდა სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტი, ლენინისა და სტალინის შელამაზებული პორტრეტებით სახალხო მხატვრის წოდებამდე აღზევებული რუსეთის სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტი ვლადიმერ სეროვი.

უკვე იმ წლებში ახალგაზრდა ზურაბის ნახატებს არა გაბატონებული სოციალისტური რეალიზმი, არამედ ფანტაზია, თვითმყოფადობა, იმპრესიონიზმისა და ავანგარდიზმის საბჭოთა კავშირში მიჩქმალული პრინციპები ამოძრავებდა. მისი სადიპლომო ნაშ-

რომიც საქართველოსთვისაც ფერფლ-წყარილი ძველი და მარად ახალი სტილით იყო შესრულებული. კომუნიზმის თავგადაკლულმა აპოლოგეტმა სეროვმა სასტიკად დაიწუნა მხატვრის გაბეღული ნამუშევარი.

დადგა რეალური საშიშროება, რომ ზურაბ წერეთელს ვერ დაემთავრებინა სამხატვრო აკადემია და დიპლომიც ვერ აეღო, რაც იმ შორეულ დროში ცხოვრების გზაზე უდიდეს ჩავარდნას უდრიდა. სხვა გზა აღარ რჩებოდა, ზურაბმა დღე და ღამე გაასწორა, თავდადებულად იშრომა და ათ დღეში შექმნა ნახატი, რასაც ნორმალურ პირობებში შეიძლება მთელი წელიწადიც დასჭირვებოდა. ახალმა სადიპლომო ნამუშევარმა ფრიალი შეფასება დაიმსახურა.

ლევ კოლოდნი შენიშნავს და ეს მეც მაქვს აღნიშნული 1995 წელს ზურაბ წერეთლისადმი მიძღვნილ რუსულ ენაზე გამოცემულ ჩემს წიგნში „სიკეთე იმარჯვებს“, რომ გაივლის ოთხი ათეული წელი და უკვე მსოფლიო მნიშვნელობის მხატვარ-მონუმენტალისტს უდიდესი ქვეყნის სამხატვრო ელიტა ერთხმად აირჩევს რუსეთის უძველესი და ცნობილი საიმპერატორო სამხატვრო აკადემიის პირველ არა რუს, ე.წ. „ნაცემენ“ პრეზიდენტად და ზურაბ წერეთელი სწორედ ერთ დროს მრისხანე მეტრის მაღალ სავარძელში ჩაჯდება, დიდ მხატვრობასთან ერთად, როგორც სახელოვანი ორგანიზატორი, დაშლის პირას მიყვანილი აკადემიის

აღმდგენი და არნახულად გამაძლიერებელი გახდება.

როგორც ვთქვით, ეს იქნება მოგვიანებით, ჯერ კი ახლადკურსდამთავრებული ახალგაზრდა ბიჭი, პატიოსანი, ინტელიგენტური, ბუნებრივია, არა მდიდარი ოჯახის შვილი, მხატვრობისა და დიდი მომავლის საოცნებო კარებს მოწიწებით აღებს.

დაიწყო ნოვატორული ძიებისა და მიგნების წლები, რასაც დიდად შეუწყო ხელი პარიზში სწავლისა და მსოფლიო მხატვრობის გრანდების შემოქმედებითი პრინციპების ღრმა გაცნობამ. გამოჩენილი შემოქმედების პაბლო პიკასოსა და მარკ შაგალის მაღალგამომხატველობითი ძალის ცხოვრებამ ახალგაზრდა მხატვარი დაარწმუნა, რომ უმთავრესი იყო მხატვრობაში მრავალფეროვნება, გაბეღულება, სიახლე და შეუზღუდავი ფანტაზია და არა დამლუპველი სოციალისტური რეალიზმისაკენ სწრაფვა.

მაღე ზურაბის სრულიად ახლებური ნამუშევრები მშობლიურ საქართველოში გამოჩნდა. თბილისი, ბათუმი, სოხუმი, ჭიათურა და სხვა ქალაქები მინანქრით, ჭედურობით, ფერადი ქვებით-სმალტით, მოზაიკით ამეტყველებულმა მხატვრობამ გააფერადა და დაამშვენა.

რამდენიმე წელიწადში უნიჭიერესი, უნარიანი, ფართო გულისა და გაქანების მხატვრის სახელი გახშიანდა, ბევრისათვის ცნობილი გახდა. მაღე მას მიანდეს ბიჭვინთის ახლადაშენებ-

ული კომპლექსის მხატვრული გაფორმება, რაც უმაღლეს ღონეზე შესრულდა.

ბიჭვინთას ადღერის საბავშვო ქალაქის შექმნა-გაფორმება მოჰყვა. ეს ნამუშევარი იმდენად ორიგინალურად და ახლებურ მოვლენად იქნა აღქმული, რომ ზურაბ წერეთელს სასწრაფოდ მიენიჭა მაშინდელი უმაღლესი ჯილდო-სახელმწიფო პრემია.

ეს იყო და ეს, დაიწყო ნიჭისა და შესაძლებლობის უკიდვანო აღზევება. მან უკვე მხატვრულად გააფორმა ყოფილი რესპუბლიკების ბევრი მნიშვნელოვანი ობიექტი, თუმცა მთავარი მის შემოქმედებაში მაინც ამერიკის შეერთებული შტატები იყო.

ამერიკაში მყოფი ზურაბი ბროკპორტის უნივერსიტეტში მიიწვიეს ლექციების კურსის წასაკითხად, სადაც იმხელა პოპულარობა მოიპოვა, რომ სთხოვეს ბავშვებისათვის რაიმე ძეგლი დაედგა. გულმოდგინე შრომის შემდეგ აქ აღიმართა მონუმენტური ქანდაკება „ბედნიერება მსოფლიოს ბავშვებს“. ძეგლი ინვალიდი ბავშვების ოლიმპიური თამაშების თემასაც მოიცავდა. ძეგლის გახსნას ესწრებოდა სენატორი ედვარდ კენედი, მსოფლიოს ჩემპიონი კრივში მუჰამედ ალი და ასობით ცნობილი ადამიანი.

მეორე მნიშვნელოვანი მონუმენტური ქანდაკება ამერიკაში, იყო ცნობილი „პრომეთე ჩირაღდნით“. ასე რომ ჯერ კიდევ ოცდათხუთმეტი წლის წინათ ზურაბ წერეთელმა ამერიკის

შეერთებულ შტატებში ორი ეპოქალური მონუმენტური ძეგლი აღმართა.

საინტერესო ფაქტებს ამზეურებს ლევ კოლოდნი აღნიშნულ ნამუშევრებთან დაკავშირებით. მნიშვნელოვანი ნამუშევრებისათვის ჰონორარის სახით ამერიკის მთავრობამ ზურაბ წერეთელს ორი მილიონ ორასიათასი დოლარი გამოუყო. ზურაბმა ინვალიდი ბავშვების სასარგებლოდ უარი განაცხადა საავტორო ჰონორარზე და, რაც მთავარია, უზარმაზარი თანხა დაუკარგა უცხოური ვალუტის მტაცებლურად მიმთვისებელ საბჭოთა კავშირს.

ამ ფაქტმა კი ჩვეული შურისძიებაც გამოიწვია და ნობელის პრემიაზე წარსადგენად გამზადებული ზურაბის მონაცემები გვერდზე გადადეს, მხატვრის გამბედაობა და თვითნებობა ვერ აიტანეს.

მომდევნო წლებში, როგორც ხაზგასმით აღნიშნავს ლევ კოლოდნი, დაიწყო უზარმაზარი ქალაქ მოსკოვის „წერეთელიზაცია“, ამ უმნიშვნელოვანესმა ფაქტმა რუსი კოლეგების გარკვეულ წრეებში შურიც გამოიწვია, თუმცა ყველა ხაზგასმით აღნიშნავდა, რომ მის მსგავსად საქმის შემოქმედებითად დამწყები და ბოლომდე მიმყვანი მეორე პიროვნება არ არსებობდა. აღნიშნავდნენ იმასაც, რომ მხატვრობის, მონუმენტალიზმის ჩარჩოების არნახული გაფართოების დროს ზურაბმა პირველმა გამოიყენა ტიხრული მინან-

ქარი, ჭედურობა, მოზაიკა და სხვა კომპონენტები.

ქალაქ მოსკოვის „წერეთელიზაციას“ მოჰყვა „პოკლონნაია გორას“ გაფორმება, ღვთისმშობლის ტაძრის მოხატვა, შექმნა, თვით მთავარი ჯვრის აღმართვაც კი, მანუჟის მოედნის მხატვრულ-დეკორატიული ათვისება, გენერალ შარლ დე გოლის ძეგლის დადგმა სასტუმრო „კოსმოსის“ წინ, მრავალი მონუმენტური ქანდაკების შექმნა და, რაც მთავარია, უკვე მოსკოვის ემბლემად ქცეული რუსეთის უდიდესი იმპერატორის პეტრე პირველის მონუმენტური კომპლექსის აღმართვა ცენტრში მდინარე მოსკოვზე.

ლევ კოლოდნი ხშირად უსვამს ხაზს და ამტკიცებს ზურაბ წერეთლის უზარმაზარ სულიერ-შემოქმედებით თავისუფლებას. ერთი ფაქტიც მოჰყავს: როცა მოსკოვის ტრადიციულ ცენტრში „ბოლშაია გრუზინსკაიასთან“ მოედანზე ზურაბ წერეთელმა და მისმა უახლოესმა მეგობარმა გამოჩენილმა რუსმა პოეტმა, განათლებით არქიტექტორმა ანდრეი ვოზნესენსკიმ ცად აჭრილი ობელისკი აღმართეს, მასზე ქართულ და რუსულ ენებზე მეგობრობის ამსახველი სიტყვებიც იყო დიდი მოოქროვილი ასოებით წარწერილი. ზურაბ წერეთელი ზოგიერთი მონური სულის ადამიანის მსგავსად არ შეშინდა და თვით რუსული ოფიციალის მიერ თითქმის აკრძალული მსოფლიო მასშტაბის დიდი რუსი პოეტის ბორის პასტერნაკის სტრიქო-

ნებიც სახალხოდ და საჯაროდ გამოჰკიდა. ამან მაშინდელი ბებერი პოლიტიუროსა და კომუნისმის იდეოლოგი რუხი კარდინალის სუსლოვის მწვავე უკმაყოფილებაც გამოიწვია, მაგრამ მხატვარი გადარჩა, ტოტალიტარიზმის წნეხს გაუძლო.

ლევ კოლოდნი უამრავ ფაქტს აღნუსხავს ზურაბ წერეთლის უანგარო და უხმაურო მეცენატობის სფეროდან. იხსენებს როგორ გაუხარდა ჭეშმარიტად პატრიოტს თბილისში მეტროს მშენებლობა და შემდგომი განვითარება. „ოლონდ ჩემი ხალხის სახეს ღიმილი ამკობდეს, ამისათვის ყველაფერს გავაკეთებო“, – უთქვამს და „თბილგვირაბმშენისთვის“ ორასოციათასი დოლარი ჩაურიცხავს.

სწორედ მეცენატის მაღალი ბუნების წყალობით ზურაბ წერეთელი საკუთარი ქვეყნისათვის თითქმის ყველაფერს უფასოდ აკეთებს და კვლავაც გააკეთებს. საკუთარი სახსრებით აქვს დაწყებული ღია ცისქვეშ საქართველოს ისტორიის მუზეუმის მშენებლობა თბილისის ზღვის ახლოს ყენის გორაზე, სადაც ქართველი მეფეებისა და საქართველოს დიდი შვილების 25 მეტრი სიმაღლის 64 ქანდაკება აღიმართება. საქართველოს ისტორიის მუზეუმის მშენებლობას ავტორმა უკვე ოცი მილიონი დოლარი მოახმარა და სამუშაოები ჯერ კიდევ ბოლომდეა მისაყვანი.

როცა მუზეუმი დამთავრდება ზურაბ წერეთლის საფიცარ საქართვე-

ლოს ექნება ღია ცისქვეშ ეროვნული მუზეუმი, რომლის ბადალი მსოფლიოს მასშტაბითაც კი არ მოიძებნება. ეს იქნება დიდი მხატვრის, მამულიშვილისა და მოქალაქის გულწრფელი საჩუქარი სამშობლოსადმი.

ლევ კოლოდნი აღნიშნავს, რომ მსოფლიოს ისტორიას სამუდამოდ ჩაბარებული საბჭოთა კავშირის ოცდაათზე მეტ ქვეყანაში აქვს ჩატარებული ზურაბ წერეთელს მხატვრულ-გაფორმებითი საშუალებები და აღმართული ფართოდ გახმაურებული მხატვრულ-მონუმენტური ძეგლები.

დიდი მხატვრისადმი მიძღვნილი სქელტანიანი წიგნის ავტორი ბევრ კეთილსა და კეთილშობილურ საქციელს იხსენებს, როგორცაა სახელმწიფო პატრიოტის ექვთიმე თაყაიშვილის მეუღლის ნინა პოლტორაცკაიას ნეშტის პარიზიდან თბილისს გადმოსვენება და მეუღლის გვერდით დიდუბის მიწას მიბარება, აშლილ-დაშლილ, არეულ საქართველოში მსოფლიოში ცნობილი დედა ტერეზას ჩამოყვანა, ქართველი ხალხისათვის ესპანეთიდან ტონობით დეფიციტური წამლების გამოგზავნა და მრავალი სხვა, რის აღრიცხვასაც ერთი და ორი წიგნიც არ ეყოფა.

ეს ადამიანური სფერო ზურაბის კეთილშობილური ბუნების ზუსტი ანარეკლია. როდესაც ზურაბის მეგობარმა გამოჩენილმა რუსმა მსახიობმა და მომღერალმა ვლადიმერ ვისოცკიმ ბრწყინვალე მსახიობი მარინა ვლადი

შეირთო, ზურაბმა საქართველოში წამოიყვანა მეგობრები და გულუხვი ქორწილიც გადაუხადა. ვლადის შემთხვევით გადმოუვარდა რამდენიმე ძვირფასი ბოკალი. ქალი ძალიან შეწუხდა, მის დასამშვიდებლად ზურაბმა ხელი მოჰკიდა სუფრას და უძვირფასესი ჭურჭელი მთლიანად გადმოჰყარა იატაკზე.

ერთხელ იგივე ვისოცკიმ დიდი თანხა ისესხა მეგობრისაგან. მერე სულ პირდებოდა დაგებრუნებო, ზურაბი პასუხობდა ჩვენში უხერხულია ასეთი ლაპარაკიო. ბოლოს როცა ვისოცკიმ უთხრა, ახლა კი სულ მალე დაგებრუნებო, უცებ გარდაიცვალა კიდეც. ახლობლებმა იცოდნენ სესხის შესახებ, ზურაბს თანხა მიუტანეს. ზურაბი გაბრაზდა, ეს რა საქციელიაო, და მთელი თანხა ვლადიმერ ვისოცკის ოჯახს დაუბრუნა.

მეც უამრავი გაუხმაურებელი ფაქტის დასახელება შემიძლია: ერთხელ, როგორც მახსოვს 1995 წელს ზურაბთან ვიჯექი „ბოლშაია გრუზინსკაიას“ სახელოსნოში. ტელეფონმა დარეკა, გარდაცვლილიყო სომხური წარმოშობის შესანიშნავი რუსი კომპოზიტორი მიქაელ ტარივერდიევი. ზურაბს უთხრეს, ოჯახს უჭირს, საგრძნობი თანხაა საჭირო და იქნებ დახმარება აღმოგვიჩინოთო. მან ტელეფონზე მოსაუბრე პიროვნებას მიუსამძიძრა, ახლა ჯიბეზე არ მაქვს მაგხელა თანხა, ხვალვე გამოგიგზავნითო და გაუგზავნა კიდეც.

ზურაბი არ ეტყოდა და ლევ

კოლოდნიც ვერ გაიგებდა, რომ მან დააფინანსა ცხოვრების დასაწყისში საკუთარი მასწავლებლის, გამოჩენილი ქართველი ეთნოგრაფის, აკადემიკოს გიორგი ჩიტაიას ხუთტომეული, დიდი ქართველი მწერლის, ახალგაზრდობის წლების ახლო მეგობრის გურამ რჩეულიშვილის ნაწარმოებთა ექვსტომეული, აფხაზეთის თემისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო-პილიტიკური წიგნების მთელი სერია და ასობით სხვა გამოცემა.

ლევ კოლოდნი საინტერესო შტრიხებით აღწერს როგორი ფაქიზი გრძნობით შეუყვარდა ზურაბს ახალგაზრდა ინესა ანდრონიკაშვილი, ცნობილი თავადური ოჯახის შვილი, შემდეგ დედით და მამით რეპრესირებული, უფროსი დის ამარა დარჩენილი. ზურაბმა ინესასთან ერთად ჩაუყარა საფუძველი მშვენიერი, უდიდესი მომავლის მქონე ოჯახს. ჯერ კი ძალიან უჭირდათ. ახალგაზრდა ნიჭიერი მხატვრისათვის მე-ნ სართულზე სხვენქვეშ მდებარე ორი პატარა ცხელი ოთახი სახელოსნოც იყო, საძინებელიც და სასტუმროც. მალე ქალიშვილი ლიკაც დაებადათ. ოჯახის, სამშობლოს და არჩეული პროფესიის ანუ სულიერი მოწოდების ერთგულმა ზურაბმა მართლაც ფანატიკური შრომით, დიდი ტალანტით, ძიებით, მონღომებით, არცთუ იშვიათად ბედის გაღიმებით ყველაფერი შეძლო და ხელოვნების ყველა რთული მწვერვალი დაიპყრო. თუმცა აყვავებისა და ბედნიერების

ხანაში ზურაბს საყვარელი მეუღლე გარდაეცვალა, ვისთვისაც ყველაფერი, სწორედ შეუძლებელიც კი გააკეთა.

საუცხოო მწერალი ლევ კოლოდნი ხაზგასმით შენიშნავს, რომ უსაყვარლეს ადამიანს, მეუღლეს, ზურაბ წერეთელმა მანუქის უდიდეს საგამოფენო დარბაზში გამართული თავისი უმნიშვნელოვანესი გამოფენაც კი მიუძღვნა. ფერწერული ტილოები და წმინდა ხსოვნა კი არასოდეს დაუკლია.

ლევ კოლოდნი ასევე გამოკვეთილად ადასტურებს, რომ ზურაბ წერეთელმა მთელ მსოფლიოს აჩუქა, უფრო სწორად დაუბრუნა წმინდა გიორგი ძლევაძისილის ხატება, თანაც ეს ხდებოდა ჯერ კიდევ იმ დროს, როცა სოციალისტურ-კომუნისტური რეჟიმი წმინდა გიორგის კი არა, ყველაფერ სასულიეროს კრძალავდა.

თავდაპირველად ორ პოლარულად საწინააღმდეგო ქვეყანაში ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და რუსეთში აღმართა მხატვარმა წმინდა გიორგის ბრწყინვალე სტელები. ამერიკაში ზურაბმა მეტად ორიგინალური ჩანაფიქრი განახორციელა და უსაშინელესი წყალბადის რაკეტების ნამსხვრევები შეაღმართულ წმინდა გიორგის ფერხთაქვეშ გაუფინა. დიდი მხატვრის ამ თვითმყოფად ხერხს ცნობილმა რუსმა ხელოვნებათმცოდნემ, პროფესორმა ოლეგ შვიდკოვსკიმ „ავანგარდისტული გამბედაობა“ უწოდა.

ამერიკის პრეზიდენტმა, უფროსმა ჯორჯ ბუშმა წმინდა გიორგის ქან-

დაკება თანამედროვეობის გამოჩენილ ნაწარმოებს შეადარა. სულ მალე თბილისსაც დაამშვენებს მთავარ მოედანზე ცადაჭრილი წმინდა გიორგის ძეგლი და მისი მადლი ნათელივით გადაეფინება მთელ საქართველოს.

ამერიკის შეერთებული შტატების ეროვნული ტრაგედიის— 11 სექტემბრის წლისთავზე ზურაბ წერეთელმა მეგობარ ამერიკელ ხალხს საჩუქრად უძღვნა ორიგინალურად გაკეთებული და ასეთივე თვითმყოფადი ხელწერით ჩამოკიდებული ბროლის ცრემლი.

ძეგლის გახსნას სხვა საპატიო სტუმრებთან ერთად რუსეთის პრეზიდენტი ვლადიმერ პუტინიც დაესწრო და ზურაბ წერეთელთან სამახსოვრო სურათიც გადაიღო.

მუდმივად მაძიებელმა და შემოქმედებითი ჩანაფიქრებით მოუსვენარმა დიდმა მხატვარმა მოსკოვის ტრადიციულ ღრმა ცენტრში პრეჩისტენკასა და პეტროვკაზე თანამედროვე ხელოვნების ორი დიდი მუზეუმი დააფუძნა, რომელთა მოცულობა ორმოცი ათას კვ.მეტრს აღემატება და სადაც ფართოდ არის წარმოდგენილი ზურაბის მრავალფეროვანი და შეუდარებელი ხელოვნება. მუზეუმების ამოქმედება იყო არა მარტო რუსეთის, არამედ მსოფლიოს კულტურულ ცხოვრებაში დიდი მნიშვნელობის მოვლენა და ფერწერისა თუ ქანდაკების ახალი აღზევების დასაწყისი.

ლევ კოლოდნის შესანიშნავი წიგნი „გული პალიტრაზე — მხატვარი ზურაბ

წერეთელი“ ილუსტრაციებთან ერთად 600 გვერდზე მეტი მოცულობისაა. ილუსტრაციები ტყუილად არ მიხსენებია, ტექსტის გაცნობამდე უტყუარ მასალად წარმოდგენილ ფოტომასალას თვალი რომ გადაავლოთ დარწმუნდებით როგორ მეგობრობენ თანამედროვეობის უდიდეს მხატვართან მეფეები, პრეზიდენტები, მსოფლიოს გამოჩენილი პიროვნებები, ხელოვნების, ლიტერატურის, მეცნიერების სფეროს სახელგანთქმული ადამიანები. აქ ვხვდებით მეგობრული სიტბოთი გაშუქებულ ფოტოსურათებს: ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტი ბილ კლინტონი და ზურაბ წერეთელი, რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტი ვლადიმერ პუტინი და ზურაბ წერეთელი, საფრანგეთის პრეზიდენტი ჟაკ შირაკი და ზურაბ წერეთელი, საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი და ზურაბ წერეთელი, ინგლისის პრინცი და ზურაბ წერეთელი, ესპანეთის ინფანტა და ზურაბ წერეთელი, ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტი ჯორჯ ბუში უფროსი და ზურაბ წერეთელი და სხვა. ზურაბ წერეთელთან მეგობრულ სურათებზე აღბეჭდილები არიან: მარგარეტ ტეტჩერი, ბორის ელცინი, ელუარდ შევარდნაძე, იური ლუჟკოვი, პაბლო პიკასო, მარკ შაგალი, კოფი ანანი, მიხეილ გორბოჩოვი, ჯეიმს ბეიკერი, ჯორჯ შულცი, სრულიად რუსეთის პატრიარქი ალექსი II, ადრიანო ჩელენტანო, მსტისლავ როსტროპოვიჩი, მარჩელო მასტროიანი, ლაიზა

ზურაბ და ნუზარ შირაშვილი

მინელი, ჯინა ლოლობრიჯიდა, ანდრეი ვოზნესენსკი და მრავალი სხვა.

ყველას ჩამოთვლა შეუძლებელია, მთავარია ეს წიგნი იშოვოთ და წაიკითხოთ.

ზურაბ წერეთლის კაცურ თვისებებზე ბევრს ლაპარაკობენ და მაღალი დონის წიგნის ავტორი მწერალი ლევ კოლოდნიც ძალიან ბევრგან ხაზგასმით აღნიშნავს ამას. უდიდესი მხატვარი და პიროვნება თავისი განუმეორებელი შემოქმედებით, ფართოდ გახმაურებული სახელით, იშვიათი კომუნიკაბელურობით სამეგობროდ განაწყობს საქართველოს, რუსეთის, მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის ასობით და ათასობით ცნობილ ადამიანს.

პირადად მე ჩემი ცხოვრების

მანძილზე არ შემხვედრია ზურაბ წერეთლის მსგავსი კეთილშობილი, გაწონასწორებული, დინჯი, ვაჟკაცური ხასიათის პიროვნება, უღალატო მეგობარი, მოყვასისადმი უშურველი გულით, სითბოთი და სიკეთით სავსე ადამიანი, უანგარო და უხმაურო მაღალი ბუნების მეცენატი. ჩემი აზრით, სასიკეთო საქმეებში დახმარების მხრივ ზურაბ წერეთელს მხოლოდ მისივე მშობლიური კუთხის, საუკეთესო ქართული ტრადიციების შემომნახველი ულამაზესი მხარის ღირსეული შვილი, ცნობილი ბიზნესმენი ბიძინა ივანაშვილი თუ შეედრება.

მშობლიური კუთხის ხსენებისას მხედველობაში მაქვს ლოკალურად ჭიათურა და საჩხერე, აკაკი, გიორგი,

კაკი, ალექსანდრე, თინათინ, გიორგი, ნიკოლოზ წერეთლების, გრიგოლ აბაშიძის, რევაზ ჯაფარიძის, მუხრან მაჭავარიანის და მრავალი სხვა გამოჩენილი ადამიანის სამშობლო კუთხე.

ნიჭიერი მწერლის ლევ კოლოდნის სქელტანიანი წიგნი და მით უმეტეს თუნდ ვრცელი საჟურნალო წერილი ვერაფრით დაიტევს ზურაბ წერეთლის უდიდეს შემოქმედებასა და სიკეთით განათებულ ცხოვრებას, რაც, მხატვრის მამისა და წინაპრების დღევრძელობით თუ ვიმსჯელებთ, ჯერ შუა გზამდე მისულად შეიძლება მივიჩნიოთ.

ლევ კოლოდნის წიგნი კარგი

საჩუქარია ხელოვნების ჭეშმარიტი მოყვარული რუსი, ქართველი თუ ნებისმიერი ქვეყნის ადამიანებისათვის. ძალიან კარგი, მისასალმებელი საქმე იქნება თუ საკმაოდ დიდი მოცულობის წიგნი ითარგმნება და ქართულ ენაზეც გამოიცემა, ეს რთული საქმე ისევ ჩვენ უნდა ვიტვირთოთ და მშობელ ქართველ ხალხს, ქართველ ახალგაზრდობას თუნდაც ნათელი მაგალითისთვის გადავცეთ სახსოვრად.

ნუზ ზარ შირშითელი

2006 წლის ივნისი

შავი ზღვის პირას

ახალს არ ვიტყვი თუ განვაცხადებ, რომ შავ ზღვაზე ზღაპრული დასასვენებელი ადგილები გვაქვს, კონკრეტულად აღარ ვასახელებ, ისედაც ყველამ იცის. მიუხედავად ამისა ხალხის საგრძნობი ნაწილი, ან გარკვეული ჯგუფი არჩევს თვითმფრინავით გაფრინდეს სტამბულში, იქიდან გადაფრინდეს ანტალიაში, ბოდრუმში, ან უფრო შორს, იწვალოს, გარისკოს, დახარჯული თანხებიც სხვა სახელმწიფოში დატოვოს, თუ გინდა ეს მეგობარი სახელმწიფო იყოს.

საქართველოში, ჩვენს საკუთარ სამშობლოში კი არავისზე ნაკლები დასასვენებელი ადგილები როდი გვაქვს, ამიტომაც მოუწოდებდა საქართველოს პრეზიდენტი ყველას პატრიოტული სულისკვეთების გამომჟღავნებისაკენ: ჩამობრძანდით, დაისვენეთ აჭარაში, ბათუმში, ქობულეთში, თქვენი სწორი მოქმედებით მოსახლეობასაც დიდ დახმარებას გაუწევთ.

თურქეთსა და ბულგარეთში დასასვენებლად არ თუ ვერ გამგზავრებული ქართველების ნაწილთან ერთად, ალბათ, ამიტომაც დაიდრა მეზობელი სომხეთის მოსახლეობა აჭარისაკენ. ამბობენ, რომ წელს ყოველი მეორე თუ არა, ყოველი მესამე დამსვენებელი მაინც სომხეთის მოქალაქე იქნება, სხვა სახელმწიფოების წარმომადგენლებიც ასევე უხვად ჩამოვლენო.

ამასთან დაკავშირებით, ვითარების უშუალო გავლენით გვინდა კურორტ ურეკის თემასაც შევეხოთ, რადგან ჯერ კიდევ როდის ამბობდა ქართული ხალხური ანდაზა: „თურამაულის პატრონი ტყეში ეძებდა პანტასაო“. თუ ჩვენი საკუთარი სიმდიდრის მოვლა-პატრონობა არ ვისწავლეთ, საქმე ძალიან ცუდად იქნება, „თვალი გაგირბის სხვისასას“ პრინციპი აქ არ გამოდგება, ძალზე წამყვებიანია.

ურეკი რომ შავი ზღვის სანაპიროს ერთ-ერთი მარგალიტი და ნამდვილი მშვენიერებაა, არც ქობულეთსა და არც ბიჭვინთას რომ არ ჩამოუვარდება, ამაზე ბევრი არც იკამათებს. სამკურნალო მაგნიტური ქვიშის ფართო ზოლით შეღებილივით გადაფარულ სანაპიროს ქობულეთიდან ფოთამდე, ნაძვისა და ფიჭვის ტყეები ლამაზი სარტყელივით აქვს შემოკრული, სუბტროპიკული კლიმატი და ზღვიდან ტალღასავით მოვარდნილი გრილი ზღვაური აკრიალებს ჰაერს და ადამიანების, განსაკუთრებით ბავშვების ფილტვებს სასწაულებრივად ასუფთავებს, მაგნიტური ქვიშა კი ბევრ ავადმყოფობას არჩენს.

ურეკის მთელ უშესანიშნავეს სანაპიროზე თავისი მთლიანობით, საქმიანობითა და დანიშნულებით მკვეთრად გამოირჩევა სამკურნალო-დასასვენებელი კომპლექსი „კოლხიდა“. ადრეულ წლებში კომპლექსის ოთხსართულიანი კეთილ-

მოწყობილი შენობა მომავალი თაობის გაჯანსაღების კეთილშობილურ საქმეს ემსახურებოდა. განვლილი უძძიმესი წლების მანძილზე შენობა გაიდარცვა, მიინგრ-მოინგრა, გაპარტახდა, ზღვის პირას გადაშლილ ფართო და ლამაზ ეზოს უარესიც დაემართა, ნაგვისა და საქონლის თავშესაფარ ადგილად იქცა.

რამდენიმე წლის წინათ დაიწყო „კოლხიდის“ შენობა-ნაგებობებისა და თითქმის სამი ჰექტარი ეზოს მკვდრეთით აღდგენა, განახლება, გალამაზება. ეს მოხდა მას შემდეგ, რაც ზღვისპირა ფართო ეზოსა და შენობის მესაკუთრე გახდა ოზურგეთის მკვიდრი ცნობილი ბიზნესმენი, პროფესიით ტექნოლოგი ამირან ჩხაიძე, შესანიშნავი პიროვნება, საქმის მოყვარული, ორგანიზატორი, კეთილშობილი და პროგრესული კაცი. სწორედ ამგვარი პატრიოტი ადამიანების მხრებზე დგას ჩვენი რაიონების, ქალაქების, სოფლების, მთელი საქართველოს კეთილდღეობა.

უკვე მშვენივრად არის კეთილმოწყობილი „კოლხიდის“ ძირითადი კორპუსი, დამსვენებლების განკარგულებაშია 76 ორ და სამადგილიანი ნომერი, 12 ლუქსი და სამი აპარტამენტი, მაღალ დონეზე რემონტდება ძირითად კორპუსს აქეთიქით მომდგარი დამხმარე შენობები, რაც ურთულესი საქმეა.

განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ეზოს და პლაჟის კეთილმოწყობას, სადაც ნებისმიერი დამსვენებელი ზღვაზე ყოფნის ძირითად დროს ატარებს. ეზოს პლაჟის მხარეს გასდევს 200– მეტრიანი თეთრი სტილიზებული ჯებირი. სასაფილოსა და კაფე ბარის წინ დამონტაჟებულია ფართო ეკრანი, სადაც დამსვენებლები ფეხბურთის მატჩებს, კინოფილმებსა და კულტურულ-მასობრივი მუშაობის უბნის წარმომადგენლის ჯე-

მალ ვაშლომძის მიერ ყოველდღიურად გემოვნებით გადაღებულ ღოკუმენტურ მასალას უცქერენ.

მომავალი თაობის გაჯანსაღებისათვის გამიზნული ადრეული წლების ეზო-შენობაში ბავშვების გასართობად ბევრი რამეა შემორჩენილი და ახლებურად აღდგენილი. ეს არის სასრიალო მოწყობილობები, ხელოვნურ პალმაზე შემომჯდარი ხელოვნური მაიმუნები ჭოგრიტებით, ვეფხვის, ჯიხვის, არწივების ქანდაკებები, ბავშვების ფიგურები, ბრემენელი მუსიკოსები, ესტრადა ღია ცის ქვეშ, ასევე ღია ცის ქვეშ ჭადრაკის სათამაშო ადგილი, ფრენბურთისა და ფეხბურთის მოედნები, მაგიდის ჩოგბურთისა და ბილიარდის მაგიდები.

ზღვიდან ოციოდე მეტრით დაშორებულ, ხეებით საკმაოდ დაჩრდილულ ეზოში თვალს იტაცებს თეთრი და წითელი ვარდების გაზონები, პალმები, კაქტუსები, ზღვაზე გასავლელ ფართო კიბესთან გორად დგას შეზღონგები, სკამები.

გასუფთავებულ-გაკარიალებულ ეზოს სილამაზეს მატებს მხატვრულად გაფორმებული დეკორატიული ადგილები, ხის მორებისაგან გამოთლილი სკამები, ხავსითა და ყვავილებით დაფარული ვეებერთელა სტილიზებული ლოდები, აქვეა ლამაზი ფანჩატურები, ძელსკამები, ჰამაკები. ეზოს დასუფთავებასთან ერთად ყოველდღე სუფთავდება პლაჟები, იცრება სამკურნალო მაგნიტური ქვიშა, მუშაობს კეთილმოწყობილი საშხაპეები, მცხუნვარე მზისაგან თავშესაფარებელი ნაგებობები.

„კოლხიდას“ ემსახურება კვალიფიციურ ექიმთა და მასველთა ჯგუფი. მასაჟისტი, მანქანების გასაჩერებლად გამოყოფილია რკინის მაღალი მესერით შემოზღულული ფართობი, მუშაობს სადღეღამისო დაცვა.

„კოლხიდაში“ დილიდან გვიან ღამემდე ღიაა ევროპული თუ არა თბილისური ღონის კაფე-ბარი, ზედ ზღვის პირას გახსნილია ბუნგალო, ასევე პლაჟთან ახლოს იხსნება ახალი საუცხოო კაფე-ბარი.

როცა ურეკის თითქმის მთელ სიგრძეზე გადაჭიმული პლაჟები სასტიკად არის დანაგვიანებული, „კოლხიდის“ ეზოსა და პლაჟზე ყველგან დგას თუნუქის ლურჯად შეღებილი ყუთები, რაც ბევრ ადგილას დიდი იშვიათობაა, ამით კი პანსიონატებისა თუ კერძო სახლების მფლობელები დანაგვიანებას უნებლიედ უწყობენ ხელს, რაც კარგად შეინიშნება.

როგორც უკვე ითქვა, გამაჯანსაღებელი კომპლექსის „კოლხიდის“ მესაკუთრეა ოზურგეთის მკვიდრი, ცნობილი ბიზნესმენი და საზოგადო მოღვაწე ამირან ჩხაიძე. ორმოცდაათ წელს გადაცილებული ეს ღირსეული პიროვნება დიდი ავტორიტეტით სარგებლობს, არის მაღალკვალიფიციური სპეციალისტი, საქმის მცოდნე და მოყვარული, მუდამ მადიებელი, ნებისმიერ სიძნელესთან შეგებული, დინჯი, დაფიქრებული, კეთილი საქმეების კეთებისკენ მკვეთრად მიმართული კაცი, ნაკითხი, განათლებული, შესანიშნავად ფლობს ქართულ, რუსულ ენებს, მორავლებულ უცხოელ სტუმრებსაც თავისუფლად ესაუბრება.

ჩემს მსგავსად ძალიან ბევრს და პირადად მეც, რაც ყველაზე მეტად მომწონს ასეთი კატეგორიის ადამიანებში, კონკრეტულად კი ამირან ჩხაიძის პიროვნებაში ეს არის ფანატიკური სიყვარული საკუთარი კუთხისადმი, განზოგადებულად კი სამშობლოსადმი. ამირან ჩხაიძეს მრავალი ბიზნესმენის მსგავსად ყოველთვის შეეძლო ეცხოვრა თბილისში, გნებავთ მოსკოვსა თუ კიევში, ან საზღ-

ვარგარეთის ნებისმიერ ქვეყანაში, მაგრამ მან ყველაზე მაღლა მშობლიური ოზურგეთის სიყვარული დააყენა. სწორედ სიყვარულით, თავდადებული შრომით, კაცური ქცევითა და შინაგანი პატიოსნებით შეძლო მან თანამედროვე მოთხოვნათა დონეზე ბიზნესის გაშლა-განვითარება, თანაც მეტისმეტად რთულ და არახელსაყრელ პირობებში.

ჯერ კიდევ წლების წინ, როდესაც ოზურგეთის სოციალურ-ეკონომიკური სფერო მთლიანად მოშლილი იყო და ღრმა სტაგნაციას განიცდიდა, მის საკუთრებაში მყოფი დაბა მერიის ხილის წვენებისა და ჩაის გადამამუშავებელი პროდუქცი-

ის მწარმოებელი ფაბრიკა მაინც მუშაობდა და უკიდურესად გაჭირვებულ ხალხს ასაქმებდა.

ასევე მუშაობდა და კვლავაც წარმატებით მუშაობს ოზურგეთის ლუდის ქარხანა და ერთადერთი საჩვენებელი რესტორანი ოზურგეთში, ჰურ-ფუნთუშეულის ქარხანა ფოთში და ა.შ. მძიმე პირადი შრომის შედეგად ამირან ჩხაიძე ასობით ადამიანს სამუშაო პირობებს უქმნიდა, ასობით თანამოქალაქე გამოყავდა გაჭირვებიდან, ასობით ცუდ დღეში ჩავარდნილ მოძმეს ხელს უმართავდა, რისთვისაც პატივისცემასა და სიყვარულს იმსახურებდა.

ასე იყო ყოველთვის, ასე გრძელდება დრესაც, ასე გაგრძელდება მომავალშიც.

არა მხოლოდ საკუთარი თავისთვის აკეთებს, ალამაზებს, აშენებს დღედაღამ ამირან ჩხაიძე, ხალხის სიყვარულის გამო თავს ევლება შავი ზღვის პირას მდებარე დიდებულ დასასვენებელ კომპლექსს „კოლხიდას“, თორემ საკუთარ ოჯახს ამხელა დატვირთვის გარეშეც კარგად შეინახავდა. განთიადიდან დაღამებამდე მას დასასვენებლად ჩამომჯდარს იშვიათად თუ დაინახავს ვინმე, უხმაუროდ დადის ვეებერთალა ეზოში, გამოცდილი თვალთ ამოწმებს რაც კეთდება, ადამიანურად ესაუბრება მუშებს, თუ კი რამე არ მოეწონება ასევე შთამაგონებლად უთითებს, მისი ხმამალალი ლაპარაკი და ყვირილი კაცს არ გაუგია. კრედიტებს და სხვა საწარმოებიდან შემოსულ თანხას მართლა ხალხის კეთილდღეობისაკენ მიმართავს. ამიტომ გაკეთდა უამრავი რამ თითქმის ხუთსართულიანი შენობის და ვეებერთალა ეზოს კეთილმოსაწყობად, რის შესახებაც შედარებით დაწვრილებით ვილაპარაკეთ და გაკეთებულის შეძლებისდაგვარად აღვწერეთ.

სწორედ ასეთი პროგრესიული ადამიანების შესახებ თქვა საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა კვებისა და მომსახურების სფეროში დასაქმებული ბიზნესმენების შესახებ 2006 წლის 22 ივნისს გამართულ შეხვედრაზე, რომ ისინი მუშაობენ საკუთარი ოჯახებისათვის და ასევე მუშაობენ ხალხისათვის, რითაც ნამდვილად დიდ და საპატიო საქმეს აკეთებენ. ასეთ ადამიანებს მეტი ხელის შეწყობა, მხარდაჭერა და წახალისებაც სჭირდებათ, რომ ძალზე რთულად მოსაგვარებელი უბნები კვლავაც მონდობებული მიდგომით აამოქმედონ.

ამირან ჩხაიძეს თავის ირგვლივ ისეთი კოლექტივი, ისეთი ადამიანები ჰყავს შემოკრებილი, რომელთაც უსიტყვოდ

ესმით ხელმძღვანელის, ცდილობენ მუხლჩაუხრელი შრომით ხელი შეუწყონ ხალხის დასვენებისა და გაჯანსაღებისათვის საუკეთესო პირობების შექმნას. ასეთ მუშაკთა შორის უპირველესად უნდა დავასახელოთ ურეკის სამკურნალო-დასასვენებელი კომპლექსის „კოლხიდას“ დირექტორი, მზრუნველი, ყურადებიანი და საქმიანი კაცი გია რუსიეშვილი, კულტურული გოგონა, ადმინისტრატორი ხათუნა სადრაძე, კვების ბლოკის ახალგაზრდა წარმომადგენელი თამუნა ცხომელიძე, მთავარი და შეუცვლელი ექთანი ზოია ცხვარაძე, მეორე სართულის მორიგე ნინო ურუშაძე და მრავალი სხვა ადამიანი, ან შეიძლება ითქვას, ყველა.

კეთილი ადამიანური მიზნებიდან და კარგი მაგალითიდან გამომდინარე გვინდა უბრალოდ მივბაძოთ საქართველოს პრეზიდენტს და ჟურნალ „სიტყვის“ ყველა მკითხველს, ყველა ქართველს ვუთხრათ: აჭარაში, ბათუმსა, ქობულეთსა თუ ჩაქვში დასვენებაზე ფიქრისას სამკურნალო პლაჟებით ცნობილი ურეკიც არ დაივიწყონ, განსაკუთრებით არ დაივიწყონ ადამიანების, ახალგაზრდების, ბავშვების კეთილდღეობისათვის გამიზნული მშვენიერი სამკურნალო-დასასვენებელი კომპლექსი „კოლხიდა“, რომლის ბადალი ურეკში და სხვაგანაც ძნელად თუ მოიძებნება. შესანიშნავი იქნება თუ ადამიანთა ფართო წრეები საკუთარი თვალთ ნახვენ თუ რისი გაკეთება შეუძლია ქვეყნისადმი, საქმისადმი და მათადმი გამოვლენილ ხილულ სიყვარულს.

სულ ახლახან, კერძოდ, მიმდინარე წლის 25 ივნისს, პრეზიდენტის სამხარეო რწმუნებულებთან შეხვედრაზე ქალაქ ბათუმში, საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა სხვა საკითხებთან ერთად აღნიშნა რომ, აუცილებელია

საქართველოს კურორტების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-განახლება და თანამედროვე მოთხოვნების დონეზე გაკეთება. მან საქართველოს მრავალ ცნობილ საკურორტო ადგილს შორის გარკვევით დაასახელა კურორტი ურეკი.

ჩვენს პატარა წერილში, რის შესახებაც ვისაუბრეთ და რაც აღვნიშნეთ, სრულიად მიესადაგება პრეზიდენტის ახალ, ხალხისა და მასობრივი ტურიზმის მკვეთრი განვითარებისათვის საჭირო მოწოდებას. ადგილზევე გაფართოებისა, შენობა-ნაგებობების რეაბილიტაციისა და სრული კეთილმოწყობისათვის ხელის

შეწყობის პირობებში ამირან ჩხაიძეს ანუ მის საკუთრებაში მყოფ „კოლხიდას“, ალბათ, სამასი-ოთხასი დამსვენებლის, უფრო მეტად კი ტურისტების მაღალ დონეზე მიღება შეეძლება, რაც საქმიანად დაეხმარება არა მარტო ერთი შესანიშნავი კომპლექსის, არამედ მთელი ურეკის წინსვლასა და აყვავებას.

ნუგ ზარ წერეთელი

ჟურნალისტთა საერთაშორისო ფედერაციის წევრი, საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, პროფესორი

გურამ რჩეულიშვილი – წერილები მეგობრებს

იყო დრო, როდესაც საქართველოში არც კომპიუტერი იყო, არც ფაქსი, არც ელექტრო ფოსტა, თქვენ წარმოიდგინეთ ტელევიზორიც კი არ იყო. თუმცა ის დრო, სულ სხვანაირი სითბოთი და ახლობლობით გამოირჩეოდა. მაშინ ჯერ კიდევ ვწერდით ერთმანეთს წერილებს, იქმნებოდა ძალიან საინტერესო ეპისტოლარული მემკვიდრეობა, რაც დღეს უკვე მიდის და უკვალოდ ქრება. არადა ასე რომ გამქრალიყო ქართველი და გნებავთ სხვა გამოჩენილი ადამიანების შემოქმედებიდან ეპისტოლარული ჟანრი, დღეს გაცილებით ღარიბები და სულიერად გამოფიტულები ვიქნებოდით, თუმცა ეს მოღური სულიერი გამოფიტვა მაინც მოიწვეს და კარის ზღურბლზეა მომდგარი.

ამ დროს კი ადამიანების ფართო წრეს აინტერესებდა და დღესაც აინტერესებს დიდი მწერლების, საერთოდ გამოჩენილი ადამიანების ცხოვრების ყველა დეტალი, თვით წვრილმანებიც კი. პირადი წერილები ასეთი ინტერესების სფეროს კარგად ავსებს და მიესადაგება. ასეთი სახის წერილებში ჩვენი ცხოვრების მთელი ისტორიაა გაცხადებული.

დღეს ჩვენ ჟურნალში ვაქვეყნებთ დიდი ქართველი მწერლის, ლეგენდ-

არული გურამ რჩეულიშვილის პირადი წერილების ერთ ნაწილს მეგობრებისადმი, რაც ლიტერატურის მოყვარული მკითხველების ფართო წრისათვის აუცილებლად საინტერესო იქნება.

სამი წლის წინათ გამოცემულ ჩემს მხატვრულ-დოკუმენტურ რომანში „სიკვდილი ოცდაათ ლარად“ გურამ რჩეულიშვილის ერთი შესანიშნავი წერილი გამოვაქვეყნე. აქაც მინდა გამოვიყენო მაშინდელი ჩემი შეხედულება, რაც უკვე გამოხატავს დღევანდელ სათქმელს: „გურამი პირად წერილებს ყოველთვის განწყობილების მიხედვით, ანუ სულიერი მდგომარეობის მიხედვით წერდა. ზოგი წერილი გრძელი იყო, ზოგი მოკლე, ზოგ წერილს ლაღი იუმორი ავსებდა, ზოგს უწმაწური გამონათქვამებიც კი, რაც მაინცდამაინც არ უყვარდა. ასეთი სახის სამი წერილიც ჰქონდა მიღებული მოსკოვიდან. ზოგი წერილი კი სერიოზული და ნაღვლიანი იყო, როგორც ზოგიერთი აქ გამოქვეყნებული წერილი. თუმცა ამ წერილში შემოჭრილი ნაღველის დათრგუნვის შემდეგ, უკვე ჩვეულ იუმორზე გადადიოდა და შესაბამისად ტექსტიც ხალისით იკითხებოდა.

აღნიშნულ წერილების სრულ ტექსტს ვბეჭდავთ, ერთი მძიმეც კი არ

დაგვიმატებია.

ეს არის მცირე ნაწილი გურამ რჩეულიშვილის წერილებისა ახლობლებისა და უახლოესი მეგობრებისადმი. ჩემი აზრით, მომავალ 2007 წელს გამოქვეყნდება დიდი ქართველი მწერლის ნაწარმოებების მეხუთე ან

მეექვსე ტომში გურამის სრული ეპისტოლარული მემკვიდრეობა, რასაც ძალზე მნიშვნელოვანი ლიტერატურული ღირებულება გააჩნია.

ნუზარ წერიტელი

წერილი ჯურხა ნადირაძეს

ჯურხა მომილოცნია. ძალიან გადარჩი, მართლა ბედი გქონია. შენ რომ წახვედი იმავე დღეს-სალამოს ჩამოვიდა მავრი, ღირსეულად იჯდა ბანოვანთა შორის "ზიმში". გააჩერა. ერთად ვიცურავეთ. მთელი ჩვენი ოჯახიც იქ იყო. მერე მამა წავიყვანეთ ათონის მონასტერში. ნოდარი, გოგი და მე დავრჩით, მამა კი წამოვიდა. უღმერთოდ მომინდა სმა. ნოდარისა და გოგის ვთხოვე - ერთმა 20, მეორემ - 25 იკისრა, წავიდნენ სახლში ფულის მოსატანად. მე კი ვიჯექი მთელი საათნახევარი და მართლა ვტკბებოდი ჩემს წინ გადაგრაგნილი ზღვის ფერითა და ხეობის სიმშვენიერით. ჰარმონიას ავსებდა მთაზე დადგმული ლამაზი სახლი. ნამდვილად ამშვენებს ადამიანი ბუნებას. მოკლედ შემეყვარდა ამ სალამოს ჩვენი პლანეტა. ალბათ მოვა დრო, როცა (შეიძლება ჩვენ ვერ მოვესწროთ) განვითარდება ასტრონომია, საპლანეტთაშორისო მოძრაობა, რომ ადამიანი ისევე შეიყვარებს მთელ დედამიწას, როგორც დღეს ჩვენ, თუნდაც შენ და მე საქართველო გვიყვარს. ვუყურებ და უბრალოდ ვერ წარმომიდგენია, რომ ამ სიმშვენიერეში შეიძლება კაცმა-კაცს

აწყენინოს. ახლა ხეობას ზევით ავაყოლე თვალი. ცოტა გამიფუჭდა გუნება. ხუთი-ექვსი უნიჭო სახლი მართლა უადგილო-ადგილას იდგა. უმოძრაოდ ვიჯექი, მაგრამ ტვინი არ ისვენებდა. ზედი-ზედ მომივიდა რამდენიმე საყურადღებო აზრი. გადავწყვიტე მეორე დღესვე გამეკეთებინა.

ცხრა საათზე მავრი, ნოდარი, გოგი და მე შევხვდით. ათონის მონასტრის გადაკეთებულ სასაუბრეში ვისხედით. სმა წავიდა ღირსეული. დრო გადიოდა. კარგა დავთვერი. მავრი და მე ანგარიშს ვუსწორებდით, რომ მომესმა ნოდარის ხმა - გურამ აქეთ, გვცემენ. გავვარდი - რას დაინახავ - აფხაზები, როგორც მერე გამოირკვა ტყუილ-უბრალოდ ან შეცდომით დახვდნენ ბიჭებს და უბათქუნებენ. სანამ შემედლო მოგერიება ვიგერიე, მაგრამ ნათლიმამამ მილალატა და ორმოში ჩამივარდა ფეხი-ბლომად იყვნენ, შემდგნენ წიხლებით. ერთი წიხლი კი მომდეს ყბაში, მე სწრაფად გავაკეთე მკვლარი დაცვა და დავიძინე. როგორც ეტყობა კაი ხანს მირტყეს, ადგომის არც თავი მქონდა, არც სურვილი. დავინახე, რომ გოგის და ნოდარს ხელს აღარ ახლებდნენ.

როცა გავიღვიძე მარტო ჩვენი ბი-

ჭები იყვნენ. მავრისთვის გულზე დანები დაუდვიათ ისე ჰყავდათ გაჩერებული. მე კარგად აღარ მახსოვს. გამოვსულვარ ღრიალით, ლანძღვით, საცეკვაო მოედანზე ვეძებდით იმათ. უშედეგოდ, კიდევ კარგი-ალბათ კიდევ დაგვბეგვავდნენ-ძლივს ვიდექით ფეხზე. მავრიმ 300 მანეთი დახარჯა.

დღეს დილით გავიღვიძე, ვიხედები სარკეში - რას ნახავ-ყბა გასიებულია. ეგ არაფერი. ნოდარი გავგზავნე ჩვენებთან.

ღამე გოგი ცუდად ყოფილა. ვიყიდებით. მართლა, იმ ღამესვე ნოდარი შევეგზავნე ლიდასთან, გამოვიდა, სისულელეები ვილაპარაკე. დღეს მარინე დაუბარებია (ნუ გეშინია, სიყვარულზე არა!). შენ ლუსიას უკითხინარ წყენით, რად აურიარო? ვიყიდებით, ნელ-ნელა მეც მწყინდება ზღვაზე ყოფნა და თავგადასავლები. შეიძლება მალე ჩამოვიდე, თბილისი ძალიან მომენატრა.

ახალი ათონი, 1956 წლის აგვისტო

წერილი დავით ღოღობერიძეს წერილი აზნაურ დათუნა ღოღობერიძეს

მის მეგობარ კეთილშობილი სისხლის მქონე გურამ რჩეულიშვილისაგან

I. შესავალი (თეზისები)

II. ძირითადი ნაწილი

1. მოკითხვა დათუნას და მისი ჯანმრთელობის გამოკითხვა

2. დედის მოკითხვა

3. ჩემი ამბავი

4. მარიკას დაბადების დღის მილოცვა

5. მწუხარების გამოთქმა, რომ შურა მღებრიშვილი ვერ მოხვდა

6. აქაური საინტერესო ამბების მოყოლა.

7. ღვთის მონების თავად რუსიშვილის, თავად წერეთლის და მთავარ ინასარიძის შესახებ ცნობები (მოკლედ)

8. ცნობები ზაფხულის ქერაობების შესახებ (არაფერი დაიჯერო).

9. ფული თუ გააკეთა დათუნამ ზაფხულში, ე.ი. თბილისში თუ იქნება შეხვედრისას პურმარილი.

III. დასკვნა.

გურამ რჩეულიშვილის მეგობარი და მეზობელი. წერილი გაგზავნილია ახალი ათონიდან, სადაც გურამი ისვენებდა ოჯახთან და მეგობრებთან ერთად. ზუმრობა და ხასიათი კონვერტის გარედანაც ჩანს: ქუთაისი, ლაჯანურჰესმშენი, სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის სტუდენტ დავით ღოღობერიძეს. გამგზავნის მისამართიდან უკვე იწყება ზუმრობა: ქ.თბილისი, პეტრიაშვილის ქუჩა № 13, ღოღობერიძე დავით.

I. მას შემდეგ, რაც დაგშორდი, როგორც შენც მოგეხსენება, აღარ მინახი-
ხარ.

II. 1. ძმაო დათო, ვიღებ კალამს და ათონიდან გიძღვნი სალამს წრფელი
მეგობრული გულის თანხლებით.

თქვენი დიდი თავი ხომ კარგად ბრძანდება, ხომ არ ავადმყოფობთ და სხვა
წვრილმანები.

2. სერიოზულად: როგორ არის დეიდა ფეფიკო? ბიჭო, თბილისში რასაც
აღელვებ ის იკმარე და მაქედან მაინც გაუგზავნე ხოლმე ხშირად წერილები,
უფრო დამშვიდებით იქნება.

3. მე, როგორც მოგეხსენება ჩემი ამბავი, მე თვითონ არ ვიცი როგორა ვარ.

4. მომილოცნია შენი საყვარელი ბიძაშვილი მარიკას დაბადების დღე,
გისურვებ ცხოვრებაში წინსვლას (რა შუაშია?)

მარიკას ვუსურვებ მე-5 კურსისა და უნივერსიტეტის სახელოვან დამთავრებას,
მერე გათხოვებას, როგორც მის მშობლებს, შენ და ჩვენ ყველას გაგვეხარდება.
როგორ არის ცისანა, ივიკო, ნანი, ირინა, ნანა, ინესა, ტურანდოტი და ა.შ.

ირინას მამა მიშა....

შენი კი არა, ჩემი ნათესაობა ვერ ჩამომითვლია ისე ვარ გაბეზრებული
სიცხითა და არყით

5. შენი ბიძაშვილი შურა, როგორც შენვე გითქვამს მისთვის – უმაღლესი-
სათვის სათანადოდ მომზადებული არ იყო და ვერ მოხვდა. პუბლეც. ახლა ჩემს
ვილაში გადმოვიყვანე ზღვის პირას, მე ცალკე ოთახი მაქვს, ის და ნოდარ
ზედელაშვილი კი ჩემს გვერდზე ოთახში ისვენებენ.

მწუხარებას გამოვთქვამ შურას ვერ მოხვედრის გამო.

6. აქ დიდი ამბებია. მხოლოდ მაშინ ვსვამთ, როცა სხვას აქვს ფული (მე,
შენც მოგეხსენება, ოჯახი საარყე ფულით არ მეხმარება) სხვას საშუალოდ სამ
დღეში ორჯერ აქვს ხოლმე ფული.

რაც აქა ვარ, სულ სამჯერ მცემეს მთვრალი, რომ მცემეს აღარ მახსოვს,
მხოლოდ მეორე დღეს ვატყობდი „სინიაკებზე“. ოთხჯერ გამოვედი ფხიზელი
„დასტონად“, ოღონდ ქვევიდან. მურტალი ხალხია, კბილებამდე არიან შეიარ-
ადებული რეაქტიული თვითმფრინავებით, ტანკებით, ატომური იარაღით (ხომ
იცი, ატომის საუკუნეა), ქვეითა და ბლაგვი, ჟანგიანი ჯაყვებით (აფხაზები
განვითარების დაბალ საფეხურზე დგანან), აქვთ ხელკეტებიც და სხვა პირვე-
ლყოფილი იარაღი (ქამრის ბალთების მსგავსი).

აქა ვხურავ დიდ და პატარა ფრჩხილებს – შენ გახსენი.

7. თავადები რუსიევი, წერეთელი და მთავარი ინასარიძე, როგორც მოგეხ-

სენება, აპირებდნენ ნუგზარის ჩეხური ფენსაცმელების სასყიდლად კისლოვოდ-სკში წასვლას.

გასწი-გაჭიმე, ვარიანტი მგონი „ტუფტა“ აღმოჩნდა. ჯიგარმა რუსიშვილმა კრახი განიცადა, მაგრამ იმედს არ იწყვეტს, თურმე იძახის დედას ვუტირებ გაისად წავალო. ბილეთი უკვე აუღია.

აქ არის გურამის ჩანახატები

8. აქ იყო გივი მაჭავარიანი. ერთ მშვენიერ ღამეს ჩხუბი ატყდა, მეორე დღეს ერთი ჯენტლმენი მოაყუჩეს, გივი აითესა. ჩამოვიდნენ იკა და პარჩო: შენს მისამართს ისინი მაძლევენ.

9. ახლა განსაკუთრებული პატივით მინდა მოვიკითხო (მართლა, კინალამ დამავიწყდა, ადამია ვნახე სოხუმში).

სხვა რასა შერებით, როგორ ბრძანდებით, ხომ კარგად ა?

ჩემო დათო, ფულს თუ აძლევენ მაგ მხარეში, ხო? რას მეუბნები, ბიჭო, არ შემოგეხარჯოს, მოუფრთხილდი, დაგვჭირდება თბილისში, ხომ იცი სამადლო კარგი პურის საჭმელი ადგილია.

დასკვნა: ამრიგად, შენ, როგორც მითხრეს, კარგადა ხარ, მე როგორც გწერდი ვარ ცუდად (ნაცემი და უქერავებელი)

თავადები თბილისში უნდა იყვნენ. შენ ფულს ალბათ მანდვე დახარჯავ.

გწერს პატივისცემით შენი პატივისმცემელი შენი მეგობარი თავადი გ.რჩეულიშვილი

მთვრალი არყითა და მისი ფანჯრიდან გადაშლილი, ზღვაში არეული არყის ხეების სიმშვენიერით.

წელი 1956

* * *

ნუგზარ, ნოდარ, ბორია!

მე მოგკვდე, (ჩემი სიკვდილი რათ გინდათ) ძალიან, ძალიან მომენატრეთ. უთქვენოდ თბილისი ჩემთვის ცარიელია. მარტო რუსიკო მაძლებინებს. ჯიგარომ სულ გააფრინა: ახლა სხვა უყვარს! ხელზე „ნაკოლკა“ გაიკეთა: ლ.გ.

„ფარშავანგი ამოფრინდა აბრეშუმის ჯიგარო

ბუდიდან, ლეილ, შენი სიყვარული ლ.გ.

არ მშორდება გულიდან“.

ახლა სუფრაზე ლიზიკოს სიყვარულის შესანდობარი ისმება. ეჰ, ჯიგარო, რას იზამ! ჩემანალა ბაკურიანში ახტა, გელა უნდა ვცემო, რალაში მჭირდებაო.

მართლა! ბაკურიანში გატარებული ათი დღიდან ორმოცდათექვსმეტჯერ იყო თამადად, ასოთხჯერ არწყია, ოციათასამდე კაცი ცემა: გოგოები იძახდნენ ნეტავ მაგის საყვარელსაო, დედები გაიძახოდნენ: ნეტავ დედამისის მზესაო, სომხები გაიძახოდნენ: ლავე ბიჭო არის ესაო!

ერთხელ ფოტოგრაფს აუხტა: ბაკურიანელები გაიძახოდნენ: ჩამო მარხილ-იდან („ტაჩკიდან“) თორე დედას და აბა, თქვი ჭო და სხვა.

ერთი სიტყვით, როგორც ატყობთ, მეც გამოვეყეყეჩდი (მა რა იქნებოდა ათი დღე „მერზავეცთან“ ვცხოვრობდი). ჩვენთანვე იყვნენ: ქოქლან (საიდანო, იკითხავთ), სინარა („ტოჟე“), მერაბ ელიოზიშვილი ექვსი ბოთლი ენისელის მარკის კონიაკით.

ჩამოსვლამდე დეპეშა დამირტყით: „ვსტრეჩა“, ჯიგარო, ყელტუხინი და ამბავი,) რუსიშვილს წერაც დაავიწყდა, ასოებს ველარ არჩევს და მის მაგივრადაც მე ვწერ, არც დრო აქვს წერის, ვერც ვხედავ (ლეილა, ჯიგარო).

ნახვამდის. გ.რჩეულიშვილი.

1956 წლის თებერვალი, ბაკურიანი.

პ.ს.

ნუგზარ, დღეს ვნახე კოშეგოი ვიქტორ. მოდიოდა რუსთაველზე, ჩიჩოტკას ურტყამდა: ათი დღეა ცეკვის კურსებზე ვარო. წერილებსა გწერდითო. პატივი ვერ ვეცი. დუშეთში მიდიოდა. მახლას.

1. ნუგზარ წერეთელი, ნოდარ ზედელაშვილი, ბორია ინასარიძე— გურამ რჩეულიშვილის უახლოესი მეგობრები. სამოგზაუროდ პეტერბურგში წასულებს მისწერა გურამმა საერთო წერილი.

2. გურამ რუსიშვილი— გურამ რჩეულიშვილის უახლოესი მეგობარი.

ბორჯომი, შუშის ქარხანა, მთავარ ინჟინერ სიმონ ჭანკვეტაძეს (ნუგზარისათვის) თელავი, გურამ რჩეულიშვილი

იდეები, იდეები და იდეები!

(ფულები კი არსადაა) მოკლე შინაარსი ჩვენი დროსტარებისა

გამარჯობა ნუგზარ! გწერს და ყველა კარგს გისურვებს შენი ძმაკაცი ვამეხ რჩეულიშვილი. მანდაურ ამბებს ვირდგენ. აქ ღვინოა, რომელზეც აგრე მდერია: „სმა და სმა უნდა ღვინოსაო“. ბიჭები ლოთობენ. მე მოწმე ვარ (არ დამელევა, შენს ჩამოსვლამდე თავს ვიჭერ).

საქმეზე: გელით მოუთმენლად 25 ივლისს, დილით. წინასწარ დეპეშა გამომიგზავნე, ხინკლის შეკვეთას მივცემ.

ჩამოდი აუცილებლად.
 მოგიკითხეს თენგიზმა, ედიმ, დეღამ, მარინემ.
 გელით ქართული გულით.
 მოიკითხე ნათელა და ილია დიდის პატივისცემით.

*შენი გურამი,
 თელავი, 1953 წლის 7 ივლისი.*

მარკა არ არის აქ, საიდანაც წერილს
 გიგზავნი, მანეთის ზარალი უნდა გაჩვენო

ძმაო ნუგზარ, როგორ არის ძმა გობრონი, შოთა და ძმის შვილი გურამ რუსიშვილი.¹ გოგლასაგან² აღტაცებული ვარ, ერთი დღეც რო დარჩეს?! ჩაკ-უპატებული ბიჭია, მღერის გიტარაზე რომანსებს, ქალებს აბამს, ერთი სი-
³ შეყვარებულს ძალიან მოს-
 წონხარ, აღტაცებული დარჩა რო გაიგო შენი ძმაკაცი რო ვიყავი.

მე ხოშიანად მოვეწყე, ყველაფერი საკუთარი მაქვს, ცალკე, გოგოს გარდა-სხვათაშორის მე ერთი ქართველი ვარ, რომელიც მოსკოვში უკვე ათი დღეა და არ ჰყავს დაქერილი არავინ, ვახო ჟღენტი უფრო გახმა – უკვე ხუთი დაქერა. ერთად ვჭამეთ პური ვაგონ-რესტორანში და აქაც, გოგლას ბინაზე, მერე ჩემთან შევუბერეთ. მერე დღეს – „ნოვოსელიე“ – ვილაც რუსებმა დაგვპატიჟეს ბარში – ერთი სიტყვით დიდი პურისჭამა წავიდა, მერე წამოვიყვანე ჩემთან – იყო მაგიდაზე ჩიჩოტკის ცეკვა – გოგლა შეუსვენებლივ უკრავდა და მღეროდა, იძახოდა ლექსებს – ერთი სიტყვით შეუღარებელია – კარგი ბიჭია საერთოდ.

ბორიას ჩააკითხეთ, მე მისამართი არ ვიცი თორემ წერილს მივწერდი.

ნოდარამ მოიწეროს – არც მაგისი მისამართი ვიცი.

გურამს უკვე აღარაფერი უჭირს, გზაზეა დამდგარი და ეგ არის.

თინასთან ხომ არ გიშუხურია?

სამუშაო თუ დაიწყო? ძმა გურამი.

მოსკოვი, იანვარი, 1958 წ.

----- . -----

1. გობრონი წერეთელი, შოთა ჩანტლაძე, გურამ რუსიშვილი – გურამ რჩეულიშვილის მეგობრები.

2.3. გოგლა ლომთაძე, ლევან გონგლიაშვილი – შესანიშნავი ქართველი ბიჭები, ინჟინრები, სამწუხაროდ, ორივე ახალგაზრდულ ასაკში გარდაიცვალა..

ძმაო ნუგზარ !

რუსიშვილის ამბავმა ბევრი სინარულის ცრემლი მადენინა. ახლა ტელეგრაფში ვზივარ, ისე უსაქმოდ, ველოდი ფულს, მის ნაცვლად შენი წერილი მივიღე — ღმერთს გეფიცები პირველი თხუთმეტი წუთი დამავიწყდა უფულობა. უფრო ხშირად მოიწერე — მისამართი იხილე ჯიმის წერილში, რომელიც შენ უნდა გაუგზავნო თბილისში. იქნებ მოახერხო ერთი კვირით ჩამოსვლა. ახლა დავწერ გურამთან წერილს. ლეილა მართლა შესანიშნავი გოგოა — ჯანსაღად მშურს. გისურვებთ ყველას ეგეთს. „А я умру холостяком и никто блядь не узнает где могилка моя“.

ჩამოსვლას არ ვაპირებ, ალბათ ძალიან დიდი ხნით. რა კარგი ძმაკაცები ვიყავით განსოვს?! — ახლა მწყდება გული, რომ ბოლოს ცოტა დავშორდით ამ მოსკოვის გამო.

ბორიას გადაეცი მოკითხვა — ჩააკითხეთ ხოლმე ხშირად. „ჩორნას“ და ბორიას მისამართები მომწერე, წერილებს გამოვგზავნი.

გურამს საიდუმლოდ გადაეცი — მეც ყველა გაჭირვებას განვიცდი ფინანსურად, ერთი გამონაკლისით, რომ ცოლი არ მყავს და შემძლია სადგურზეც გავათენო. მომწერე ზუსტად ვინ გარშემოეწყო ქვიშხეთის ციხეს? როგორ გამოიტაცეთ იქიდან?

ამბობენ მაკარმა საეკლესიო წიგნში შეიტანაო /რედაქტორის უფლებით/ ეგ დღე, როგორც წყევლის დღე.

შენი გურამი

მოიკითხე დედაშენი — გაუფრთხილდი.

თუ შეძლებ გამომიგზავნე მერაბ ელიოზიშვილის მისამართი და გამიგე მამამისის ამბავი. მისწერე, ბიჭო, შენც წერილი — ცოლოა. შენი გურამი.

ქ.მოსკოვი, 1958 წლის თებერვალი

ჩემო ნუგზარ!

როგორც მოგეხსენება, ბედი მწყალობს (რა თქმა უნდა, ქეიფში). ზუგდიდში ჩამოსვლისთანავე შემხვდა ლუგლას ჯაფარიძე. კვლავ დროსტარება. ის დღე ქეიფში გავატარე და ღამე მთვრალი წავედი სვანეთში. მესამე დღეს ადგილზე ვიყავი.

ბუბნი ერთ ამბავშია. ჩიკო. გიგი. აგი. ომარი და სხვანი
მომწერე წერილი.

ბიჭო, მომწერე გამოცილების ამბავი. თუ ცუდი რამეა, დამიძალე. როგორც
გთხოვე, თამილას უთხარი მომწეროს, თუ სად იქნებიან და როდის. შენც
მომწერე და თენგიზმაც. წერილი ხუთი დღით ადრე გამომიგზავნეთ ხოლმე, თუ
გინდათ რომ მივიღო.

გავდივარ მწვერვალზე.

შენი გურამი. 1955 წლის 19 ივლისი.

ჩვენებთან გადადი და უთხარი მიშა შენგელია ჩამოვიდა და თქვა გურამი
კარგად არის-თქო. წერილი არ დამიგვიანო.

ჩემო ნუგზარ, კარგად ვიმგზავრე. ჩამოვედი და მშვენივრად მოვეწყე, მთის
ქუჩაზე, მონუც დიასახლისთან. ქუჩის სულ ბოლო სახლია, ტყესთან, რომ
ამოხვალთ, იკითხეთ მიქაბერიძის ბინა. ორსართულიანი სახლია. მეორე სართულზე
მომცეს პატარა ოთახი. რაც მთავარია მაგიდა დგას, სადაც შეიძლება წერა.
ნახევარ დღეზე მეტი პარკში ვარ. ისე მომნატრებია თხილამურებით სრიალი,
დაღლას ველარ ვგრძნობ. დღეს კონტაზე ვაპირებ ასვლას. ჯერჯერობით
მზიანი და უქარო ამინდია, ცოტა ხალხია ჩამოსული. სიწყნარეა, რაც მე მჭირდ-
ება. მარტობა, როცა საწერი დაგიგროვდება და გინდა განთავისუფლდე, არ
არის ცუდი, მაგრამ მაინც მოწყენილი ვარ. წამოსვლა არ გადადოთ, გამოცდებს
დაამთავრებთ თუ არა, იმ დამესვე წამოდით.. შენი ძმა გურამ რჩეულიშვილი.

იანვარი, 1954 წელი, ბაკურიანი.

ჩემო ნუგზარ! ამ წერილს გწერ პირდაპირ გათხრებიდან. ვმუშაობდი.
დავიღალე. ახლა ვზივარ. ვისვენებ. თავზე მექსიკელივით ფართოფარფლებიანი
ქუდი მახურავს, რადგან საშინლად მწველი მზეა.

სულ რამდენიმე დღეა, რაც აქ ვარ და ისე მგონია თვეები გავიდა თქვენთან
დაცილების მერე. გახსოვს რა კარგი იყო ბორჯომში, სიგრილე, დარდის დავი-
წყება, ქეიფი მეგობრებთან, ნიაზის ხუმრობები, რუსიშვილის სიმღერა, შოფერი
გრიშა. კიდევ შეიძლებოდა დარჩენა, საშუალება რომ გვქონოდა. თუ დრო
გქონდეს წამოიყვანე ბიჭები და ჩამოდით, ან თუნდაც ერთი დღით მოახერხე
ჩამოსვლა ვინმესთან ერთად. ქართლშიც არ არის ურიგო ღვინოები, სულ

კახური ხომ არ გინდათ რომ სვათ.

ძალიან მენატრებით და ყოველდღე ვოცნებობ როდის შევიკრიბებით. მე მეტისმეტად მოწყენილი ვარ, უფრო მეტად საღამოობით. ჩემს თავს ვამშვიდებ და ვარწმუნებ, რომ საერთოდ, კაცი არ უნდა იყოს დარდიანი. მაინც ვფიქრობ ხოლმე, რა ცუდად დამთავრდა ყველაფერი: შენც ბევრი განერვიულე, თუ სადმე შეგხვდეს, არაფერი აგრძნობინო.

ჩვენთან გადადი და უთხარი, რომ კარგად ვარ. ვკითხულობ. ვწერ. ხანდახან მუშებთან ვსვამ. მომიკითხე ელი, ბორია, ნოდარი, გურამი, თენგიზი, შალიკო, თემო, ჯურხა, რეზო და სხვები, ვისაც ვახსოვარ. ველი პასუხს. შენი ძმა გურამი.

ავგისტო, 1955 წელი, ს. ხოვლე.

გამარჯობა ნუგზარ!

ძალიან მომენატრე. მამამ მითხრა ასე თხუთმეტში ვნახე თბილისშიო. რა მოგივიდა. ბორჯომში მაინც წასულიყავი, დაგესვენა. მაინტერესებდა კისლოვოდსკის ამბავი, რაღაც ისე შპინტრიკობლით, რომ საქმის გამოსვლა საეჭვო იყო. ახლა ჩემზე:

ახალი ათონი მართლა მშვენიერი ადგილია. მთა და ზღვა, რაც მე მინდა. ჩვენები და ნოდარი ცხოვრობენ შიგ ათონში, მე კი მარტო ვარ ათონის ცოტა გარეთ პატარა ოთახში. მაქვს რადიომიმღები, პატეფონი, საწერ-კალამი. სმით არა უჭირსრა, ვსვამთ. საერთოდ მინდა თავი დავანებო. „პახმელიაზე“ ხაშის მაგიერ ხანდახან თითო ნოველასა ვწერ და ზედ არყად წერილს ან დღიურს ვაყოლებ. დღეს არაყი შენზეა.

ბორიას მივწერე წერილი, მინდოდა შენთვისაც მომეწერა, გურამისთვისაც, მაგრამ არ ვიცოდი სად იყავით.

მართლა! აქ არის მავრი ზალდასტანიშვილი, არ ვიცი იცნობ თუ არა. თუ გახსოვს უნივერსიტეტთან მე რომ შურა ვაჩნაძესთან ერთად მივდიოდი სამხედროზე, შენ და ზურდანა მოხვედით. მაშინ იყო მანქანით მოსული, ვილაცას ეძებდა, შავგრემანი ბიჭია, ჩემზე ცოტა დაბალი. მოკლედ ძალიან კარგი ბიჭია. რამდენჯერმე უკვე გვაპურმარილა.

ერთი კვირის წინ გოგიასთან ერთად ვიქეიფეთ (გოგიც აქაა ჩემი ბიძაშვილი) და აფხაზებმა მაგრად გვნაყეს. ტყუილად. მე ძალიან მთვრალი ვიყავი, დანა მომიქნიეს, მაგრამ ხელით ავიცილე, მერე ფეხი თხრილში ჩამივარდა. ზედ შემდგნენ და ისე მბეგვეს. ერთი ოცი კაცი მაინც იყო.

ვოგოებს არ ვეტანებით. ისე არიან. კარგები თითქმის არ მოიძებნება.

მესამე დღეა რაც ჩამოვიდა გივი მაჭავარიანი. უზომოდ გამიხარდა მისი მიღება უნივერსიტეტში, ახლა ჯავახიშვილის სახელობა მისცეს, გივის კი არა, უნივერსიტეტს. მაშინვე დაიწყო გივიმ შპინტრიკი. ნუგზარ! ჭულუს უნდა მივართვათ დაფნის გვირგვინი და ფასიანი საჩუქრები ოლიმპიადაზე საუკეთესო ნაწარმოების წარდგენისათვის. შენთვისაც მომილოცნია—ბევრი იწვალე.

ბიჭო! რო იცოდე რა ლამაზი სახლი მაქვს თავისი ფანჩატურით ზედ ზღვაზე, ნეტა შეიძლებოდეს ჩამოხვიდე. ძია აკაკის მერიდება, თორემ აქამდისაც დაგპატიჟებდი. ხო იცი, ასეთი წერილიდან დაიწყო ყველაფერი.

მე უმეტესად მოწყენილი დავდივარ. უთქვენოდ მიჭირს, თან ზღვა აყენებს კაცს ნაღვლიან ხასიათზე

ჩემთან ერთი კვირით სტუმრად იყო ჯურხა. აქ ყოფნისას რამდენიმე გენიალური აზრი მოუვიდა. ერთი რუსების შესახებ. „რუსები არიან ცივილიზაციის სანაგვე ყუთში ამოთხვრილი, გამაიძუნების გზაზე დამდგარი ადამიანები“ და სხვა. ამ აზრზე დააყენეს რუსმა ქალებმა საცურაოზე პომიდორის ჭამის დროს. ისე ძალიან კმაყოფილი და მხიარული იყო. გოგოც გაიჩინა.

ნახვამდის !

დიდი პატივისცემით და სიყვარულით მომიკითხე დეიდა ცუფა და ძია აკაკი, აგრეთვე ჯონლო და გობრონი.

ჩემს მაგიერ აკოცე ან თავში ჩაარტყე კომპოზიტორ რუსიშვილს, უთხარი წერილის მოწერა მინდოდა, მაგრამ რუსთაველის რა ნომერია ვერ გავიხსენე. ჯიგარო.

მომიკითხე თბილისი. აქ მინდა სექტემბრის 10-მდე დარჩენა.

მართლა, თუ ნოდარ დიდიძე ან ფარვიზა ნახო, უთხარი თქვენი ძმაკაცი მამია აქ არის-თქო. გუშინ გვაქეიფა. ოქრო ბოჭია.

ჩამოსულია დოდო და ალექო.

ნახვამდის.

თავადი გ. რჩეულიშვილი.

წელი 1956, აგვისტო 23.

P.S. დღეს ვზეიმობთ ნოდარ ზედელაშვილის დაბადების დღეს. აქ არის მარინა კერესელიძე თავისი ძმით. მოკლედ დიდი ამბებია.

გადაბეჭდილია 1977 წელს,
გურამის 1958 წლის წერილიდან

ჩემო ნუგზარ!

თითქმის თვე გავიდა და წერილი აღარ მოიწერე. ალბათ დაკავებული ხარ ქეიფითა და ლამაზი გოგოებით, ან იქნებ წერით ერთობი და ჩემთვის ვეღარ მოიცალე. ტყუილად ხომ არ უთქვამთ: „თვალი თვალს რომ მოშორდება გულიც გადასხვაფერდება“.

ამიტომ გადავწყვიტე მე თავადმა რჩეულიშვილმა თავად მოგწერო წერილი თავად წერეთელს, თავად რუსიშვილისა და აზნაურ ლოლობერიძის მეგობარს, თავისუფალი გლეხების ზედელაშვილისა და ცხვირავაშვილის ბატონს.

ყველანი მენატრებით, ჩემი სახლიც მომენატრა, თბილისიც. მარტოობა წერისათვის აუცილებელია, ფიქრის დროს ხელს არავინ გიშლის, მაგრამ სულიერად მაინც დამთრგუნველია. თავშიც ბევრი უსიამოვნო აზრი მიტრიალებს. თქვენ ყველანი შორს ხართ, ერთად ხართ, მე კი აქ ვარ ერთ ციციქნა ოთახში გამომწყდელი, დღე და ღამ წერით და ფიქრით დაღლილი. ახლაც ვფიქრობდი (როგორც ხშირად): ათი წელი რომ ვიცოცხლო რამდენის დაწერას მოვასწრებ, რამდენი მაქვს გასაკეთებელი, რამდენი აზრი და იდეა მიტრიალებს თავში.

ხანდახან, როდესაც წერას მოვრჩები, ლექსებსაც ვწერ ხოლმე, უფრო მეტად თეთრ ლექსებს. ზოგიერთი მომწონს კიდევ. ისე შენნაირი რითმის და რიტმის გრძნობა რომ მქონდეს, დარწმუნებული ვარ ბრწყინვალე ლექსებს დავწერდი.

სულ თქვენ მაგონდებით. რამდენს ვიცინოდით, რამდენს ვხუმრობდით. რა სასიამოვნო იყო ის მარტის ბოლო. ვისაც არ უნახავს, ამის გაგება რა თქმა უნდა გაუჭირდება.

ნეტავ აქ იყო. რა კარგ დროს გავატარებდით ერთად, რამდენ რამეს ვნახავდით, რამდენ რამეზე ვილაპარაკებდით, წავიკითხავდით, გავარჩევდით, დავწერდით, ვიქეიფებდით. სულ მეჩვენება, როგორც იცოდი, მოხვალ და მოულოდნელად მომიკაკუნებ ფანჯარაზე, რომ უფრო გავიხარო. რა კარგია ნაღდი მეგობრობა, რა შეუდარებელი გრძნობაა.

გუშინ სიზმარში შენ, გურამ გეგემიძე და ედი გნახეთ, ფუნიკულიორზე ვქეიფობდით. იქნებ კარგად აგვიხდეს. სულ ცუდზე ჩემმა მტერმა იფიქროს.

ნუგზარ! სასწრაფოდ გადმომიწერე და გამომიგზავნე ტიციან ტაბიძის ლექსი „შეხვედრა კონსტანტინე ბალმონტთან“. ძალიან მჭირდება მოთხრობისათვის ან პიესისათვის. ვნახოთ, ამ ლექსიდან მგონი ზუსტად მახსოვს მხოლოდ:

”Я был в России, грачи кричали,

Грачи кричали: Зачем? Зачем?”

მე აქ ალბათ ერთ სამ-ოთხ თვეს კიდევ დავრჩები, თუ მამაჩემმა მიშამ

დაფინანსებაზე უარი არ მითხრა.

ახლა როგორც წესი და რიგი მოითხოვს, მომიკითხე ჩვენი ძმაკაცები (მკითხაობა რომ არ დაიწყო ვინ ვინ არის, საქმეს გაგიადვილებ და ზოგიერთების გვარებსაც მივუთითებ): ედი, ბორია, შალიკო, გურამი (გეგეშიძე), გურამი (რუსიშვილი), გურამი (თიკანაძე), ქართლოსი (სვანიძე), ქართლოსი (ჯაფარიძე), მალხაზი, თენგიზი (ჯგამიაშვილი), თენგიზი (ნაცვლიშვილი), ერლომი, თემო (ბერიძე), თემო (ჯაფარიძე), ჯურნა, ჰასანა, ჟორა, ომარი, ბერდო, გიგუშა (ამათ გვარები არ სჭირდებათ), აგი, ვაჟა, კუზმანა (არც ამათი გვარებია საჭირო), რეზო (ერისთავი), რეზო (ამაშუკელი), რეზო (თოდუა), ნოდარი (ზედელაშვილი), ნოდარი (ცხვირავაშვილი), ნოდარი (დიდიძე), ოთარი (დიაკონიძე), ოთარი, პუჭურა (იმედაშვილი), ჯიმი დიდმელიშვილი-რჩეულიშვილი, დათო (ჯავახიშვილი), დათო (ლოლობერიძე), ზურიკო (წერეთელი), ძმა გობრონი (იგივე წერეთელი), მერაბი (სიღამონიშვილი ფანცქალათურთ), შოთა (ჩანტლაძე), შოთა (შუბლაძე), შოთა (თანდილაშვილი), ბიძინა (სენიაშვილი), ბიძინა (ქუშსიაშვილი), თამაზი (ტოგონიძე), თამაზი (თოფაძე) (მიუხედავად იმისა, რომ მოსკოვში ვნახე), თამაზი (ჭელიძე), გოგი (ცინცაძე), გოგი (დემეტრაძე), გოგი ჩემი ბიძაშვილი და ყველა, ვისაც ვახსოვარ.

ფულს, ვიცი, არცერთი არ გამომიგზავნის, საკუთარ დაღვევას ვერ უღალატებენ. მე მაგათთვის რომ ვწვალობ და ვშრომობ აინუნშიც არ აგდებენ, მუქთად ისტორიაში შესვლა კი ძალიან უყვართ.

ზემოთ ჩამოთვლილ მართლა ისტორიულ სიას თუ გინდა დაუმატე პეია, ქაქლანა, სეროფა, ალაოტელი, ბოყლორტი, პატაშა, ჩიდანა, ჭურტუ, ბაბაჩა, ბაქირა და ვინც შენ გაგიხარდება. გოგონების მოკითხვას და ნახვის ნატვრას შემდეგი წერილით გაცნობებ, ახლა კი დავილაღე ამდენი გახსენებითა და ჩამოთვლით.

ბიჭო! ხუმრობას თავი გავანებოთ და იცოდე არ დაგეზაროს წერილისა და ლექსის მოწერა.

ისინი ხომ არ შეგხვედრიან? თუ შეგხვდნენ არაფერი აგრძნობინო. ნორმალურად მოიკითხე. რას იზამ, ცხოვრება ასეთია. გახსოვს ჯერ „კირიჩნზე“ და მერე თამილასთან რამდენი ხანი ვსწავლობდით ინგლისურს. მგონი არავითარი წარმატება არ მოგვიპოვებია. ველოდები სასწრაფო პასუხს. მომიკითხე დიდი სიყვარულით დედაშენი და ძია აკაკი, აგრეთვე მაკარი და ფეფიკო. უცებ „ქეთო და კოტე“ არ გეგონოს.

გკოცნი შენი ძმა გურამ (ვამეხ) რჩეულიშვილი.

აპრილი, 1958 წელი, მოსკოვი,

რუსეთის დედაქალაქი და ყველა არეულის თავშესაფარი

დიდი რუსი პოეტი

ბრწყინვალე რუსი პოეტის სერგეი ესენინის შემოქმედებასთან ჩემი შეხვედრა ნახევარ საუკუნეზე მეტი ხნის წინ მოხდა, მაშინ თხუთმეტი წლის ბიჭი ქალაქ ცხინვალის პირველი საშუალო სკოლის მეცხრე კლასში ვსწავლობდი. ჩვენი ოჯახის აყრა და მშვენიერ ქართულ ქალაქ ცხინვალს გადაბარება მართლაც ბოროტი ძალის შედეგად მოხდა. პოლიტიკური პატიმრის სტატუსით ათი წელიწადი უსაშინლეს ციხე-კოლონიებში ნატანჯი მამაჩემი აკაკი წერეთელი, პოეტი, ლიტერატურათმცოდნე და მწიგნობარი კაცი, ციხიდან გამოსვლის შემდეგ „ტროიკის“ დაუნდობელი განაჩენის თანახმად დამატებით ხუთი წლით გასახლებული იყო საკუთარი ქალაქიდან, ცხოვრება მხოლოდ თბილისის გარეთ 100 კილომეტრზე მეტის დაშორებით შეეძ-

ლო. არაადამიანური ტოტალიტარულ-დესპოტური ვითარების გამო თბილისიდან აყრილი ჩემი ოჯახი ოთხი წლის მანძილზე ცხინვალში ცხოვრობდა, ერთი წელიწადი მამა მარტო იყო, სანამ ჩვენ კლასებში სწავლას დავასრულებდით, ისე გადასვლაზე თანხმობას ხალხის მტრის შვილებს ვინ მოგვცემდა. სწორედ ცხინვალში სწავლისას მამამ მომიტანა სერგეი ესენინის ერთტომეული, კომუნისტების დროს განუმეორებელი რუსი პოეტის შემოქმედებაც შერისხული იყო და მისი წიგნის შოვნა დიდ მოვლენას უდრიდა. ესენინის პოეზიამ ძალიან ღრმა, უფრო მეტიც—შემადრწუნებელი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე, დღეც და ღამეც შეუსვენებლად ვკითხულობდი, ძილიც კი არ მინდოდა. მერე გადაულახავი სურვილიც დამეუფლა ლექსები მეთარგმნა. ახალგაზრდობა მათამამებდა თორემ. ესენინის ფილიგრანული პოეზიისათვის ისე იოლად ვერ უნდა შემეხებოდა. იმ შორეულ წლებში სასიყვარულო ისტორიებისაკენ უკვე ძლიერად ვიყავი მიდრეკილი, ალბათ, ამ მიზეზის გამოც ვთარგმნე ცნობილი ლექსი „შენ არ

გიყვარვარ და შებრალებაც არ გაქვს“... მამამ მომიწონა ლექსის თარგმანი, ბევრი რამ ამიხსნა და მირჩია ჯერჯერობით უფრო მეტი მემუშავა საკუთარ თავზე, მეტი მეკითხა, მეწერა, შინაგანად მოვმზადებულიყავი და თარგმანსაც მერე შევჭიდებოდი.

აღნიშნული ლექსი იყო ჩემი მთარგმნელობითი მოღვაწეობის პირველი ცდა. შემდეგაც, სულ სხვა და სხვა წლებში ვუბრუნდებოდი სერგეი ესენინის საოცარ, თითქოსდა ამოუწურავ შემოქმედებას და ბიჭობიდან ახალგაზრდა კაცობაში ფეხშედგულმა სიყვარულით ვთარგმნე რამდენიმე ლექსი. დღეს ქართველ მკითხველს მოკრძალებით ვთავაზობ მხოლოდ სამ ლექსს - დიდი რუსი პოეტის სერგეი ესენინის უბადლო პოეზიიდან ამოკრეფილ ჩემეულ თარგმანებს.

ნუგზარ წერეთელი

* * *

შენ არ გიყვარვარ და
შებრალებაც –
არ გაქვს, არ ვარ მე
ლამაზი ალბათ,
თვალსაც მარიღებ, გაღელვებს ვნება,
მხრებზე ხელებით მეყრდნობი ყალბათ.
ჯერ ახალგაზრდავ, ნამსხვრევი
გრძნობით
არ ვარ უხეში, გულს ეს მიყურებს,
მომიყევი მე ალერსის ტრფობით
რამდენ ხელს იცნობ ან რამდენ
ტურქებს.
ისინი გაჰყვნენ ლანდად ნაკადებს,
ვერ მიეკარნენ შენს ცეცხლს
ხელუხლებს,
ბევრის მუხლებზე იჯექ აქამდე,
დღეს კი უკვე მე მიმშვენებ მუხლებს.
ვხედავ მე შენ შავ მინაბულ თვალებს,
ვგრძნობ რომ კვლავ ფიქრობ

ვიღაცა სხვაზე,
თუმც სიყვარული სულს არ აწვალებს,
მაინც ოდნავი მიჰყრობს სიბრაზე.
ნუ დაუძახებ ამ მტვერს ცხოვრებას
ან ამ უფიქრალ ფიცხ კავშირს
გულთა,
უცბად შემყარა შენთან ხსოვნებმა,
გაიღიმე და გამშორდი ტურფავ.
კვლავ წახვალ ვიცი გზით საკუთართ,
ისევ გააბნევ დღეებს სევდიანს,
კვლავ გეყოლება ათობით ქმარი,
რაც ქვეყანაზე შენი ბედია.
და როცა სხვებთან შესახვევებით
კვლავ ისეირნებ ტრფობის თამაშით,
მეც ვისეირნებ სვენებ-სვენებით
და ჩვენ ერთმანეთს შევხვდებით მაშინ.
მიბრუნებული მეორის მხრისკენ
თავს დახრი ოდნავ ღიმილით ძირს,
მეტყევი—საღამო მშვიდობის, მისტერ,
მეც გეტყვი – საღამო მშვიდობის, მისს.

სულს არაფერი არ შეაშფოთებს,
და ტანის ჟრჟოლაც არ დაიწყება,
ვისაც უყვარდა – ტრფობას ვერ
შეძლებს,
ვინაც იწოდა – არ დაიწყება.

* * *

ნახვამდის ჩემო მეგობარო,
ქცევით გულთბილით
შენ ჩემს გულში ხარ ძვირფასო ახლა,
და განშორება ჩვენი კუთვნილი
წინაც გვპირდება შეხვედრას ახალს.
ნახვამდის კარგო, რის სიტყვა და
ხელის ბოძება,
წარბებს ნუ შეჰყრი, დარდს მოეშვი
სანამ განახავდე,
ამ ქვეყანაზე სიკვდილიც კი უკვე
მოძველდა
და რა თქმა უნდა, არც სიცოცხლე
არის ახალი.

სახაოთა რუსეთი

ა.სახაროვს

ჩაღვა გრივალი. გადარჩენა ცოტას
ეწერა.
წლების ძახილმა მეგობრებზე სევდა
მომფინა.
ჩემს დაობლებულ მხარეს ახლა ისევ
ვეწვიე,
სადაც რვა წელი აღარ ვყოფილვარ.
ვის დაუეძახო? ვინ იქნება ფიქრთა
მხილველი
სევდიან ლხენას, რომ დავდივარ ისევ
ცოცხალი,

აქ წისქვილიც კი – გამოჭრილი
ხისგან ფრინველი,
ერთადერთი ფრთით, – იყურება
თვალთ მიწყალით.
მე აქ დავდივარ როგორც ეული,
ვისაც ვახსოვდი, დამივიწყეს
დიდი ხანია,
სადაც ოდესღაც იღვა სახლი
მამისეული,
ნაცრად ქცეულა, იქით აღარ
მიმხარია.
ცხოვრება კი დულს,
თვალი თითქოს ცქერას მავალებს,
მოხუცებულ და ახალგაზრდულს
ვხედავ სახეებს,
ვის მივესალმო ჩემი ქულით, ჩემი
სახელით,
ვერვის თვალებში ვერ ვპოულობ
მყუდრო სავანეს.
და გონებაში გამკრავს ფიქრი
ოხერტიალი,
რაა სამშობლო?
ნუთუ მხოლოდ ეს სიზმარია?
ვარ პილიგრიმი აქ ყველასათვის,
მოხეტიალე,
დაბრუნებული ღმერთმა იცის რომელ
მხარიდან!
თანაც ეს მე ვარ! მოქალაქე ამა
დაბათა,
რომელთაც განთქმა სახელისა
ელით იმათი,
რომ აქ როდესღაც დედაკაცმა
ერთმა დაბადა
მოუსვენარი რუსი „პიტი“.
მაგრამ გონება გულს არიგებს ბევრის
მნახველი,

„რამ დაგაღონა, საჭიროა აქეთ
 მოხედვა,
 ახალი ქვეყნის აქ გაისმის მხოლოდ
 სახელი,
 და სხვა თაობა დგება ქოხებთან,
 შენ კი დაჭკნობის მოგხვდა ისარი,
 ახალგაზრდების ხმები სოფელს
 გადაეყარა,
 მათ სოფლის ნაცვლად დედად ექცათ
 მთელი ქვეყანა,
 საინტერესო ხდება მათი ყველა
 მიზანი.“
 ოი, სამშობლოვ, სასაცილო გავხდი
 როგორი,
 ჩავარდნილ ლოყებს აწითლება
 მშრალი მოელის,
 თანასოფლელთა ენას ვისმენ,
 როგორც მოგონილს
 და სამშობლოში ჩემში თითქოს ვარ
 უცხოელი.
 აი, მე ვხედავ:
 საკვირაოდ თანასოფლელნი
 თემთან შეგროვდნენ, ვითომც საყდრის
 იყოს ცხონება,
 გაუჩორკნავ და მოუხეშავ ენით
 მოფენილ
 აზრებით ბჭობენ საკუთარი რაა
 „ცხოვრება“
 საღამო დადგა, მოოქროვილ სველი
 ფენებით
 მზის ჩასვენებამ გადაშხეფა რუხი
 მინდვრები
 და შიშველ ფეხებს, ვით ჭიშკართან
 ხბორი სვენებით,
 არხებ და არხებ ჰყოფენ ალვის ხეთა
 რიგები.

წითელარმიელს კოჭლს და მთვ-
 ლემარეს
 უსმენენ ისევ,
 მოგონებებში ვისი შუბლიც ჭმუნვით
 ირთვება,
 ის თავმომწონე სახით ყვება
 ბუდიონიზე,
 ან პერეკოპი ვით წაართვეს იმათ
 წითლებმა.
 “ჩვენ მას ამგვარად – ამნაირად,
 ერთხელაც – ისე, –
 ა იმ ბურჟუას ის რომელიც
 ყირ
 იმს დამცემი“
 და ყურს გრძელტოტა ნეკერჩხლები
 ჭმუნხიან მყისვე,
 და მღუმარ ბინდში კვლავ ოხრავენ
 დედაკაცები.
 მთიდან ეშვება კომკავშირი გლეხური
 ხედვის,
 გარმონის ხმაზე, ჩახლენჯამდე,
 გულმოდგინებით,
 აგიტაციურ ფურცელს მღერენ დემიან
 ბელნის,
 ბარში მხიარულ ხმებით მიაქვთ იმათ
 იმელი.
 ასე ქვეყანავ !
 რა ეშმაკად მინდოდა ნეტავ
 ლექსით ღრიალი, მეგობრობას ხალხს
 რომ ვპირდები,
 აქ პოეზია ჩემი არვის არ უნდა მეტად
 და, ალბათ, თავად – მეც არავის აღარ
 ვჭირდები.
 რას იზამ! ახლა შენდობას გთხოვ
 მშობელ სავანეს,
 რაც გემსახურე – მე იმითაც ვარ

კმაყოფილი,
რა ვუყვით ჩემთვის ამღერებას არვის
ავალებ, ადრეც ვუმღერდი მხარეს მძიმე სენით
მოფენილს.

ყველაფერს ვიღებ
როგორც არის ვიღებ იმგვარად.
მზად ვარ დამსხვრეულ კვალს გაეუყვე
ხელის შევლებით,
მინდა სულითაც ოქტომბერს და
მაისს მიმგვარონ,

ოღონდაც ლირას უსაყვარლესს ვერ
შეველევი.
მას მე ვერასდროს უცხო ხელებს ვერ
ჩავაბარებ,
ვერც ღელას მივცემ, ვერც მეგობარს
და ვერც მეუღლეს,
ის მე მანდობდა, თან მხოლოდ მე, ხმებს
მონარნარეს,

და ნაზ სიმღერებს მიმღეროდა წლებით
შეუმღვრევს.
თაობავ ხარობ! სხეულითაც უკვე
ახლდები
სხვა ცხოვრება გაქვს, ჰანგსაც
დაჰკრავს სულ სხვა იერი,
მე მარტო წავალ, უცხო საზღვრებს
მივვახლები
ამბოხ სულსაც კი საუკუნოდ
ვათვინიერებ.

ოღონდაც მაშინ,
პლანეტაზე როცა სავსებით
მოსპობენ ტომთა სიძულვილს და
ტყუილს, გოდებებს,
მე კვლავ ვუმღერებ პოეტური მთელი
არსებით
ქვეყნის შექმნის
„რუსს“ სახელად რომ უწოდებენ.

დაუვიწყარი თანამშრომლები

საქართველოს „საზოგადოება ცოდნაში“ განვლილი ათწლეულების მანძილზე ბევრი შესანიშნავი ადამიანი მუშაობდა, რომლებიც დიდ თუ მცირე საქმეს აკეთებდნენ და საკუთარი წვლილი შეჰქონდათ „ცოდნის“ ყოველდღიურ ცხოვრებაში, წინსვლაში, ძიებებში.

„საზოგადოება ცოდნის“ ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა ორგანიზაციის შექმნის 60 წლის საიუბილეო თარიღს დაკავშირებით გაიხსენოს თუ ყველა ვერა, ბევრი მათგანი მაინც.

ჟურნალ „სიტყვის“ პირველსავე ნომერში ღრმა პატივისცემით იქნენ გახსენებულნი „საზოგადოება ცოდნის“ გამგეობის თავმჯდომარეები პროფსორები ნოდარ კომახიძე და დამიანე გოგონია, თავმჯდომარის მოადგილეები აკადემიკოსი ლადო ბახუტაშვილი და გურამ ტატიშვილი, „ცოდნის“ აჭარის ორგანიზაციის თავმჯდომარის მოადგილე ჯემალ ჩხეიძე, აფხაზეთის ორგანიზაციის პასუხისმგებელი მდივანი ამირან თითბერია, ცხინვალის რეგიონის თავმჯდომარე მიხეილ ცოტნიაშვილი. დღესაც, ჟურნალ „სიტყვის“ მეორე ნომერში გულისტკივილით გვინდა გავიხსენოთ რამდენიმე მათგანი, გავიხსენოთ მათი საქმიანობა და პირადი თვისებები, მათ მიერ გაკეთებული

თუ გასაკეთებელი, რათა კიდევ ერთხელ დავარწმუნოთ ყველა, რომ ქვეყნად არაფერი იკარგება, რომ ადამიანი ფიზიკურად მიდის ამ ცოდვილი ქვეყნიდან, საქმე და სახელი კი რჩება საუკუნოდ.

ამჯერად გვინდა ბიძინა ახვლედიანი და სოსო მაჭარაძე გავიხსენოთ.

ბიძინა ახვლედიანი, სოლომონ (სოსო) მაჭარაძე ის ადამიანები არი-

ბიძინა ახვლედიანი

ან, რომლებიც წლების მანძილზე მუშაობდნენ საზოგადოება „ცოდნაში“,

დიდი წვლილი შეიტანეს მის განმტკიცებასა და განვითარების საქმეში, წარუშლელი კვალი დატოვეს ათასობით ლექტორსა და თანამშრომლებს შორის.

ბიძინა ახვლედიანი საზოგადოების რესპუბლიკური გამგეობის სამეცნიერო-ტექნიკური და ეკონომიკური ცოდნის პროპაგანდის განყოფილების გამგედ მუშაობდა, ხოლო სოსო მაჭარაძე ლექციების ორგანიზაციის განყოფილების გამგედ. ორივე ახალგაზრდები მოვიდნენ საზოგადოება „ცოდნაში“, წლების მანძილზე გულწრფელი პატივისცემა, სიყვარული, ქება დაიმსახურეს როგორც კოლექტივში, ასევე ლექტორთა შორის.

ბიძინა ახვლედიანმა ადრე დაკარგა მშობლები და სახლში მარტო ცხოვრობდა. მისი ძმა ცნობილი ფრენბურთელი გივი ახვლედიანი ცოლშვილით მოსკოვში ცხოვრობდა და მუშაობდა, ხშირად ჩამოდიოდა თბილისში, კვლავ მამაპაპისეულ სახლს სტუმრობდა, უმცროს ძმასაც ახარებდა. სამაგალითო ძმობა ჰქონდათ. ბიძინა გამოირჩეოდა დიდი ერუდიციით, ინტელიგენტობითა და ქცევის კულტურით, უყვარდა ხელოვნება, პოეზია და განსაკუთრებით ოპერა. როგორც უკვე ვთქვით, ბიძინას არ ჰყავდა ცოლშვილი და ჩვენ ახალგაზრდები ხშირად ვიკრიბებოდით მასთან, ვსაუბრობდით, ჭადრაკს ვთამაშობდით, ვქეიფობდით.

როგორც ქართულ სუფრაზეა მიღებული, ჩვენც ხშირად ვმღეროდით ხოლმე, თუმცა მასპინძელს ვერავინ შეედრებოდა – საუცხოოდ ასრულებდა არიებს ოპერებიდან, ქართული სუფრული სიმღერებიც ძალიან უყვარდა. ბიძინა ახვლედიანი უცხო ენას სწავლობდა, განსაკუთრებულ ინტერესს ესპანური ენის მიმართ იჩენდა. სხვათ შორის, ენების ცოდნის სურვილმა ჩვენ ბევრჯერ სასიკეთო საქმე გაგვიკეთა, შეიძლება აქ ერთი ფაქტიც გავიხსენოთ.

საზოგადოება „ცოდნის“ ხაზით ხშირად ჩამოდიოდნენ უცხოეთის დელეგაციები. ერთხელ საფრანგეთის დელეგაცია გვეწვია, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ განათლების დეპარტამენტის უფროსი მეუღლესთან ერთად და მისი მოადგილე. დელეგაციას ჩამოჰყვა თარჯიმანი მოსკოვიდან, სახელად ბორისი. ბუნებრივია, იგი სუკის თანამშრომელი იყო და მხოლოდ ამ კუთხით იჩენდა საქმისა და შეხვედრებისადმი დაინტერესებას.

ოფიციალური შეხვედრების შემდეგ, როგორც იყო მიღებული, კახეთს გავემგზავრეთ. შეხვედრა-საუბრის დამთავრებისთანავე სტუმრები დაპატიჟეს სადილზე. სუფრას თამაშობდა რაიონის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი. ბორისს ისე მოეწონა კახური ღვინო, რომ 3-4 სადღეგრძელოს შემდეგ აღარ ელოდებოდა მორიგ სადღეგრძელოს, თვითონ ისხამდა და სვამდა. ღვინისადმი ასე-

თი სიყვარული კი იმით დამთავრდა, რომ მაგიდასთან ჩაეძინა. ასე რომ უთარჯიმნოდ დავრჩით. აი, აქ კი ბიძინამ გამოიჩინა თავი – ისეთი თარჯიმნობა გასწია გალეშილი რუსის მაგივრად, რომ ჩვენც გვასახელა და ფრანგების დიდი მოწონებაც დაიმსახურა. იმავე საღამოს სტუმრები ფილარმონიაში ი.სუხიშვილისა და ნ. რამიშვილის ანსამბლის კონცერტს ესწრებოდნენ. გამცილებელ-ზედამხედველ ბორიას ამ დროსაც ეძინა სასტუმრო „ივერიაში“, ხოლო ბიძინა მის ფუნქციებს ასრულებდა.

სამწუხაროდ, ბიძინა ახვლედიანი ნაადრევად წავიდა ამ ქვეყნიდან. არ დარჩენია არც მეუღლე და არც შვილი. მან მხოლოდ დიდი სიყვარული და პატივისცემა გაიყოლა თან. შეიძლება ითქვას, არ გადის არც ერთი დღე, რომ ბიძინა არ გაიხსენონ იმათ, ვინც კი იცნობდა.

იგივე შეიძლება ითქვას სოსო მაჭარაძეზე, რომელიც ასევე ნაადრევად გამოესალმა წუთისოფელს. მასაც არ შეუქმნია ოჯახი. სოსოს მშობლები ცნობლი პიროვნებები იყვნენ. მამა – ვლადიმერი, პროფესიით იურისტი, წლების მანძილზე მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი იყო და მხოლოდ ცხოვრების ბოლო პერიოდში გადმოვიდა თბილისში საცხოვრებლად. კითხულობდა ლექციებს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. დედა – ნინო აღნიაშვილი ცნო-

სოსო მაჭარაძე

ბილი მწერალი იყო. არ არის გასაკვირი, რომ ასეთი მშობლების შვილმა მიიღო კარგი განათლება, იყო მწიგნობარი, ჟურნალისტი, ბიბლიოფილი, ერუდიტი. მის საშუალო ოთახში ყოველთვის ნახავდით ბევრ ცნობილ ლექტორს, ხელმძღვანელი მუშაკებიდან და აკადემიკოსებიდან დაწყებული და რიგითი ლექტორებით დამთავრებული. განყოფილება, რომელსაც სოსო მაჭარაძე ხელმძღვანლობდა, ავზავნიდა ამ ხალხს საქართველოს ყველა ქალაქსა და სოფელში. შეხვედრებისას ნათლად გამოჩნდებოდა ხოლმე როგორი კომპეტენტურიც იყო სოსო სახელმძღვანელო სპეციალისტებთან ამა თუ იმ დარგში კამათის დროს.

განსაკუთრებით უყვარდა საქარ-

თველოს ისტორია, „ქართლის ცხოვრება“, თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი ნაშრომი წაკითხული ჰქონდა და ძალიან ღრმად იცოდა. ხშირად აკადემიკოსებსა და პროფესორებს აოცებდა სპეციფიკური პრობლემების ცოდნით. სოსოც სწავლობდა უცხო ენებს, შესანიშნავად იცოდა ინგლისური და თარჯიმნობით ბევრ თანამშრომელს უწევდა დახმარებას თბილისში, მოსკოვსა თუ საზღვარგარეთის ქვეყნებში.

ისიც უნდა გავიხსენოთ, რომ სოსო იყო კარგი თამადა და ამიტომაც, როცა საპურმარილოდ ვიკრიბებოდით, თვი-

თონ, თავისი ნებით უძღვებოდა ხოლმე სუფრას. ზოგჯერ თუ თამადად სხვას ირჩევდნენ, არ მოსწონდა ეს ამბავი და პურ-მარილს ღროზე ადრე სტოვებდა ხოლმე. სოსოს ფილტვების ქრონიკული დაავადება სჭირდა. ექიმების აკრძალვის მიუხედავად, მაინც ბევრ სიგარეტს ეწეოდა. ეტყობა, ამანაც გამოიწვია მისი ავადმყოფობა და ისიც ბიძინა ახვლედიანივით ნაადრევად წავიდა ამ ცოლო-მადლით სავსე ქვეყნიდან.

ბიძინა ახვლედიანმა და სოსო მაჭარაძემ ხანმოკლე ცხოვრების მიუხედავად, ძალიან ბევრი გააკეთეს საზოგადოება „ცოდნის“ წინსვლისათვის და ნათელი კვალი დატოვეს.

ალექსი ჭედია, პროფესორი

ჭაშნიკი

განყოფილებაში „ჭაშნიკი“ ვბეჭდავთ პირველკურსელების ლიკა ბაკურაძის, ლიკა გურულიასა და ნათია ქორიძის ლექსებს. მათ ბევრი რამ აქვთ საერთო – საქართველოს საერთაშორისო საზოგადოება „ცოდნასთან“ არსებულ უმაღლეს სასწავლებელში სწავლობენ, პირველი სამედიცინო ინსტიტუტ „თბილისის“ სამკურნალო ფაკულტეტზე სწავლობს, მეორენი კი ილია ჭავჭავაძის სახელობის თბილისის უნივერსიტეტში გერმანული ენის სპეციალობას ეუფლებიან. ყველა მათგანი წარჩინებული სტუდენტია, ახლა იწყებენ ცხოვრებასაც და წერასაც, უსაზღვროდ უყვართ მშობლიური ქართული ლიტერატურა. სასიამოვნოა, რომ ისინი თანამედროვე ახალგაზრდული პოეზიის ზოგჯერ გამოვლენილ სექსუალურ-მანიაკალურ მიმდინარეობას არ არიან აყოლილები, უფრო ქართული პოეზიის ფაქიზი სასიყვარულო ტრადიციებისაკენ იხრებიან, ცდილობენ ალალი განცდებით აავსონ ჯერ კიდევ საკმაოდ გასარანდი სტრიქონები, რის სრულყოფასაც ნიჭითა და, რაც მთავარია, გულმოდგინე შრომით მიაღწიონ. ჩვენც ამ იმედით ვბეჭდავთ პირველკურსელი გოგონების პირველ ლექსებს და ვუსურვებთ „ჭაშნიკი“ მათთვის ფეხბედნიერი ყოფილიყოს.

აქვე ვაქვეყნებთ ახალგაზრდა ავტორის სალომე გოგიშვილის ნიჭიერად დაწერილ ნოველას „ცხელი ზაფხული“. ნოველის პრობლემატიკაც კი ყურადღებას იქცევს.

სალომე გოგიშვილმა თბილისის ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტი დაამთავრა საზოგადოებრივ ურთერთობათა კოორდინატორის სპეციალობით, აქვე წარჩინებით დაამთავრა მაგისტრატურის სრული კურსიც. არის 25 წლის, ორი შვილის დედა.

ნუზზარ შირკითელი

ლიკა ბაკურაძე,

სამედიცინო ინსტიტუტ „თბილისის“ სამკურნალო ფაკულტეტის პირველი კურსის სტუდენტი

* * *

ეჰ, რა ტკბილია ყველაფერი, რაც პირველია, რაც კი ცხოვრების საწყისი და საძირკველია. რა დამავიწყებს პირველ ტრფიალს და პირველ კოცნას, მთვარიან ღამეს, მოლოდინს და აღვლენილ ლოცვას. რა დამავიწყებს ნაცოდვილარ ამ ლექსებს პირველს, მე რომ ვმალავდი, არ მინდოდა ენახა ვინმეს.

* * *

ეს ცხოვრება ასე არი,
მერე გზებიც იყრება,
ზოგს გოგონა უყვარდება,
გოგო კი სხვას მიჰყვება.

ასე იყო, ასე არი,
ზოგი ერთურთს შეხვდება,
გოგოს ბიჭი უყვარდება,
ბიჭი ვითომ ვერ ხვდება.

* * *

გულს მომწვება როცა ნალველი,
გამახსენდება მე შენი სახე.
გამახსენდება ის ძველი ქუჩა,
სადაც პირველად შორიდან გნახე.
არც უშნო ჩანდი და არც ლამაზი
რაღაც სხვა ეშხი მოჰქონდათ თვალებს,
მე მაშინ გრძნობა მქონდა ხალასი,

გული შემთხოვდა გაცნობას მალე...
ახლა დამიპყრობს როცა ნალველი,
გამახსენდება მე შენი სახე,
რა გზით იარე,
საით წახვედი,
ველარად გნახე.

ლიკა გურული

ილია ჭავჭავაძის სახელობის თბილისის უნივერსიტეტის გერმანული ფაკულტეტის I კურსის სტუდენტი

შენა ხარ ჩემი ღმერთიც და რწმენაც

შეუცნობელი კრძალვის მომგვრელი
ტადარში სუფევს იღუმალემა,
ეჰ, ვინ გაიგებს ვის რა მოგველის,
ბედის სიღრმეში რა იმალება.
მე ამ ტადარში რამ მომიყვანა,
ლოცვა მსურდა თუ ლურჯი ხატები,
შენა ხარ ჩემი ღმერთიც და რწმენაც,
მხურვალე გულზეც დამეხატები.
ისევ ოცნებას მოგიძღვნი მთავარს,
ზარების რეკვა გულის ხმას ერთვის,
ღვთისმშობლის ხატთან მუხლმოყრით

ვღგავარ,
სანთელს ვანთებ და ვლოცულობ
შენთვის.
ამ სანთელივით თითქოს ბოლომდე
მეც სიხარულით დავიღვენთები,
ვლოცულობ, ოღონდ კარგად მყოლოდე,
მეც მანათობლად შენთვის ვენთები.
სპეტაკი გულით გიგზავნი ლოცვებს,
ბედნიერს ქვეყნად გეველოს მშვიდობით,
თუნდაც ერთადერთ სიხარულს მოგცემ
ავსილი რწმენით და სულდიდობით.

ოცნება ჩუმაღ ღავქარგი

ვისაც ვეძებდი, ვნატრობდი,
ვერც მივხვდი, ისე ღავქარგი,
ისევე ღავრჩით მარტონი
და მეც ოცნება ღავქარგი.
ღღეს შენს გარეშე მღუმარედ
ჩემს ფიქრებს ვერურჩულები,
ხარ სიყვარულის სტუმარი,
სივრცე გაგხსნია უღევი.
სიცოცხლეს ღავთმობ, შენ – ვერა,
მოვარდნილ ღარღებს ვერევი,
მე შენს სიყვარულს – ეს მჯერა,
ვერასღროს ვერ შევეღევი.
ღღესაც მარტო ვარ, უშენოდ,
მინღა ოცნებას ვუშვეღო,
ის სიოსავით ამქვეღად
ვარღის სურნეღად ღავგვეღა.

როცა კალიან**მომინატრები**

როცა ძალიან მომინტარები
და შენზე ფიქრი ღამღლის,
ღამქანცავს,
ქარს გავოგვეღები და შენს
სარკემღთან
შეღათამაშებ ფოთღებს ღამაზად.
მოგეპარები თბიღ სასთუმღღთან
უშფოთვეღად და ნებივრად მძინარს,
მოგეფერები და თან უმაღვე
ჩურჩულით გეტყვი –
მიყვარხარ ძღიერ.
თმას შევენები ცხელი ღოყებით,
ცოტა ხანს კიღვე გიყურებ მძინარს
და მერე ისეღ თან გავოგვეღები
ქარსა და ფოთღებს, ეღვას და წვიმას.

ნათია ქორიძე

*იღია ჭავჭავაძის სახეღობის თბიღისის
უნივერსიტიღის გერმანული ფაკულტი-
ტიღს პირვეღი კურსის სტუღენტი*

ოცნების საღამო

იღგა საღამო ღუმიღლით სავსე,
ბევრისთვის ფიციღს –

გულწრფელიღს ღარი,
ახაღგაზრღული ღლოღინის მსგავსი
სამრეკღოებზე რეკავღა ზარი.
მეღანღებოღა ტაბიღის მერი,
როცა ვუსმენღი სამრეკღლოს ზარებს,
და ავსებუღი ხატებით შენით
კვღავ ღავვეძებღი საყვარეღ თვაღებს.

იმ ბაღში, საღაც ხშირად ვისხეღით,
ჭადრები ჩანღნენ ჩამომღგარ ბინღში,
ის სკამიცი ვნაზე, რაიცი ისხღეტავს
ჩვენს ახაღგაზრღულ გრძნობას
და სინღისს.

ისეღ მომესმა ქარის ჩურჩულიში
ჰანგი, რომელსაც ფიქრი მღეროღა,
ის ღოცვასავით ახღაც სღუმს
სულში,
სული კი ისეღ ღეღვით გეღოღა.

ჩემთვის ვფიქრობდი დამდგარი

სკამთან,
რომ ჩანდა, როგორც ტრფობის

ნაწევები,
ღამე კი ისე მაფენდა კალთას,
კვლავაც თუ მოვალ, ვერ

გადავწყვიტე.
ახლა ვეწვევი ლოცვებით საყდარს,
ავანთებ სანთლებს ციმციმით ფერთა,
შევედრი უფალს ოცნება ახდეს –
წყვილი ყოველი ამყოფოს ერთად.
მახსოვს მითხარი –

ოღონდ მინატრე,
შენთან ქარივით გავჩნდები უძალ,
რადგან ჩემს გულში დაიბინადრე,
გავარღვევ ტრფობის ბარიერს.

მღუმარს.
ველარ გავუძლებ დაღვენთილ

ღუმის,
ღამის მნათობებს დავხატავ ცაზე,
ისევ იქნება საღამო ჩუმი,
გული კი ცხელი გრძნობებით სავსე.

ღეღა

ღაჩოქილი ვარ შენს სამარესთან
თან გულმოკლული დაგტირი ღეღა,
შენი სავანე უცხო მხარეა,
რომელსაც ახლა ტკივილით ვხედავ.
ვის ვუთხრა ჩემი გულის ვარამი,
ძნელია ყოფნა უშენოდ, ღეღა,
მთელი ცხოვრება მკერდით მფარავდი,
წინ მიმიძლოდი ფარად და ბედად.
სად ხარ ახლა, უსაყვარლესო,
ჩემი სიცოცხლის სათავევ, ღეღა,
ტკივილით თითქოს სული ამეკსო,
როცა დაგეძებ და ვერსად გხედავ.
რას არ ვიზამდი, რას არ დავთმობდი,
რომ კვლავ მეხილე, ძვირფასო ღეღა,
მუდამ მშობლიურ გულით მათობდი,
ყოველთვის მხარში მედექი მწედა.
თბილი ოცნება აღარ დამთავრდა,
მომტირლებივით ყვავებიც სხედან,
მე მუდამ მოვალ
შენს თბილ საფლავთან
და ჩამოგძახებ – მიყვარხარ, ღეღა!

სალომე კობიძე

ის-ის იყო ჩემი ხუთი წლის ვოგონა ლიკა და დედაჩემი ოდესაში გავაცილეთ მე და ჩემმა მეუღლემ, მოწყენილები შინ დავბრუნდით, რომ ჩემი დიდი ხნის წინანდელი - 1989 წლის დასვენება ჯერ მინერალურ წყლებში, შემდეგ ბიჭვინთაში და იქიდან ფათერაკებით სავსე ოდესაში გამგზავრება გამახსენდა. ისიც მომავონდა, რომ ეს ამბები გამოცდების თემად შევთავაზე ჩემს პედაგოგებს. გადავქექე არქივი და მივაგენი ამ „ნაწარმოებს“, რომელიც ბავშვური გულუბრყვილობით, უშუალოდ გამოდგა დაწერილი. მამაჩემს ისევ წავაკითხე, ძალიან მოეწონა და მირჩია, მომეცი და მე დავაბეჭვდინებო. თუმცა გული მეთანადრება, მაგრამ მაინც დავთანხმდი და მკითხველო, ახლა თქვენთვის მიმინდვია ჩემს, ყმაწვილქალობაში გულწრფელად დაწერილი, საგამოცდო ნამუშევრის შეფასება.

ცხელი ზაფხული

ივლისის თვეა, ჩვეულებრივი თბილისური ზაფხული, ცხელა. წინ მიდევს ცნობარი უნივერსიტეტში შემსვლელთათვის. ტელე-ვიდეო რეჟისურის სპეციალობაზე შემსვლელთ დამოუკიდებლად შესრულებული ორი-სამი სამუშაო უნდა ჰქონდეთ წარმოდგენილი შემდეგი ჩამონათვალით:

1) ავტობიოგრაფია - მზადა მაქვს, თუმცა რა ბიოგრაფია უნდა ჰქონდეს ჩვენი თაობის თვრამეტი წლის ჩვეულებრივ ქალიშვილს: სკოლის ცხრა

კლასი, ლიცეუმის სამი წელი, სტუდენტობის მაძიებელი, აბიტურიენტს რომ ეძახიან;

2) მომავალი ფილმის მოკლე სცენარი - ალბათ, გამოდგება ლიცეუმში ნაწვალები სადიპლომო ნამუშევარი, ვიდეოფილმი, წარსულში სასიქადულო ცხენოსან ქალზე;

3) რამდენიმე კინოხელოვანის შემოქმედებითი პორტრეტი - ჩემი 'დახასიათებალა' აკლია ბერტოლუჩის და სპილბერგს, სანდრო ვახტანგოვს

და გოდერძი ჩოხელს;

4) ფოტომასალა - რა საჩვენებელია 15 ლარიანი ჩინური ფოტოპარატი გადღებულ ჩემი ცხოვრების სურათები და მეგობრების სასაცილო პოზები; საკუთარი ლექსები, მოთხრობები ან ჩანახატები რაიმე განსაკუთრებული შემთხვევა საკუთარი ცხოვრებიდან - ამბავი სიყვარულისა ზღვის პირას მთვარიან ღამეს არ გამოდგება; რა განსაკუთრებული შემთხვევა მქონდა ცხოვრებაში? არ ვიცი.

თითით წრიულად ვატრიალებ სუფთა ფურცელს. ეს გამოწვევად მიაჩნია ჩემს მაგიდაზე მის საყვარელ ადგილას დასკუპებულ ვუპის და თათებით შესწორება შეაქვს ფურცლის მოძრაობაში, რისთვისაც საკმაოდ თავაზიან დარტყმას იღებს, თუმცა ვუპი თავისას მაინც არ იშლის. დაბერდი შე იდიოტო და სულ გამოთაყვანდი - ჯავრს ვიყრი ოჯახის სრულუფლებიან წევრზე - 10 წლის სიამის კატაზე, რომელსაც საყვარელი ზანგი მსახიობის პატივსაცემად ვუპი დავარქვით, ალბათ გვაპატიებს ჰოლივუდის ვარსკვლავი-ვუპი გოლდბერგი და თვითონ ვუპიც, რომელიც ხვადია და ჩემმა პროტესტმა გადაარჩინა კასტრაციას.

ვუპი უკვე ათი წლისაა და იგი პირველი კლასის დამთავრების აღსანიშნავად, ჯიშინობის დამადასტურებელი ყოველგვარი საბუთის გარეშე, შევიძინეთ რუსთაველის მეტროსთან. თვალს ვადევნებ როგორ ცდილობს ვუპი დაითრიოს ქალაქის ფურცე-

ლი და მაგონდება შემთხვევათა რგოლი ჩემი ათი წლის წინანდელი ცხოვრებიდან.

ორი თვის ვუპისთან ერთად ვზივარ და ყურს ვუგდებ დედაჩემის შინაარსიან მსჯელობას, თუ როგორ უნდა ავითვისოთ მამაჩემის მოულოდნელი პრემია, რომელიც ალბათ არცთუ ისე მცირეა ჩამოთვლილი იმ საოჯახო ნივთებისა და ტანსაცმლის ფასებით თუ ვიმსჯელებთ, რომლებიც თურმე ასე გვაკლია და ურომლისოდაც ცხოვრება შეუძლებელია. არ ვიცი როგორი გულიწყურით უსმენდა მას ქალაქზე კაცუნების ხატვით გართული მამაჩემი, რომლის დასკვნაც მოკლე გამოდგა. ასე გადაწყვიტა: პრემიასთან ერთად მაქვს სანატორიუმის საგზურის შანსი მინერალურ წყლებზე. ვყოფთ მას ორად, თორმეტი დღე ვიქნებით იქ. შემდეგ თქვენ ორი კვირით გაგიშვებთ გაგრაში, სადაც საგზურს ჩემი მეგობარი გია გიშოვით. იქედან კი ოდესაში წახვალთ, აღარ მოგენატრა ქალო, მშობლები და შვილი? მაშინ ჩემი და, რუსიკო, ბებია-ბაბუასთან იმყოფებოდა და თითქმის წელიწადი არ გვენახა.

ჩემზე ვერავითარმა შეგონებამ ვერ გასჭრა ვუპის უკეთესი მომავალი ექნება ახალი პატრონების ხელში, მაინც ჩემი გავიტანე. ორი დღის შემდეგ, ჩემს უბეში მოკალათებული სათანადო საბუთით აღჭურვილი ვუპი ჩვენთან ერთად დაფრინდა მინერალური წყლების აეროპორტში.

მოწყობის თაობაზე დედის ნერვ-

იულობის გამო მამამ უდარდელად გაიცინა-ამ შეკვრას და წერილს ხომ ხედავ, ჩავაბარებ სანატორიუმის დირექტორს, საგზურს ორად გავაყოფინებ და სალომეს ვარიანტსაც შევაპარებ, ვუპის კი ჯერ დავმალავთ და მერე კი რამეს მოვიფიქრებთ და ტაქსისტს თვალი ჩაუკრა, რომელმაც ვითომ რაიმე გაიგო, გულიანად გაიცინა.

დირექტორის კაბინეტიდან მამა შეკვრის გარეშე გამოვიდა. მახსოვს სართულის მორიგე დეიდა დაშას ბუზღუნნი: что за порядок у Сергея Петровича, все позволяет этим грузинам, одной путевкой двое да еще ребенок, не дают людям отдохнуть по человечески.

მე შემეშინდა და კიდევ უფრო დავმალე უბეში ვუპი, რომელმაც სწორედ მაშინ მოინდომა თავის ამოყოფა.

დავბინავდით, მშვენიერი ოთახი მოგვცეს. ნამგზავრზე ვისვენებდით, როცა ძილში მომესმა: რომ წამოგავყვანინა ეს ცხოველი, რას იტყვის ხალხი - ერთი საგზურით სამი სული და კიდევ კატა, ძალიან ანებივრებ ბავშვებს; მცალე რა, მაგათი წამალი მე ვიცი. ვიძინებ და ვფიქრობ რა წამალი იცის მამაჩემმა?

– სალომე, მართალია ტყუილის თქმა არ შეიძლება, მაგრამ თუ ის კეთილ საქმეს წაადგება, შეიძლება მოიტყუო კიდევ. ეს კნუტი ვითომ სანატორიუმის წინ მანქანის თვლებიდან გამოათრიე. სახელი შეგიძლია იგივე დაუძახო, ვითომ ახლა დაარქვი. როგორც

შემდგომ მივხვდი, მამამ კარგად იცოდა რუსების უცნაური ხასიათი. წესების მორჩილებისა და უსიტყვო შესრულებასთან ერთად მათ ბუნებაში ჰქონდათ სენტიმენტალური გრძნობა ცხოველებისადმი. ახლობელი ადამიანის გაჭირვებას გულთან არ მიიტანენ, ხოლო ფინიას ან კატას ზედ გადაყვებიან. დამსვენებლები სასადილოსთან საჭმელების ნარჩენებს ინახავდნენ და აჭმევდნენ უპატრონო ცხოველებს, რომლებიც ამას შეჩვეულები იყვნენ და ელოდნენ თავიანთ ულუფას სანატორიუმთან.

მე წარმატებით ვასრულებდი მამის დარიგებას და ყველას სხვადასხვანაირად ვუყვებოდი ვუპის გადარჩენის ამბავს და დამაჯერებლობისათვის, ხან თათებს ვუხვევდი და ხან თავს. მალე ვუპი ისე შეუყვარდათ დამსვენებლებს, რომ სასადილოში და სანატორიუმის დერეფნებში სეირნობის უფლებაც კი დართეს, ხოლო სართულის მორიგე დეიდა დაშას მისთვის რძე სახლიდან მოჰქონდა და თანაც ცდილობდა დედაჩემი დაეყოლიებინა, რომ ვუპი სანატორიუმში დაეტოვებინა.

სწრაფად გაირბინა სანატორიუმში ყოფნის 12 დღემ, სულ სურვილი მქონდა მეთქვა სიმართლე, მაგრამ მამამ გამაფრთხილა – შვილო, ეს გულს ატკენს მოტყუებულ ხალხს, მერე მართლაც რომ მოხდეს ასეთი ამბავი, აღარ დაუჯერებენ და სიკეთეს არ გააკეთებენო. წამოსვლისას მე და ვუპის მთე-

ლი სანატორიუმი გვაცილებდა.

აეროპორტში ცოტა შეგვაყოვნეს ვუპის თბილისში გაცემულ პასპორტთან დაკავშირებით, მაგრამ ჩემმა ცრემლებმა გაჭრა თვითმფრინავმა ზღვის თავზე წრე შემოავლო და სოხუმის აეროპორტში დაეშვა. აქაც მზიანი დღე დაგვხვდა, საოცრად თბილი და ალერსიანი ჰაერი თავბრუდამხვევი უცხო სურნელებით. აეროპორტში მამას გაგრელი მეგობარი დაგვხვდა, გაა ძიძგიური, საოცრად ლამაზი, მაღალი, შავგვრემანი ახალგაზრდა, რომელიც ჩემთვის გასაოცარი აქცენტით ლაპარაკობდა, ერთმანეთში ურევდა რუსულსა და ქართულ სიტყვებს და სულ იღიმებოდა. მანქანაში მზიარულად იგონებდა გასართობ ამბებს კურორტის ცხოვრებიდან, დედასა და მამის ურთიერთობიდან, მე კი დაჟინებით მოხვდა, რომ ვუპი მეჩუქებინა თილისმასავით სარკესთან ჩამოსაკიდებლად.

სოხუმში გავლისას ალაგ-ალაგ ხალხის ჯგუფები იდგა, ისმოდა ხმამაღალი შედახილები, ეს სულაც არ გამკვირვებია, რადგან მიტინგებს თბილისში შეჩვეული ვიყავი. მამა და გაა ჩუმად ლაპარაკობდნენ, შემდეგ გაამ გაიცინა და ხელი აიქნია: *да такое у них, как вирус гриппа, через каждые десять лет повторяется.*

მართალია ზღვა ჩემთვის ახალი ხილი არ იყო, ყოველ წელს ოდესაში დავდიოდი ბებია-ბაბუასთან, მაგრამ ასეთი ლამაზი თუ იქნებოდა, ვერ წარმომედგინა. ამ შთაბეჭდილებას კიდევ

უფრო აძლიერებდა არაჩვეულებრივი ბუნება. მიუხედავად ჩვენების წინააღმდეგობისა, გამამ გვასაძლია ეშერის მთის გამოქვაბულში, დამამახსოვრდა, რომ ზაფხულის სიცხის მიუხედავად რესტორანში საკმაოდ გრილოდა.

გამამ დაგვაბინავა ბიჭვინთის დასასვენებელ კორპუსებში, დაგვაპირდა, რომ ხშირად გვნახავდა და მამაჩემი სადგურში წაიყვანა. იგი თბილისში ბრუნდებოდა.

ბიჭვინთის კორპუსებში ძირითადად უცხოელები ისვენებდნენ, ქართველები და რუსები ერთ კორპუსში ვცხოვრობდით. ვუპისთან დაკავშირებით არავითარი პრობლემა არ შექმნილა. იყო თბილი ზღვა, მცხუნვარე მზე და ბევრი მომღიმარე ბუნდური სახე.

უცებ რაღაც შეიცვალა, ლაპარაკობდნენ, რომ სოხუმში აფხაზების გამოსვლები დაიწყო. ქართველთა შორის დახოცილებიც არიანო. მუდამ თავაზიანმა სასტუმროს აფხაზმა და სომეხმა მოსამსახურებმა ჩვენთან დამოკიდებულება შეიცვალეს, აღარც კი გველაპარაკებოდნენ. ერთ დღეს ყველა გამოგვასახლეს ოთახებიდან და ვესტიბიულში ჩამოგვიყვანეს, გაიძახოდნენ სუყველა უნდა დავიჭიროთ და სანამ ყველა ქართველი აქედან არ წავა, ამით მძევლებად დავიტოვებთო. ბევრი უცხოელი დამსვენებელი თანაგრძნობის ნიშნად ჩვენს გვერდით დასხდა. დელაჩემს, როგორც უკრაინელი ეროვნების ქალს, უფლება მისცეს ოთახში დაბრუნებულიყო, მაგრამ მან უარი გა-

ნაცხადა. საშინელი ღამე გავატარეთ. დილით ვიაც გამოჩნდა, შეცვლილი მეჩვენა, აღარ იღიმებოდა, ის ხელების ქნევით რალაცას უმტკიცებდა ჯგუფად მდგომ აფხაზებს. ზოგი თითქოს ეთანხმებოდა, ზოგიც არა. ვიამ გვერდზე გამოგვიყვანა და უჩვეულო სერიოზულობით, თითქმის ბრძანების ტონით, გვითხრა სასწრაფოდ ჩაგველაგებინა ჩვენი ბარგი-ბარხანა. დედას კითხვაზე, სხვებს რა ეშველებათ, მან დაამშვიდა, რომ მათზე უკვე ზრუნავენ და ყველაფერი მოწესრიგდებაო. ბიჭვინთიდან მილიციის მანქანით გამოვემგზავრეთ, აღარ მახარებდა მოჩახჩახე მზე, ზღვა და პალმები, ვგრძნობდი რალაც უბედურება იწყებოდა. მანქანამ სოჭის აეროპორტში მიგვიყვანა, ვიამ ბილეთები აგვიღო ოდესის მიმართულებით, კეთილი მგზავრობა გვისურვა, გაგვიღიმა და დაგვემშვიდობა.

თვითმფრინავი ზღვისკენ გაფრინდა და გეზი ოდესისკენ აიღო, იქ გველოდებოდნენ დედის მშობლები, ძმა, ნათესავები და ჩემი და რუსიკო. მაგრამ მე გული რატომღაც იქ მრჩებოდა, საოცრად ღამაზ პალმებისა და ფიჭვების ხეივანში ჩაფლულ გაგრასა და

ბიჭვინთაში. გული მიგრძნობდა, რომ დიდ ხანს ვეღარ მოვხვდებოდი იქ. მოკლე ხანში საშინელი ტრაგედია დატრიალდა და უსახელო ძმათა სასაფლაოში განისვენებს მუდამ მომღიმარი, საოცრად ღამაზი ვაჟკაცი ვიამ დიდიგური.

ეს იყო 10 წლის წინათ, 1989 წლის ცხელი ზაფხულის ივლისის თვეში.

არ ვიცი როგორ დააკმაყოფილებს ეს მოგონება გამომცდელთა მოთხოვნებს. ვუპი ისევ ეშხადება ქალღმრთელებს იერიშისთვის, მაგონდება გამონათქვამი: უნდა იცოდეთ, რომ იმ სიამოვნებასთან ერთად, რასაც შინაურ ცხოველებთან ურთიერთობა განიჭებს, ბევრი პასუხისმგებლობაც გეკისრება, ისიც უნდა გაითვალისწინო, რომ მისი ერთი წლის სიცოცხლე ადამიანის 7 წლის ტოლფასია და უნდა ელოდო გარდაუვალს, რაც დიდ ტკივილს მოგიტანს. გადავუსვი თავზე ხელი ჩემს ხანდაზმულ თავნება უხიავ მეგობარს და ჩავრთე ტელევიზორი, სადაც აჩვენებენ ფილმს ვუპი გოლდბერგის მონაწილეობით ქურდი ქალის როლში.

*საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის
სამართაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგან-
მანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“
თავმჯდომარეს მწერალ ნუგზარ წერეთელს*

მოგესალმებით ბატონო ნუგზარ, ქართლის შუაგულ გორიდან. გისურვებთ ჯანმრთელობას და დიდხანს სიცოცხლეს. ღმერთმა მოგცეთ ძალა და ხვალინდელი დღის იმედი, ერისათვის ამ ურთულეს პერიოდში, თქვენს წინაშე დასახული მიზნების შესრულებისათვის.

ბატონო ნუგზარ. პირადად ჩემი და ჩემი მეგობრების სახელით მინდა მადლობა გადაგიხადოთ თქვენ იმ უდიდესი ღვაწლისათვის, რაც ქვეყნის იდეოლოგიის ხერხემლის საზოგადოება „ცოდნის“ აღდგენა-აღორძინების საქმეს მოახმარეთ. ვსარგებლობ შემთხვევით და მინდა მოგახსენოთ, რომ შიდა ქართლში და განსაკუთრებით გორში საზოგადოება „ცოდნის“ შეიძლება ითქვას მკვდრეთით აღდგენაში დიდი წვლილი მიუძღვის შიდა ქართლის კოორდინატორს და გორის პასუხისმგებელ მდივანს პოეტ, დოცენტ ჯემალ ბაშარულს. მადლობის მეტი რა გვეთქმის ამ ძნელბედობის ჟამს ასეთი უანგარო, პატიოსანი, პატრიოტული სულისკვეთების, განათლებული და შეიძლება ითქვას ლექტორთა ლექ-

ტორის ზემოღნიშნულ თანამდებობაზე დანიშნვისთვის.

ბატონო ნუგზარ, მე და ჩემი თანამოაზრეები დიდი სიხარულით შევხვდით საზოგადოება „ცოდნის“ მიერ ჟურნალ „სიტყვის“ გამოშვებას. ჟურნალი მრავალფეროვანი, საინტერესო ამბების მაცნე და ჩვენი საზოგადოებისათვის უაღრესად საჭირო, აუცილებელი ცოდნითაა გაჯერებული.

მისასალმებელია ის, რომ ჟურნალი მიზნად ისახავს განსხვავებულ სოციალურ გარემოშიც იყოს საზოგადოება „ცოდნის“ ადრე არსებული საგამომცემლო საქმიანობის სახელოვანი შემკვიდრე და ღირსეული გამგრძელებელი –მეცნიერული და პოლიტიკური ცოდნის გავრცელების მნიშვნელოვანი ქომაგი და ავტორიტეტული პროპაგანდისტი. აღნიშნული რა თქმა უნდა დიდი საქმეა, მით უმეტეს დღეს, ერისათვის ასეთ ურთულეს ვითარებაში და ამავე დროს დიდი პასუხისმგებლობა და შეიძლება ითქვას, ერთგვარი ზნეობრივი გმირობაცაა.

ბატონო ნუგზარ, მეც და ჩემს მეგობრებსაც ღრმად გვწამს და გვჯერა,

რომ ჟურნალ „სიტყვის“ სარედაქციო კოლეგია, თქვენი უშუალო ხელმძღვანელობით, ყველაფერს იღონებს დაწყებული მნიშვნელოვანი ეროვნული საქმის ღირსეულად გაგრძელებასა და დამსახურებული გამარჯვების მოპოვებისათვის მთელი ჩვენი განათლებული საზოგადოების აქტიური დახმარები-

თა და მხარდაჭერით.

ახალი შემოქმედებითი მიღწევების სურვილით შოთა არსენიძე. გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკა-ფსიქოლოგიის და მეთოდოლოგიის კათედრის გამგე, პროფესორი.

P.S. ბატონო ნუგ ზარ, ეს წერილი მზად მქონდა თქვენთვის გამოსავლად, რომ შევიტყვე ჩემთვის და უამრავი გორელისათვის მეტად სასიამოვნო ამბავი. საქართველოს საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ პრეზიდიუმის გადაწყვეტილებით, ჩემს კოლეგას და გორელებისათვის საყვარელ პიროვნებას ჯემალ ბაშარულს მიენიჭა საქართველოს დამსახურებული ლექტორის საპატიო წოდება. ვსარგებლობ შემთხვევით და ყველა გორელის სახელით მინდა მივულოცო ბატონ ჯემალს დამსახურებული ჯილდო, ვუსურვო დიდხანს სიცოცხლე და შემოქმედებითი წარმატებები. მადლობა თქვენ და თქვენს კოლეგებს, პირადად ბატონ ჯემალს ჩვენი გულების გაზარებისათვის.